

ჩვენი მწერლობა

გამოდის თვეში ორჯერ პარასკეობით

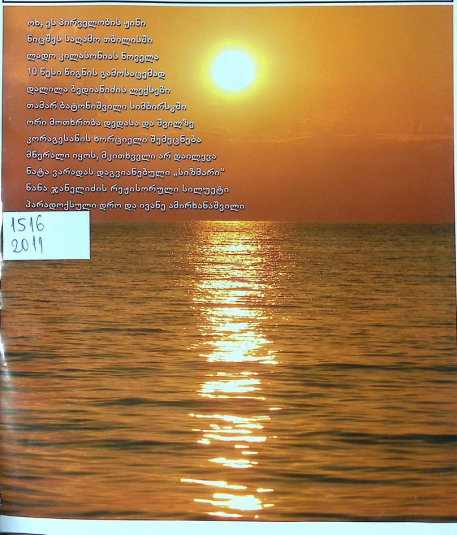
ფასი 1,50 ლარი

5 აგვისტო 2011

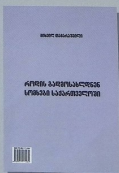
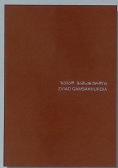
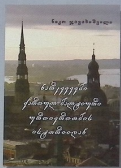
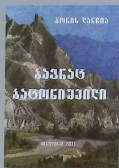
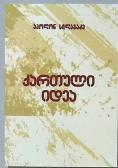
№16(146)

ოხ, ეს პირველობის ყინი
ნიცშეს სადამო თბილისში
ლადო კილასონიას ნოველა
10 წესი წიგნის გამოსაცემად
დალილა ბედიანიძის ლექსები
თამარ ბატონიშვილი სიმბირსკში
ორი მოთხრობა დედასა და შვილსე
კორაგესანის ხორციელი შემეცნება
მწერალი იყოს, მკითხველი არ დაიღუვა
ნატა ვარადას დაგვიანებული „სიზმარი“
ნანა ჯანელიძის რეჟისორული სილუეტი
პარადოქსული დრო და ივანე ამირხანაშვილი

1516
2011

წიგნის თარო

კონვენციური პაპები	2	რს, ეს პირველთვის შინი (ამერიკული მოთხოვნის ძველი და ახალი ანთოლოგიები)
პაპების პაპები	3	ქართული პაპების ახალი თარგმანი ფრანგულად
პაპი პაპი, მართლმადობა	4	10 ნაწი, რათა გამოემდინა რს-ს ნიშნის გამოცემის სადამკრებლობა გაიმეორებოთ
პაპი-პაპები	6	წელი გოგუაძე „აღმშინის სულში რახაფა“ (მოამზადა ნატა ეარაძემ)
რუსი პაპი	7	მანანა ჩიტაშვილი ფსიქიკური თეორია
პაპობა	8	თელუ ჯანელიძე ძრინტიანული პაპების პირველი ფსიქიკური ნიშნის საფუძვლები რი მითხრობა ფაფა და შვილები
პაპი	9	ლაფო კილახოია ნიშნის
პაპი	13	დალიდა ბუდიანიძე ნიშნის და სხვა ლექსები
პაპების სერიალური	15	პარეკი მურაკაძე „ბაბადა შუაქველი რს“
ქალაქის მართლმადობა	18	კახა ქეცელი „სული იმეხის პაპი“ (ნიკიტა სელაშო თბილისში)
პაპობა სიხი	19	მია ცერცვაძე „ნარკოტიკის ექსპერტიზის ციფრების და მედიკალიზაცია“ (თამარ ბატონიშვილი სიმონიძე)
ფაფა	22	მედიკალიზაციის მნიშვნელობა (ბაბუა ალექსანდრე უსტინოვიჩი მოთა მარინაშვილი)
პაპი და სხვა	24	ქუთაისი ფრედიანე ნიშნის ბეტრიანული „სანტიმეტრული ტრიკული“ ფრედი ამალბიძე მნიშვნელოვანი იმეხის, მნიშვნელოვანი პაპობა (რისტომ ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“)
პაპობა	32	ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“ ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“
პაპობა	35	ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“ ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“
პაპობა	41	ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“ ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“
პაპობა	43	ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“ ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“
პაპობა	45	ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“ ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“
პაპობა	47	ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“ ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“
პაპობა	48	ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“ ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“
პაპობა	52	ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“ ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“
პაპობა	54	ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“ ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“
პაპობა	55	ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“ ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“
პაპობა	57	ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“ ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“
პაპობა	63	ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“ ფრედიანე ნიშნის ბიოგრაფიული რიში „ავისტოს შეილება“

ორკერძული ქარაი
ფრედიანე „ილინი“
მნიშვნელოვანი თბილისი,
რეზინაშვილის №41
რედაქცია - (995 32) 96 20 62
რედაქცია - (995 93) 65 93 68
გარედაქცია - (995 77) 11 24 30
ფაქსი: (995 32) 96 20 62
E-mail: info@mtsrioba.ge

მთავარი რედაქტორი - რისტომ ნიშნის
პირველი რედაქტორი - ფრედი ამირხანაშვილი
პირველი რედაქტორი - მია ჯობაძე
კრიტიკოსი და თარგმანი რედაქტორი - თამარ ნატოშვილი
მხატვრული რედაქტორი - ვარლამ ფრედიანე დიხანერი - მალხაზ იაშვილი
სტილისტი-კორექტორი - ნინო ფრედიანე დიხანერი - თენგიზ რომიანიძე
ოპერატორი - თამარ ნიშნის სარედაქციო მენეჯერი - ეკა ბუდიანიძე
გარედაქცია - სანაშვილი - ფრედიანე
გარედაქცია - მინი ბილიკი
ფოტოგრაფი ირედი ბუდიანიძე

საგარეო ურთიერთობების სამსახური
საგარეო ურთიერთობების სამსახური
საგარეო ურთიერთობების სამსახური
საგარეო ურთიერთობების სამსახური

„წვენი მწერლობის“ მომდევნო ნომერი გამოვა 19 აგვისტოს

ოს, ეს პირველობის ჟინი

ამერიკული მოთხრობის კვლევი და ახალი ამთქობიანი

უნც გაცეცნობა „ამერიკული მოთხრობების ანთოლოგიას“ („ბაკურ სულაკაურის გამოცემლობა“, 2011), არაერთ საერთოს აღმოაჩენს ამერიკული ნოველის“ ორტიმულთან, რომელიც 1967 წელს გამოიცა და განსაკუთრებული მოვლენაც გახლდათ თავის დროზე, ერთბაშად რომ ნაწილია ჩვენი მკითხველის თვალში ამერიკული მოთხრობის სიმბოლე და ბრწყინვალეობა; და ეს მამინ, როდესაც ის-იხაა გამოჩნდა თანადროული დასავლურ ლიტერატურის გამორჩეული ქმნილებანი რკინის ფარდის მიღმდამ.

ეს ვარებობა, რომ ავტორებზე და მათი ცალკეული ქმნილებანიც მკორდება, თავისთავად დასაძინს არ არის. ბოლოსდაბოლოს, დასავლურ კრიტიკაში უკვე შეუმეცებულა შეხედულებანი, თუ რომელი მწერალი მივლენება კლასიკურ ლიტერატურას და რომელ მწერალთა ვარეშა ნარჩორადგანული მეტ-ნაკლებად სრულყოფილი ანთოლოგიის შედგენა.

ამერიკული მოთხრობის ანთოლოგია შედგინო და იქ არ შეიტანო:

უომინგტონი ირინგის „არბი ეან უინკლი“, ნათიხელ მოთორის ატემ შაიდვერის ცდა“, ედგარ ალან პოს ანკველიბის მორგის ტუჩაზე“, ჰერმან მელვილის „გადაამერიკი ბარლდის“?

არ მოხდეს მარც ტვენის, ამბროზ ბირის, ოპენის, ჯექ ლონდონის ჰენრი ჯექომის, შერვუდ ანდერსონის, თუილდარ დრალიზერის, ფრენსის სკოტ ფიცჯერალდის, ერნესტ ჰემინგუეის, უილიამ ფოლკნერის, უილიამ საროიანის, ჯონ სტაინბექის თუ სხვათა ცალკეული ზელეტრისტიული ნიმუშები?

და, ახა, როგორ გინდა, რომ განმეორებას ასცდე?!

კიდევ რომ მოთხრობის ვინმე წყენში ამერიკული ნოველის ანთოლოგიის გამოცემა, იქვარ არაერთ განმეორებას დაედასტურებთ, მაგრამ მთავარი ისაა, რომ ის გამოცემეული არ უნდა შეეცადოს ალუზიის შექმნას, მცორესტაჟიანი მკითხველის განზრახ შეცდომაში შეყვანას, თითქოს ახალი რამ აქამდე ქართულად არასოდეს შედგენილიყოს და მას ცარიელ ავტორზე უნებდეს ამ ახერგიად აუცლებელი საჭმის აღსრულება.

მაშ „ბაკურ სულაკაურის გამოცემლობა“ რატომ ეცევა ასე?

რატომ ცდლობს მიზალს მვენიერისა და მოარგმნელის, არაერთი სასიკეთო საქმის აღმსრულებლის ცილა თოფურების ღვანია, ვინც თავის დროზე განახორციელა ამერიკული ნოველის“ ის დიდებული და თავისებურად სენსაციური გამოცემა?

ასეთი თარგი ედით ნინ და... ვითომ არავფერი?

ეტიმ შაიდვერის ცდა“ (მთარგმნელი დოდო მკვლედი) და „ანკველიბის მორგის ტუჩაზე“ (მთარგმნელი ალექსანდრე გამყრელიძე) უშუალოდ ცილა თოფურების მიერ შედგენილი კრებულიდანაა გადმოღებული.

რაც შეეხება „არბი ეან უინკლისა“ (მთარგმნელი ალექსანდრე გამყრელიძე) და „გადაამერიკი ბარლდის“ (მთარგმნელი ნელი დონაძე და ლია გაბეჩიაძე), არავითარ აუტორიტეტობის არ ნაწილიაგდენდა მათი ხელახლა თარგმნა. მართალია ქუთუთენი ტორტაძისა და ირმა ტაყეიძის ნაშეუმეორები კარგ ვითარებებს ტოვებს, მაგრამ ბარემ ეს ორი მოთხრობაც განმეორებულყო, ამ ორ მთარგმნელს კი აქამდე უცნობა ნოველები ავტორებზედ ბინა ქართულად, ვითომ ახე დაღიზიანებულად გვაქვს საქმე, რომ ერთი და იგივე ზელეტრისტიული ნიმუშები, თუ რაღაც განსაკუთრებული აუცილებლობა ამ არის, ზელემეორედ ვთარგმნით?!

კარგია, რომ ალექსანდრე გამყრელიძე არ დაიზანდეს და ედგარ პოს დეტექტიური მოთხრობა მისი ვერსიით შესთავაზეს მკითხველს, თავიდან კი არ მონდომეს გადამოქართულება, მაგრამ გულდასაზნებდნია, რომ ევრსად აღმოაჩენთ ვანტაჯე ქეილის სახელობა — არადა, ასარჩევადია მისი თარგმანებთან საანთოლოგიო მოთხრობები, მარც ტვენის გენებავთ, ჯექ ლონდონის, ერნესტ ჰემინგუეის, ჯონ სტაინბექისა თუ ჯერომ სულენჯერის. ამ რჩეული მთარგმნელის გვარ-სახელი მხოლოდ დაამშვენებს ნებისმიერ ანთოლოგიას, მითუმეტეს, სულენჯერი საერთოდ გამოტოვებულია ამ კრებულში.

თუმც სელენჯერის ტოლა ჩივის, როდესაც ანთოლოგიაში ევრსად აღმოაჩენთ ცილა ევლიის მოთხრობისა „დაკარგული ბიჭი“.

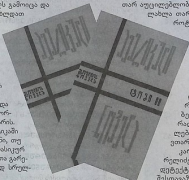
და ძალუნებურად გინდება ეტყვი:

იმიტიომ ხომ არა, რომ ამ მოთხრობას ცილა თოფურობის თარგმანით უცნობით, ეს გვერ-სახელი კი გასაქრობი გახლდეთ ანთოლოგიის ფურცლებიდან?

ენებ ამგვარი ეტვი გადაამეტებულა?

ყველა შესანიშნავი ქმნილება ხომ ვერ მოხედებოდა ამ ერთ კრებულში?

(ცხადია, ანთოლოგიასაც აქვს თავისი საზღვრები და, გინდა-არგინდა, გინცეს ამ გარემოების გათვალისწინება

— ყველა მწერალი ვერ ჩაბო მის ქარ-
გამი, როგორც უნდა დაგვანისი; ანდა
ერთი და იმავე ავტორის შედარებით
ნაკლებმომწონელია ქმნილება იკმა-
რო, რადგანაც მოცულობით ის უფრო
მოგრეგება კრებულს...

მაგრამ ზომ არსებობს გამორჩეული
შემთხვევები, რომლებიც ყოველგვარ
გარემოებაზე მაღლა დგანან!

„ავიარგული ბიჭა“, ეს მსოფლიო მე-
ფფერი, სწორედაც ამგვარ გამონაკლის-
თა შორის იგულისხმება.

ზომ უფიქვია ხანებელია შეტანილი
„ამერიკული მოთხრობების ანთოლოგია-
ში“, და მთავრ სრული მასუბისმგებლო-
ბით შემოიღია განცუვებულ, რომ ტომს
ეუღლეს ეს მოთხრობა ყველას აცხრებებს
თავისი მხატვრული შთამბეჭდავით.

მთხა ბადელი ამ კრებულში ერთიც არ არის.

შამ რატომ გამოტოვია, რატომ მოირიდეს თვალი?

ეს იგივეა, ინგლისური მოთხრობების ანთოლოგია

შეადგინი და არ შეტეხი ვეიუმ ჯოისის „სექცდები“.

ფრანგული მოთხრობების ანთოლოგიაში გამოტოვო გი

ფე მოხასანის „ფურთომა“.

გერმანული მოთხრობების ანთოლოგიაში გამოგჩრქეს

თომას მანის „სიკვიდალი ვუვიკიამი“.

რადა ანთოლოგია იქნება, თუკი მის სრულფასოვნი-

ბას ხელფინერად დავაკონობთ.

და მამ რატომ უნდა დაკნინებულყო ამერიკული

მოთხრობების ანთოლოგია?

ცოდა თოფერძის თარგმანი რომ არ
ყოფილიყო, კითხი ასე იოლად შეეღოდე-
ნენ ტომს ვეღლეს „ავიარგული ბიჭა“?

და თუ შეეღოდეუნ, გემოვნების ნა-
ხახუც არა ჰქონდათ და ეტაბა, არადა, ამას
ამ კრებულის მიზნითაც ვერ ეტყვიყო.

თუმცე რას ვედავებოთ:

არ ვიჩებობს 1967 წელს გამოცემუ-
ლი „ამერიკული ნოეღელს“ ორტომეული.
არ არსებობს და შორის.

არც ცოდა თოფერძი ყოფილა ამე-
ყვენად.

„ამერიკული მოთხრობების ანთო-
ლოგიას“ მინეროლი აქვს, რომ:

დაფრანსეზულია საქართველოში ამის
ხელეღის ნიგნების თარგმნის პროგრამის
მიერ.

არ არის გამოარცხული, განცხადებში, რომელსაც
ზემოხსენებნი გასიღეზლობის მესვეფერი, ჩაენერაი,

რომ ამერიკული მოთხრობების ანთოლოგია ქართულ
ენაზე პირველად ახლად უნდა გამოეცეს და ამიტომაც

საქართველს განსაკუთრებულ თანადგომას.

გასაგებია ამაგარ შეცუღობითა „სადაყო მომზადე-
ბის“ სექციედა და „სექციტური“ ხელეღი.

შიზანი კიდეც მიღწეულია. მაგრამ ამას რატომღა ლა-

მობენ, რომ შეეცე შეგდაყარონ თიღებში ნაცარი?

სხვა მხრეც ვერაფერი გამოგჩიქნია თაგე, თორემ

კოთხის სტაგი საქაიღ ხანგრძლიეც გვაქვს და, მგონი,

უკვე პენსიის მოახლოების ფამიც გვემუტრება.

ვერონიკა გუგუნი

პართული პოეზიის
ახალი თარგმანი ფრანგულად

2011 წელს გამოვიდა ქართული პოეზიის ნიშნუბის ფრანგულე-
ნოეანი თარგმანი. კრებულის ხალიარა „ქართული პოეზიის რვეუ-
ლი“ მისი შექვეყნელი და მთარგმნელია იზა ჯინფიანე, რომელიც
2000 წელს საფრანგეთის მთავრობამ დააჯილდოვა ორჯერით და
„კავალერი დროისი“ კავალერი გახდა. იზა ჯინფიანე არის სა-
ქართველოს ამრანგული ენის მანათლებელია პარი-
ციაციის პრეზიდენტი და 1991 წლიდან ფრანგული
ენის მანათლებელია საფრანგეთის ასოციაციის
აქტური წევრი. კრებული გამოიცა საფრანგეთის
საქარის კლბტრის ვოფლი აბაქეს, ლეტერატურისა
და ფილოლოგიის პროფესორის სერჟ ანდრიას
და იტორიული მეცნიერებათა დოქტორის, ლეტერატურის
პროფესორის ფან ბატუსის მხარდაჭერით.

ნიგნი ვაგრეკელია და მისი პრეზენტაცია მუ-
ღნყო საფრანგეთში თარგმანმა დიდა მოწონება და-
მოსახურა, ამიტომ იქვე დაიკვცეს და გადამწადა ამ
კრებულის ხელახალი გამოცემა სოციალ, მთარგმ-
ნელმა ნიგნი მეტანმა მე-19, მე-20 და 21-ე საუკუნე-
თა პოეზიის ხანელი. ამ წარმოდგენილია ნოელონი
ზარისამეღის, გრეგორე ორმელიანის, ილია ჭავ-
ჭავაძის, ვაჟა-ფშაველას, გრიგოლ რომაძისძის, პა-
ოლო იაშვილის, ვალერიან გაგარინდაშვილის, კო-

ლაე ნადირაძის, ვალაკტონ ტაბიძის, ტვიან ტაბიძის, ივთიმ
გურჯიას, ვროლა აბაშიძის, ტერენტი ვრანელის, იოსებ ვრამიშ-
ვილის, ლეოლ ასათიანის, მირსა ველიაშვილის, იოსებ ნონეშვილის,
ალოლ მარჭველიას, მირსა ფრცხიშვილის, შოთა ნაშიანიძის,
ტელო ამიშველიას, იოანე მამფორის, ნეკო ნაძაბაშვილის, ანა
კალანდოძის, იოანე ქიქელიას, ნანა ლუნევიძის, ვენამ იფანიას,
ლია სტურუას, ვენამ აჯიამილის, იოსებ მაჭარაშვილის, თინა-
თონ მუღელაშვილის, ქეთევან შუგელიას, თამარ ლომიძის, ზუ-
კანა როველიაშვილის, ვაგა ხახუტიანიშვილის, არა
შენ ანთონიოვს, ვიორჯი სავანას ლექსები.

23 აგვისო ნიგნის პრეზენტაცია იბოლიმაცე მო-
წეყო მარგარიტელის ტურნაშ ნიგნარე კობიასი ბან-
კის სათაო ოფისის დარბაზში. ვალაკტონის ირამ ისა-
ვიას თარგმანის ნიშნუბობის შესახებ და აღნიშნა,
რომ ნიგნმა საფრანგეთში საქაო იტარებელი და მონი-
რება დაიმსახურა. საღამოზე დაეჭეღი ვალეო და ქარ-
თულ და ფრანგულ ენებზე, პირველი ხანელი დეიკიმი
ქართული კლასიკური პოეზიის თარგმანებს. მუხმაც
წარმოგვნილი იყო საფრანგეთში გამორჩეული პრე-
სტიჟული ვოფისმალელი. ამ კრებულში შეტანილი
საკუთარი ლექსები ნაკოთხეს ლია სტურუაშ, თინა-
თონ მუღელაშვილმა, ქეთევან შუგელიამ, თამარ
ლომიძემ, სოლო მაჭარაშვილმა და არნენ არუთი-
ნოვმა; ფრანგულენოვან თარგმანებს კოთხილოდ-
ნენ იზა ჯინფიანე და მისი მოსწონებელი.

10 წელი

რათა გამოცემებულაპ ნიგნის გამოცემის ხალხიარულაპ გამოცემის

მთარგმნელის წარდგინება:

კურტ ვონეგუტის „მე თქვენ მიყვარხართ, ქალბატონო ბილიოთეკარო“, მინანქრში აღწინშეუ: არაგორე წესს, წარწარწებს თარგმნამდე საშეკრე მისე კოხტულბენ.

მაგრამ რადგან წესს იხოტბო არსებობს, რომ დაირღვეს, ამ კანონისორცების გასაბრთბებლად ამ წესს ჩემბებრად გადავრეუე და... უწებრომუნტი ჩავატარე: კოხტასთან ერთად ვთარგმნილი... დასამლი არაა და არც კვებნად ჩამოკლებს, თუ ვიტვთ, რომ ამ ორ სტებეს ერთდროულად შესაძლებელია გაკაროვი თავი.

მთარგმნელი ამ ვარ და შექებება, ოდესმე იმ ბეჯით ავამინათა ამწარს შევაროდე, ვადადასით რომ ჩამკოტებებდებდეკონებს. ნუ ჰკოთბათ, მამ რა ვრევიან, მე დალიცილილილი... კაცია და ვუნება, ასე რომ, თარგმნისას დამებებულაპრად ლახესუსს (რაც საკუძარს იწებებდა წებსსმავრა პატროსანი მომთბარებმუნლისთვის, ამ სტებზე სამუდამოდ აღორ ხელი), იმედი, მამატეგიბო... როგორც ტყვიან, წიგნის ასეი ვარ, წიგნის გამოცემასთანად ხშირად შექინაა სტებე და ვეცი, ამოტყვიასა ან/და წინათქმის ბილას, როგორი აუცილილებოთა ავტორის/მთარგმნელის მცარე მინანქრი — ავტორი/მთარგმნელი მიოხბელას შენიშვნას (მხრად საბართბოლიან შენიშვნა — წერებ) საპოვებელი მოღებდა (თუმცა ვინმეს, რომელიმე მიოხბელას შენიშვნა დაწერებს და მერე, რაც მოვარაა, ვინმეს გათვლილისწინებობას, ვერ ამ მინახავს და თუ ვინმეს ამხად მორც ვაჭვი ვაკონილი, მომწერეთ). ასე რომ, ვინც დაიჯერეთ და ვინც არა, შენიშვნებს, მართლაც, დედი სამაოვნიოთი მიოხბენ, თუმცა ეალირად, მითარგმნის, საკუძარი თარგმანი ვერაფრე ვადავლი და უაქეთსი თარგმანი წაეკოთბოს...
...ახლა, როცა დენის ე. პუნდლის „10 წესს, რათა გამოცემებულმა წიგნის გამოცემის ხელშეკრებლას გაგიფორმობ“ უთარგმნე, ვადაეკოხტე და „რენწ წიგნლობას“ გასაცხადნად მოვამხადე, ვიტებებ:

„10 წესი“ გემი ყველაზე ოდესიუფალი თარგმნისა, თავისუფლბა აქ მოქებება ოდებებობის სწორნიოცე იყოლს რადგან ეს არის თარგმნი საეკოთბი საბოლოებლბესთვის სკაცი შედარბნება მქებს, აქამდე უდებობ დენის ე. პუნდლის თანაბატორი ვაჭვილი და ამ მადლებებს, ესა თანაბატობისა დლოკულად დენისს რომ ვაჭვი, რამეწინად ვსამოხებებოდა). კურტ ვონეგუტის თარგმნისას (ვაჭვიკორებნად და) ასეთი არაფერი დამმარბნათ, ვინეგუტის „თარგმნა“ „შემოთვარგმნებანა“ — აუცილებლად უნდა ვთარგმნიშვე“ იყო).

ახლა კი სეროიხლად: 10 წესი, რათა გამოცემებულამ წიგნის გამოცემის ხელშეკრებლას გაგიფორმობ ავტორი დენის ე. პუნდლი

ერთობლად, იქნებოდა ახლ დენის 12 საათი, ვულგომოსული ავტორი, გამოცემებლობამ ხელწინებობის მიღებანზე უარი რომ უბარბა, ჩემს მუგებობ ვორჯინია მუორს, „Tyndale House Publisher“-ის რედაქტორის, თავს დასტობ: „კარგი, შეიკლებს ჩემს ხელწინებობა ადვალეტი, მართლაც, დასაბუნენია,“ — თავგამოდებთი ყვეფა ახალგაზრდა მწერალი, — „მაგრამ ხომ შეგეძლიათ, ცოტათი დაძინებეთო?“

შეუდრეკელია ვორჯინიამ შეტყვიებ გადამოსულ ახალგაზრდას თავი დუქინია და მიხალა: „რენე აქ სრულბოა მისარწუნად დაგეჭვებრევი და არა მყვედრების გასაკოხლებლბება“.

ამგეგარ მასუბეს გამოცემებლობათა ვაქტებელი რედაქტორებიც ვერ მოიფიქრებდებნენ. საწყალი რედაქტორებიც გამოცემებლობათა უმრავლესობა მითგან დატონებინთ, ვეულბად ითხოვს ავტორისკეთლ, განსაკუთრებინთ ახალბედათა, ძალიან ხშირად ვერბაკოთბასა და აზროვნებამი ვაუნუნებავთა, ანოტაციებობს დაწერილებთი წაეკოხტებს;

თუ ვადამყვეტბთ გამოცემებლობას შესთავაზობთ თქვენი „შელანმეუმრალი“ რომანი ან სამეცნიერო ლიტერატურა, უნდა გითვალისწინოთ 10 რწევა, რომელბთაც რედაქტორები ხელწინების მიღებბასა განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებენ.

1. ძირითადი მახასიათებლები.

ავტორთბი გამოცემის უფლებების შესტეფვის წესს მრავალი წელია, პრატეკიკულად, ამ შეცვლილა — ამბობს ნიუ-იორკის ლიტერატურული ვაჭრობიანბა კრუნი პარკინგ-რუბი და ამხანაგობის“ მუსევერი რუბი პარკინგ-რუბი, „წიგნის გამოცემის თაობაზე მიღებული განცხადებვის“ თანდაწირულ წერილში აღწერილი უნდა იყოს:

- ა) ავტორის კომპეტენცია, ამ საქმეში გამოცდილებება.
- ბ) მომავალი წიგნის შინაარსი
- გ) ხელწინების ჩამბარების ვადა.
- დ) მიოხბელია სამიზნე საფულები (ყონ იქნება წიგნის მკოთხელი).

ე) წიგნის გამოცემის აუცილებლობის დასაბუთება.
ვ) წიგნის დაბუღა (მოკლე შინაარსი ორიოვ ვეერაფრე) და კიდევ:
ჟ) ანოტირებელი სარწევიც, თუგნის სახელწოდებობა ჩამორედავლით.

ეს რამეწინებე პარავრატის რეწიოუმე (თავის მოკლე მომობილება).
სასურველია, მიწინშე, ორი დამთავრებული თავის წარდგინა, რომლებიც რედაქტორებს მისცემენ შესაძლებლობას, გაიანზობს ავტორის წერის (შინატრული თუ სამეცნიერო) შესაძლებლობანი.

2. სიფაქტბა.

თქვენი ხელწინებრი ფებედაუდამებელი თოგლივით სეფთა უნდა იყოს: კარვად იკოთბებოდეს ნამტქედი ტექსტი და არაელოთანი კვლიარ ეტუბოდეს სწორებებისა. ეს მნიშვნელოვანია გამოცემებულზე პირველი შთაბეჭდილებების მოსახბენამდე კოთხებულზე პირველი შთაბეჭდილებების, უფროდელი ახაბტქედი, დათხერილი კორექტურა — უფებელი წინამბა იმისა, რომ ხელწინებრი გამოცემებობები უაქვი შემოიარა. ნუ დაინახებთ 70/80 ვრამბინ თეორ ქედალბად და საბუქდად — კარვად დატბნილ კატრიჯს.

3. მიკოთხელოა მგრწობლობა.

„წიგნის გამოცემებს ვაწაცბადს დენთოს სუნი უნდა ასელოდებ“ — ამბობს ვონ რ. ინგრიზისა, „Poetic Press“-ის პრეზიდენტბა, — „მიკოთხელი უნდა გრწობოდეს, ავტორი ახლბან დაბარულბა ცნარე ბრძოლიდან და რასაც წერს, იმის თეოთბილიყელი და უშუალო მონაწილეა. ამგეობად, გამოიარებება თალილოთბა — მიკოთხელი დაეკიერებს, როდევ მას უწეობა და უტყუარობა ადვლებს და არა ვულგნური მსუქლობა თუ უაბედაციო ტყვის სწავლება“.

4. ვაგრი ნაწერი.

ნარკვეული ხელნაერთა უმეტესობაში დაცულია ორთოგრაფიის, პუნქტუაციისა და გრამატიკის წესები. სამწხაროდ, მხოლოდ ეს ხელნაერთის ხარისხს არ განაზღვრავს. „Bethany House Publishers“-ის ყოფილი რედაქტორ სტივ ლობი აღნიშნავს: „ხშირად გვთავაზობენ ხელნაერთებს, რომლებშიც ჭარბობს მრავალსიტყვობა, უზუსტობა, ბუნდოვანება. მე მომწონს ნათელი და გულწრფელი ტექსტების ნაკითხვა, ორგანიზებული სტრუქტურით. პროზა, გამალაპირება რომ სჭირდება, ჩემზე მოაბეჭდობს ვერ ახერხებს“.

5. სტრუქტურა.

გამომცემებს ნათლად უნდა ჩამოუყალიბონ წიგნის სტრუქტურა, — გვარტებს „Warrar Press“-ის თანამშრომელი როზ ვილკინსი. „სწავლი ერთი ამბავი მეორეს ლოგიკურად უნდა მისდევდეს. ხშირად ავტორებს უყურთ წიგნის მიზნის დასახლება. ეს არც კი აქვთ წარმოდგენილი. უბრალოდ, წერენ და მოწა. ისიც გასათვალისწინებელია, რომ წიგნი წინასწარ დამტკიცებელი გვემის მიხედვით გამოიცემა და ავტორის ყოველგვარი თვითნებური ჩამატება თუ გადახვევა ნაიშლება. ეს აუცილებელია წინასწარ განსაზღვრული წიგნის მიზნისა და სტრუქტურის დასაცავად“.

მატონ ვილკინსი ავტორებს სთავაზობს წიგნის მიზანის ანოტაციის მოწოდებას, რომელიც გამოცემის ერთგვარი რუკა უნდა იყოს. ეს განსაზღვრავს გამოცემის სისწრაფეც.

6. გამომცემლობასთან მუდმივად დამოკიდებულება.

ავტორებმა წინასწარ უნდა გაარკვიონ გამომცემლობა სახელი. ყოველ გამომცემლობას თავისი სფერო აქვს საქმიანობისა და დანიჭრებულია ამა თუ ამ განსაზღვრული ბაზრით (საბავშვო წიგნები, სასწავლო ლიტერატურა), სპეციალური თეოლოგიური სწავლება (ბაბტიზმი, კათოლიციზმი) თუ მხატვრული ლიტერატურის სხვადასხვა ჯანრი (რომანი, დეტექტივი და ფანტასტიკა).

გამომცემლობაზე ინფორმაციის შეგროვება მარტივია, — ამბობს ნილ ორლენის გამომცემლობა „Atheist Literary Agency“-ის დირექტორი პაულო ე. ორნი. „კამონერეთი საგამომცემლო რეკომენდაციები მწერალითათვის, მესამედიცინა ვერც გამოიწვევს და მიძინებელი გამოცემითა კატალიგებზე, მათკომლეთი ბიბლიოთეკა — ნახეთ თქვენთვის საინტერესო გამომცემლობის წიგნები, გადაათვალიერეთ სტილის, ბაზრის მიზნობრივი გჯგუფებისა და მიზანობის თვალსაზრისით, დავინარჩინო ავტორიათვის გამართულ კონფერენციებს და შეხვედრებს გამომცემლობის რომელიმე რედაქტორს — მიმდინარე და სამომავლო მიზნების გასაცხობად. იყავით ინფორმირებულნი“.

7. საბაზრო მენეჯმენტი.

შეთავაზებაზე თანდართულ წერილში ავტორებს უნდა წარმოამჩინოს, რომ კარგად იცნობს სამიზნე ბაზარს და უნარი აქვს კონკურენციას. გამომცემელი დანიჭრესდება, რა მსგავსი წიგნებია ბაზარზე, ვინ არიან ავტორები, ვინ გამოსცა და რამდენად კარგად გაიყიდა. გამომცემელმა ასევე კარგად უნდა იცოდეს, რას დაუპირისპირებს ახალი წიგნი კონკურენტებს და რა შეთოვებით შეაწყდის ბაზარს ახალ იდეებს.

8. პროფესიული ზრდა.

გამომცემლები დანიჭრებული არიან ავტორის უნარობით — ახალბედა თუ გამოცდილი პროფესიონალი. ამიტომ თანმდები წერილი უნდა მოიცავდეს სათანადო ინფორმაციას ავტორის უკვე გამოცემულ (თუ ასეთი არსებობს) წიგნებსა და იმ ყურნალებზე, რომლებშიც მისი სტატუსობა დაბეჭდილი, გამომხატურებზე, ავტორის განათლებასა და სამედიცინო გამოცდილებასზე, რომლებშიც ხელი შეუწევს მის სამწერლო კარიერას, აგრეთვე მის მარკეტინგულ უნარებზე, რამდენად და როგორ შეუძლია წიგნის გაყიდვით მონაწილეობა.

როცა დავტესტავს დაიკავებ ჩემი პირველი წიგნი გამოსაცემად გადავხაზებ, თანხლებს წერილი აღვნიშნე, რომ მთელ ქვეყანაში ემოჯურობს, რათა სხვადასხვა ორგანიზაციის დახმარებითა და დაგვიწოდებულ საკითხებზე ექსპერტისა და შემოქმედი ჩემი წიგნების ამ შეხვედრებზე გაყოფა აგრეთვე, აღვნიშნე, რომ ჩემი ურთიერთობა წამყვან დიეტოლოგიურ ჟურნალთან წიგნებზე ნაცნობების გამოცემების საშუალებას მაძლევს. შემოთქმულმა გამომცემელი და აღნიშნა, რომ დიდ დახმარებას გაუწევდა ახალი წიგნის გაყიდვის საქმით. ამიტომაც მამოწე გამოლოგინე ხელშეკრულება“, გვიხარება თავის გამოცდილებას — „Weight Watcher’s Magazine“-ის ყოფილი რედაქტორი ლინდა კორნი.

გამომცემლობის ხელშეკრულებების უპრობლემოდ უფროდებ ადვანტებს, რომლებიც ავტორებს სემინარებს გაუფიქრებს შესახებ, აქვთ საკუთარი რადიო ან სატელევიზიო შოუ, ხშირად გამოიძიან სიტყვით სხვადასხვა შეკრებაზე. საზოგადოებრივი აღიარება ამ საქმეში მნიშვნელოვანია.

9. საავტორო უფლებათა დაცვა.

თუ ხელნაწერი შეიცავს ფოტოებს, ილუსტრაციებს, რუკებს, კარიკატურებს, იატორიულ დოკუმენტებს, ინტერვიუდანი სრულად მოყვანილ ციტატებს ან მასალებს სხვა ნაბეჭდი წყაროებიდან, მაშინ გამომცემელი დანიჭრესდება, თუ რამდენად სწორად არის შევსებული წიგნის გამოცემის სპეციალური ფორმები და აქვს თუ არა ავტორის მიღებული თანხმობა ციტატების გავრცელებაზე და დეიდასებას ჩვენ ტრანსპარენსის მოცილებ შეუძლია საზოგადოება ვარი. ასე რომ, ღირს დაფიქრებ შედეგა სამართლებრივი დოკუმენტები.

10. საქმიანი მოლაპარაკება.

თანდართულ წერილში აღნიშნული უნდა იყოს, ხელშეკრულების დადების შემდეგ ავტორს საკუთარი სახელით იმპრინტებს თუ მის ინტერესებს ლიტერატურული ავტორი ან რწმუნებული დაიცავს. ასევე, ავტორს უნდა ახასიათოს წიგნის გამოცემის უფლება — მრავალჯერადად გამოცემა თუ მხოლოდ ერთხელ.

დაბოლოს:

გამომცემლისთვის წიგნის შეთავაზება სამსახურში მიღებისას გასაუბრებას აკავს.

თუ დაბეჭდილად გამოიყურებით, ცხადად და ზუსტად გამოთვლით სათქმელს, მაშინ თქვენს გარიგებას ხელს ეერაფერი შეუშლის.

ინგლისურიდან თარგმნა
მეხნარ ქახაძე

ნელი გოგუაძე

„ადამიანის სულში ჩახედვა“

— თქვენი აზრით, რა არის უკიდურესი გაჭირვებულ მდგომარეობა?

- როდესაც სასოწარკვეთილებაში ვარდები.
- სად ისურვებდი ცხოვრებას?
- ძველ ინგლისში ან იტალიაში.
- რა არის უშაღლესი ბედნიერება?
- როცა გრძობ სრულყოფილებას.
- თქვენი საფარული ლიტერატურული პერსონაჟები?

- ღია თუთამბა, ვერ ვარ.
- თქვენი საფარული ისტორიული პერსონაჟები?
- მიუფე გოორგი.
- თქვენი საფარული მხატვარი?
- საღვადლო დალი.
- თქვენი საფარული კომპოზიტორი?
- პაუზლი.
- რომელ თვისებებს აფასებთ ყველაზე მეტად მამაკაცში?

— მამაკაცი უნდა იყოს დახვეწილი, ძლიერი და მის გვერდით თავს ისე უნდა ვგრძნობდე, როგორც ბელურა, ძლიერი მორების ქვეშ წვიმას შეფარებული.

— რომელ თვისებებს აფასებთ ყველაზე მეტად ქალებში?

- ზომიერ სიამაღეს და თავდაპირველობას.
- რომელი ადამიანური სათნოებაა თქვენთვის უფრო მომხიბლავი?

- ერთგულება, მონაგანი სიპეტაქე.
- თქვენი საყვარელი საქმიანობა?
- ფიქრი.

— თქვენთვის ნაცნობი რომელი ადამიანი გინდობდა ყოფილად?

- არ ვიცო, ცოტ-ცოტა აღზაა ვეკლა...
- თქვენი ხასიათის მთავარი თვისება?
- ერთგულება.
- რას აფასებთ ყველაზე მეტად მეგობრებში?
- ჩემს ემოციურ ხასიათს რომ იტანებ და ჩემს გულდობი არაა.

— თქვენი მთავარი ნაკლი?

— ფიქრებადი ვარ

— თქვენი წარმოდგენა ბედნიერებაზე?

— ბედნიერება — ერთი ნაბი, რომელიც მალევე ქრება.

— რა იქნებოდა თქვენთვის ყველაზე დიდი უბედურება?

— ჩნმენას დაკარგვა.

— როგორი გინდობათ ყოფილად?

- ჩუმი.
- თქვენი საყვარელი ფერი?
- შავი.

— ყვავილი, რომელიც ყველაზე მეტად გეყვართ?

- იასამანი.
- თქვენი საყვარელი ფრინველი?
- არნივა - სიბღერის განსახიერება.

— თქვენი საყვარელი მწერალი?

- რუმბაკი.
- თქვენი საყვარელი პოეტები?
- გალაკტიონი, შარვა, ლადო ასათიანი, ტატო...

- საყვარელი ლიტერატურული გმირი ქალები?
- სკარლეთი.
- საყვარელი გმირები რეალურ ცხოვრებაში?
- ვანა არსებობენ გმირები?

- საყვარელი გმირი ქალი ისტორიაში?
- არ ვიცი... ალბათ თამარ მეფე.
- საყვარელი სახელები?
- ანა-მარია, ელენ.
- რას ფერტანთ ყველაზე მეტად?

- ტყუილს ხაფრის.
- მხატვრული პირთვება, რომელმაც თქვენი ხიზლი დაიმსახურა?
- არაფერი, ყველას თავისი სიბართლე აქვს. სიძულველთარ მისასიათებს.

— საომარი მოქმედება, თქვენი აზრით, ღირსი მტრ-ნაკლები აღტყუებისა?

- ნაპოლეონის ერთ-ერთი ომი.
- რეფორმა, რომელსაც თქვენ განსაკუთრებით უმაღლეს მუდგებას აძლევთ?
- საქართველოსთვის დამოუკიდებლობის მინიჭება.

- ნიჭი, რომელსაც გინდობთ ფლობდეთ?
- ადამიანის სულში ნახტვევა.
- როგორი გინდობათ რომ მომკვდარიყავით?
- შინდა სიკვდილამდე არაფერი დამარტეს ადამიანებისათვის ხალხური და სიკვდილი იყოს მშვედი.

- თქვენი სულიერი მდგომარეობა ამჟამად?
- დღის სულედავით ვარ... მტორმის მოლოდინში.
- ქმედებანი, რომლებიც თქვენს შემწყნარებლობას იმსახურებენ?
- ლალატი.

- თქვენი დევინი?
- ვარუქით ერთმანეთს სიყვარული და სიმშვიდე.
- თუი ოდესმე შეხვდებოდით ღმერთს, რას ისურვებდით, რომ მას თქვენთვის ეთქვა?

— მინდოდა ეთქვა რომ მე ადამიანივით ვიცხოვრებ და შენდობას ვიმსახურებ.

მანანა ჩიტიშვილი

ფსიხიკალი თვალში

მინდა დამხსრუნე საზოგადოებას ორი ღირსეული მწერლისა და მამულმცოდნის საყოველთაოდ ცნობილი გამომავალი მების შეფასებო.

იაკობ გუგუნიძემ — კიბეა არც ერთ შოგველი გენიოსს არა ჰქონებოდა იმდენად შოგველი მშობლები თავისი ერისათვის, რამდენადაც აქვს ილია ქავჭავაძეს საქართველოსთვის*. და არჩილ ჯორჯიანი — მე-19 საუკუნე იყო ის ხანი, როდესაც ქართველთათვის მეორედ შობა მოხდა და საქართველომ სცნო და იმოყვა თავისი დაკარგული სახე. ილია ქავჭავაძე ამ მოიხივრებს ბუნაეც იყო და ამ დაკარგული სახის მიაღებელ-აღმგებელი*.

ანელია უფრო ზუსტად და ლაქონორად განსაზღვრვის სახე ერის ტემპორიტა მოღვენისა, ენცე გროუნდი, კინოზმის* გაჩაფხული გაკრების ნინაშე მდგომი და განთავითუ-ღებულ* ქართველობა გამაფხიზლა და თავისუფლებისთვის ბრძოლის სურველი განამტკიცა.

ილიას სახელი ჩვენს ცნობიერებაში სისტემატიკურად არის დაცემიერებული ქართული კულტურის, მატერული თუ სპეციფიკული აზროვნების ახალ სიმაღლეზე ახლავთათია.

ილია ქავჭავაძისათვის მწერლობა და მამულმცოდნეობა ერთიანი, განყოფილი ცნებები გახლავთ. მისი ღრმა რწმუნით, ღმერთისა ადამიანს აზროვნება და შემოქმედებითი უნარი იმისთვის უნდა, რომ ერთად და მეორედ ერის სამსახურში წაყვანოს და ამით, სიმკვლე რიტმი, ზოგად კაცობრიულ* საქმეს უსწავსუროს.

ილია თითონ იყო და დღემდე ჩრტება ნაიღე მრავალიდ მწერლობა და მამულმცოდნის განყოფილი ცნობისიზმისა. კიბა ამასითის სიტყვით ერთი იყო კარბული ერის სიღლის ძლიერების მავალითა, ქართული ერის გენიოსისის სამკუ-ღლი და გვირგვინი*.

რაც დრო გადის, უფრო მეტად ზებნა საცნაურის იმ ფიქს-ნიშნებლობის მისის შესახებ, რომელიც ილიამ ქართველი ერის სულთერ და ვინებრიც აღორძინებაში შეასრულა და ამით არა მხოლოდ მე-19 საუკუნის, დღევანდელისის ცენტრ-რადიუს რეორბადაც იქცა.

იოსებთან, რომ მსული თავისი დაგებული მნიშვნელობით ეკვლე გამომჩინებლობითი გამიზნა სივალისგან უმრავი კონკ-ნის სახელმძივე დაშლბებულთა ნიშანთანდა სიტყვა „მა-შვილი“, ილია ქავჭავაძისთვის ქვეყნის წარსული, მისი აშქუ-ღი და შეწინაი კულტურისა და გამომჩინის საგანი* შექნა. სიტყ-მა თავისი ბასრი კალმის სიმახელე, აქამომდე დამალული ნდულუბების გამოსაზხერებლად* მიზნობა და აქართველთა გული შეწამლა მწავლის სურათებითა*.

აკაკი ბატაიას ხატოვანი სიტყვებით რომ ვთქვათ, ილია ქავ-ჭავაძემ ანატომის გულერბობით დასიცი საოპერაციო მავიდა-ტე საქართველოს ეროვნული ხასული, კუთხე-კუთხული არ და-ტოვა შეუმომნებელი და როგორც ტემპორიტ ქარსულვას მვე-ფერებოდა, დღეობრივად გაამღვანა იესის სენის თანხარდამცი-მი დაიარსა. ამ „ფიქსიზმის“ კოვილი სიტყვა გამგებლობისა და გულახდილობის, სულიერი სიუფილისა და მამულმცოდნეობის ტან-ჯულის გასაიყარა მავალითა: „თითოეული სტრუქტორი დაწერა-

ლია სისხლით, თითოეულ ფრზას დავით აღმაშენებ-ლის მოქმედების ხმლის ძალა აქვს“ (აკაკი ბატაიას).
ილია, როგორც საქარ-თელოს „თანამდევო, უკუ-დავი სული“, დღემდე განუ-შორებლად მოაქვება ჩვენს ისტორიას და არავის ენა-რება ვეფო, რომ იგი ცოცხალზე უფრო ცოცხა-ლი, თანამედროვეზე უფ-რო თანამედროვეა. დღე-ვანდელი ქართული საზო-გადოებისა და მწერლობის საუკეთესო ნაწილი მომავ-ლის არივებრად ისეც და ისეც ილიას მიიჩვენს, რადგან პოეტის მიერ უწინაშეს ცნებებზე აღიარებული „მამული, ენა და სარწმუნოება“ ჯერაც უწინაშეს პრობლემებზე რჩებას ჩვენი ერის ცხოვრებაში და თუ ილია ქავჭავაძეობას ვერ შევძლებთ, ამას მაინც უნდა ვცვალოთ, რომ სკამით ვართო ილიას გზით, ჯერ საქვეყნო სატკოვას ვაგუ-სნართო მზერა და შემდეგ მივხედოთ ჩვენი კონკრეტობით „მამუ-ღლად“ მწიროდელ სასაუფლოდ ჩვენს სახილავ შინას“ თუ „სტრუ-ქტურულ ცილებს“, მაშინვე სამაგარედ რომ წარმოგვიგანებო.

მწერლობაზე უკეთესი საშუალება ერის გამოცხინილზე-ბისთვის აღბათი არ მოპოვებულა. დღეს რომ ქართული მწერ-ლობა ასე პატივყარული და დამცურბილია, ეს ღრმად მოფიქ-რებული და კარგად გათვლილი საზოგადოებობაა, ერთად ჩვენი ქრონოვლი თითომყოფადობის მავალია და ერის ფიქსე-ლი თვალის მიმინება ისევე სწავილია, როგორც ადრე, თუნ-დაც ორი საუკუნის წინათ. ქართული საზოგადოებრბობისა და ჩვენი მწერლობისთვის გამსაკურბილთა საუფროაქვებობა გველფიერო, რაც დიდი ილიას სახელს უკავშირებებს, ამტკომ შეიძებს ესოდენ მალალი და გამსხვავებული მნიშვნელობა ილია ქავჭავაძის სახელობის ლიტერატურულმა პრემიაშიაც, დიდ დაფასებას და პატივთან ერთად მის მფლობელის ილიას გზით, საქართველოს გზით სიარულს რომ აჯალღებულვებს.

მე დღეს ბედნიერი და ამაყო ვარ, რომ ეს დაფასება და პატი-ვი შევად ნიღად. ბედნიერიც ვარ და შემკრთალიც იმ დიდი მა-შულმბებულერი და შემოქმედებითი მასებისმგებლობით, ეს ლი-ტერატურული პრემია და პირველი რაბე, წინადა ილია მართ-ლის სახელი რომ გველბნებოს. გულითადაც მადლობა მიწად მო-ყვასტერი ვეველი იმ ადამიანს, ვისი ხორწითა და რუფუნწითაც ახალი სიყოცხლე შეიძინა საფრანსის სახელ-მწუხეშობა და ქარ-თული კულტურის ტემპორიტ კერახდ იქცა. მინდა მავლობა ეფობრა მათ, ვინც საუღველეს ჩაუყარა ესოდენ ღირსეული სამწერლო ყრუღობა დამცელებს, გამსაკურბილთა ავტორიტე-ტი რომ მოიპოვა ჩვენს ლიტერატურულ ცხოვრებაში. მადლო-ბას უნებე ვეველს, ვინც მოქცა სამოქალაქო, რომ დღევანდელი დღის სისხარული ქართული კულტურის, ხელოვნებისა და მეც-ნიერების გამომწველ სახელებთან ერთად გამოხიარბება. გუ-ლითადაც ეულებაც მათ იმ მალად და სრულიად დამსახურ-ებულ ყრუღობს და ახალ შემოქმედებითი წარმატებებს უსურებებ.

ამ გადასასხვდიან რა შეშობილია ეფობრა აქ დამსწერ სა-ზოგადოებრივ* უფადმა ინებოს, რომ აცხადებულვოს დიდი ილიას ნაოცნებარი — ჩემი „მე“ და შენი „მე“ მამულმცოდნე-ობის „ერთიან საუფრობა“ შეტბუღეობის საერთო ქართული საგნის, ჩვენი მიზან-წყლის საკეთილდღეოდ.

* სიტყვა, თქმული ილია ქავჭავაძის პრემიის წინაშეების საფერამობი, 2010 წლის 11 ნოემბერს

თეკლე ჯანელიძე

ქრისტიანული ჯოჯიის პირველი ფესტივალი

წიგნიერი საზოგადოება ბოლო წლებში მრავალი საინტერესო ღონისძიების, შეხვედრის, კონკურსის, ნარდენების მომსწრე და მონაწილე ქრისტიანული პოეზიის ფესტივალს კი კარგ, საგულბნში ღონისძიებათა შორისაც გამოირჩეული ადგილი უჭირავს.

ფესტივალი „წმინდა ნინოს ჯვარი“ 23 ივნისს გაიმართა ქრისტიანულ-მედიკატურული მიმართების, ჩვენი საქართველო-თავიურად დემოკრატიების და სამშელობო ორგანიზაციის „სადაკოს“ თანადაგებით.

ფესტივალის ფორამა მანა ილია (ნუგზარ ჩიკვაძე), გივი ჩიქვინაძე, მიხეილ ღანიშვილი — საუკეთესო ლექციებისთვის პირილი — „წმინდა ნინოს ჯვარი“ დაჯილდოვდა პირველი გვირგვინით, მარიამ ნიკოლაური, ლია რუსთაშვილი, ზესო ხვედელიძე.

საორგანიზაციო კომიტეტმა (თავმჯდომარე ლია დუშუილი) ამავე პრიზით ღვთის სიტყვის ქადაგებისთვის დააჯილდოვა ქაბუა ამირჯანიძე — ბერი დავითი, ჯანსუღ ჩარკვიანი, თინათინ ზეველიანი, მანა ილია (ნუგზარ ჩიკვაძე). საყურადღებოა, რომ 228 ავტორისგან ფორამმა 22 ავტორს ლექსით მართა და კრებულად გამოსცა. ეს პირველი კრებულია და, როგორც ორგანიზატორები იუწყებიან, ფესტივალზე ყოველწლიურად იქნება ჩატარება.

წიგნის პირველივე გვერდებიდან ქაბუა ამირჯანიძე, ჯანსუღ ჩარკვიანი, გიორგი თარგამაძე და ირაკლი ალასანიას ქალაქებიან წითილეს, შვედხანსებზე, რომ ღმერთი ტუმბარტება, ღმერთი სიყვარული, ლექსები ქრთილედ ვრს და ნარმატების უსურვებენ გვილა კეთილ საქმში.

გივი ილიურიძე ფესტივალის აღმორჩინად გამოცხადდა, მან დიდი მადლობა გადაუხადა ორგანიზატორებსა და მხარდაჭერებს, მხობარულია, რომ ვითოდ საქმის ჩიყვარი საფუძველი. ზატონი ვივის ლექსები ფართო საზოგადოებისთვის აქამდე ცნობილი არ ყოფილა. ისინი კრებულში პირველად დათმობდა.

მარიამ ნიკოლაური:

„ქმნილის პოეზია თავისებური რელიგიაა. პოეზია ღვთის მიწის, ადამიანისა და ღვთის ურთიერთობის გაცე, სიყვრეცე, დროც და საშუალებაც, ეს მიწა მენ თავდაც გამოიხილებს ხილდე. ანუ იგი უსიყვარ დრომაც, ასე გამოიკვეთა „განმარტობის გზაც“, ასეა ახლად, როცა დამარტულდ ფრმის გვიწებს არსებობა. ქართული პოეტური პაროქენია ისედაც ღრმა რელიგიურ-ფილოსოფიური ნიშნის ატარებს. მას ყველა უმნიშვნელოვანესი ეკატობრილი პრიზილებს აქვს მისინდული და გამოტარებული საკეთარი სურდა და გონებამი, საკეთარი გული აქვს მიუყვანებელი მსაყაროზე. ვისაკეთარი არ არის სატარდელით ასეთი ფესტივალის დაარსება, ამედა, დღევანდელი დღე კიდევ ერთი მხეხილ გახდება საინსოდა, რომ მტეხი ვიდურითო უდალდე, მოყვანზეც, სამშობლიზეც, სამყაროზეც, სიყვარულზეც. ასეთი ფესტივალური ლიტერატურული პრიციების განვითარებასაც მუშაობის ხელს და ახალი ავტორებისა და ახალი თემების წარმოჩენასაც ქართულ პოეზიაში“.

ლია რუსთაშვილი:

„ამწმინდა ვრდებოდაც სიხარულსაც ვგრანობ და მომსაც. სიხარულს იმიტომ, რომ ისეთი ვიდეო, როგორცაა წმინდა ნინოს ჯვარი, ღვთის დამეუბით და ფორის კეთილი ნებით მომწეცა. მამა კი იმის გამო, რომ არ ვიცი, თუ რამდენად ვიმსახურებს მას ჩემი მეუბმეობა. ვგრანობ, რომ თავი უღრსად მამანინა, მგრამ ვიმედივებ, დარჩენილი ცხოვრების მანძილზე ამ ნდობის გავამარტლებ რაც შეეცება ქრისტიანული პოეზიის ფესტივალის დაქმნებას, დიდებული მოვლენა თუნდაც იმ თვალსაზრისით, რომ მასმა მონაწილე ავტორები, მეტრა, უღრად აღარ მოეგრობან ქართულ სიტყვას და ავანგარდნიზმის სახელით გასაქანს არ მისცემენ არამართლმადიდებლურ, არატრთილ სულიერებას. დეტალი, რომ დღესდღეობით, როგორც არართი წმინდა მამა აღნიშნავდა — ყოველ მოდამი შეუყოფად და ამ მოდამ თავი სიტყვიერებამდე აჩინა — ბილსიტყვიანა და სოლომონოვრული ცხოვრების ავიმორება-მონრება, საუყვრად, ახალ სიტყვად მომწეცა თანამეგრედ ლიტერატურაში. სიმამდელოთ კი მსაგეს სახელითა უკან ქრისტიან დამეუბნებელი მტერი იმალება“. უსურვედ ფესტივალის ორგანიზატორები ვიდეოლორად მეტი და მეტი ავტორი აიძულონ ყოველი სიტყვა ღვთისადმი და საერთოვლისადმი ტუმბარტი სიყვარულით გამიქვალენ წმინდა ნინოს წმინთმშეღვრით ამ გზაზე“.

ბესო ხვედელიძემ მადლობა გადაიხადა სამატიო ვიდეო-დოთისთვის, შემდეგ კი ვიდეოტრთრული ფოსტით განცხადებამ გამოიხეზა:

„მომხდა ისე, რომ უცებ ვერ გავეყვოე უსურვრის პირობებში. სხვას ვერავინ დაეამრალბე. ჩემი ყოველმხედებობის მრალია და მხოლოდ.“

ნარდენისას, ვვარმე, საერთოდ გამოუქვეყნებელ ღმეცებზე ვივლიდა ბაასი (შე კი მეგონა მხოლოდ წიგნად გამოქვეყნებულზე) და შე სხვანიად გვიცე — ასე უკვე საგვარდო თუ საერთოლო ბუბოლკიად ნამყო ღვსი („ლიტერატურული პალატა“ №11, 2010) ვივსუი კონკურსზე.“

შეინ მოხვა მეცდომი, ასე მხოლოდ ჩემი დაუდებობის ბრალია, რომ სხვებმა იწვალეს — ახალ-ახალი კი ღვსეგობთ გაამიხდრეს ქართული ლიტერატურა, და მე კი, რაღაცნაირი ინიციატივით, საკეთარი დაუდებობით, ვეითი რამე მეშეშება. ბიდე-ნიც საზოგადოებას, შეიბივლეს, ვედას.“

ჩემი ნინოს ჯვარი, პირველი ვინც შემხდა (დრამაზიოდან გამომხილას), მას ვარუცე (ზაოუნა ზატაშვილი (ქურდალბოტი) — დაამტეხებებს, იღვრყოვანდა (ასეთი სისაული სარე-ქარი ჩემთვის არავის უწუქებიაო). შე არ ვიყავი მისი ღმრსი. უღრმესი პატივისცემით“

ასარ სვადელიძე

პიოზის „წმინდა ნინოს ჯვარი“ ავტორია — მარკია მამე-ვარანი, მხარდაჭერელები სამატრარტოს ტელევიზია აერთსულოვნებს“ გაზეთების „საპატრარტოს უწყებანი“, „მე-რრლეს გაზეთი“. ურწინალები: „ჩვენი მწერლობა“, „პარიზ-ტე“, „ავამილი“, „პანდელი“, „ქეკაუბიდი“, „პრალიოსანი“, „საქართველოს მოამბე“, „ოლე“. ასევე მხარდაჭერია საქართველოს პარლამენტის ვრეგული ბიბლიოთეკა.

ნინო სადღოპელაშვილი

ორი მოთხრობა დედასა და შვილზე

საშინაროა

ზეკოს ქმეკარს რომ მიადგა, უკვე გვირანად ბნელოდა. გზა აერია. სახე ქუჩებში ახტებოდა, მისამართიც ვერა-ვისს პკითხა, რადგან არც არავისთან უნდოდა გამოლაპარაკება, თან ზეკოს სახელის გაგონებაზე ყველას სახე უნდა დაეშინებოდა, თავლები ცნობისმიწილით მოწმეკურა და პასუხის დროს ფრანგები განგებ გაქრებოდა. ამას ექვარ გადაიტანდა.

სადღაც ეჭოს სიღრმეში ძაღლია უნეოლ დაიყვდა და ეს ხმა ქაში ჩავარდნილი ქუასათი ყრუვ გაგარდა. შეორე საართლის ვარი გაიღო, ავიანე ქალი გამოვიდა, კიბე მამუდ ჩამოიარა და ქმეკარს მიადგა.

— რომელი ხარ? — ისეთი მუსკით ივითხა ქმეკარს იტიდან ქაღმა, რომ ამკარად რაღაც სიმბოლო ჩაფხ მასში, ფარული მუსკიკალური პაროლი. საკავშირო კოდა.

— ნიკო ვარ, — გაუშინდავად უპასუხა ქმეკარს აქეთ მგლომა და უცებ ცხვირზე ხელი მოაქარა. რაღაც გაახსენდა. ქმეკარი გაიღო და დასაბის სახის წრდილებას კონტური გამოჩინდა. სახემ სტუმრისკენ მიიწია, უსადგლო ბრმასათი მოჩრქოდა და მოლოოს თაღებთაც შეტეხ.

— რომელი ნიკო?
ბიჭმა ქაღლის თოღები სახიდან მოიშორა და მწევიდავ განმარტა:

— აი, ავად რომ ვარ.
— უი — რატომღაც ხედ ღობისთივზე მემომჯდარ მივარცის გახედა ზეკომ — ნიკოლი ხარ? მოდი ბიჭო, მოდი სახლამდე ტიტინით გაუთავა ბოლიკო. რამხელა ხარ უკვე ნიკოლი, შენ რა ვითხრა მე. ხეკოდა დაამთავრე ში? უამეც, მუ-ნობე? სად ვარბის ეს დრო, ნიკოლი, მიპქრის ქაღის ორქო-ლივით უკავილო და არც ყავს ხო მომიკითხვი? რა პატარა იყავი, შენ არ ვაჭირი შენ, ჩემმა დატეღმა რომ გამოფილოცა, ითი დაქალი მუავედა. დიდა, ქუასი, სასანაულო მავი თვა-ლებითი, გახსოვებ? რა გემასსოვრება... დავებრეც შე ის დე-ქა-ლა, ნიკოლი, რუსეთშია და აღარადგროს იწერება... მემოდი!

ქვეით, ბურთის ოთახში შევიდნენ. ბიჭმა კეღვლებს თვა-ლა მოავლო, რამდენიმე უპასუხური ნახტა და ერთი-ორი ფტოკ ეკიდა, მასთიან უტეხი ადამიანების გამოსახულებე-ბით: ტახტზე ჩამოყვდა, თავი სტკიოდა, ქაღს შესაჩიღა კო-დექ.

— ქნღავე მოგეტან პიტნის ჩაის. უტებარა თავის ტკი-ვლებზე.

ბიჭის წინ ზურგიით ტრიალებდა, ჩადანიში წყალი ჩაის-ხა, თორადან ქაღს გაემოხედა და იქვე, გაზუსტე ფრანგენა გაძლილა ამბლმკრეფილი პიტნა ბლუჯად ჩავარა. რა-ღაცეანობად, ზეკოსთი ირნივდა. ნიკომ შეხედა თუ არა, მა-შინვე ხე გაახსენდა, უფრო სწრაფად, ამ ტანში, ამ ხერხე-მალში თვისია ვაღლის ხე ეცნო, საღამოს ქარა რომ გადახ-

ნეჭდა ხოლმე და მასთან ერთად გადაბნეწდა მივარ-რის მუქით შედეგებულ ლურჯ-მოციფტო პაერს. ნითელი წესტები ეცე-ვა, მათიანი მუხლამდე კნაბა და, თმა პტიონდა მხრებამდე გაშლილი, ოქ-როს საყურელები უპრწე-ნადედა თმაში.

რომ მოტრიალდა, ნი-კოს თავბრუ დაეხედა. ქტი ორთეე ხელით ჩაბლუჯა. ქაღა ოდნეე მომორებით ჩამოყვდა. უტიფრად, თვალმომოტრიალად უფე-რებდა.

— კაცო, ის ნიკოლი არა ხარ შენ, მამამერი ნაღარომი რი მუშობს?

— არა, — ვაღეღმა ბიჭს.

— ვაღეღმა, ვინა მტრეღების უბანში არა ცხოვრობ შენ? ბიშამერი ვიცი, მგრონი, სამკერვალო ატღეღეს მწევეჯე-რი ორა.

— ეღაღამი გემლები, — ისეე შესცინა ბიჭმა, პიტნის ჩაი უტევედ მოხვინა.

— აბა რომელი ხარ? — სკამზე შეიმოხედა ზეკო და ბიჭი ვერ მიხედა, ეწეინა თუ გაუხარდა ქაღს მისი უცნო-ბობა.

— ნიკო ვარ, გუშინ ღამე დედა მომიკვდა. მკევერების ძაღლიან მუშინა. ავად ვარ და შიში ვერ ეტრბევი. დავრწეტი რა მერინა.

ქაღს უტებ თვალები ჩაუქრა. ძაღლიან მკაფიოდ გამომ-ნდა, როგორ უტეცრად ჩაქრა ეს ორი ნაბლისფერი პროექტ-ტორა. წამოხედა, გაიარ-გამოიარა. მერე ისეე დაეჯდა და თ-ვი ჩაღეღა.

— ვაღავიზიხ რამდენსაც შეტევი, — უფხარა ბიჭმა და ქაღმა, თითქოს სახშირივად გამოიდბოხლა, ისტერიკანი-რევი ხმით იფერია:

— ამღამს სტუმარი მყეოლები. ვეღავც არ შემიძლია. ნიკო მმევიდავ იჯდა. თეთორეე უტეკრედა, ასე მმევიდავ როგორ იყო.

— გავიგე? — ქაღი ყასადავ ბრაზობდა.

— რა ვაგივე? — ნიკომ ვიბიდან ვარდის ორა გაეცრევი-ლი ფურცელი ამოღო და ტახტზე დაანყო — მარტო ამას ვიტან, ამ ყვეგილს, დანარტენებზე აღერკია მატქს.

— შენ აქ სასტუმრო ხომ არ გგონია? — ისეე იყიღა ზეკომ და ვარდის ფურცლები ტახტიდან ვადმოყარა — რამდენს ბუდე? შენ გგონია, მე ვკოვლები მკევერებზე და იმითთვის მირამეულე ყვაგილებზე?

ბიჭი ხეღეღმა სწედა და ათევე თითი სათითოვად დაუ-კოცნა. ზეკომ ვიბიდან ტეკუადან შეინაღა.

— არა, — ეტუნებოდა ნიკო და რადერეობით უკოცნიდა — ეს შენივთის დავკოევი, ვიბეში კიდეე მატქს, მოღეღულია უკვე და ფურცელი ადვილად დასცივდა, შენამდე მთელ-მთელი ეღეღარ მოვიტანე.

— ქნღავე ვაგი აქედანი — ყრმელის ბზარი გახედა ზე-კოს ხმაში.

— არ მეფეული ხელს შენს სტუმრებს. პატარა ადგილი მომიჩინე და როდესაც არ გამავდიო... — თითქმის მძაღლებზე გადავიდა, მხაგრებიდან მკლავებზე და სულ ხალხობალი ათავადა ვარდისფერი კანი ნიკომ.

ნიკაპზე ნიკაპი მოუხვდა. ძაღლი ახლოს იყვნენ. ნიკომ ისე გადაიხედა მის თვალებში, როგორც ქარაფიდან — ხეშში და, იქ რაღაც დინახა. თვალის უფსკრული უფსკრულში, ძაღლი ღრმად და ეყვირა, შაშის თეთრი ცხოველი ანება და გამომწვევად უღრუნდა.

— რა ვინდა ჩემგან? — გადასახა ზეკომ შიშის ცხოველს.
— არ ვამიშვია სახლში. მიშველევ. — უპასუხა ნიკომ და თვალბეა დახუჭა.

ზეკომ თავისით გადაინია კაბის სახელოები, თავითით გადაიწმინდა შიშველი მკერდიდან უბილავი მტკერი და თავისით ჩახუჭა ბიჭის გაბურღენული თავი, ზბოსავით შეიკვივრა თბილ სხეულში და თვითონაც ვერ მახვდა, რატომ, მაგრამ ზღვრულით ამოუჯდა გული.

— რა ხავერდი ხარ ბიჭო, რა საყვადი ხარ... — ეფერებოდა.

— შეუდამსებელი ახე იყვნენ. არცერთი თავი შეორისგან არ გამოუფხნია. ისხდნენ ერთმანეთში გადაქცდილობები და ზუსტად მათ შორისპირ დაკედებულ უზველებელ ხარკვში ეს მათი სილუეტა ტრატების დაშენობას აგუდა.

— კიდევ რისი გემინია? — ბოლოს ხმა ამოიღო ზეკომ.
— ხალხმრავლობის, ხიფების და მოედლების. მკვდრების, ყველაზე მეტად ამათი. — ნიკოს ისე პქონდა მკლავები ქალის ყელზე ჩამოწოვილი, გვერგება წაღას მიპქონდა და ამ ერთადერთ ხავს მოჭიდა.

— ნუ დამახრჩე, ბიჭო, — ვერადავარ მოიშორა ზეკომ — დედა რითი მოგიკვდა? ვინსურებ და ვერ ვახსენებ, ვისი ბიჭი ხარ.

— მუსკის მასწავლებელი რომაა. ქალაქის ორკესტრში უკრავდა. დეიდზე პქონდა სომხივე.
ეუბნის ისე ძაღლია გააყვია და ზეკო უცებ მამივე შერინა. ცეცხლის საათს ვაიფა. ზუსტად სამი იყო.

— ნამიღ, — უთბრა ბიჭს და შიდა კიბით მუორე ხარ-თულზე აუწვედა კუთხის ოახში შეყვანა. ოახში ისეთი ცივი იყო, თითქმის შარტო იქ თოვდა და ნიშიდა გაუთავებლად.
— ამოვიტან ძაღლის და გათბები. თუმცა სიცივეც კია ეხლა შენთვის, მოდიფხიზღუბს. — გამოკვდილი ფსტიბატრით დაასკენა ზეკომ და, ვიდრე გაუფლოდა, ნიკო კართან გადაუდგა.

— არ დამტოვო, ზეკო, მოგკვდები იცოვდე!
— გაგეძლი, კაცო? — გაბრაზდა ზეკო — ვინა ხარ, რას ვაფამებთქო, მიცნობ ვინიშ? ვითხარა, სტუმარი მეყოლებამეთქო, თუ არ ვინდა, ნადი რა!

მახატარა სოფო კლიაშვილი

ნიკომ თავისი შიდა ფიზიკიდან საფულე გამოიღო, ისე გახსნა, რომ ქალს შიგნით ფულის შეკურა დაეჩახა. საფულე იქვე, პატარა მავიდაზე დადო.

— არ ნახედე, ზეკო, — ქალს მოეჩვენა, რომ ბიჭი კი არ სთხოვდა, უბრაზებდა. ცოტათი შეეშინდა კიდევ.

— ზავალ მამინ და ეცხვენი, დღეს არ მივიღია-მეთქი. სირცხვილია... — ამოიკრა.

— თვითონ ნავა, როცა არავინ გამოხედავს. — ისევ ისე, მკარად თქვა ნიკომ და კარი შიგნიდან გადაკეტა. ზეკო კედელს შეეყრდნო და ოთახის სცილევ საკუთარ ხსხლში იგრნო.

— ვასერებია როდის გაქვთ? — უცებ, სრულიად არასაჭიროდ იკითხა.

— ზღვ.

— ზღვამდე დარჩები?

— ლამის ტერი.

— ზღვამდე დავრჩები.

— და რა უნდა გათავად?

— თით ზღვამდე, ისე უკო?

— როგორ ასე?

— გამოკეტული.

— ლოცვით გავმალავთ და ჩავნევი.

ზეკომ თვალბეა მიიღარა ხელები. წარმო-

სახეამივე შეეშინდა რადა-

ცის.

— მომკლავ? — ჩუ-

მად იკითხა.

— არ იცი, არა მეო-

ნია, — გაიღიხა ნიკომ.

გარეთ ქიშკარი რამ-

დენვერემ გაბრაზებდა, მერე ეს ხმავე მიწვედა.

ზეკომ, საფულე აფდა, იქვე ჩაიჩიხა და ქათამივით ჩაჯდა.

— ვინდა, ნამოკვები შინ, სადაც ცხოვრობ, არ მეზარება, არც შერიგება, თუკი ჩემთან ერთად აღარ გემინია, იწინე ეღ მშინ იქვე გაგეტრებს.

— არა! — ნიკომ იბღვიდა.

— კარგი, შო, კარგი, — ბიჭს ახედა — მარა, რას იტყვიან შენი ნათესავები? და-მამა გყავს?

— მარტო ვარ.

— ოჰ, ოჰ, შითუმეტესი რა საშინელიება! — თავისთვის აღიპარაკდა — არა რა, კიდევ კარგი, შილი არა მყავს. ვინდა გამეჩინა მეუ ველო... — ისევ ახედა და ეერ მისხვდა, ნიჭი უსმენდა თუ არა — ეცეით არწონმძღურა. ხომ გავგიტყდებოდა? ჩემ ვასერებში სხვა ქალიან რომ ვაქცეოდა!

— უცებ სახე გაუნათდა — კიდევ კარგი, არ ვაფარინე!

ნიკო სახეჯარას ვასტკეროდა და მშეიდად იყო. მერე მოეჩვენა, თითქმის ფანჯრების მიღმა, შორს, სახურავების თავზე ნამომდგარი ძველი ცეცხლის ვუშბათი რაღაცნაირად ძაღლიან მიეჩინა, და თან არა ურთხელ, არამედ რამდენვერემ, განათდა კიდევ და, რწვეისას ეს შუქივ და ცხცის ყვავილეით ვაკვივდა, მოფო მითვის ქალაქა, დანარჩენ სახლებს და ქუჩებს და უცნაურად ააზრიალა, არმხარე შემციფნულივით ააქანკანა.

სამეურვე ამოარტყა შინამ. ერთხელ ვრედ და, მომდევ-
ნოები კი ისეთი მკაფიო და ძლიერი იყო, ნიკო აფგლოდან
გადავიარა და ზედ ზეკოს ფეხებთან დაეცა.

ქალმა დანახა, როგორ გადმოცურდა კარაფის თავი-
დან ქვაზე მძიმე საკერეფი მანქანა და, როგორ გაფოჭრინ-
და ნიკოსკენ, ერთი კი დაიკივლა და ნამზე სწრაფად ზედ
გადავიარა.

***

მოცისფრო კედლებიანი ფერფრანში ხალხი ირედა. შოქ-
ქოლია, გადაჩურჩულები, სადაღაც კივაც ღლიანებს და უ-
დაცავს ეს ძაღლი ესტარება.

ერთი, ფერფრანის ბოლოში, კუთხეში რომ ზის და წვეკს
თითით ივარცხნის, თავისთვის რაღაცას იხსენებს — ჯერ
კოფე ჰკუმინნი აქ არაფერ იყო და ეს ხალხი ასე უცებ რამ
შეყარა.

— არ გავიყავ? — პასუხობს მეორე — შავი მტრეაგების
უბანში მინისებრა მოხდა... ზუ, სასტაკო... ზუ, ძალიან...

არტყრილი ხმის არ ღებებს. მაინც სიტყვა-სიტყვით ერთ-
მანეთისა უქმნია.

ზეკოს წინ ზაგვიანი ქალი ფეხა, მეორე პატარა კი
კალთაზე ევალება. ქალი ზაგვის უცებ ზეკოს აჩქებს და
ახლა მეორე აყავს ზეღში. მშვენივრ ართმევს და, მადლო-
ბა რომ უნდა უთხრას, უცებ ქალი ცნობს:

— ზეკო? — ნარბის შეკრებად ქმუხების, შინგან მომორე-
ბით გაყავს ზაგვიები.

რეგენ, მის წინაც და უნანაც, ზეკოს მეზობლები ფეხ-
ან. ვინ არ იყვნის. სახელგანთქმული ქალა. თავის ოქ-
როს საფურეებს მღვდლარად ანაგლებს.

მერე დარდინი ბოლოს ოთახის კარი იღება და იქიდან
ქნითათქნელად ღამასი ქალი გამოივლის. თითო ხალხი
აყვია, რომ იღიბება, პირიდანაც რაღაცნაირი თეთრი,
სუფთა სურნელი ამოსვლს.

ხალხი წამში წუმდება და ვეღა მას შესცევრის.

— შემდეგი, შემდეგი, — ისევ გადაჩურჩულებენ. თეთ-
რებიანი ქალი კი კარის ზღურბლზე ფეხება, ფეხის წერტილ-
ზე ოფნავ ენება და რიგის ბოლოსკენ ხალხს ათვალერებს.

— ზეკო რომელია? — მშვიდად კითხულობს. გვერდ-
ბოა, მოღალური გაჯობსო.

ზეკო თავის სახელს არც ელოდება, სხვები მოატრია-
ლებენ. არ სჯერა, შეონაბა, მოყურა, მაგრამ თეთრი მოღა-
ლური ახლა მარტო მის უფროსს და შედგინარად უღიბის.

— მობრძანდით! — ეუბნება და ოთახში ენატყობება.

სოფაც რომ ცეცხლი დუღებს ის ოთახში, ქალი ისე
ტბობდა ენატყობება, ვიცი უნდა იყო, არ გაყავ.

— კი მებარა, ზეკო? — რომელიდაცას ამაკრა სავეე-
დური ნასცება.

თეთრი მოღალური მასაც გადახედავს და, საოცარი
გულსიმბერებით განუმარტავს:

— ცხადია! ჯერ ფეხები შეშოლენ.

ზეკო უკვე კართან ფეხა, ცალი თვლით ოთახის სიღ-
რეში იზიარება.

იქიდან კი უცნაური სინათლე მოჩანს. არცერთ მწა-
თობს ეს სინათლე არა აქვს. გვერდება, კივაცამ ოფელდაც,
ათასობით წლის წინათ, დიდი ციციანილა დაიჭირა და
მუჭოში შეიხანა. გვერდება, კივაცამ ეს შეკრული ხელისგუ-
ლი ამ ოთახში უცნაოდ გამოღა.

ბარბაღი

ოთახის კუბები, ძველ და გაყვდიფულ ზაღინაზე ინვა
ბარბაღი და კედლებოდა.

განა მხოლოდ ოთახში, — მიუღ სახლები მარტო იყო
ბარბაღი.

განა მხოლოდ სოფელშიც, — მიუღ ქვეყანაზე მარტო
იყო ბარბაღი.

და არა მარტო მიუღ ქვეყანაზე, არამედ მიუღ სამყა-
როშიც — დღე-ღამეთა თავებრუდამხვევ კრიალოსანში,
მინფურების ქტბოში და ვარსკვლავთა ფქვილი — მარტო
იყო ბარბაღი და, ხალხისზე გაგორებული, ჩუმად კედებო-
და.

საწოლით არ ჩანდა, რადგან გარკვევით იგრძობ, იმ ღა-
მის მიუღოდა საკედელი. არ უნდადა თავის საწოლში, ამ
განაპირა კუნძულზე ორსართულიანი აგურის სახლები. ამ
საწოლი გააჩნა ფეხამ, სამი დღე მთის ვეღბი გაჩხერილი
ცეცხლივით იბორცა და, მეოთხე დღის განთავაზე, ოთოთ
ზაგვისს გვერდით დალია სულა. ტურნით ზეღისს მუცელს
იყო ჩაფურენილა, აღმათ ტკივილებს შესაკავებლად,
ძღვის გაბიხინეს, ოთოთ ვოჯო მკვედარ დღელისგან გაათი-
ვისუფლება.

მაინც ის საწოლით გაიზარდა და ერთხელაც არ გაუთე-
ფა სხვებან. დიდი-დიდი, ღია ცისქვეშ ჩაფინა შუა
ზაფხულს, საათობი მამას გაყოლილს, თხელ მინფორზე
გაგორებულს და ვანძეზე მოფუქარულს. პირიქით, თავის სა-
წოლით შეისატყეებდა, თუ ვინმეს ძალიან შეუყვარებდა.
სულ თავის თეთრფეღში გათიარება შეზობლის ხლიკის
ბაგმებზე, მუერენდა ოთორღის თოჯინის მაგურს, ჩაუ-
ყოფდა ცხვირს სისკრში და ძღლის კარამდე ნება-ნება მია-
ცოდებდა.

ერთხელ ეშობა ფუტკარმა დაკბინა, დასიგდა და, სა-
წოლით რომ ჩაანფინეს, არ ჩატყა, ნიკელის ფეხმა ქრიალი
დაიწყო. მაშინ იგრძნო, რომ ადამიანიც ახეა: ერთხელაც
თავის თითი ვეღარ ჩატყტყა, გადმოვი და სხვის დაუსწყებს
ტბნას, რომ თავი დაიბიხინავს.

სხვა რომ გარედან შეხედავს — ორი ეგონებოთ, სინამ-
დეილეში კის ორი ერთი იქნება, ორადგლიანთ ერთი სა-
წოლი.

ქმარი შინ მოიფინა, რადგან შეუყვარდა და არც მანამ-
დე ანუხებდა მისი უბინობა. გაუძალა ზღვლებული
თეთრფეღი, მინფინა გვერდით და ჩაუყო ცხვირი ვეღს
და კისურში, ჩასაზრთეს, ფულტყების ფსკერამდე ეს პირვე-
ლი სურნი ჩაილევა და, გამოუდილო მგინთათყივით ტბელ
წველიაში გაეფეხება.

ნახევარი საუკუნე ერთ საწოლით იცხოვრეს. საწოლს
საარტული რომ შეეღებოდა და ამათი ნაწოლის მამიდად
ქივება, ახლა ცრბა მათს იქით, სხვა კონტრინტზე უნდა ყო-
ფილოფეზე ვადსულები. ერთ გამთინაის, ბარბაღს ში-
თით გაიღვივა და დანახა: ტანზე ცივი სხეული მქობდა მი-
ხორციებულა.

ქმრის სიკედლიდან ზუსტად ერთი წლის თავზე, ხალი-
ჩაზე ინვა ბარბაღი და უტკივილად კედებოდა.

საწოლით რაღა ჩაანფინდა, ის საწოლი მიუღი ცხოვრე-
ბა სიკედლის მუჯუზალივით იყო სახლის განაპირა
კუბებში, თურმე მასში კი არ იწვნენ, არამედ სიკედლის
ფეხებზებოფენ.

ამიტომ, როგორც კი იგრძნო, მამიწეზე ხალჩიანზე გად-
მოშობდა და თვალზედაჭყეტლი იქ დევლოდა.

კარი ოდნავ გაჭრიალდა და საწინი შემოვიდნენ, ერთმა-
ნეთის მიყოლებით. ბატები იყვნენ. უფროსს უფრო კაცო
ვითქმნოდა.

— დედი, აბა როგორ კი იგრძნო, მამიწეზე ხალჩიანზე გად-
მოშობდა და თვალზედაჭყეტლი იქ დევლოდა.

— უნა ხართ, შეიღებო? — ჩუმად მკითხა ბარბაქაძემ,
ხელის ზურვით ყური მოიფხანა.

— შენი შეიღებო ვართ, დედი, ვეღარ გვიკანი? — ისევ
შუათანამ უთხრა.

— მე რომ შეიღებო არ გამიჩენია... — თავს ძალა დაატა-
ნა და, გულას ფიცარში ჩაჭყეტლი მთელი ცხობრება ხე-
ლებით ამოიქცა ბარბაქაძე. ვერაფერი გაისვენა.

— მაშ აბა შენი ტყუალად გვივლია, ტყუალად გავზრ-
დივარა? — გაეცინა უმცროსს.

— დედი, ხომ გინდოდა გელოდივით? — შუათანა თან
ლანარაკობდა, თან ფილტვებიდან ზუსტად ისე სტყენდა,
როგორც ბარბაქაძემ ბავშვობისას იყოფა, გადამწებო სწუ-
ლებსკან.

— როგორ არ მიწოდდა! — თვალები აერთო ბარბაქაძეს
— ხომ კარგად მოატყენო?

უფროსმა ამაზე ჩიოვდა, მაგრამ ხმა არ ამოუღია.

— დედი, — შუათანამ ფანჯარა გახიოლა — გაქმხადე,
ჩვენ გარეთ დაგვიტყვი, მგარევე ჩამოვიღო და ჩავეყვებით.

— მე ადამიანი ვარ შენო, — დაატყდა ბარბაქაძე —
ჩემთვის ედგები, კი არავის უსწავლია... თქვენი იმედი კი
მაგეს, მარა, უფროსს არ ეცდები.

უმცროსს ქალთან ახლოს მივიდა და ქალს მისი სუნთქ-
ვაც კი მოესმა.

— რისი გემონია, დედი? — ისე მკითხა, ბარბაქაძეს
ძვლები ჩაუღებო.

— რისი უნდა შემიხაროდას თქვენთან რსილია მეგობრ-
ეებს! ამ ამდენ ხანს სად იყავით, მამათქვენი უკვე ნახეთ?
მთავარი მამაა, შენო, მე ამდენი რა, როგორც იმას, რო-
გორც იმას რომ უნდოდა...

— ჩვენ შენთან მოვედი, დედა. შენ დაგვიბატე, სხვა
არავი ვერაზავს, — ცრტა მკაცრად თქვა უმცროსმა და
სახმევე, გინორხეთის მსყულებით, ისევ გარეთ გავიდა.

ბარბაქაძემ ჩიოვდა, მოსწონოდა, იჭაბურბო მისწორ-
მოსწორად, მერე ნაეთით საცენ შუშა აიღო, საწილს მისახა,
დუმილად იწვინდა მღვიანის ნაკვერჩხალი გამოიღო და ბა-
ლახზე დადო, თითონ კარი გამოიქცა და ეწიომი, მსხლის
ძირში მგებო ბატებს შეუერთდა.

— უბრალოდ დაემტყნე ქვეთიკენ. ქალი იმ მწერებში ბოლო
იყო და საიქვეს ზურგს ხედავდა. სამჯერ სატირლად ამო-
იბორჩინა და სამჯერვე თავს შუბლში. ბატები ისე მხნედა,
ისე მტკიცედ მიიფიქრნენ, სისულელე იყო მათში დაცეცება.

მთავარი შეუსტყავნა მკითხაო ზურგები ნაქანდაცკო.
ბარბაქაძეს თანდათან სიმშრევე დაეფუტა, ამ სიმშრევემ სუ-
ლავ გაახანა და ახლა უკვე ზულ სხვანაირი სხანარული
მისდევდა. მერე უფროსს ბატზე დაეფიქრა, ფიცარი საწილში
ეკარჩინა, ჩუმად, ცრტა ხმას იღებოდა და ბოლოს მის ნინ
კვლახზე ახლოს მყოფ უმცროსს მხარზე ფრთხილად შეეხო.

— ის პირველი, ნინა, რატომ არ ლანარაკობს?
უმცროსმა ქერი თმაზე ხელი გადაისვა და გზის მტე-
რი ოქროს მარცხენაზე გაიყვინა.

— პირველი მუნდა.

ბარბაქაძეს თითქოს ზურგში ჩიტო ჩააფრინდა, ისეთი
უცნაური ზიგე იგრძნო.

უფროსს შეიღებო საფიქრალმა ნამში ცხრა საფუქნით
დააბურა. მანვე რაღაცენარად ეცნაოვინა: ზრუნვა, საუკუ-
ნებები კი თავსებადრედა იყო, ერთად აღებულს, მთელი
ქვეყნიერების ფიქრებს და სურვილებს, გველას ეფოვოდა.

ჩვენი მოსტა

ფერნანდო ჩვენი მწერლობის მთავარი
რედაქტორის ბატონ როსტომ ჩხეიძის

ბატონო როსტომ!
უკვე რამდენიმე წელია თქვენმა ფერნანდომ შევხეი ის
სიყვარულს რომელი სხვადასხვა ლიტერატურული ფერ-
ნანდო-გაბიუსი დახურე — გაუქმებამ გამოიწვია. ყოველი-
თხე დედი ინტერესით ველოდებით ფერნანდოს გამოხატვას.
მოგწონს მისი ფორმატი და პერსონალიზაცია.

მაგრამ უფრო მნიშვნელოვანია ფერნანდო გამოიქცე-
ბული მრავალფეროვანი, მრავალფეროვანი მათლები.

განსაკუთრებულ აღნიშვნას იმსახურებს თქვენი გუ-
ლისმწერი დამოკიდებულება ახალგაზრდა და ახალგაზრდა
მწერლების მიმართ. უფრო მეტიც, ჩვენი ასოციაციის შუამ-
დგომლობით, თქვენი სილიერით ფერნანდოს ორ ნომერში
რეზიროვით. სახელაზრდომ, ან კი თქვენ გერეგები და-
წვით იგივე გვახიზნოვლის სახელობის თბილისის სახელ-
მწიფო და გურამ თაყაიშვილის სასამართლო უნივერსიტეტ-
ბის სტუდენტებს. ასეთი მომავალი ფერნანდოსებები არიან,
ნერვ სიყვარულზე პირობებენ საკითხზე. ზოგჯერ, შესაძ-
ლოა, მათი ნაწერი არ შევსაბამებო თქვენი ფერნანდოს დო-
ნეს, მაგრამ რადგან ითვალისწინებთ მათ პირველ გაუქ-
მედ ნაბიჯად, როგორ აკეთებთ მათ და ლიტერატურა მოყუ-
ნებმა, გულმოდგინედ ემსახურებთ პირობებებს, ახლელი
საშუალებას თქვენთან თანამშრომლობისა.

მათთვის ეს დედი ბატონო, უნდა იყოფეთ, როგორ მო-
უთმინებდეთ ელემ ყოველი ნომრის გამოხატვას. არავის
იყოს, როგორ ნაწილობრივ მაინცდებენ ჩვენი სტუდენტები
მოსამართლო, მაგრამ ერთი კი ცხადია, მათი პირველი ნაბიჯი-
ბი თქვენმა ფერნანდომ მოიღეს და ამისთვის მათი სიყვარუ-
ლი თქვენი მადლიერი იქნებოდა. სხვათა შორის, მათი წერი-
ლებს განმარტებულობს შემდეგ, ასინ და მათი შეკითხვები
„ჩვენი მწერლობის“ მდგომარეობისთვის გახდნენ. ეს კი-
მდევი ერთი საკითხია, თქვენ მერე და ამკვედრებულთ. არც იმ
დავლებს უფრთხვები, ჩვენი ასოციაციის მიერ სხვადასხვა
ლონიკების ჩატარებისას, უზრუნველად, გულგათოდად
რომ გვათმობდით რედაქციის დარბაზს.

ბატონო როსტომ! უფროსი მადლობას მოგახსენებთ
ყველაფერისათვის. შემოქმედებით ნარჩუნებებს გისურ-
ვებთ, პირადად თქვენ და „ჩვენი მწერლობის“ თათოვლ
თანამშრომლებს. დედა, თქვენ მერე გზადასიკვდილი თითოე-
ლი ახალგაზრდა საამაყო ყოველითვის თქვენთვისაც და
ჩვენი ქვეყნისთვისაც.

სამართალმცოდნე ანტონიო
სანტომარია
მედიკალიზა და სიმონისისისისი

ლადო კილასონია

ნიქარა

ჯერ ერთი იმიტომ რომ დედამ ღაბრეძა. დედას ხომ ძალიან უყვარდა ზღაპრები, ის, კედლებური, ხის, კედელზე მარტოდ დაკიდებული თაროვ ზომ სულ სხვადასხვა ქვეყნის ზღაპრებით მჭრნდა გამოტყნოლა.

ოქდა ვაინახა თუ არა, მათი დედა შავი ძროხის ფეხებში უყვარდა გაწვნილი პატარა, მონითაღ, ნებოვანი, ოდნავ სისხლანარევი გორგალი, როგორ ხესტად იხუნთებოდა შავრის და ჯიფო, ხარიაო, ეგრევე თქვა "ნიქარაო", მისი, რბილი სისამოვნი ხმა წამში ჩიკარეა ხანაღორს შუქით გაანთებული მოსლის სიღრმეში, კედლებს მიყვება, მფერო, გაჯავბ ნეუის, თვისა და ხაჭონის სუნით გატყვენილ ფიტებში და შერჩა და შერჩა.

მეორე იმიტომ რომ ბიჭს ყველა ზღაპრადან ნიქარა გამოირჩეოთ უყვარს. ის ხომ არავის და არაფერს არ შავებს და ისე კი არ შიარდებდა, როგორც ყველა სხვა ზღაპარი. მისთვის როგორ ნაუკთობა დედამ პირველად, თავიდან არ მხეწონდა, ეს რა ზღაპარიაო, შერამ ნელ-ნელა მისება, რომ ამ დამს, დედის, მათი სოფლისთვის, უყვარდა ქართლური კოლოთი მოყოლილ ამბავს ეტლარ ფანეშობა, თავიდან აღარ ამოსივოდა, სულ თან დაატარებდა და ტუტების ცხამტუნიო, არცა უნძემ არ გაჯიროს, ჩემსად თავისთვის იმეორებდა ხარის ტყავში შერეოს და მოკვდა!

კიდევ ერთხელ ნაუკთობა დედას, გველადერის მოუსმინა, ყოველ სიტყვას, ყოველ ბგერას და პატარა მოუფიქრა ლოცვებში, თათბირში მოშორილი მთარას შუქსაგანს ღითონისფრად მძვინვარეობს ზღაპრული ზღაპრული.

მესამე კიდევ იმიტომ, რომ მათი ნიქარა ფანეშოვრია და როგორ მოსწონს ეს ფერს რომ სწორედ ამ ფერის ვაგბი დასაფეხს, მალფალად, კუდში მვათე ქდასელ ქეთის. მზიან დღეებში ელოდება ხოლმე, როდის დაამთავრებს ვაკუუთილტვს და როდესაც სკოლის თიფარი, რბილი შავრზინადატანებულ კარი, გაიღება და ქეთი ნაერისფერ ამფალტის ტრასაზე გაეცა, უკან მასკვება და ჩუხება, ხმისამოღობილად აკოვრდება, როგორ ეცემება მას წითელ ზამთრულ მინივ დალაღებზე მზის ოქრისფერი სხივებს და ფანეშოვრად იღვრება.

სულ თავისი ხელით უფრის ნიქარას თვისა, ზურგზე და ყვრებზე ყვრება, ისე არ დაწეება მოსეღში არ შევიდეს, ხელი არ გადასვას, თმ იგრძობს ტყავს ქვეშ დამალული ხერხეღობის ძაღლის ოდნავ ოკრო-პოკრო მხებზე ხელის გულზე. ნიქარასაც უნარია მიხე დაინახე, ამოჩრდეს ცერე თავისი დედი, ლამაზი, შავი თვალებით, აუსეამს ხარისან გრძელ, ობილე, ღორწივადკრულ ენას და ოდნავ შეათამაშებს ხოლმე პატარაქვედაკრულ თავს.

ყვებურთს თამაშობდნენ დედი მიტეხი ქალამა და ნაიყანეს, კაცი გვაქვია და კარში ჩადგებო. ვადლებებს ეთამაშობოდნენ, თამაში აღწუნებ იყო. რევიულებდა, ეათო რამე უცდად გამომივიდეს, თმ შურეტილ ვურ ბელონი, მაგრამ შავრად იმეკარება, თან ძალიან. თავით ახლოვან დაჩრტვილ ბურთივ კი აიღო და ბიჭების მუქებავ დაიმსახურა, ეს ნახე, თავის ძმანე უარესაო.

კარგ გუნებაზე დაბრუნება შინ, შიარრულად იყო აცხუებული, მამისთვის უნდოდა მოეყოლა რა და როგორ, მაგრამ ტინიქარს გადასცდა თუ არა, მამნე იგრძნო, რომ რაღაც მომხდარიყო.

მამა ხის ძირში, ქვის მავთვასთან იჯდა, თავი ოდნავ დაეხარა, მარცხენა ხელი დანიკუტულ მუტზე ედო, მარჯვენათი კი მალნილ ქანავად უფულტრო სეგარტვა. წინ ვიგო ბიძია ეჯდა.

— რა შავებს რე, აი, ამ ძროხის და ხმის გარდა? თანაც ბავშვი გამოიკვდება, ისე უყვარს უმადოსოდ არ იძინებს ღამე. ამავლო რა ამ მომხდლილში, ეის დაენსგავსა ესეთი?

— კარგი, დანებარდი, ეცხა ეც საქემს არ უშველოს, რაღაც უნდა ვქნაო, თითქმ უკრავებს თავს ციხეში და შერე... — დაწყეო გრეი ბიძამ, მაგრამ ამ დროს ბიჭი შეამჩნია და წაშით გაწუდა.

მამასაც გაეპარა სახის ნაკეთებში მიში, შუდამ მოძრავი შავი უღვამიო კი გაეშუმდა.

— ეაა, ეს რამხელაა გარზულია — შიარრულად დაარღვი სიტყვე გოგი ბიძამ და ახლოს მოსული ბიჭი გუწოთ ჩიკარა. — თან ნახე, მარტო გამაღლებული კი არა, ფანმეც არი ნახული, ამა მოდი ერთი, ხელი გადამსიე, შა, არა? — და გუწოთ დაეხარა მამამ.

ბიჭსაც სჯავდა გაიღებდა, მაგრამ არ გამოუვიდა, სულ მამას უყურებდა, მისგან ელოდა მასებს. არა, უყვე თითონაც ელოდა, რაც ხდებოდა, მაგრამ ამ თვის თავს არ უტყვებოდა, არ იმხეცდა, არ უნდოდა დაეჯერებინა, მამის შესტყრო და ფიტებოდა, რა იქნება ახლა ისეც გაჩრდეს, არაფერი თქვას და მამის ასე გამოვა, თითქოს ეს ამბავი საერთოდ არ მომხდარიო.

მაგრამ მამა არ ამიერებდა გაჩრდებს:

— შენი ძმა დაიჭრეს, — თქვა ბოლოს.

ძმა ქალაქში იყო, ვთ ხნის წინ ნაედა და იმის მერე აღარ უნახავთ დაბრუნებული, ერთა-ორჯერ ფული გამოუღხანია, მაგრამ მერეს ის მელტო კაცი მოვიდა, რაღაცები რომ ელახარა მამას, ამას კიდევ სიმწირისგან გაგაგებულმა სახლიდან ყყარილით გაგაგო, მერე კი მივილი ღამე ღამე მელტამ მიმეჯარა სეა არავი და ბიჭს დედმდე ახსოვდა, მისი ხონწინა ამონასუნთის ხმა, ძალის ღრწინაავით რომ ისამოდა სიბნელეში. ძმის კი ხშირად იტყვდნენ, მამა ხან სად სესხულაოდა ფულს და ხან სად, ქალაქში მიდოდა და ბიჭს ეტყვენოდა, რომ იტყვან სულ უფრო და უფრო დაბერებულნი, ჩამქრალი ბრუნებოდა.

— და ნიქარა უნდა...

— ეციკ, — გააწვეტიანა ბიჭმა, გოგი ბიძის დაუსლტვა ხელიდან და მოსლკერ გაიტვა.

"შავი ძროხის გავიჯდა არ შეიძლება, კარგი მერეველია, ახალგაზრდა და კიდევ დამავდება, აი, ნიქარა კი პატარია, შემოტანით ეწრაფერი შემოაქცე, მაგრამ კიე ფასად ნაჯა", — ფიტობდა ბიჭი და თავზე ხელს უნებნდა მოირილას.

რა არ სცავდა მამამ იმ დღეს, მთაში გამომცევი მაცვლის საკრეფოვლო, ცხენმა ვაითხოვენი მეზობელს საქანაოდო, თოფსაც კი გასარლონებე მიხანშიო, მაგრამ არაფერიმ გაჭრა, გვერაფერმა მოაშორა ბიჭი ზონებლს, იჯდა და ნიქარას ეფერებოდა, ფატიხად უჭბუჭნიდა ნიოთელ ყვრებს, ნახად დასარალილებდა ხელს ეანგისფერ ზურგზე.

იმ ღამზე წუხად იყნამშეს, ჩუხად დანძენენ, მამამ საბანი გვადაფარა, მუბლზე აკოცა და ის-ის იყო გასვლა დააპირა, რომ ბიჭი მისცენ ვადამბორუნდა და პკითხა:

- უთენია ნაიყვან?
- კი, შეილო.
- კარგ ვაქს მიჰყოფე.
- კი, შეილო, აბა ცუდს ხო არ ვაგატან.
- ისეთს, რა არ დაქლავს.
- არა, ისეთს მიყვიდი, ვისაც ხარის სჭირდება, ჩუხენ ნიქარასგან ხო მაგარი ხარის დაფდება და...
- მამა?
- მო, შეილო.
- თუფაც ზომე გავატანდა ნიქარას?

სიფიქრისაგან მამის სახე ნაშით ამოტივტივდა სინენილიდან.

- ვამატანდა, აბა მა რას იხანდა, ახლა კი დაიძინე.
- ღამე მშვიდობისა.
- ღამე მშვიდობისა შეილო, — უთხრა მამამ, გვერდოთ ოთახში ვაფიდა და ბიჭის იხეე ჩავსმა ის ძაღლის ღრენისათვის ხმა.

მაგრამ ბიჭმა კარგა ხანის ვერ მოხლებდა თვალად დედის სხენებამ იხე ნამოღშაღა მოგონებები, როგორც თოდის ხნამ ხის ტოტებში ჩაშაღული ფრინველთა გუნდი და უამრავი კარზე ვახხხენა. ვახხხენა მამის ხალაფმყოფოს თეთრი კედლებზე უფრო გათეთრებული სახე, რომელიც თურხ ხალაფში გამონახობდა ექსმა უხმანოვად ვახხხრა თეთრი კარი, დაფორტრებული და თვალმისაცხენილი დედა, უარი რომ თქვა მალატამი დაჩრქენაზე და სახლში დაბრუნდა და, რა თქმა უნდა, ეს ზაბნელებული ოთახი, რომელშიც შესულმა უყანასენილად ნახა, დერმკრთალი და ვალეული, სახანგადაფარებული ლოჯიიდან ოდნეე მაღლა ნამოხრეული, ხელით რომ მიიხმო, მიიხტება, აკოცა და თავისი რბილი ხმით ჩასწურუნდა:

ნუ გვიხანა, მე სულ შენთან ვიქნებო. მისი ვრცელი, იატაკზე არხადა ვანოილი, ჩრდილი, დაშრეტალი, გამაფარი სხეული და შუა თმა. ბნურმა ვადღეობა ფილით, ვაღმა ცუდი ფერმონ, ხელად ნამოხტა, ჩაქვა და პოსილესკე გავარდა. ხალხი უკვე მოგროვოლიყო, ნიქარა მინაზე იწვა, გაბრუნალი მუცელი სწრაფად აუფ-ჩაუფიდა. გვერდით, მათი მეზობელი სანდრო ჩამხულულიყო და ურეტი კოპტიტოთიყება ბანჯაველიანი ხელით ხანჯავდა ბოჩოლას, მამა იქვე იჯდა.

სანდრო ყასბი იყო, საქონელს კლავდა და მუდამ სისხლის სუნით ადიოდა ხელებზე. ბიჭს არ უყვარდა სანდრო, არ უყვარდა და ეხანდა, ეწონდა მისი არაბუნებრივად დიდ ტირილების და საოყრად წერილი ფეხების, ჩახლენილი ხმის, ყვითელი მენჭერი კბილების, მონჯერული ემპაყური თვალებისა და საქონლის სისხლის სუნით ვაფენილით დაბურული ცხირი, რომლის ბოლომდე ავიდა ნამოქმულყო ორსართულიანი ქვის სახლი. ამ უზოს, გზაზე თავისთვის მომავალი ძროხებზე კი შორიდან უღელდნენ ვარს, ხოლო მივინი შესული საქონელი მოსვენებას კარგავდა, აქეთ-იქით იჩეკება სიარულს, ხმეილს და ბიჭმა ერთხელ თავისი თვალთი ნახა, როგორ აუკანაკალდა, ეგრე ხეზე მამბულ დიდ შავ ხარს, შიშზე ფეხებზე ვადაყრული ვეება კუნთები, როგორ დახარა თავი, ღმუილი დაიწყო, მამე ჩლიქებით თხარა მინა და, მართალია, მამა შეეცადა დეემვიდებინა, რომ ეს ხელაც არ იყო შიში, სისხლის სუნია ის სველილის მოახლოების შეგროვება, მაგრამ უზარმაზარი შავი ხარის აკანაკლებული ხოლუტი მარცხამუდამოვ ჩარჩა ვარებაში.

ახლა კი სანდრო თავისი უღამობელ ხელებს ნიქარას ტყავზე უფათურებდა.

— დროზე უნდა ვქნათ, თორე მკვდარ ბბოს ხორცადაც აღარ ნაილებს არავინ, — თქვა ბოლოს და მამას ახედა.

მამა წუხად იფდა და ბოხლის კედლებს ათავალყრებდა, შემდეგ თითქოს ვამოყრეკაო, ნიქარას დახედა და ოდნეე შესამხნედა დღურა თავი სანდროს.

— აბა ვაუტუი ვინმე ზემთან დანახე... — დაიწყო სანდრომ და ბიჭმა ეღრა მოთმინა, აფგილოდან მოწედა, მამისცენ ვატანდა და ღრიალით შემოიხტია წელზე.

— არა, მამა! არ მოაკვლევინო ნიქარა! თუ ვაყვარებარ არ მოაკვლევინო! ოდნეე მარცხ თუ ვაყვარებარ!

მამამ ხელებით მოხტოტა ბაჭეტი, სხეულში ჩამალა მისი ხელეჭენი, იგრინო როგორ აუთამამა მუცელად შვლის ტირილმა, როგორ ყრუდ მოფიდა ბოსილს:

— ბებოსთან ნადი, — უთხრა და აცრემლებული ბიჭი გარეთ ვაივინა.

— არ ნადელ, არა! არ მოაკვლევინო, მამა! ვახოცი! — არ ჩრქებოდა ბიჭი.

რამდენჯერ სიხოვა მამამ, მაგრამ არაფერმა ვაჭრა. — ვაჭრედი, — უყვარა ბოლოს, შემდეგ ვაგი ბიბიას მიუჭრიალდა, უთხრა, ნადევანყო და ბოსილში მებარუნდა.

ნაიყვანეს. ბებია სოფლის მეორე ბოლოში ცხოვრობდა, ხის სახლი, მდინარე, აჭმის, ბღის, აღურის და კონახურის ხეებით დაფარული ეზო და მისი ტოლი ბიბიფილები, ცხენი ღელეღიან ახლად გამპოხრული დაბრუნული მურხი და კამქისის მარონი, ამ ყველაფერმა ერთად თითქოს დააქინდა კიდევ ნიქარა და ბიჭიც ოდნეე მოეშვა, დაწყნარდა. საღა-

მატეარი შაბა დედანაშული

სადაც ველოქარმა
 ზღაპარში ჩაგაგდო.
 ნუ გაფიქვევი,
 როცა კატას ზედად
 ნურც ქრელ ჩიტადა და
 ნურც ლევა თავგადაო.
 სიცოცხლის ნიშანი
 სული ბორცნეული
 მოვა დრო, სხეულში ვეღარ დაეტევა
 და ციდან ჩამოვა შენი ორეული,
 სიკედილს დაამარცხებს შეტევა, შეტევა.

***
 ქარი... მრავალწერტილი,
 ტიხარი და ქარი.
 ხშილურა მრწყეტელი,
 ქარი — ღრუბლის ქმარი.
 ქარი დაუდგრომელი,
 ცვლილებათა მაცნე,
 რომეულია, რომელი
 გულს რომ ვაიტაცებს?
 ქარი მუქმიც ეტევა,
 არ ეტევა ველზეც,
 ნახი, როგორც პეტერა,
 თავის სატროს ერებს.
 ქარი განათავისა,
 შეღამების ქარი
 ციდან ცახე დაფის და
 ფერის ტკბილმოუბარი.
 ქარი... მრავალწერტილი,
 გარდაცვლილი ქარი,
 ერთ მოხუცი კეთილი,
 დროსთან მყოფარი.

***
 შენი ღიმილიდან ჩემს ღიმილამდე
 შუბა, შუბა და შხას სხივები
 იმსხერულიან ნაშინაშეზე
 და თუალს ერთი დახამხამებმა
 არის სიცოცხლე ღიმილიანი.
 შენი დუმილიდან ჩემს დუმილამდე
 გადებულა ცისარტყელის ხიდი
 და ერთმანეთში გადახლართული
 შხას სხივები ცახეაბებენ —
 მხას ნაშინაშეში.
 ვეღარ ვუძილებ შენს ღუმოლს.
 ვეღარ ვზიდავ საკუთარ დუმილს.
 ასე მგონია, სული რაყის ქვეშით
 მაცქს ხავეს და შიშია და ვეღარ ვზიდავ
 და შეელას შევთხოვ —
 მომიხმარე ზიდავაში და ამხეციენ
 ჩემი სული, შემოსილებდე
 ტვირთქვეშ ტანჯვა და
 დამილიან ნილაბს ნუ მოხსნი,
 ნუ მიაგდებ შუტისგან დაცილი
 შუხასეთი.

მოგართმევ ახლადდაკრეფილი
 ფილის მზის სხივების თიგულს
 და გაგიღიმებ და დუმილით დალული
 შენს ღიმილს დაველოდებო,
 რომ თუალის ერთი დახამხამებმა
 სიცოცხლე გავიხანგრძლივო.

ციკლიდან „ღამესაღი მამსხე“

მაქს, ეს ნაფხუვლიც უშეზოდ მიდის,
 ერთ ზღაბში წყალი, ეს შენ ხარ ჩემში
 და ალბათ უფლის შიშით და რიდიით
 ეს სიყვარული ბოლომდე შემშლის.
 ბოლომდე შემშლის ეს სიყვარული,
 სხვა სიყვარული შე არ მქონია.
 კრავი ვარ ფარას გამომპარული,
 ეგ ხმა მწყემსის ხმად გაიხიონია.
 გამოვინია მწყემსის ხმად ეგ ხმა,
 როგორ დაძებებ და როგორ მიხმობ.
 ხეზე ფითლები ან უკვე შეხმა,
 დახტის კლდეებზე ქარი და ვიხვობს.
 ვიხვობს და დახტის კლდეებზე ქარი,
 ასე მგონია, მომძიდვის შენცენ
 და გაშვლებს საშოთხის ქარი,
 თუ ამ დარდისგან გამოიერე ვე-
 გამოიერე თუ ამ დარდისგან,
 მეც თბელ ქვეყნებში გადმოვფრინდებო.
 საგ ზღად ნაფილებ ცხელ-ცხელ მაჯრიგალს
 და ცისარტყელის მხედება ხიდეტი.
 და ცისარტყელის ხიდეტით შავალს
 ეიცო, დაიღლი შემხედები ცაში.
 გაკოცებ მრავალს, გაკოცებ მრავალს
 და მერე ამ ფრთებს შენს გვერდით გაემლი.

ციკლიდან „ღამესაღი მამსხე“

აღარც კი მახსოვს, ბოლო დროს როდის მფიხია.
 მთვარეზე მივდე თავი და მთვარე მავარია,
 როგორც თეთრი ქვა
 და მის ქვეშ ჩემი სიზმრებია შენახული.
 გადავებრუნებ ბალიში, რომ შენც დავესიზმრო,
 როგორც მე შენახმრები, მაქს!
 არ მშინავს და სიზმრებს კო ხედავ
 და სიზმრებში შენცენ მოუღტევი.
 აღარც მახსოვს, როდის შექანა,
 ჩვენი ხომ სიცოცხლის ნახევარს ძილში ვატარებო.
 სიცოცხლე გამხანგრძლივა უფილობამ.
 თვალის მოხუტქასა ვერ ეახრებებ
 და ჩემს თიგლებზე სიზმრები გადარბიან,
 როგორც ზღვის ტალღები
 და ტალღებს ღვიძავთ, მუდამ ღვიძავთ,
 დღისით თუ ღამით მირბი-მორბიან
 და ძლიერდებიან, როცა ფიქრების ქარი ამოვარდებო
 და ძილს მიფრთხობს, მაქს!
 უძლიობა დამამეგობრდა და არ მცილდებო
 და აღარ ვიცი, და აღარ ვიცი, სიზმარია ეს, თუ ცხადია,

რასაც ვხედავ უძილობისგან დანთილებული თვალებით და
კურდულღოთი თვალითა ვნეკარ, რომელსაც მტრისა ეწონია.
მეც მემბნია, არ დამთავრდეს ჩემი სიზმარი
და დოლაობით კი არ ვიღვივებ,
სიზმარს განვაგრძობ, უძილო სიზმარს.

***
გათენდა და დღემი შეცურა
სახლმა, რომელსაც აფრებივით გაუშლია
განაპრობად გაფრინილი თეთრეული
და ქარის ყოველ ნამობერვანე
წინ, წინ მიიწევს.
აღვანზე ვფგავარ და
ღრუბელს ხელით ვწვდები,
როგორც მოაჯირზე ჩამომჯდარ წერის
და გაუფრებ ციბს,
სადაც წეროების მწკრივი გამოხატულა
და წეროების ხმები შესმის —
რისი გაზაფხულამდე შემწვიდობებიან.
აფრებგამილელ ხომალდს შვავს სახლი
და დღე ზღვას შვავს,
რომლის გაღმაც მზე ქანაობს —
მზე — საოცრება,
როგორც საოცრებაა დღე და ღამე
და წისღის წეროც საოცრებაა.
გათენდა და სახლმა შეცურა დღის ზღვაში —
შუა ოქტომბრისა,
ოქროს ოქტომბრისა.

***
მზეო, მომხედე! სახედველი დამეშო, მზეო
და თვალებს ჩემსას ენატრება სხივი ღვთიური
და ჩემს სიცოცხლეს აკლია სხივი,
რომელიც ვხაა ზეცისაქენ, ბუნების ხიდაა
და ამ ხიდზე მინდა გასვლა,
რათა გადავრე,
სული ჩემი მოვწყვტო ქვეყნის ამაოებას.
მზეო, მომხედე! გამახსენე ეს დღეებო,
როცა შენთან ერთად ვყოფიდი
და ცა ზღვასავით ღელავდა და
ტალღებვით ღრუბლებს აგორებდა,
მე კი მდუმარე ლოცვებს გულში ვიმეორებდი
და ნუთიბვით შეგროვოლ ხატყვეებს
ორგვლივ ვთესავდო გაულისას,
რომ გამოვლისას ვანად მომემყო
ფერად-ფერადი ლექსები და
სხივთა გუროგვით თავი შემემყო.
მზეო, მომხედე!
არაფერა მუნზე უტკბესი, მუნზე ნათელი.
მზეო, მომაკლდე!
ხელნის გრუნდი, ვით პატომარი დედამანისა
და მუნხსენი ამაოების ბორკილები
და მუნამდე მომალნივინ —
სახედველი მუნ ამხილდე!

6308

შირილებს ნეიმა და ნეიმის სუნთქვა
მესმის და ნეიმა ჩემს ფანჯარას
ანგდობა, როგორც სველი, ღურჯი ფრინველი და
ნისკარტივი ნიკაკუნებს, მესახსა.
ანეიმს ქალაქს და ჩემს სულს ანეიმს
და ნეიმის ტველები არიან სახლები,
ნეიმის ტველები არიან ირგვლივ მთები
და ტუჩები ნელთ იესებიან,
როგორც ფიქრები, ცვადა წევთები.
შირილებს ნეიმა და ამ ნეიმაში
მე გამოვდივარ და ნეიმის ვერთვი,
ჩემს ნაფხურებს ასე ჩნავს ნეიმა,
როგორც ხმელ ფოთლებს,
რათა სული ჩაუფგას და გააცოცხლოს
და ზეცისაქენ გაიკვოს,
როგორც ჩიტები მკადრითი აღმგავრნი,
მზე ხომ ღამა ხაა
და არანაკლებ ღამა ხაა ნეიმა, რომელიც
მტკვრის სარკვეში იფურება
და თავს იწონებს.
შირილებს ნეიმა და ნეიმის სუნთქვა
მესმის, როგორც დღის ზღაპარი,
ძილის კი არა, დილისბირული.
ო, ჩემი დღე დამყო ნეიმათ.
აღბით ნეიმითვე დასრულდება
და ნეიმის წევთების მრავალწერტილი
წინ დარწმინდ მრავალ დღეზე მინიშნებაა,
მრავალ ნეიმაზე მინიშნებაა...
შირილებს ნეიმა, როგორც მოსამკელი ვანი.

***
დილით, როცა სამახურში მიმეტქარება,
ჩემი ფიქრები გადარბიან ბოტყებზე,
როგორც ნაკადული — ფერად კენჭებზე,
გადაბრინ და მოქქარინ წინ — ქუჩისაქენ,
რომელიც ნებს, როგორც მდინარე.
ადამიანების მდინარეა ქუჩა.
მანქანების მდინარეა ქუჩა
და სახლების ორი ნაპირი
ერთმანეთს უყურებს
და გაღმა-გაშლია ფიქრებით საეც დილა გადი-გამოადის.
დილით, როცა სამახურში მიმეტქარება,
ესინჯად ბოტყებს, რომელი გამოამადგება
გასაღებად ლექსისა,
რომელიც იჭერს ჩემში ბავშვით
და მავრმონიშნებს ახალ სიცოცხლეს.
ჩემი ფიქრებს ნაკადული გამოვდივარ და დანმნდელი
და მისა ხმა შენახსურებს, რომ ცოცხალი ვარ
და ცოცხალი ვიქნები მანამ,
სანამ სიტყვები იჭერიან ჩემში
და მერე, როცა აღარ ვიქნები,
ჩემი სიტყვები დარწმინდ ქუჩის მდინარეში,
როგორც სიცოცხლის მრავალწერტილი.

•••

იხე მოიღრუბლა, მგონია, აღარასოდეს გამოიადარებს.
თავჩაქინდრულინი დგანან ხეები
და წვიმის მიძივ ნეულების ქვეშ
ქედს უზრიან ადვარს,
როშელეც მათ მოერია
და შისკენ აპრობილი ტოტები დააშეებინა.
იხე მოიღრუბლა, გული დაშიშამდა
და ზემს გულში დაგროვდა წვიმა,
ჭრელი წვიმა, გახაფხულის წვიმა,
როშელმაც გადმოხეთქა და
გულს ჯებირა გადმონგრია.
მზე მენატრება.
მენატრება ნათელი სხივი
ღრუბლებს მდმა რომ მიმაღულა,
როგორც თობლი ბავშვი ერთდება დედინაცვალს,
როშელეც საცემად მისდევს.
იხე მოიღრუბლა,
მგონია, ღამდება.
იხე მოიღრუბლა, მგონია, შის ღაბნელება.
ნეტავ კი მალე გამოიადროს!
ქვე-ქუხილი იმსმა — ცაზე ელისა ეტლი მიგორავს და
მზე მწყურია ამ ჭრელ წვიმაში.

•••

არის დრო, როცა მზეს ვეფუტებთ.
არის დრო, როცა მზეს ვემაღლებით.
არის დრო, როცა ქვებს ვაგროვებთ.
არის დრო, როცა ქვებს ვიპირთ.
დრო ამინდთან ერთად იცვლება.
კარგ ამინდს კარგი დრო სდევს თან
და ცუდ ამინდს — ცუდი დრო.
გულმოდგინედ ეუსმენთ ამინდის პროგნოზს.
გულმოდგინედ ეაკორდებით,
რას გაამცინობენ ვარსკელები,
როშელეც დაბალობანას გვეთმამებინან
და დაჩრდილული ღამის მოსასხამიდან იქყიტებინან.
არის დრო, როცა ძალიან გოფყვართ.
არის დრო, როცა ძალიან გჟაუღლს.
არის დრო, როცა ვლამბარაკობთ.
არის დრო, როცა ვფუმვართ
და ღუმელი არა მხოლოდ თანბობის ნიშანია,
არამედ იმისიც, რომ სიტყვები გამოვევლია.
არის დრო, როცა ვაგროვებთ სიტყვებს.
არის დრო, როცა სიტყვები გადმოხებთავენ

ჩემს სულიდან

და არის დრო, როცა ეს სიტყვები სამზერს იბილავენ,
მაგრამ არის დროც,
როცა მკუდარ სიტყვების სამშო საფლაგში ეყრით
და ეუიწყებთ კარგ ამინდამდე
მზემონატრებულება.

პარუკი მურაკამი

„ბალადა შეუქლებელზე“

MONO NO AWARE:
სახანაიო გამონეპული
მტანეპული ბალანეოლი,
როშელითვ გაჟოირჩევა იაპონიაში
ყველაზე პოპულარული
თანამეფროვე შენარის რჩანეპი.

ფეიერობ, რომ უცხოეობთ სამყაროში, ამ სამყაროში, მაგრამ არსებობს სხვა სამყაროებიც სულ ახლოს. თუკი იმ სამყაროში შედნევის მონდომებთ, კედეზე გადასელასაც შეძლებთ. არსებობს გზები, რომლის შემეგობითაც შესაძლებელია თავი დაიდინო რეალობას. მუც ამას ვცდილობ ჩემს წინგებში. ჩემი აზრით, ეს ძალიან აღმოსავლური, ძალიან აზურცი მოელუნაა. წინგით, იაპონიაში სჯერათ, რომ არსებობს ორი პარალელური სამყარო და არსებობს ხიდეები, რომლებიც გვიადფილებს ერთი სამყაროში მეორეში გადასელას. დასავლურ აზროვნებაში ეს ასე არაა. აქ ეს სამყარო ეს სამყარო, ის სამყარო, ეს ის სამყარო, ისინი მკაფრად გამოიწერულია ერთმანეთისაგან. კედელი ძალიან მალაღია, ძალიან მტკიცე სამიზიდ, რომ გადაღობს. აზურცი კულტურაში კი ვედეფეერი პირიქითაა. სწორედ ამ სიტუაციას აღწერს ონი ნო ანარე - საგნებით გამოწეული მტანედევი მელანეოლია, ესოდენ მნიშვნელოვანი იაპონური მოეზოსათვის. წინგში „ბალადა შეუძლებელზე“ ეცხის პერსონაჟია. სამი გადარჩება, სამი კი ქრება და სხვა სამყაროში გადადის - ისინი თავს იკლავენ. სამი აქ რჩება, ამ სამყაროში, მაგრამ ბოლოს ხედების რამდენად არამედეადია ეს სამყარო. ეს ონი ნო ანარე-ის ერთ-ერთი ფორმაა. ეს უცნაურია, რადგან როდენაც „ბალადა შეუძლებელზე“-ს წერას ვინებდი, ურცოდ, რომ ეცხისაგან სამი პერსონაჟი ქრება, მაგრამ ვინ, ეს არ ეციოდ. წერის პროცესში საკუთარ თავს ვეკითხებოდი, ვინ გადარჩა და ვინ გადარცივალა.

როზანი, როზორც ინიციატია

ჩემს წინგებში ხშირად გპირი რადაც მისთვის მნიშვნელოვანს ეუბს. მავალითად წინგის „ნადირობა ცხვარზე“ გპირი ეუბს ცხვარს, ადროს დასასერულის“ გპირი იმ მეცნიერს, რომელთანაც მუშაობდა, „შეპანიკური ჭიჭის გპირიკების“ გპირი კი ეუბს თავის ცოლს. ყოველი მათ-ერთი უცნაურ ვითარებაში აღმოჩნდებდა, ამ ძიებისას ცდილობდებენ გპირედის და ბოლოს მოედლობს იმას, რასაც ერებდა. მაგრამ ამასობაში ხაბიბელი საგანი აზრს კარგავს. მიზნის მაღნევა ადარ არის მთავარი. ამასთან, არც ამბავია უკულებელსაყოფი. რადგან მთავარი თვით ძიების პროცესია. გპირი უყეც ისეთი აღარ არის, როგორც

ძიების დასაწყისში. აი ეს არის მნიშვნელოვანი. ამ მოგზაურობისას მეც, გმირის მსგავსად, ვიძენ ვამოცდილებას.
როცა ენორ, განიცდი იმას, რასაც პროტაგონისტო, იმავე გამოცდას გადავიდა, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ნიგინის დამთავრების შემდეგ უკვე ის აღარ ვარ, რაც წერის დანერგვისას ვიყავი. ნიგინის წერა ჩემთვის მართლა ძალიან მნიშვნელოვანია. ეს მხოლოდ "წერა" არაა. ეს სამუშაო სხვებს არ ჰგავს. ეს ინციტაციის ერთგვარი ფორმაა. მე გამართან ერთად ვვითარდები დაბრუნებათა გადაღობვისას.

ნიგინის ისტორია

პარუკი მურაკაში 1949 წელს დაიბადა კომში. ის ნამდვილ რუკარსკელად იქცა თავის ქვეყანაში, სადაც მისი ნიგინის „ძალიად შეუძლებელზე“ მილიონი გვ ზემდობარ

გაიფიდა. ეს არის 1960-იანი წლების იაპონიაში ნოსტალგიით შეპორობილი ექვთი სტუდენტის ცხოვრების ამბავი. ურთი შეტყუებით აფილად გასაგებია, მაგრამ ამდენროულად იფუხალი, მურაკაშის წიგნები პარამოლიტია, გაუზღებობისაგან გაეცეცა. აქ ირეცა მრავალი ეპიზოდი და ამონიფრქვევა სიზმრისა და არაენომიზორის სურათები, რათა დავანახოს საკანთა უფროში მხარე. ნიუანსების, მულოდისის და შეუძლებელ ურთიერთობათა (საწიგნის საამბრეთით, შინის დასაუღუთით) უმაღლივ ისტატიმა, ფანტატიკური იგაუბის ავტორმა (დროის დასასრული) ე.წ. „უაღბლო პოლუბას“, რომლის უკანაც იმაღლა ინიციატიური ძიება (მეტანსკური ჩიტის ქრონიკები), პარუკი მურაკაშიმ პირველმა შეიტანა პოკულტურა იაპონურ ლიტერატურაში. ის ასევე მრავალი ანგლო-საქონი მწერლის მთავრმწელოცა (რამიონდ კარვერი, რამიონდ შანდლერი, სკოტ ფიცჯერალდი).

„მაგან ლიტერტი“, 421, ივნისი 2003

ინტერვიუ აიღო
306 ტრანს ვიზი

ფრანგულიდან თარგმნა
606რ ზუგაშვილმა

ქალისუპირი მემკვიდრეობა

ჯანა ქვეცაია

„სული იქმნეს
გატონი“

(ნიცქეს საღამო თიბილისში)

... გამოქვაბული, ქარის ტირილი
ქვესკვლს ხევიდან ხევიმ ჩაქონდა.
ქუჩებში მარტო და გატრეცილი
გზებგადამდარი ნიცქე ბლოჯდა...
(„მოგონება“)
... შენი საკანი ან ზღვის ღამება,
ან დაღუპული ნიცქეს თვალები...
(„სიზმრების ნაღვერიალი...“)
ნიკო ხამაშაშვილი

გომიცი, საბჭოთა ხელისუფლების დიქტატურის წლებშიც კი არ შეჩერებულა, მაშინ როდესაც ზღუბობა ნიცქეს ნააზრვის მხოლოდ ექსპლიციტურ ციტირება, რაც ნამდვილად შემხვევითი მოვლენა არ ყოფილა.

ნიცქეს იფიქრის გათავისებება, გამინავანებას და ეროვნული ცნობიერებათვის მისადაგებებას ქართულ სინამდვილეში სათავეში უდგას ქართული ლიტერატურის კლასიკოსი კონსტანტინე გამსახურდია. მან ხელი შეუწყო შენდგომში საქართველოში ნიცქეა და საერთოდ, ევროპული ფილოსოფიის მიმართ ინტერესის თანდათანობით ზარდას. გამიჩენილი ფილოსოფოსი თამარ ბუჯაძემ საქართველოში ნიცქეს მიმართ ინტერესს იმ დეკტიო ხსნიდა, რომ „ტურმანელი ფილოსოფოსის მსოფლგანცდა ნათესაურია ქუმარატი ქართველი ადამიანის მსოფლგანცდასა. ქართულ სულთან ნიცქეს ანათესავენს განსაკუთრებული სიძლიერი უყოფრო, მონური ცხოვრებისა, მასში გათქვეფილი, საკუთარ სახეს მოკლებული ადამიანისა, მდორე, უშოფოველი არსებობისა, „პანაში“ ბუნდირებისა და „პანაში“ კეთილდღეობისა, ქართული სულის მისწრაფებებით ახლოსა ნიცქემ, როცა ეთაცებება მოძრაობით, ბრძოლით, სიფაითა და რისკით აღსავე დიონისურ ცხოვრებას“ (იხ. ფრ. ნიცქე-ესე იტყოდა ზარატუსტრა“, 1993. თამარ ბუჯაძე-ფრიდრიხ ნიცქე და მისი „ესე იტყოდა ზარატუსტრა“). „სულთა ამ ნათესაობას“ უნდა უზმადლოდეთ კონსტანტინე გამსახურდის დინტერესებას ნიცქეს ფილოსოფიით.

სანტერქეობა ქართველი კაცის რა მოთხოვნებას პასუხობდა ბაზელელი პროფესორი? კონსტანტინე გამსახურდიას არაფერი სნამდა ცხოვრებას, რეალობას, ნინააღმე-

* ლექსი იქმნება ვრცელ ტატიზობლს

გობით და სიფთოთი აღსაქვე სინამდვილეს მონყვევლები, უნ. განყენებული თეორიული აზროვნებისა; თეორიული, აბსტრაქტული ფილოსოფიისა, რომელზე საკუთარ „ნეგმნი ხმარმზე“. კონსტანტინე გამსახურდიას მიხედვით, ფილოსოფია თანამედროვეობის, დროის მოთხოვნებს უნდა პასუხობდეს მუდამ. თანამედროვეობის მოთხოვნათაგან კი უპირატესეს ერის სამსახურს, მისი თავისუფლებისათვის ბრძოლდა. აქ კი კანტის ფილოსოფიურ ნიაღვრეებზე უფრო ღირებულა ნიცმეს ირაციონალისტური — ყოფიერებას უმუალობის განცდით აღსაქვე — სიყოველის ფილოსოფია. ამიტომაც მას მიაჩნდა, რომ ეს იყო „ყანაჯარა საიდანაც მოზადეს ქარი ქროდა“ — თავისუფლების გრავალი — „სიფთოთა და რსკილი საყვე“.

1922 წლის 27 ნოემბერს, სამშაბათ დღეს კონსტანტინე გამსახურდიას თაოსნობით ფრანკო კლინოვი“ რედაქციამ სახელწოდო კონკრეტატორის დარბაზში ფრანკოს ნიცმეს საღამო ჩატარა. მანამდე, დამოუკიდებლობის დეკარეციისას, 1921 წელს კონსტანტინე გამსახურდიამ ბუთანასი მონსტრუმში აკეთებს ცნობილ ჩანაწერს და „სამძლეად თამარის აზრდეს მიმართავს“. „ყოყა ბუთანას, თაყვანი ვუც თამარს. კონსტანტინე გამსახურდიას. 1921 წელი, 25 თებერვალი“ (ამის შესახებ ვრცელად იხილეთ სიონ სიფა „მარტალით და აღაშფარა“. ტომი პირველი. კონსტანტინე გამსახურდიას ცხოვრების კ. 1997). ხოლო მომდევნო წელს კონსტანტინე გამსახურდიას თაოსნობით ჩატარებული ფრანკოს ნიცმეს საღამო — ეს იყო მთავრ პროტესტი არსებულ ნყანობების მიმართ. ვერსალონ ვერ შეეცა იმას, რომ საქართველო თავისუფლება დაეკარგა. ეროვნული თავისუფლების დეკარეცია მისთვის პირველადი თავისუფლების დეკარეციის ტოლფასია, რაც პროტესტის გაქრობის მოსინჯვის, ამიტომაც წინა პლანზე მანამსწევს ნიცმეს მკვეთრ ინდივიდუალისტურ ფილოსოფიურ კონცეფციის, მეტყვის აბსოლუტისმის აღტურნატივად რომ აღიქმებოდა, რომელმაც „ჩაყვანა“ იწოდებოდა. ნიცმეს ფილოსოფია მისთვის „თავისუფლების დეკლარაციაა“. ნიცმე მარს (და მის თანამოზრდებს) სჯობდა იმისათვის, რომ ქართული ერში არ ჩაკედეს თავისუფლებისათვის ბრძოლის სურვილი, ამიტომაც ნიცმეს ფილოსოფიის მიდევნო ჩვე საკლავიერებს, რომელზეც აკადემიური ფილოსოფიის ნარმომადეველები საუბრობენ, იგი მჭირებახარისხოვნად მოიწვევს; მისთვის მთავარია, ეროვნული ნიაღვრში არ გაბატონდეს და ქართულმა კაცმა ხელი არ ჩაიქონის თავისუფლებისათვის ბრძოლაზე. თვითონაც აღნიშნავდა, ვერსაში ნიაღვრისმის ცნობას საქართველოში ეროვნული ნიაღვრისმის ცნობა დავთვითა. ამიტომაც ქართული ერის ისტორიაში კონსტანტინე გამსახურდიასა და მის თანამოზრედას მიერ 1922 წელს ჩატარებული ფრანკოს ნიცმეს საღამო ქართული კულტურის, ლტერატურისა და ფილოსოფიური აზროვნების უმნიშვნელოვანეს მოვლენად უნდა მიყენიოთ.

თრას წერდა ამასთან დაკავშირებით 1922 წელს ვახუთი „ლომისი“ (№14, 3 დეკემბერი). „საღამო ვახსნა ცნობილი ფილოსოფოსმა და ფსიქოლოგმა დიმიტრი უზნაძემ. მისი გამოსვლა შეეხებოდა ინდივიდუალისმს, როგორც ვეროპულ ფილოსოფიურ მიმდინარეობას და დამსწრე დროთა საზოგადოებას აცნობდა მის თავისებურებებს. დ. უზნაძე აღნიშნავდა, რომ ვერსაში ინდივიდუა-

ლიზმს აქვს ორი განსტოება: ერთი ეს არის შპენგლერის ფილოსოფია და მეორე შტარნერისა და ნიცმეს ფილოსოფია. დ. უზნაძის შპენგლე სიტყვით გამოვიდა ვრცელ ტატიშვილი. იგი ნიცმეს ფილოსოფიური აზროვნების ევოლუციას შეეხო ქრნოლოგეოგრომის პრინციპის დაცვით. მან აგრეთვე განიხილა ნიცმეს თხოველები. ამის შემდეგ იწერეს „ზარატუტრადან“ ცალკეული ადგილები ნაიკითხა აქუმბაძემ, მჭამილიშვილმა დ.შენგელლამ. მ. ბოჭორიშვილმა და ტ.გრანელმა. ნიცმეს ანაღები ნაიკითხა. დ. თოფბერელმა. საღამოზე სეფე სიტყვა ნარმოთქვა კონსტანტინე გამსახურდიამ. მისი მოხსენების თემა იყო: კრალეფიის ნარმოშობა მისტიკის სულიდან“. საღამო კონსტანტინე გამსახურდიამ ამტკიცებდა, რომ ნიცმე ბოლომდე ვერ დარჩა ინდივიდუალისტად იმ აზრით, რომ მისი ინდივიდუალისმი შისტიკაში გადავიდა. კონსტანტინე გამსახურდიამ მისი სიტყვა იყო დასაბუთებული, მოამბეჭდავი და დიდი პათოსით ნარმოქმული. საღამოს დასასრულს სიტყვა მოითხოვა ერთმა ახალგაზრდამ რომელმაც ილაპარაკა „ყველაფერზე და არაფერზე“. მისი აზრის გაკება შეუძლებელი იყო. ის ახალგაზრდა ფუტურისტი იყო რომელსაც საკადრისი პასუხი ვასაც კონსტანტინე გამსახურდიამ.

ამ საღამოზე ნაყოფილი მოხსენების საფუძველზე პრეყნადვე ესეი მოთქმულა ნიცმეს ვრცელ ტატიშვილმა (იბ. ფრ. ნიცმე, „ესე იტყუადა ზარატუტრად“. 1993, როსტოტ ჩხოტი, ვრცელ ტატიშვილი).

შემსტველით არ ყოფილა ტერნერე გრანელის მომანილობა ნიცმესადმი მიძღვლილ საღამოში. ნიცმესაზრ მოტყვის განსაკუთრებულად დღვილი უტყარა მის მსატერულ შემოქმედებაში. ტყუთერნერულად როდი მოიწვედა ცისკენ მომზირალი პოეტო ნიცმეს საკუთარ მამად.

ასეთია ძალზე მოკლედი ეს მწირი მაგვრამ შინაარსობრივად მდიდარი და ემოციურად დატვირთული ინფორმაცია, რომელმაც ამ ზაღამოსთან დაკავშირებით ჩვენამდე მოაღწია.

საღამოს მოწყობით კონსტანტინე გამსახურდიას გველენება არა მხოლოდ როგორც ნიცმეს და საერთოდ ვეროპული ფილოსოფიის უზაღვილი მკვენიდი ფილოსოფოსადა, არამედ ერის თავისუფლების მებრძობსტრედ. „პოროტოტი ცხოველი დღეს ისე ცოცხალია ადამიანის არსებაში როგორც ზერონისა და ქრისტეს დროს“ — წერდა იგი და ბოროტ ცხოველი საქართველოს მტერს, ნიოთელ ტორნიანის გულისხმობდა. ამიტომაც ნიცმეს საღამო თბილისში მოსამწყება იმას, რომ ქართული ეროვნული გენევერსიტეა ვერ შეევეუბოდა აქრის ქასტრაციის მცდელობას“. ეს არის დაბანჯისი იმ დიდი ბრძოლისა რომელსაც შპენგლერმა საქართველოში ეროვნულ-განმათავისუფლებული მომრაობაში იქნს თავს. ეს ყოველივე იმას ნიშნავს, რომ კონსტანტინე გამსახურდიას აფრივანდ შეუცდა „გოლოპიის მისტიკიას“. აღსანიშნავია, რომ საქართველოში იგი მოიწვევს „უტუხო ქარის მისესვლად“. ამის შესახებ თვითონ ამბობდა: „მე არ უარყყოფ, რომ უტუხო ქარის მისესვლი ვარ, მაგვრამ ეს იდეები უტუხო არ იყო არსოვეს ქართული სულისა და კულტურისათვის.“

ხოლო ნიცმეს საღამოზე ნაყოფილი საფარო ლექვის მიხედვით, ნიცმეს ფილოსოფიის კონსტანტინე გამსახურ-

დასული ინტერპრეტაცია ასეთია: იგი ქრისტიანული მისტიციზმის მომხრეა და მისა ეს მოხსენებაც ნიშნებს ფილოსოფიას ქრისტიანული მისტიციზმის კუთხით განხილვას და მიამინა, რომ „აქ არის ის წარქველი, რომელიც ჩვენ ორგანულად გვაკავშირებს დასავლეთის კულტურასთან“ (დროისე არქონაგველი). ხოლო ქართული კულტურა ამ გზას ადგა.

კონსტანტინე გამსახურდიას თქმით, „ტრავადის დაბადებაში მისტიკის სულიდან“ მოცემული იყო მთელი თანამედროვე ლიტერატურის, ესთეტიკისა და პოეზიის ატტუაღური პრობლემები; იგი იმასაც არ უარყოფს, რომ შესაძლებელია ბევრი არ ეთანხმებოდეს მას მაგრამ ამ სიტყვებში იმდენი მასალა იყო, რომ დღემდეც საქართველოში არსებულ ლიტერატურულ ადგილობრებს რომ მიეცხონიერ შეყოლია, ამ იდეებს უნდა შემო ლიტერატურული ოპი გრდა გამართულიყო“, ნიშნესაით ფუელი და განმუთქილება დროისთან და არსებულ გარემოსთან; ტრანისის პარობებში პაროუნული და ეროვნული თავისუფლების ადუგენის მცდელობა და ბრძოლა — ათ ის ძირითადი მოტივაცია, რის გამოც ნიშნეს ფილოსოფიაში გაიტაცა მწერალი. კონსტანტინე გამსახურდიას იბრძვის ეროვნული ინილიზმისა და მიოთისმოღიებული დროის ნინადმდე. ამ ბრძოლაში კი მას უფრო ხილავს მკამშივე მოეტური სული, უიანე მესეროული მსუჯულობები.

ილას მსჯავსად აღმერთებს გიგნავ თერგს, ამტომაც ვერ ისეევენს და მოუკიდებლობის დიკარგვის მემდეგ, სივების დარად არ მიდის ემბერაციაში. არამედ რედაქტორობს „გავედმოერის მწერლობის კავშირის გამოცემებს“: „ილიონი“, „ლონი“, „საქართველოს სამრეკლო“, „ქართული სიტყვა“.

ძილზე მნიშვნელოვანია კონსტანტინე გამსახურდიას როლი ქართული ფილოსოფიური აზრის განვითარების ისტორიაში. მის რაციონალიზმთან დაპირისპირებულ ბერგსონის და ნიშნეს იდეებს — სიცოცხლის ფილოსოფიას — ინტუიციის გამოყენებაში ძილს შეესაბე თეორიის მომარჯვებით — დიდი გავლენა მოახდინა ქართულ მხატვრულ-ესთეტიკურ აზროვნებაზე, სწორედ ამის ფორზე მიმდინარეობდა ხელოვნებაში ღირებულებათა გარდაყვება. მას იტაცებდა ცოცხალბაცისა და კულტურის დაპირისპირების მინერალისული თეორია: იზიარებს მის კონცეფციას იმის შესახებ, რომ რაციონალიზმსა და სულერებისაგან დაცლილმა პრემატიზმმა გამოფიტა ადამიანის შემოქმედებით სამყარო და დამირტა მისი ფანტაზია. თუმცა მკერდერში მას მისონია „ნაციონალური პოზიციები“ ამავე დროს მალევა ნუტუბიქესა და მონე გოგებერძოსთან ერთად აკრიტიკება მკერდერს, რადგანაც ხინა აღმოსავლური კულტურეიდან კი არ მოეა, არამედ იგი ევროპული კულტურის

აღორძინებაშია საბოჟნი. ნიშნეს, მომენაჟურს, კონცეპორს, მკერდერს, გოუთე, კანტი და მრაველი სხვა კონსტანტინე გამსახურდიას მიერ ნაკითხული და გატარებული ეროვნული თვითმყოფილობის პირნიშია, გააზრებულია ერისა და პიროვნების ინდივიდუალობის თუდასანეროდან. ამდენად, იგი მომხრეა არა ეროვნული კარსაკტელობისა, არამედ კულტურული ერთობის აპოლოგეტია. თანამედროვე ტერმინოლოგიით რომ ეთქვას, კულტურათა შორის დიდიფიგის მომხრე. მისთვის მიუღებელია ზოგადი თეორიული პრობლემები. მისთვის ფილოსოფია, უფრო სწორად ფილოსოფოსობა, ერის სამსახურში ყოფნაა. ერის სამსახურს კი „უნივერსალისმსახურებაა.“ ამით იგი ქართულ სინამდვილეში ფილოსოფოსობის ორიგინალურ მოდელს წარმოგვიდგენს, რომელიც ურავსადენბა დღესაც. იგი ვერ ატუობს მკაცრ აკადემიურ სტილს. ნიშნეს დარად მისი თითოეული სიტყვა მისღარი ემოციური მუხტით, განწყობით ძიებს მდევდია. რითაც მისი მსოფლმხედველობრივ-ფილოსოფიური კრფი ენათესაება არა მარტო სიცოცხლის ფილოსოფიას, არამედ გერმანულ ეგზისტენციალიზმსაც და ეგზისტენციალიზმს ქართულ მოდელს ქნის, რომლის ძირითადი ნიშნება: ეპოქის კრიტიკა, ხელშემხედან უმუაღობის გაქრობის კონსტატაცია, ადამიანური ყოფიერების ზღვარდებულობა და ტრავიზმის ღრმა გარდაღა.

ფრედრიხ ნიშნეს

ცება არასოდეს ყოფილა თვითმიზანი, რასაც თბილისში ჩატარებული „ნიშნეს საღამოც“ ადასტურება. არამედ ნიშნეს ფილოსოფიის იგი განავითარება ვიდრე უფრო მაღალ მოძიქრებად, კანტის მსავსეად კონსტანტინე გამსახურდიასაც შეეძლო ეთქვა: „მე შეშვასაზევე ფილოსოფია, რათა ადუგად დამეძმო სიცოცხლისა და თავისუფლებისათვის.“

სრულიად ორიგინალურია ქრისტიანობისთან კონსტანტინე გამსახურდიას მიხილება. „მხოლოდ შინაგანი სულიერი ბრძოლით და კრიზისებით მიდის კაცო ქრისტიკ მაცხოვრის ნათელისაკენ. მხოლოდ დიდ უარყოფას ძაღლეს მიიყვანის იგი დიდ აღიარებამდე. მხოლოდ სიბნელეთ გამოწვეული ტანჯვა გაააქვეყნებს სინათლეს ნყურელის ქუმაროტ სინათლედ“ (იხ. მერამ კონსტატეა კონსტანტინე გამსახურდიას გარდაყვების წლითავი „ოქროს სამნისი“, №4, 1976). ეს არის ფილოსოფიური — მისტიკური მიხილება აბსოლუტთან და პირველ რიგში ქრისტიანობისათვის. არა რელიგიური ექსტაზით, დღამებითა და კანონითა ბრმად მსურდულებს გზით, არამედ „მორალური ფანტაზიით და თავისუფლების იმპულსით... ქრისტიანული პრეჟისონის ცოცხალი მავალითია დიფოს-

ტატ კონსტანტინეს ცხოვრება: შეურჩეველი ბროლია ურჩხულთან, ლეკიათაძთან – სახელმწიფოსთან.”

შეზღუდვებით არ არის ნაცვს საღამოს დივიზი: „სულე იქმნეს ბატონი“. კონსტანტინე გამსახურდია წერდა: „ურთიერთობა საგანი რომელსაც ნამდვილი რეალობა აქვს ეს არის სული უკუდავი ადამიანისა...“

ნიცმეს საღამომ კიდევ ერთხელ დაადასტურა, რომ ინცება არა მარტო უროვნული კრიზისი, არამედ სულის, სულურების კრიზისის ეპოქა. გამოსავალი აქედან არის ადამიანის სულის ფერისცვალებაში, დიდ შეტყობორთობაში ანუ „ადამიანის სულის შინაგან რეფორმაციაში.“ ასე

რომ, „გუგუზადაცდენილ ნიცმეს ბღაიელს“ უკვალოდ არ ჩაუვლია ქართული კულტურის ისტორიაში. ადამიანის მეზ განამდვილება თავისუფლებით მიიღწევა, მაგრამ ხშირად ადამიანი ვალში, ცრუ თავისუფლების ტყვეობაში აღმოჩნდება და მოზიბა თავისუფლებად ექცევა. ამხელ დიდი საბინებება არაფერია. ნიცმეს ფილოსოფია ამზონია ყველაფერ ამის ნინაღმფეც. ნიცმეს საღამოს მონანიღებებს, სხვა ქართულ ნიცმეანულებთან ერთად, როგორც წესი, დრო და თანამედროვენი უსამართლოდ მოექცნენ. თითოეული მათგანი ნიცმესავით ტანჯული, „საკუთარ თავთან და ღმერთთან მოკინდალია.“

მომავალსა სკივრი

მაია ცერცვაძე

„ნარავლინეს ეხსორიად ციგბირისკისა ქალაქსა შინა“

(თამარ ბატონიშვილი სიგბირსკში)

მეფე ერეკლე მეორის შვილიშვილი, ბატონიშვილი თამარ თვლიანის ასული (1791-1857) თავდასწინა უფროსი 1832 წლის შეთქმულებაში. მისი ცხოვრების — როგორც ქართული ისტორიოგრაფიის უნივერსალურად ნაკლები — შესწავლით დიდი ხანა დანიტყვებდნენ ქართველი მკვლევარები. ისინი ერთხელ მიუთითებენ ამ გამოჩენილი ქალის დიდ სულერებასა და შპირითებაზე, ქვეყნისთვის თავდადებაზე, ასევე ცხოვრებაზე, ქუაზე როგორც ცნობილია, იგი შეთქმულების წარმატების შემთხვევაში დროებით მონარქიად იქნებოდა იმ დროს. უფრო სხვა მამაკაცი მაგრატიონები თბილისში ჩამოყვარდნენ. თამარ ბატონიშვილი იყო მუზა ალექსანდრე ტავადაძისა და მისთვის სასურველი საყოფაც კი ერთი თანამედროვის გადმოცემა.

შეთქმულების საგამომიხებელი კომისიამ თამარ ბატონიშვილი შესაძლო კატეგორიის დასწავლად ანუ ისეთ პირად სცნო, რომელიც აქტიურად მონაწილეობდა შეთქმულებაში და თანახმა იყო აჯანყებაში. იგი დაასატირეს 1833 წლის 24 თებერვალს, შემდეგ სიმბირსკში გადასახლება მოესაჯეს. შოგრაფთა ნაწილი ვარაუდობს, რომ თამარ ბატონიშვილი, სასჯელის დადების შემდეგ, მიღვედ შეურყალებ და სიმბირსკში არ გამოგზავნებიათ. ყოველ შემთხვევაში თითქმის არავინა ცნობილი მის მიერ სიმბირსკში გატარებულ დღეებზე.

მ საერთო ნაიღებს შედის რუსული საისტორიო გამოცემა «Русская Старина». ში სხვადასხვა დროს გამოქვეყნებული მონიშნებიანი ორი რუსი სახელმწიფო მოხელის, თამარ ბატონიშვილის სიმბირსკში ცხოვრების თვითმოხელეობისა, ცენობა სტოგოვი ვრანკ ივანეს ძე (1797-1880) — ციმბირის ისტორიოსი, რომელიც 1834-1839 წლებში სიმბირსკში განდარბურის შტაბ-ოფიცერი იყო და ფორკევიჩი ივანე სტეფანეს ძე (1789-1848) — რუსეთის გენერალ-მაიორი, მწერალი-მემუარისტი, რომელიც 1834 წელს დაწინა სიმბირსკის ვიუტარისტორად.

ეს აღნიშნული მემუარები, ამ თავისთავად საყურადღებო ლიტერატურული დანარს სხვა ნიმუშების მსგავსად, შესაძლოა, ბევრ დასახლებულ ცნობას გვაწოდოს, მაგრამ, ვფიქრობთ, მაია გაცელების შემდეგ თამარ ბატონიშვილის გამოგზავრება სიმბირსკში და

მის მიერ იქ გატარებული დღეების ცქცეს აღარ ირეცხვ. იმებს გამოუტყვით, ქართველი მითხებელი დიდი გულსყურით გაცენობა თვითმოხელეობა მოყონებუნი იმ ურამენტიტებს, რომლებიც, ერთი მხრე, ქართველი ბატონიშვილის თამარ თვლიანის ასულის ცხოვრების სიმბირსკულ ეპიზოდებს, მის გარეცნობას, სიმბირსკის მოპირებით გამოჩენულ სვედა-ნაიღებს, ხოლო, მეორე მხრე, ამ დროსული ქართველი ქალისადმი იესურ ზედამხედველთა არჩევანგროვან დამოკიდებულებას ასახავს.

ფორკევიჩი ივანე სტეფანეს ძე²

„ნანაწარკაში“
თავადის სასული თამარი

სიმბირსკიდან გამოგზავრების ნინაღმდეს მან (ლამარაკია ნიკოლოზ მიხეილის ძე დონგროვუ ზე³ — მ.ც.) დაიჭინებით მთხევა რამე დამეველებთან პეტერბურგში. დიდბანს ეუბნებოდი უარს დავალებას მიცენაზე, მაგრამ თავიანს არ იბღიდა, არ შეშვებოდა. ბოლოს დაცეპულდა: ეკითლი, თქვენო უმაღლესობაზე! რადგან გსურათ, იყოს ასე. რალაც რომ გთხოვოთ, თქვენს ხატყეას უკან ნიომ არა ნინაღმეთ?

— შეუცადეთ! განამწინეთ, არ გავანმიღებთ!
„აქ, სიმბირსკში ერთი თავადის ასულია, თამარი, მისი იმპერატორობითი უდიდებულესობა იმპერატორყას ფრედირია ეცესი წლის ნინათ გადმობახლებეს საქართველოდან, ტვლიობით ქართველ თავადთა მეთქმულებების გამოწეღებინასთან დაცემურებით. არას ვტყვით ამ უზედურ ტანჯულის ცხოვრების წესზე! თქვენო უმაღლესობა, — ჩვენი საუბრებშიდან იციო, რომ სიმბირსკში, სხვა საფუტერნიო ქალაქთა მსგავსად, სხვადასხვა პარტია თანაარსე-

ბოძის მე კონკრეტულ მიწზე არ მივითხოვთ, თუთვე არ ჩლით, ვისაც ისტორიები უყვარს მარტვიდს, და ჰქონდეთ, რა ახრისა თავადის ასული თამარზე. შემდეგ კი ამონ-და-ნონეთ ჩემი თხოვნა. მან რამდენჯერმე მისწერა ვინავე ბენ-კედროვს,“ ბარონ როზენს,“ ხეცებადა. ვეფხვესვე ირთინა-არი ასული მაიალო “არ შემოძლია საქეთსარ თავზე ავიღო და ხელმწიფეს თქვენზე მოვახსენო”. ინახლეთ ეს ქალი და თუთვე ვადასტოვებთ, რა შეიძლება მისთვის იღონოთ.

„ახლავე ნათქვამი მასთან“ - შემომხატა ზა ნ. მ. ლონგი-ნოვა, მაგრამ უარი ვუთხარი იმის გამო, რომ ვუძებნიის ხელმწიფანელი კოვაი, თავადის ასული ჩემი მეთაფურ-რომის ქვეშ ვაფხვანებინათ და შეიძლება ამით სამაძი მი-შევა, ჩემზე ვუფროათ, თავს არიდებს დაკისრებულ მოვა-ლუობებსო. ლონგანოვი ნათქვამი

ამ ამბავს შევეცადე მასვე ლონგანოვის წერილი, ჩემ-თან მოსკოვიდან გამოე წავიღო, ბოლო ხელმწიფის მოხ-ვლის შემდეგ“ - თავადის ასულის საბჭოში დაბრუნების ნებართვა.

თავადის ასული თამარ მე თვითონ არ მინახავს, მაგ-რამ ჩემს გამოე წავიღებდი სამი დღით ადრე იგი მადლო-მის ვაჟასანდრეულად მისულა ჩემს ცოლთან, თან მიუტანია საყურე, ორი მხრილი მარჯვალეობა შემკული და ოქროს ძეწყი. “შემი ქალიწიფილიანობის სასიხარუოდ”. ჩემი მუდ-ღვე ვაუფრობილებლად მოიქცა და სამეფოსი აიღო, მაგ-რამ იმავე დღეს მისი უკანმდე დაბრუნება მოუხდა.”

«Русская Старина» 1890 წ. ივლისი

სტოკოვიკი ერანმ ივანეს ძე

ნაკვეთები და მოთხრობები თამარ ბატონიშვილი

“არ მახსოვს, ხუხტად როდის მოვიყვანეს სიმხირისკი-ტიფლისიდან თამარ ბატონიშვილი. იგი ჩემი მკაცრი მკო-ვადღურების ქვეშ მოაქცევს. არ იფიქროთ, ეს თამარი ღერმონტილთისას რამეთი შევადგა. არა, სულად არა. მიღა-ლი იყო, ეთნო მხრებით, ფიცარებით ტანით, გრძელი, წინიდან სომხური სახე ჰქონდა, ასე ორმხედვად წიღეს მი-ტანებულად იყენებოდა. თვალყრელთან მოიყვანეს და მე-რეც, რამდენჯერაც შევიღოდი მასთან, სულ ცრემლად იღრქებოდა, მუდამ ერისთა და იმავე მფეგმარობაში მხედებოდა: იატკებზე იჯდა მახსურთან ერთად და აბურ-ღულდ ღერმე აბრეშუმის ძაფზე არჩევდა. არ მინახა, არ შეიძლებოდა, არადა მასი ნახვა სასჯელად მიქცია: არ მო-ფარი მტორალა ქალი, თუფიდე მშვენიერად. ამასაც კი დიდხანს ვერ ვუძლებდი, ნორჩი ასულის ცრემლს კიდვე აიტანს კაცი. იმის მტკიცებას არ მოეცემა, რამდენ ხანს მინყალენადა ვუღეს თამარის ცრემლები. გაჯავნებულტი, ხელმწიფის მომრანებლით მესარგებლა და ამ მტორალას-გან როკორმე თავი დაიხსენა. დაჯერე ვუღესამარჯუბე-ლი წერილი და გრავე ბენკედროვს შევხატეც. ხელმწი-ფისთვის თამარის მწყალდება ეთხოვე; საღამოსი სანი იყო, ვერცხმა მომახება: “თავიდან მომწმედი, მეთხებდა, ადღურ-ბერგთან * ნადი, ის ყველას ნორმდგომლობდა...” მივღე ხი-

კითხი საესე ადღურ-ბერგთან; ვაუფრმდე ნანერი და ვაუფრმდე ბევენა. ასეღია ამის დაჯერება, მაგრამ მი-ინე ვთხოვე, არმე-ნოთ ჩემი სიტყვები. როცა ვინახე შეუთხო-ვი, ხუთიოდ კურცხა-ლი ჩამომეკორდა ღო-ყახე. ღმერთმანი, არ ვტყვიო ვრავმა თანავრთობით მიოთხა: “ანე ახლოს მი-ვაქვით ვულთან” არ მიოქვამი, რომ ამ ქალმა თავი მომა-მეზნა. მოწყალე ვრავი მამიწვე ბელმწიფისთან ვაქმარ-თა და თამარის მწყალდებას საბუთი ვამოიქანა. ვუმრან-ნე ვაქვლიქმინათ ბატონიშვილი და ეს სასიხარულო ამ-ბავი მასთვის ეკრანებინათ. მისი მადღურების ვამო-ხატველი სტენის აღწერით თავს ადარ შევეხატე. სიმარ-თლეს თუ ვიტყვი, არც ის იყო დიდად სასიამოვნო. ოთხი დღის შემდეგ ბატონიშვილი თამარი ვანდარმის თახლუ-ბით ტფილისში ვაქვამე წავიკე,“ იქ მას ოცი კარტით შევე-ბებინა. ღმერთმა მშვედომით ამყოფოს!”

«Русская Старина» 1878 წ. დეკემბერი

ლიტერატურა:

1. გ. გობალიშვილი. “1832 წლის შეთქმულება”. წინასიტყვაო-ბა, მასალები, კომენტარები ტ. 1 “მერანი”, თბილისი, 1936წ.
2. გ. გობალიშვილი. “1832 წლის შეთქმულება”. წინასიტყვაო-ბა, მასალები, კომენტარები ტ. 2 “მერანი”, თბილისი, 1970წ.
3. გ. გობალიშვილი. “1832 წლის შეთქმულება”. წინასიტყვაო-ბა, მასალები, კომენტარები ტ. 3 “მერანი”, თბილისი, 1976წ.
4. კ. აბაშიძე. “ლიტერატურა რომანტიზმი” (1832 წ. შეთქმუ-ლება). ქართული მწერლობა. ტომი 28. “ნაკადული”. 2007წ.
5. “მასალები XIX საუკუნის პირველი ნახევრის ქართული სა-ზოგადოებრიობის ასპირაციისთვის. წიგნი II. “შეცნობება”. თბი-ლისი, 1980წ;
6. თ. შავეა. “ქართული ქალი და 1832 წლის შეთქმულება” წიგნიდან “დიდი საბჭელო პატარა ჩარჩოებში” თბილისი, 1990წ;
7. შ. ზომბერიკი. 1832 წლის შეთქმულების მომანიწვე თამარ ბატონიშვილი. კალი. 2002წ. 16. გვ. 24-34.
8. თ. ფალიაშვილი. “შეთქმული ქალები (თამარ ბატონიშვილი)”. ფერხალი “ქართული მწერლობა”. 8, აგვისტო, 2010 წ.

366936666:

1. «Русская Старина» — ყველაფერი საისტორიო გამო-ცემა, გამოდიოდა სამტკეპტკებურებში 1870-1918 წლებში. ვერხალის მიზანი იყო უტყვე- სის შემდგომი ხანის რუსეთის ისტორიის გამოცემა და მისი ფურცლები უმთავრესად ჩანაწერებს, მორღებებს, დღეურებსა და ავტობიოგრაფიებს ეძიებოდა.)
2. ვიკტორია ივანე ზღვანეს ძე (1789-1848) — რუსეთის გენერალ-მაიორი, ნაპოლეონთან ომების მომანიწვე. მწერალი-მეზარეობტი. 1834 წელს დაინიშნა სიმბარსო, ხოლო 1836 წელს ვიტებანის ვეტერნატორად. 1838 წელს, სამხატვროდან გადადგომის შემდეგ, ხელი მიუკო ლიტერატურულ საქმიანობას. მისი ჩანაწერი ქვეყნებოდა «Русская Старина»-ში.
3. ლიტვნიკი ნიკოლოზ მახვილის ძე (1779-1853) — ნამდვილი სახელმწიფო მწიგნული, სენატორი, სახლმწიფო

მწერკვალებიან მწერკვალგამა

გაგაზა ალდაურს
ესაუბრება
შოთა შირინაშვილი

საბჭოს წერი. 1812 წელს იმერტარტო
ელისავეტა აღუქის ასელის შვიანა.

4. ზენედილოვი აღუქისანდრე ქრის-
ტიანოვი ძე (1763-1844) - სამხედრო და
სახელმწიფო მოღვაწე, ნიკოლოზ I-ის
პირადი მეგობარი, მხედრი საფარველო
ორგანიზაციის - მისი იმერტარტოთი
უდიდებულესობის საკუთარი კანცელა-
რის III განყოფილების ხელმძღვანელი.
დავლესული პირდა ას. პუშკინის ზედა-
მხედველობა. თან ახლდა იმერტარტოს
ველეა მის მოგზაურობაში რუსეთსა და
სახელმწიფო, უკანასკნელ დღემდე
პირდალად რისხვებდა თავის მოვალე-
ობებს.

5. გრიგოლ რიხუნი (1782-1841) -
პარონი, წარმომავლობით ქსნისელი, რუ-
სეთის სამხედრო და სახელმწიფო მოღვაწე,
ინჟინერის გენერალი, საქართველოს
შაჰანშაჰისგან 1831-1833 წლებში.
1837 წელს ნიკოლოზ I-ის კავკასიაში უ-
სიტისა, სენატორს პუღელ განის შირინა-
შვილისგან შვედეთში იმერტარტოს
მედიკურებში დაუბადა. პარონი
გრიგოლ რიხუნი დაუფრთხილო გაიწვიეს
და შაჰანშაჰისგან თავის ვოლური
დისპოსი. მისი პოლიტიკა ღრია-
ლის ასული (1816-1866) განთავსდა იყო
ქართველი თავადი - აღუქისანდრე დედა-
მისი ძე დადალანე (1800-1865).

6. ივლინისგან რუსეთის იმერტარტოს
ნიკოლოზ პირველის სამხარკში
ჩასვლა 1836 წელს.

7. სტოპოვა ვრახო ივანეს ძე (1797-
1880) - ცხენების რიტორიკის სახელად
კავებთა კომპლექსის დამთავრების შემდეგ
მსახურებას კანადაში, შემდეგ რუ-
სეთში. 1834-1839 წლებში სსრკში
იყო განდამხრების მუხარ-ფიცარი. 1878
წლიდან თანამშრომლობდა ფრანგულ
«Русская Старина», რომელიც დაბეჭ-
დულია მისი ჩანაწერები.

8. ალექსანდრე ვლადიმერ დედოფ-
რის ძე (1791-1884) - ტრადიციული წარმო-
შობით შვედა, გენერალ-ადიუტანტი, ინ-
ჟინერის გენერალი, საოთხობა დეპარ-
ტამენტის ხელმძღვანელი, სამხედრო-
რო კარისა და საუღრესიწილო მანულის
მისიტის. 1829 წლიდან თან ახლდა ხელ-
მწიფის ველეა მოგზაურობაში და ცდირა
მისი იმერტარტოთი უდიდებულესობის
სადამპრო კანცელარის უფროსის
თანამდებობა. მისი შვილიშვილი მარია
ალექსანდრის ასული აღუქისანდრე (1849-
1926) ცოლად ზავდა სამხედრო უკან-
ასკნელ შაჰანშაჰს ნიკოლოზ დათოის ძე
დადალანე (1847-1903).

9. რუსეთის იმერტარტოს ნიკოლოზ I
სამხარკში ამოყვების 1836 წლის 22-23
აგვისტოს, აქედან გამომდინარე, შვედეთის
კულტურა, რომ თანამ პატრიოტიული სა-
მრეწველო ვაჭრობე წარსი იმედე წლის აგვი-
სტოს პოლის ან სუტეშმანის დასაწყისში.

- ბატონი შოთა, მიმდინარე წელს სრულდება 150 წელი ევა-ფშაველას და-
მადელოდა. სად და როგორ ამირებს საქართველოს მთამსველეთა ფედერაციასა
და თუ ვიღარი ნიკოლოზის სახელობის აღმური კლუბი ამ თარიღის აღნიშვნას?

- საქართველოს მთამსველეთა ფედერაციისა და თსუ აღმური კლუბის
ველეა ლონისძიება, მათობრივი ახლად იქნება თუ სპორტული პროცესით გან-
ხორციელებული, 2011 წელს დაეკომარტებული იქნება ევა-ფშაველას სახელ-
თან. ევაბს დაბადებუიდან 150 წლისთახის ქართველი მთამსველეთი ირეიმებენ
«ევა-ფშაველას» პიკეტ, რომელიც ქაუბის მასივის ერთ-ერთ საკვანში მწვერ-
ვალს წარმოადგენს და 1977 წლამდე გეოგრაფიულ რუკაზე დატანილი იყო აღ-
მოსავლეთი ქაუბის სახელით.

- შვითველისათვის რომ უფრო გასაგები იყოს, იქნება უფრო ვრცელად
გვეხაზუროთ იმ მასივის შესახებ, სადაც მწვერვალი «ევა-ფშაველა» მდებ-
არეობს. ვინ და როდის შევიდა პირველად ამ მასივში?

- ქაუბის მასივის სახელი ცნობილი მთიანი კვანის გუვამყარის, ხევისა
და ხეცურეთის ხეობების გათავსებანი მოქცეული.

მწვერვალი ერთი ვაჭური კავკასიის ძირითად ქედზეა განთავსებული —
ბურსაქარის უდიდესილიდან კოპკის უდიდესილიამდე მონაკვეთზე. ესენია:
«წინი წინადა», «ბურსაქარი», «თსუ პიკი», «ფროსმინი» და «ალდო ასათიანი».
მწვერვალია მეთრე, ჩრდილოეთი ვაჭური, რომელიც ვუთის ხეობის თავში
კლდეოანი ნახტომების სახით არის წამომართული, «ალდო ასათიანის» პიკე-
დას იღებს სათავეს და ვუთის მთიანის ჩრდილოეთიდან ქეტებს. ამ შედარე-
ბით მოკლე კლდეიან ქედზე, აღმოსავლეთიდან დასავლეთის მიმართულებით,
აღმართულია მწვერვალი «ალექსანდრე ვაჭარიანე», «კოორგი ლეონიძისა» და
«გედე ვაჭაბაშვილის» სახელობის პიკეტი.

მწვერვალ «ფროსმინიდან» იღებს სათავეს ზეცურეთისა და გუვამყარის
ხეობათა გამოყოფი ქედი, რომელიც კავკასიისა და იტერ-ხევის ხეობათა თავში,
კლდეიან ბასტონად არის ცვაში ატორცნული. კავკასიისის ძირითადი ქედის
ამ განშტოებაზე, რომელიც დასაწყისში აღმოსავლეთი, ხოლო შემდგომში სამხ-
რეთ-აღმოსავლეთი ორიენტიდაა აქვს, «ფროსმინისა» და «თსუ პიკის» უშუა-
ლო სახალურე მთებების ქაუბის მასივის ველეაზე მალაღი და ახლის
თვალსაზრისით ურთულებს მწვერვალი «დეთი აღმაშენებელი» (3850 მ).

ცვაში ამყადე აქრილი ამ კლდეიან პიკს რომელიც სინადურის კლდეს უწო-
დებენ. ლეგენდის მიხედვით, საქვეყნოდ განთქმული შონადორე სინადურა დაქ-
რილი ნადარის დეცნას ასე გაუტყენია, რომ ამ მოვალე კლდეზე ამოუყვია თა-
რი. როგორც ლეგენდა გადმოგვცემს, ახლეთი ეს ასულა მწვერვალზე მონად-
რე, მაგრამ იყოველი ჩამოსვლა ვეღარ შეუძლია და სამუდამოდ იქ დარჩა.

აღმათ ველეა ლეგენდას საფუძვლად რაღაც ურთულო უდევს. შესაძლებ-
ლად მიმანია, რომ ნადარობის ფინით შეგვრობილი სინადურა კლდეიან ქედზე
მართლაც ასულიყო, მაგრამ რაც შეუძლებელია ამის დასაბუთება. კლდეიან
კურით თვალსაზრისით ის იმდენად რთულია, რომ სათანადო აღმოსავლეთი გა-
მოაღილებლის და სვეციალური აღჭურვილობის გარეშე, ჩვენი წინაპარი, რაც

* ესუ მწვერვალმართა ფიქსის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ფორტო-
რე ვარონი ნიკოლოზის სახელობის აღმოსავლეთი კლუბისა და საქართველოს მთამ-
სველეთა ფედერაციის პრეზიდენტი, საეროპორისი კლასის სპორტის ისტატა.

არ უნდა განაყოფიერ ყოფილიყო ნადირობის ხელშეწყობაში, სინდაურის კლდეზე ასევეს ვერ მერყებდა.

ნათელი რომ იყოს, თუ რა აღზნისტურ სართულს ნარ-მოადგენს მწვერვალი „დავით აღმაშენებელი“, მკითხველს შეეახსენებ, რომ 1982 წლის სსრკ ჩემპიონატზე საქართველოს მთავარდელთა გუნდი (ნელშიტ, ტ. ლუკაშვილი) „დავით აღმაშენებლის“ ჩრდილოეთი კედლის გველისათვის ევრცხ-ლის მდელით (მეორე სამარხო აფჯილი) დაეპილოდა.

პირველი ასევე ამ მწვერვალზე 1977 წელს განხორცი-ელდა. იმ წელს საქართველოს ნაკრებმა სსრკ ჩემპიონატზე ტრანერსებას კლასში წარადგინა ჭაუხის მასივის ძირითადი მწვერვალების ტრავერსი (ტრავერ-სი ნინოშვილს ქედის რაიმე მონაკვეთზე მდებარე ორი ან მეტე მწვერვლის დალაშქრას თემ-თემ, ძირს და-რეშეხდა).

ტრავერსის პირველი მწვერვა-ლი იყო „ჯავახიშვილის პიკი“, მას-ზე ასევე განხორციელდა ნ ბ კატე-გორის სირთულის დასაძლიერი კვლეოთ. შემდგომ ჯგუფმა დაძლია „გორიტი ლესიძე“, „აღვნიანდრა ჯავახიძე“, „აღიო ასათიანი“, „ლო-რეოსმანი“ და სინდაურის კლდეს მი-ადგა „ფიროსმანის“ „სინდაურის-თან“ კლდის შევრდებით დახუცნ-დული უნრო თხემა აერობია. რო-ცა მწვერვალზე ფეხი შედგათ და მიმოგახედეთ, ვიდეო მხრადან უფსკრული ჩანდა. არც ადამიანის კვალი ჩანდა მწვერვალზე. აღბათ სინდაურა სულ სივრა მწვერვალზე შერჩებოდა. სერგო ბარლამის და-ფრესბული მოთხოვნით მწვერვალს დავით აღმაშენებლის უდგათ ხა-ზელი დაჯანათლეთ და ტრავერსი განეაგრძეთ აღმოსავლეთის მიმართულებით. სამი თუ ოთხი დულერის შემდეგ (დულერი კლდეზე თოკით დაშ-რების ხერხია) ქვეზე აღმოყნბდიო და გეხი აღმოსავლეთი ჭაუხის მიმართულებით ავიდეთ (ტრავერსის უდიდურესი მწვერვალი). ამ ტრავერსმა სსრკ-ს ჩემპიონატში საქართვე-ლის ნაკრებს (რომლის წევრები იყვნენ: შოთა შირანაშ-ვილი (კაბიტანი), გიორგი აბაშიძე, დიმიტრი დინაძე, სერ-გო ბარლამი, შაქრო გაბისიანი და თორა რაზმაძე) ევრცხ-ლის მდელით მოუტანა, თუმცა იმ წელს ჩვენ ვეღვა მო-ნაკვეთით პირველ აფჯილს ვიშახერებდით.

კავკასიონის ძირითადი ქედს მწვერვალ „ბურსატორის ჭაუხის“ და „ოსუ“ პიკის მონაკვეთზე კიდევ ერთი მოკლე კლდეოანი განმტოვება ბჭეს დასაძლიერი მიმართულებით, რომელზეც აღმართულია მწვერვალები: „გურამ რჩიულიშ-ვილი“, „ეგვითიშ თავაშვილი“ და „აურამ თოკიანიძე“.

როცა ჯუთის მხრიდან უცქერი ჭაუხის ბუშერებს მ-სიეს, მწ. „გურამ რჩიულიშვილი“, „ბურსატორის ჭაუხის“ მ-სიეზე პირექტრადგება (ცხს ფონზე მოსიქნას მხოლოდ „ბურსატორის“ ჭაუხის თავი), რის გამოც მისი რეაღერი ხილვა მხოლოდ მაშინ არის შესაძლებელი, როცა ამ ორ მწვერვალს შორის ნისლია ჩამოშრულია.

კავკასიონის ძირითადი ქედი კი მწ. „ასათიანიდან“, შრისხზე კლდეოანი „ჯავახიშვილის“ შემდეგ (რომლებიც ასევე დამოუკიდებელ პიკებად შეიძლება ჩაითვალოს) ნა-შალი ქედით „როსკა პიკისკენ“ მივმართება. ქედის ამ ნა-შალ მონაკვეთზეა ცნობილი „ჯუთის“ უფლტეხილი, რო-მელიც ორ მწონმელ ზეობას (ჯუთა-როშა) აკავთოვდა. იუნის-ოქტომბრის პერიოდში უფლტეხილი საჭაპანო ტრანსპორტისათვისაც გახსნილია.

მოკლე მოგიობრობით ქუთხის მასივის აღზნისტური ასოლების ისტორია:

პირველი ასევე ჭაუხებში მასივის ჩრდილოეთი ფრთის მწვერვალზე 1932 წლის აგვისტოს პირველ რიცხებში განხორციელ-და და იგი ინგლისელ თელია კამე-რონს ეუთუნის. მისი მეგზურო იყო ხეუმი (უახვევ) ცნობილი გამყოლი ნიკო ქორკაშვილი.

1935 წელს ელავიოსტაკიელმა მთასეულელებმა ზოლოტარიოში და ანტონოვიჩმა მთაწინეს (მათი წარმოდგენით) ჭაუხის „მთავარ“ მწვერვალს, ხოლო შემდგომ თელია კამერონის წერილიც მოხსნეს მეო-რე, „მთავარან“ შედარებით, უფ-რო დამალ მწვერვალზე.

1939 წელს ჭაუხს ესტუმრა აღ-პანისტურ ზანაძე „ადედიარასს“ ინ-სტრუქტორთა ჯგუფი: ვანო ხაი-კაშვილი, ვანო გაღუსტრი და გა-ღანა კობლეოა, რომლებიც ავიდ-ნენ იმ. „მთავარ“ მწვერვალზე და აიქნად 1935 წელს ამსეულეთა წე-რილი ჩამოტანეს.

აღნიშნობის მიხედვით, რო-მელიც ანტონოვიჩმა და ზოლოტა-რიოშია გამაქვეყნეს მოსკოვის მთასეულელებურ ჟურნალში, უნდა ვიცარებოდე, რომ 1935 და 1939 წლების ასელები მწ. „აღიო ასათიანიზე“ (ჩრდილო-ეთი ჭაუხი) განხორციელდა ამ მწვერვალსა და „ფიროს-მანის“ შორის მდებარე უფლტეხილიდან.

ჭაუხის მასივის მთავარი კვანძი თითქმის თანაბარი სი-მაილის 4 მწვერვალსგან შედგება. სამი მთავანი „ფიროს-მანი“, „ოსუ“ პიკი და „დავით აღმაშენებელი“ ცენტრალურ ჯგუფს წარმოადგენენ, მწვერვალი „ასათიანი“ კი მთავან რომეს აღზნისტური უფლტეხილით არის დაცილებუბო-ლი, თუმცა სმაძლიერი მით არ წამოუდარდება.

1943 წლის 24 ივლისს აღიოშია ჯავახიშვი და ქველებში ონიანი სოფ. ჯუთის მხრიდან შედთან ჯუთის შერინის ცირკმა, გადამს ზეობათა (ჯუთა-გუდამისყარი) გაყოფ ქვე-ზე და ნამალი კლდეებით ავიან მწვერვალზე, რომელიც ჭა-უხის მწვერვალს შორის (მათი მიფასებით) ვეღვაღე და-ბალი აღმოჩნდა. მათი მოზანხრობის ანალიზის საფუძველ-ზე ასევეა მწ. „აურამ რჩიულიშვილზე“ განხორციელდა 1 ბ კატეგორიის სირთულის კლასიკური მარშრუტით.

ორი დღის შემდეგ ჭაუხს ესტუმრა საქართველოს აღ-პური კლბის ექსპედიცია აღ. ჯავახიშვილს თავკაცობით. ქველებში ონიანის გარდა ექსპედიციაში არიცხებოდნენ: გე-

შოთა შირანაშვილი

ნო რაზინი, ალიონა მეგავანაძე, სვიმონ შვავცაბაია, დავით ჩიქოვანი, ნატა ცნობილაძე, ვერა ბელუცკაია, ეთერ ფლორინაძე, ირანა სოსნი, ნათელა ვირჯესალი, დენიზა გოზიალიანი და ოთარ გვიგენიშვილი.

რამდენიმე გამოცემაში შიამსვლელის (ქელეუბი ონიანი, გენო რაზინი, ვერა ბელუცკაია, ოთარ გვიგენიშვილი, სვიმონ შვავცაბაია) გარდა ექსპედიციის უწინაველსა და ამწვებ შიამსვლელთა კატეგორიის წარმომადგენელი.

„ლაშქრობა ზეცას და ხეცურეთში — 1943 წელი“ აღ, ჯაფარიძის აღწერით აქვს ექსპედიციის მხოლოდ მოსამზადებელი პერიოდი. რაც შეეხება ასეულებს, რომლებიც ექსპედიციამ განახორციელა, მათ შესახებ ალიონას ცნობები არ დაუტოვებია (მეორე დამოუკიდებელი დარჩა), თუმცა ელდარ მის „წრეულ ნაწარმებში“ 1943 წლის დათარიღებულ ასეულების შესახებ ფაგურაძისა და ასეუა ჭაუხის მწვერვალებზე.

აღ. ჯაფარიძისგან განსხვავებით ჭაუხის 1943 წლის ექსპედიციის მიერ შესრულებული ასეულები ურცხვად აქვს განხილული ექსპედიციის მონაწილეს, ქართული აღმანბნის ერთ-ერთ თვალსაზრის მივლენას ოთარ გვიგენიშვილს (იხილეთ კრებული „კავკასიონი“, გამოცემულია აკაბჭიათა საქართველო“ 1969 წ. გვ. 268-292).

თავის საქმიად კრულად ანგარიშს „ჭაუხების საიდუმლოება“ ავტორმა აღბათ იმ მხნით უნდა, რათა ჭაუხის მასივის გეოგრაფიული გარემოებები შეესაბამებოდა და ამასთან ერთად მასზე გაეცა კითხვაზე — იყო თუ არა 1935 და 1939 წლების ასეულის ობიექტი (ჩრდილოეთი ჭაუხი) მთელი მასივის მთავარი მწვერვალი.

სამწუხაროდ, ო. გვიგენიშვილის ანგარიშმა „ჭაუხების საიდუმლოება“, სინათლის ნაცვლად უფრო მეტად გაუჭიკბინა მეტეორები. ო. გვიგენიშვილის მტკიცებები იმის თაობაზე, რომ მწვერვალი, რომელზეც 1943 წლის ავგისტის პირველ რიცხვებში მათ ასეუა მოადრეს (აღ. ჯაფარიძე, ქელეუბი ონიანი, ოთარ გვიგენიშვილი), მასივის მთავარი მწვერვალია, რეალობის არ შეესაბამება, უფრო მეტიც, ის საერთადა არ შედის ჭაუხის მასივის კვანძში, სადაც თავმოყრილია მასივის ოთხივე უბიდანული მწვერვალი (მათი სიმაღლეები 3845 მეტრის ფარგლებში).

რაც შეეხება მწვერვალებს, რომელსაც ო. გვიგენიშვილი „მოთავაზ“ უწოდებს, ის უთუოდ აღმოსავლეთი ჭაუხია, რომელიც ასევე ჭაუხის მასივის გამოირჩევილი მწვერვალია რაცა გარემოებებს „ბურჯანის ჭაუხიან“ ერთად, მთლიანად მისი სიმაღლე მოქცეუბით ევტეტის მოხერხებულ, ძირითადი კვანძის მწვერვალებს სიმაღლი ჩამორჩება (3644 მეტრი).

მეცხრეა ავტორის მტკიცებები ამის თაობაზე, რომ ექსპედიციის მიერ განხორციელებული და ასეულის გარდა ჭაუხის მასივის კიდევ ორი მწვერვალი შედის, რომლებიც ავტორი კიდევ დაუპყრობელია (ჭაუხის მასივი 16 მწვერვალებს ერთობას წარმოადგენს).

როგორც უკვე ითქვა, ჭაუხის მასივი ზეცის, ხეცურეთის შიამსვლელის ზეობათა გასაყარზეა. ხეცურეთის მხოლოდ ჭაუხს პირველად 1990 წელს ვესტურში თამარ ახალბედაშვილიან ერთად. გზამკვლევადა რეაობის მსხვილ-მასშტაბიანი რუკა გეკონდა. ჩვენი მიზანი იყო აღმოსავლეთი ჭაუხზე“ ასეულის გზა მიგვიყვანა, რომელიც მასობრივ აღმოსავლეთის ნადავლებოდა.

ამრედა არ გაგვიმარტავა. მთელი დღის მანძილზე ჭაუხები სველ ნისლინს იყო გახლებული. რაც შეეძლოთ სულ ის იყო, რომ ჩრდილის ხეივანელებზედ ავიარეთ, ბაკურცე-

ში ჭა ბურსატორში გადასასვლელი ბოლიკები დაეხერხეთ და ასეც დაეაფინებოთ, რომ ჭაუხის მასივიან მოსვლა, ჩრდილის პარალელური ხევიდან (ოვრბევი) იყო შესაძლებელი.

პირველი აღმანიდა ხეცურეთის 1992 წლის ნოემბერში ჩავატარე. უფროსებიდან ჩემს გარდა, დიპლოტი დანგაძე, ოთარ გვიგენიშვილი და ვანო გულდელიანი იყვნენ. აღმანიდა იმის მთელი შესაძლებლობა კი 44 კაციან არ აღემატებოდა. დაგეგმიკადით ჩრდილის ხეცის დასაწყისში, ტრანსკავკასიონი რკინიგზის ხაზის მუშებისათვის აგებულ ერთ-ერთ ორხაართულიან კოტეჯში.

რკინიგზის მწვერულობა, ცხადია, სსრკ-ს დამპლასთან ერთად ისტორიის ჩაბარდა. მწვერუბელთა „ქალაქი“ კი, რომელიც კოლომეტრის სიგრძეზე იყო გაძაქრული და მრავალ ნაგებობას შეიცავდა, ნაწილად უკვე გაძაქრული იყო. მხოლოდ დღემდე იყო ქვეყნისთვის ერთეული მთავარი ჩამოყვანილი და გაკავივები. გზებზე ყარალები თარიშობდნენ. მწვერვალებისკენ მიმავალ ბოლიკს დაეაფინებოთ. იშვიათი სანახაობა იმლებოდა ირგვლივ. 3 საათი სამულო ტემპით სიარულის შემდეგ ქედის იმ უნაკორზე გავყვით, სადაცავე ოხერხევეში გადასასვლელი გზა იღებს სათავეს. ქედის ამ უნაკორზე, მომცრო ტრასასზე ჩრდილის მორიდან, იდეა ქვით ნაშენი სახლი. სახლში მოხუცი კაცი და მისი შუახნის მულო დაჯვებდნენ ზეცურებისთვის ჩვეული სტუმარ-მასპინძლობის წესით კარგი სუფრად გაიბადა. შორეულ დღეს ვეაფინე ხეობის თავში გასვლა, მაგრამ ტემპი და ეუდ ამინდმა ამის გაკეთება ვერ შეძლეს. უკან მიმბრუნებოდა და ის დამეც უნაკორსაზე ჩვენი მასპინძლობის გატეხვადა. დამეც წყობა შენედა, ცა მონინინდა და ხეობის თავში გამოჩნდა ჭაუხის კლდეების სიღვრეები. ვახტანგი უნაკორზე დაგვტოვებ, ჩვენ კი (15 კაცი) ხეობის ჩავეყვით და იმ ბაღახოვიან ქედს დაგვექვით, რომელიც აღმოსავლეთი ჭაუხის“ მიმართულებით მოსულს ეტობოდა.

მე უკვე მისწვრებულე იყო ჭაუხის უკან, როცა ჩვენი მწვერვალის ძირში კარავი გავმალეთ. ყველაზე მარტივი გზა ფართე კულუარის მიყვებოდა, რომელიც ზეითი თოვლისა და ყინულის დარბი გადვიდოდა. სწორედ ამ კულუარით გადავწყვიტეთ მარშრუტის დახვევა.

11 სექტემბრის დღეადაირინავე გავყვით. როცა ნამალი კულუარი გავიარეთ და თოვლისა და ყინულის ხოლს მივადინეთ, მარჯვნივ გადავივით და ნამალი კულეგებით გავყვით ექვზე. დაბალბოლი კულუარნი ქედი (მარჯვნივ) აღმოსავლეთი ჭაუხის კლდეან ბასტიონს უხებებოდა. შორიდან ის შრისხანდე იზრებოდა. ნაწევარი საათის შემდეგ მწვერვალებს უყვით. ადამიანის ყოფნის კვლით არსად არ ჩანდა. თუმცა, ო. გვიგენიშვილის მონახობის (ჭაუხის საიდუმლოება“) მიხედვით 1943 წლის ავგისტის დასაწყისში აღ. ჯაფარიძის ხელმძღვრელობით მორეველსაცა იყო შესრულებული. ასეულის გზა იმ კატეგორიის სართულის იყო, თანაც შედარებით უფლოთ. ორრე ეს გარემოება კი მასზე აღმოსავლეთის ჩაბარების შესაძლებლობის იძლეოდა. მწვერვალებისათვის ვაგის სახელის მინიჭება ერთხანად იქნა მიღებული. მწვერვალი თავისი სიდიდით ვაგის სახელს ჩრდილს არ მიაყვებდა!

როცა ვეგას სახელს ვარქმევით ბუნების ამ მწვერვანს, ცხადია, მქონდა ინფორმაცია იმის თაობაზე, რომ 1943 წელს მწვერვალ „კიდევანის მთლიან“ რაიონში ალიონა ჯაფარიძემ (მონახობები გ. რეზინი და გ. ხუდელაძე) ერთ-ერთ მას მიერ აღებულ მწვერვალს „ვაგა-ფიშველას“ სახელი უწოდა.

აღმინისტურ მატარებში „კავკასიონზე“, არის ცნობა იმის თაობაზე, რომ საქ. აღმშრ. კლუბის წამახველეთა ჯგუფმა ა. რეპინიშვილის ხელმძღვანელობით მოახდინა ასე-ღა აღიარება „ავთა-ფშაველასზე“ 1951 წ. 19 აგვისტოს. ამ ცნობაზე „კოფეანისმიდალის“ ჩაიარება მითითებული, მწ. სიმინდელე კი 4200 მტრია აღნიშნული.

არც ერთ რუკაზე, მათ შორის მსხვერპლისმტკიანას სამხედრო რუკებზე, „კოფეანისმიდალის“ ჩაიარება 4200 მტრის სიმადლის მხვერვალი დატანილი არ არის. ამდენად, დღემდე გაურკვეველია ასასა და არსების ხეობათა განყოფილება სად მდებარეობს მწ. „ავთა-ფშაველა“?

ჭაუბის ქუდიამ ამ განმტკიანებაზე, „ავთა-ფშაველას“ პიკის შემდეგ „ძიგბი ჭაუბინაშეშის“ პიკის კლდეობი ბასტიონია. ამ პიკებზე იმავე დღეს შეეფიქრა ფრენი. მარშრუტი სირთულეთა მეს კატეგორიას შეესაბამება და მხოლოდ სამორტული ჯგუფებისათვის არის მიანდებული. ასე დაიმაჟირდა „ავთა-ფშაველას“ ეპიპეა.

„ავთა-ფშაველასზე“ პირველი ასვლის საფუძვლიანობა ანალიზმა გვიჩვენა, რომ ასვლა ამ მხვერვალზე რომის ხეობიდან გაცილებით მარტივი უნდა ყოფილიყო (მისისებულე გზების მხედველობაში).

პირველი აღმინიშნავი „ავთა-ფშაველას“ პიკზე თხოვ გიორგი ნიკოლაძის სახელობის აღმინისტრუმა კლებმა 1994 წლის „საფუძვლი წიაჭარა“.

აღმინიშნავი მხედვრებით მცურვრეობენ იყო (4) მონანი-ლექი სოფ. რომქამდე სამინიქტი გზა იმ დროისთვის უკვე გატარ-რული იყო. დიდაბნაკეთი სოფ. რომის დაშვებით სკოლის ეკლბია. სკოლა უკვე დეკლარირებული იყო, ვინაიდან სოფ. რომქამში მოსახლეობის დიდი ნაწილი და განსაკუთრებით ახალგაზ-რდობა და ბავშვები მხოლოდ „საფუძვლის პერიოდში“ აღიარა.

რომკა ხელშეწყობის უღამინაზე ხეობათა რიგს მიუკუთვ-ნება. იყო ჩვენი გეოლოგიური ნარსილის ნაწილად მუხუზე-ობა. უკანასკნელი განმუხურების კვალი აქ იქვედგან თვალ-წინაღობა მას — უზარმაზარი ქვის ლოდები, რომლებიც მუხურებმა ჩამოიტანა, ქვათა ნაშფულე სიმფიონას ქმნის. თუ იმასაც დავფიქრებთ, რომ ხეობის თავში ჭაუბის მხვერვალ-თა კლდეები კომიქებს ცის თალი გარშედეგითა, აღბათ უზა-ხაგადაც დაგრძობდნენთი მუხურების ამ ქმნილების სიდაფებში.

ხეობის სათავემდე, სადაც ახმდელოარის ურჩიალურ ტბათა ჯგუფის მოყოლა იყო, რომქიდან 44,5 სმ ფხვით სასიარულო გზაა. მუხურების სიმუხურე იმდენად ძლიე-რი, რომ უსაფაფრეო უკანა პლანზე გადადის. სილაპაპის ტყვიანობა ხარ მთლიანად.

აღმინიშნავის ბანაკი ახმდელოარის ტბებთან ვაგამოვლი, პირველად ტბის ნაპირას. ტბათა ფარსილები ჯგუფი კლდე-ებს შორის არის მოქცეული. ნიალი ცისფერი ფერისაა. ტბათა გარემომოქცეული ფერობები როდფინდრობენთი არის დაფარული. ძიხნი რქოქცეული მუხურებებზე არიან მიჩნეული. ცვაფილების ფერთა მხედვით გებედება ქათქა-თა თეთარი, ყვირული და მონილიანი როდფინდრობენთი. რის, რაც ახმდელოარის ტბებთან გებედება, ნაშფული სასნაჟულია. ტბების ირგვლეო სხედასხვა ფერის ცვაფილები ფერთა მუხურების იხით ხაღირას ქმნიან, ენით არ აღენიშნება.

როცა მზე ჭაუბებს თავზე ნაშფაფედა, კლდეობი მას-ტიონების ანარეკლები ახმდელოარის ტბებზე იმატება. წელის ლოლუი (რჩევა) ამ სურათებს შეიშქმედის სადა-რად ძიხრინებს და აყვრიაფებს.

როცა პირველად ვხილუ ეს სილაპაპე, თავი ზღაპარში მგონია. არც განმუხურებით ხილვისის შეიქცევა რქმა აღე-მამი რაზე. საკეთარი თვალთი უნდა იხილო ეს ყველაფერი.

მარშრუტს ახმდელოარის ტბებიდან მხვერვალის ძი-რამდე რამდე სირთულეს არ წარმოადგენს. საჭიროა რომ-კას და იხმდელოარის გამყოფ ქედზე ვადასვლა იქ. სადაც ეს პირიზონტალური უზნიდან კონტროლისში გადავლის.

მხვერვალებს ასულებს „ტურში“ 1993 წლის 16 სექტემბ-რით დათარიღებული ნერლი დაეგებდა. ნერლი ხელმინე-რული იყო მხედელ ნიკოლაძის შიურ. ნერლით აღმინიშნული იყო, რომ წმ წლის მხედელ ნიკოლაძე თავის ფისმინდობით ერ-თად იყო მხვერვალზე და მოხსნა მ. მირიანშილის ჯგუფის ნერალი, დათარიღებული 1993 წლის 11 სექტემბრით.

ნერლიმა ისე იყო აღმინიშნული, რომ ადრეც ასვლა ამ მხვერვალზე რა გზით განაზოტრედა მწ. ნიკოლაძის (რომ-კის მციფერის) ასვლა, ნერლიდან არ არის აღმინიშნული. რი-გორც უკვე ვთქვამ, 1993 წლის 11 სექტემბერს, როცა უნი-ვერსიტეტის ჯგუფმა განაზოტრედა ასვლა ამ მხვერვალ-ზე, იქ აღმინიშნის ყოფნის კვლარე არ შეინიშნებოდა.

აქედან მოფიქრებული თხოვ გიორგი ნიკოლაძის სახე-ლობის აღმინისტრული კლუბის ყოფელ წელს, იფილის პირ-ველ ნახევარში, აჭობის „ავთა-ფშაველაზე“ სტუფინტა მასოლო აღმინიშნავებს.

სტატისტიკური მონიქრებით „ავთა-ფშაველასზე“ 1000-ზე მეტი ახალგაზრდაა ასული.

— საქართველო შიარირანი ქვეყანა და სიმადლისკენ ღრუბლავ იდოგანავე იჯდა ქართულ ხასიათში, რა ფროფან მოფიქრებებს ცნობები ჩვენი წინაპრების „მთაზე ასვლას“ შესახებ? ცნობილია, რომ პირველ მთაშიასვლელებ-ზე მსოფლიოში ფრანგები არიან აღიარებული, რომლებიც 1880-იან წლებში აღმინიშნულ მხვერვალზე ავირნენ.

— ცნობილია, რომ მონიქმის საქართველოში მყინ-ვარნერზე 1923 წლის 28 აგვისტოსა და 3 სექტემბერს გან-ხორციელებული ასვლებიდან იღებს სათავეს. ამ ასვლების ირგანობორები ცნობით ქართველი მეცნიერები და სა-ზოგადო მოღაენები იყვნენ. ასვლებს მონიშნულითა უმ-რაველისობა ჩვენი ეროვნული უნივერსიტეტის სტუფინტები-ბი, პედაგოგები და თანამშრომლები იყვნენ.

ეს მარაგანდებით მოსულ ასვლები არა მხოლოდ ქარ-თული, არამედ მთელ საქსურ იმპერიაში აღმინიშნის ფა-სინამად არის მიჩნეული, მაგრამ ისე არ უნდა წარმოვიფიქრო-ნოთ, თითქოს ქართველ კაცს 1923 წლამდე მხვერვალზე ფენი არ შეეძება. XIX საუკუნის მონიქმის წლებშიც მოყო-ლებული პირველი მსოფლიო ომის დასაწყებამდე კავკასიონის აღმინისტრული და გეოგრაფიული ათორისთვის მონიქმისაფა-ლი უცხოელი მკვლევარი და აღმინიქტი მტკუზობია. ამ პირო-ცებში ადგილობრივი მოსახლეობის ნარმოამდგენლებიც იღებდნენ მონიქმისაფალებს მუხურებზე თუ ტვირისთა გა-ფშაქანის როლში. მათი სახელები ქართულ აღმინიშნავი ამმუხურებს: ვამფილები — ძიგბი ჭაუბრისაშფედა გვედელითი-დან, ყახმდელოარის ტბის ნიკოლაძის და იავარი კახალიკამეო-ლი, ზემო სვანი მურთაზ კობილიანი და შიარული სხვა.

კავკასიონის ათვისებამში თავისი წილელი შეიტანეს რუ-სეთის იმპერის სამხედრო გეოგრაფებმა და მათ შორის ქართველებმაც (გიორგი ქათარასძე)...

საქართველო შიარირანი ქვეყანაა. მხვერვალებზე ასე-ღას მხოლოდ სამორტულ ქრინში თუ არ განიხილიათ, უფო-

ოდ იმ დასკვნამდე მივალთ, რომ ქართველ კაცს მიი არსებობს მთელ მანძილზე მთიანეთს მჭიდრო კავშირი ჰქონდა.

ამის უამრავი ფაქტობრივი მასალა მოგვცემოდა: საგმირობის გავიხსენოთ, რომ შინგარეცხვის კალენდრზე (ნაყარ-ქილაზე) 3800 მეტრის სიმაღლეზე ადრეული შუა საუკუნეებიდან მე-18 საუკუნის პოლიმდე დიდი სამონასტრო კომპლექსი ფუნქციონირებდა. მის თავზე კა 4100 მეტრის სიმაღლეზე, ფრიადი 400 მეტრიათი კლდის მუშაო, ქართველმა კაცმა ბელიევის სახელით ცნობილი მღვიმე გამოყვითა, რომელიც დღეს მსახველით გაქურცებას და აღფრთხილებას აწევს.

კავკასიონის ერთ-ერთ მწვერვალზე („ბრუტსაბებლა“), რომლის სიმაღლე 4000 მეტრს აღწევს, დღევანდლამდე მუშონახული საკულტო ნაგებობათა ნანგრევებია. ქართველი კაცისათვის, როგორც ჩანს, უცხო არ იყო მწვერვლებზე საკულტო რიტუალების აღსრულება.

და ბოლოს ითანვე ბავშობიშვილის „კალმასობაში“ მოყვანილია ცნობა იმის თაობაზე, რომ ღვთის მსახური, ცოცხლობე მოხეცე (ალბათ იმ სამონასტრო კომპლექსის მსახური, „ნადარქედზე“ რომ იყო გახსენებული) მცურავრეობზე ახლდა და ამის შემდეგ მეფე ერეკლეც მოუწამლეთა. ამ ისტორიული ცნობიდან თავსაშეშეშეშეშე იმ დასკვნის გამომტანა, რომ ქართველი კაცი იოსებ მოხეცე ფაე ბაღმასა და ოაჟს საქარაბს ერთად (ამ უკანასკნელისა 1786 წელს დაღამტრეს ადამიების უმადლესი მწვერვალე და საფრეული დადაღეს აღმინიზმა) მსოფლიო აღმინიზმის ფუძემდებლა ფუნდა მივსინათა.

შინგარეცხვზე ასეღის თაობაზე ხევემ არავითი ლეგენდა არებობს, მათ შორისაა მამუკა მუღდღის და მისი ძმონღღის შირი შინგარეცხვზე ასეღა.

— **ბატონო შოთა, თქვენ თვითონ როგორ მოხვედრე აღმინიზმში, რომელი იყო თქვენი პირველი მწვერვალი და რა განსხვავებაა თქვენი სიხაბუკისდროინდელსა და დღევანდელ აღმინიზმს შორის?**

— აღმინიზმს მე თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ვხვარე. უნივერსიტეტში შესვლამდე ცნაგვლობდა ვაფთა მე-6 საშუალო სკოლაში (ამდროინდელი მე-5 საჯარო სკოლა, დღეს ქაჭავაძის გამზ.) გაბატებული ყიფათი მღვდლის სიბიბითა, პრივით, ფეხბურთით (სკოლის ფეხბურთის გუნდი იმ დროს უძღვრესი იყო ქალაქში) წარმოადგინეთ კალიბურთითაც.

მოხდა ისე, რომ ჩემი პიამეღელი გიორგი უფარუამღელი ოსუ ფიზიკატექნიკის ფაკულტეტზე მამინ ჩარიცხა, როცა მე ჯერ მოსხალე ყიფათი.

მამინ უნივერსიტეტს ხელმძღვანელობდა დიდი ნიკო ცეცხოველი, არაწველებრივი პიროვნება და იმავდროულად საქართველოს მთამაგვლელთა ფედერაციის თავაკიტი.

ნიკოს დროს უნივერსიტეტში ყველა სპორტს პიქონდა კარი გახსნილო, მაგრამ აღმინიზმს, მითუმეტეს მასობრივ სტუდენტურ დამტობებს, მწვერვლებზე ასეღას, რექტორი განსაკუთრებულ ზრადღებებს აქცევდა და ჩემი ღრმა რწმუნობა — ხანებოთა საფუძელანადა.

აღმინიზმა, ბუნებასთან უფრო კონტაქტის უნიკალურ შესაძლებლობათა გამო, ფასდაუფრეული წვდოლის შტანა მთელს საბავშვობის მონალურ-ფსიქოლოგიური, პატაროტული და ფიზიკური აღზრდივა და სრულყოფის პროცესში ბუნებასთან პარამონიული თანაცხოვრებისათვის. უფლებული უწარჩევების გამომუშავება-განმტოცხვება.

ამასთან ერთად სამთო ცოდნა და პრაქტიკული გამოცდილება სახალხო მუერწერიბის ბევრ სფეროში მოყოლობს გამოცენებას (ნიღალბულის ძებნა-დამუშავება, მწებნებობებს მათს რეგულირება, სტატორ უზედღებნათა სუკიდაცია, სამთო ტურიზმი და აღმინიზმი და მრავალი სხვა).

ისიც უნდა იქნას გათვალისწინებული, რომ ისეთი ქვეყნისათვის, როგორც საქართველო (სახმელოთი სახლერების უდიდესი ნაწილი კავკასიონის მთავრეობებზე ვადას) აღმინიზმა, ზემოთ ჩამოთვლილის გარდა, მნიშვნელოანი სამხედრო სტრატეგიული დატვირთვა გააჩნია (შესახლერეთა სამთო მომზადება, სამთო-საჯაროსო მუნაერთების შტეწნა).

მოხდა ისე, რომ გიორგი უფარუამღელი სკრსის დამთავრების შემდეგ აღმინიზმმა მოხედა და ხევე ხეობათა (ხევი) მწ. „კურო“ დაღამტრა.

ამ წელს მე უნივერსიტეტში ჩავიროცხე ვიდე ფიზიკატექნიკის ფაკულტეტზე და მთელი წელი ვიდეოლოგიი ზაფხულის დადგომას, რათა უნივერსიტეტის შორიც აღმინიზმი მიმელო მონამილეობა.

ეხადია, რომ ჩემი ეს გაღმავცეტილება გიორგის დამხაზურება იყო, ვინაიდან მთელი წლის მისხალე მისგან მხოლოდ აღმინიზმის ქებას ვისმებდი.

და მოხდა ის, რაც აღბათ მედით იყო ნინსნარ განსახლერული — ოსუ სტუდენტობა შორიც აღმინიზმა აღმოცენედი ეღის ტბის ჩააონში. აღმინიზმის ბატონი ოთარ გიგინეიშვილი ხელმძღვანელობდა. დავიკარით „პატარა“ და „დიდი მფისკალის“ (3840) მწვერვალები. შემდეგ იმ იერში მივტყანეთ უსახლო მწვერვალებზე და მას ოსუ პიკი“ შევარტეთ.

აღმინიზმაში ბევრი მეგობარი შევიცანი, რომელთა შორის აყენენ იმანცო. ვადავიარეთ ფისკოლოგი კვადი დატორევი ქართლელ აღმინიზმში (კახაბეგული ვიბტანე ქორიკაშვილი, თბილესელი გურამ თაქიანძე, ყაზბეგელი ლევან სუჯამღელი და სხვა).

მწვერვლების დაღამტრის შემდეგ ორდღიანი ლემქრობა მივტარეული. ვადავიარეთ ფისკოლოგი კვადი დატორევი უღელტეხილები და თრუსის ხეობაში დავეცეითი, სადაც ოსოფელ აბანოსთან რექტორი მუშოგეხედა თავისი „პიხედი“. მანქანა და სახარტული საესე იყო ხორავით და ხილით. არ ფიცი გველა მონამიზღეს მოხედა თუ არა რექტორის ნიბათი, მაგრამ ჩვენი ცოცხ მინიზავეტი უყავით, კარგად მოუღახრეთი. ბატონი ნიკოც ახლოს ვაჯიფანი და ჩემი მისადმი სხაგარეული და უღრმეხი პატარისციემა მთელი ცხოვრების სტატი გაგვცა.

ამ დღეიდან მოყოლებული ჩემი ცხოვრების არცთუ მცირე ნაწილი აღმინიზმს დაეუკავებოდა — მუშეთის აღმინიზმა არასტროს უოფილა შობი — ის ჩემი ცხოვრების განუყოფელი ნაწილი იყო.

გიორგი უფარუამღელს კი, რომელმაც მთის ესტადტება გადამოცა, მთისკენ აღმარსდროს გაუხედავას.

შეიძლება ითქვას, ზედმეტ ვამილობა. ისეთ გარემოცვაში აღმოცენდი, ადამიანი რომ ინატრებდა.

ჩემი პირველი მეგ უზრია და მისნაღებელი მითა ოთარ გიგინეიშვილი გახლდათ. უადრესად განსახლული (ოსუ დამოსახლელი მთოდებობის ფაკულტეტა და უმაღლესი დამოღმასტორი განათლება) და იმავდროულად პირნიეპული ადამიანი იყო (ბატონი ოთარის ამ წვდოლი ოსუ დოცენტიც იყო და ოსუ აღმინიზმის ხელმძღვანელებიც).

მიზან მემ ბერი ვისნაველ, თხუ ხეკეკიმი იმ დროს თა-
ვი მოყვანი მოაშხლელოა დიდ კვლეუხ ჯუშვილ მემქარი-
თხუელ, თორნიკ ტატრეშვილი, სარკის ციამიერი, ტლია
ქავთარაძე, გურამ თიკანაძე, არაკლე ბაგრაძე, კახტანე
კვაჭაძე, აბაღლაზრდებიან: თუმორხ კუხინიძე, აგი და
ვილი აბაშიძე, თათარ და რევაზ ხაზარაძეები, ომარ ბერი-
ძე, გიორგი მიხვილაძე, გიორგი ბერძენიშვილი, გურამ რჩე-
ულიშვილი და მრავალი სხვა.

ინფანდ ზემო სიანეთში, კერძოდ ნაკრს ხეობაში ფუნქ-
ციონირებდა საკაქშირი დაქვემდებარების სტაციონალური
აღმონსტრირი ბანაკი „ნაკრა“, სადაც მოის მოყვარულეს
შევილით სამთო გამოცდილების დაგროვება და ასალებდა.

ამ ბანაკმა ბერი ქართველი მოაშხლელი აღიზარდა.

ბანაკის საც ზურები სტუდენტებისთვის უფასო იყო.
1953-56 წლებში ნაკრში ვხვდები მოაშხლელოურ ზე-
ლოუნების ვერ როგორც ბანაკის რიგითი მონაწილე, ხოლო
1954 წლის სეზონის II ცვლიდან (ინსტრუქტორი-მეთოდის-
ტია სკლას ნარჩინებთ დამოაგრების შემდეგ) აღაბინ-
ნის ინსტრუქტორის რანგში.

1955-56 წლებში ნაკრები სპორტული მოღწევა იმის სა-
ფუძველი გახდა, რომ მიყულ მონედა სპორტსაზოადობა
(საკაქშირი) „ბურვეტნიკოს“ ნაკრებში ჩარიცხვის შესახებ.
„ბურვეტნიკოს“ ნაკრებს სათავეში დედა ცნობილი
მოსამხლელო მოაშხლელო კორლე კუხინი. ეს ნაკრები მა-
შინ უძღვირები იყო მთელი კავშირის მასშტაბით.

1956 წლის სეზონის ბოლის მე და ჩემმა მეგობრებმა ნი-
ნადავალი მიყულ საქართველოს ნაკრებთანად.

მე არჩიანი საქართველოს ნაკრებზე გავაკეთე, ვინაი-
დან რამდენ ერთად ნაკრებში თხუ აღმონსტრირ სექცი-
ონ და კვლავ რამდენიმე მოაშხლელო ჩარიცხვა თუმორხ
კუხინიძე, თათარ და რევაზ ხაზარაძეები, აგი აბაშიძე,
ომარ ბერაძე.

1956 წლიდან მოყოლებული მე ჩემს უახლოეს მეგობ-
რებთან ერთად საქართველოს მოაშხლელო ნაკრებში
ვირიცხებოდი. ვიყავი რიგითი მონაწილე, გუნდის კაპიტანი,
გუნდის მწვრთნელი, ხშირად ერთდროულად გუნდის
მონაწილის და გუნდის მწვრთნელის რანგში.

1962 წლიდან ვხვდებიმდგენლობა საქართველოს
მოაშხლელოთა ფედერაციის მორტორგანიზებულ ექსპედი-
ციებს, როგორც კავკასიონზე, ასევე პაჩირს მთაწიეთში.

საკაქშირი რეპრობრეტები ჩემნი გუნდის წევრებს ნ-
აბაშიძეს, დ. დანაძეს, ო. ხაზარაძეს, მ. შირინაშვილს ვუ-
ღალბე შეტე შედელი აქტი მოპოუბებულ.

ქართველ მოაშხლელოთაგან საქართველოს კლასის
სპორტის ოსტატის ნორმა შესრულებული აქვს მხოლოდ
ოთხ მოაშხლელო: მიხეილ ბერიანის, გიორგი აბაშიძეს,
ფიშტირი დანაძეს და შოთა შირინაშვილს.
ინისათვის, რომ მსოფლივმა გაათვისებშიერის სი-
ურთაშორისო კლასის სპორტის ოსტატის ნორმის შესრუ-
ლების სირთულე, მოუყავს ამ მოთხოვნა ჩამონათვლის,
რომელთა შესრულებაც აუცილებელი იყო.

აღმონსტრირი საქართველოს კლასის სპორტის ოსტა-
ტის ნორმის მოაპოვებლად აუცილებელი იყო სხვა რეპ-
რობრეტზე 5-წლიან ციკლიში 40 ტურის დაგროვება.

- I ადგილი — 10 ტურა,
- II ადგილი — 8 ტურა,
- III ადგილი — 6 ტურა და ა.შ.

მოყვანილი ცხრილიდან ჩანს, რომ სხვა რეპრობრეტზე
III და უფრო დაბალი შედეგებით საქართველოს კლასის
სპორტის ოსტატის ნორმებს აღაბინნის ვერასოდეს
ღვირვებოდი.

40 ტურის მოაპოვებლად აუცილებელი იყო ზედრზედ
5-ჯერ მეორე სამარხო ავიღებუ გამოსვლა, ან I და II და III
ადგილების კომბინაცია.

5-წლიანი ციკლიდან გამოსვლა ავტობრეტურად გამო-
რიცხავდა ხუთიდან პირველი წლის შედეგს. ასეთ მკაცრი
მოთხოვნებს მიუხედავად 1973-1977 წლების შედეგებით
სხვა რეპრობრეტზე ჩვენ შევიღელი დანესებული ნორმის
(არანაკლებ 40 ტურა) მოპოვება.

განათვლისინებელია ისიც, რომ სხვა რეპრობრეტებ-
ზე მთავარი კარაქიდან (21 მთავი) 18 წვერი რუსეთის ნორ-
მამდეგწელი იყო (16 მთავი ციკლი მთავი + 1 ლენინგრადე-
ლი + 1 შირადალეული ძალბები).

მოხედავად იმისა, რომ აღმონსტრირ არცთუ მცირეს
მიყაწილ (სპორტული მოღწეები მქვს მხედველობაში),
მთავარი ოცნება — მოაშხლელო ექსპედიციის მონაწილე და-
მყოკივებლად — ქართველებმა ვერ შევტელით.

წესლის შევის პირად მონედაც ქართველებმა ვერ გა-
მოყვინეთ, თუმცა მამინ უძღვირები ვუნენ ვხვდებოდა. ჩინეთ-
ინდოეთის კონფლიქტმა შედეგად მამინ (1959 წ.) ხელი.

რაც შეეხება საკაქშირი მოაშხლელოთა ფედერაციის მი-
ერ დაეგვილი მოაშხლელო ექსპედიციის ევრესტზე, იგი რამ-
დენიმეჯერ (სხვადასხვა მიზეზთა გამო) გაფაილი. მე და დი-
მიტრი დანედაც უკარაქიზოდ ვირიცხებოდი ევრესტის
ნაკრებში 1957, 1978, 1980 წლებში. საბოლოოდ ექსპედიცია
1982 წელს შედგა. შოთა შირინაშვილი და დიმიტრი დანედაც
ნაკრებთანად გამოყვანეს, ვინაიდან ექსპედიციის მონაწი-
ლეუთა ასაკი ხელყოფრად 40 წელი შემოიჭრრგეს. მე და
დიმიტრი კი 1982 წელს 40 წელს გადავიღებულბები ვიყავით.

თავად ეს ზეჯარული 40-წლიანი ასაკის დადგენა სხვა
რეპრობრეტზე მოაწილელებისთვის რამენ საფუძვლიან ანა-
ლოზს, ცხადია, არ ეყრდნობოდა.

მთხდა უბედური შემთხვევა. პაჩირში, არეოლოციის
პიკეტე ახლასას ვუფიქ ქარმოაშხლა მოექცა, მარტრეტის
გაგრძელებას ვერ შეძლო და ვეღებუ შერჩინელი სამი
მოაშხლელო გაყინა.

ტრაველიის განხილვისას საკაქშირი სპორტკომიტეტის
მამინელებს თავმჯდომარემ გაყრული მონაწილეების ასაკი
ეკითხა და როცა ვთხო, რომ ერთ-ერთი მათგანი 50 წელს იყო
გადავიღებულბა, მარტის უმოყვრეს მიზეზად სწორედ მონა-
წილეუთა ასაკი მოწინა და სათანადო ზომებაც მიიღო.

ამ ტრაველიის გამო ვერ მოხედა მამანი ევრესტის ექ-
სპედიციამი, რომელმაც 1982 წ. ევრესტის სამხრეთ ფე-
სებზე (კუდელი) ურთულესი გზა გაკვალა.

ცხადია, მას შემდეგ, რაც სხვა დამიღლი და საქართვე-
ლომ დამყოკივებელი სახელმწიფოს სტატუსის მიიღო, იყო
შესაძლებლობა კლასიკური მარშრუტით (სამხრეთი და
მრდალეული ვარიანტები) შევიდა ასეუა ევრესტზე, მაე-
რამ ამ დედამ რატომღაც არ გაზატაცა.

საქმე ისაა, რომ ორივე მარშრუტე ტურის სტელე დირმე-
ბის ხელშია. მათ ევრესტეტი კომპლექსის სტელე გახადეს.
განყოილია მთელი ტრასა, შუალედური ბანაკები, თანება-
დის ბალონები, და აპარატურა. მარშრუტზე ერთდროულად
რამდენიმე ჯგუფია (ჯგუფში 25-28 კაცი) გიღების თანხლე-

ბით. თუ რაიმე ტექნიკური სირთულეა, ან ფინანსური პრობლემა მოცულობით, ან ხიდი გადებული ნაპირზე გადამსხვლეულად. საგზურის შექმნისას მონაწილე არ მოვიხივებთ რაიმე სახის ადმინისტრაციულ გამოცდილებას. ვაპირებთ მარტოვე და გატკეპნილი, თუ რაიმე იყო, ვფიქროს განსაზღვრის.

მე შეეძლო თაობის ადმინისტრაციის ვარ და სხვის თორე უკუ გამოხატვის, სხვისი ვატკეპნილი გზით არსადაც მყოლია.

ფინანსურ გზებზე პირს კი იმასაც ვამბობ, რომ ევროსტრუქტურის სამხრეთი მარშრუტი 1953 წელს არის გაცილებით ინვესტიციური მომსახურების მიერ. მაშინ ეს ტერმინი გმირობის ტიტულსაც იყო.

ამჟამად სამხრეთი მარშრუტი სირთულის შეფასების დღეს მოქმედი ცნობებითაა ვატკეპრობთ შემოიფარგლება.

იმასაც ვამბობთ, რომ გროვი მსოფლიოს სახელმძღვანელო ადმინისტრაციის კლუბის სათანადო წარმომადგენელია თანრიგის მოსაპოვებლად საბი ნა კატეგორიის მარშრუტის გასაუფლებელი. თანრე უნდა მოხდეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში მოხდება, თუ მარშრუტი ვაგუფის მიერ სხვათა დახმარების გარეშე ვატკეპრობ.

აქედან ვსაუბრობთ მკობებელმა თვითონ ვატკეპრობ. ასეც უნდა ვატკეპრობთ სხვისი დაუბრუნებელი.

1936 წელს თ. ვიგინი იმდენად თსუ ადმინისტრაციის სექციის მე და თანარ ხაზარაძეს ვატკეპრობ.

პირველი ვამოუხდებელი ადმინისტრაციის იმედი წლის შემდგომაც ვატკეპრობ.

მონაწილეთა რაოდენობა 50 კაცი არ ქარბობდა. ვუდახმარის ხელში შეუდგით და სრულდ წილის დამყვებით სკოლის ტიპის ვატკეპრობ ვანაკი.

ჩვენს შემხურს ჩივის მკუფრი ვანი ნიკალო, იმ დროს სკოლის პედაგოგი იყო. ძის ვანი ცხადია უკვე ხანდახნული ვაკი იყო და იმედივე ვატკეპრობ ველაზე კარდი ვუდენდი.

მისი რეკომენდაციით ასედა მოგხდენით უსაძლო კლდითაა მწვერვალზე, რომელიც „ბურჯაღის ქაუბნი“ ფორმულ ხელშიდან მხელად ვატკეპრობ.

მწვერვალზე ასვლის კვლე არ ჩანდა ვადეფენიტი „სინონიმში“ ვეწინააღმდეგა. ვინაიდან არც ქალაქი და არც კლდე არ აღმოგვიჩნდა, ძის ვანის მიერ ვამოტარებულ ბატონის ბეჭედი ამოტვიფრეთ სანაწილი და მშობლივანაზე ვატკეპრობით ჩიბი.

პირველი მსვლელა ქაუბრები ვუთის მხრიდან 1967 წელს მდებარე, მე და თანარ ხაზარაძემ ადმინისტრაციის მოვანეჭით ქაუბრში. 100-მდე მონაწილე ვატკეპრობ. ასედა ქაუბის მსხივს უკადრებს დასაწყისი მწვერვალზე მოვანეჭით ჩრდილოეთის კლდითაა თხიშით.

ამ მწვერვალს „შარაზად“ უდროოდ დედოფელი შეგობრის ვუტრამ თიანძის სახელი ვატკეპრობ.

ამ წლიდან მოყოლებული ვუთ თანარ ხაზარაძესთან ერთად, ხოლო შემდგომ ჩემ ვანერეულ მოის მდებარეობს დიმიტრი დანგაფიხთან ქაუბრში ყოველი წლის ივნისის დასაწყისში ვანუბი მასობრივ ასვლებს (ადმინისტრაციის), სპორტულ-საკვალიფიკაციო ვესპედაციებს.

1967 წლიდან დიმიტრი ქაუბის ანტანისური ავირებდა. ახალი მარშრუტის უმეტესობა ჩემი ხელმძღვანელობით არის ვატკეპრობ, თმეცადა სხვა ქართველმა მონაწილეებმაც შეიტანეს თავისი წილი წელიწად (ირაკლი გელდამი-ვილი, გარიელ ლუკაშვილი, შურა კუჭაბა, ირაკლი კორძაბა, ირაკლი ფლნტი, ვანი გელდამი, ფრიდონ ჯოხაძე, გელა სელივაშვილი და სხვა).

რაც შეეხება მწვერვალთა სახელებს, ისინი ვეცადა თსუ აღსაყვების უკავშირდება.

აღინიში რომ სპორტის სახელებს მნიშვნელოვნად სცილდება, ამისი ვეცადა, ვისაც კი შეეხება პირდაპირად სცილდება, მაგრამ რა არის აღინიში და რატომ იწოდება დედათაბებზე, მაგრამ რა არის აღინიში და რატომ იწოდება იგი მდინარეთა ადამიანებს, მანვე ამომწურავ პასუხის ვატკეპრობ დედოფელ ვერა კაცმა ეურ მკობელი. თმეცადა ბევრი გამოჩენილი ადმინისტრაციის ხელუბანი და ფილოსოფოსი ეცადა ამას.

ჩემი აზრით, ვეცადაზე ახლოს აღინიშნის ფილოსოფიასთან არის ვეცადაზეა ნერუს წარმოდგენა. ვიან სინგნის წიგნის „ევრესტეტის ხიზლის“ წინასიტყვაობაში კიბხაზე — „რა არის აღინიში“, ნერუ პასუხობს: „შეაბაღო პასუხი იმასა, რომ ეს არის აღინიშნის მუდმივი ძიების (სამყაროს წყობის) წინილი, სიკაცობის ძალი, რომელიც დასაბამიდან დედოფელ ვისტეტეს ვატკეპრობის, რთია მონღოლ ექნის ადამიანთა მონარეების სულ უფრო და უფრო მაღალი მწვერვალში... იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ევრესტეტზე ასედა ჩვეულებრივ მოღონად იქცა, ყოველთვის მოაქვნიდა უფრო მაღალი „ევრესტეტი“. იმ შემთხვევაშიც კი, როცა დედამიანზე სიადამილო აღარ დარჩება, ყოველთვის მოიძებნება ასეცადასათვის ახალი პეკეტი და შეუწოხისათვის ახალი საყარობი“. მეც მათეს პასუხი კიბხაზე არ არის აღინიში“, მაგრამ ჩემი ნაფიქრალს სხვა დროს ვიტკეპრობ.

— იგი ტრავაგული შემთხვევები, ვაუფინიარი მსხვერპელი, მაგრამ ვასულე საუკუნის 50-60-70-იანი წლები ვამოტრეული ვერილით ქართული ადმინისტრაციის ისტორიაში. როგორ შეძელით თქვენ და თქვენი თაობის მოამსახურებელმა წლებსი განმარტობაში ფილოსოფიის საძიება კავშირის მრავალხიზს ჩემშირეტი და პრინციპები, როდესაც მსაჯებს შორის თითქმის ყველა რუსია იყო?

— სარე ჩემშირეტი ადმინისტრაციის თეფიკალორად 1952 წლიდან ამარტობდა ასეცადასათვის თის დამოუკიდებელი კლასის: ასეცადასათვის კლდეანი კლასი (მწვერვალთა სიმაღლე არაუმეტეს 400 მ); ტექნიკური ასეცადასათვის კლასი (სიმაღლე არაუმეტეს 520 მ); სასიმაღლე ტექნიკური კლასი (სიმაღლე არაუმეტეს 650 მ); და სასიმაღლე კლასი (სიმაღლე 650-ის ზემოთ).

ქართველი მოამსახურებელს მაღალი შედეგები აქვთ წარვინები ყველა კლასში. სულ სარე ჩემშირეტი ადმინისტრაციის თეფიკალორად 11 თქრის, 12 ვერესტეტის და 7 პრინციპის გუნდური შედეგები.

თუ ვატკეპრობის თეფიკალორად იმასაც, რომ ქართველი მოამსახურებელს სხვა რესპუბლიკების გუნდების შემადგენლობაშიც ვამოტრეული ვერილით ქართული კლასის, ვერესტეტის და პრინციპის თეფიკალორად კომპლექტი, ქართული მოამსახურებელი სპორტის წარმატებები უფროდ მოამსახურებელია.

ორივედ ვატკეპრობ მონდა მწვერვალზე სარე ჩემშირეტი ადმინისტრაციის თეფიკალორად „განმარტების“ პროცედურაზე.

სარე ჩემშირეტი ადმინისტრაციის შედეგები აღინიშნით იხილავდა საკვალი მოამსახურებელია ვეფერაციის მიერ შეტრეული და დამტკიცებული კომისია 21 ვატკეპრობ შემადგენლობით. როგორც უკვე მოგახსენეთ ამ 21 მსაჯედან 16 მოსოფელი იყო, ხოლო 5 ენ. სინოგორდები: 1 მსაჯე საკვალი მოამსახურებელი, 1 მსაჯე უკრაინიდან, 1 მსაჯე სარე შეიარაღებული ძალების სპორტკლუბიდან და 1 მსაჯე დენინგორდებიდან.

სარე ჩემშირეტი ადმინისტრაციის წარდგენილ მარშრუტებს ყოველ კლასში ცალ-ცალკე ამტკიცებდა სარე მოამსახურებელია ვეფერაციისა.

ასევეს რაიონში იგზავნებოდა საკავშირო სპორტკომიტეტის სპეციალური წარმომადგენელი, რომლის დავისკის ვარსებზე ჩემპიონატზე გაველი მარტრუკის წარდგენა მსაჯთა კოლეჯიანი დაუმტყბელი იყო.

არსებობდა ასევე სპეციალური ინსტრუქცია, რომლის მიხედვითაც სრულდებოდა ასევეს დეტალური ინგარიში ფოტო-ფიკსმენტური მასალის თანხლებით.

თუ ჩემპიონატზე სრულდებოდა პირველი ასევე, ამ ახალი მართრუტის გავლა, შეესაბამისი ნუსთი შედგენილი ინგარიში იგზავნებოდა საკავშირო მთავრობელთა ფედერაციის საკლასიფიკაციო კომისიანი მართრუტის სართრულის დასაფგენად. მხოლოდ ამ პროცედურის გავლის შემდეგ იღებდა თავის გადაწყვეტილებას მსაჯთა კოლეჯიანი მართრუტის პირველი გავლა თანხარ სართრულთა შემთხვევაში, დიდ უპირატესობას იძლეოდა.

უნიადამ სსრკ ჩემპიონატში გამოხული გუნდების შედგასტის პროცედურა (მართრუტის აღწერალობა — საფისტრუქციო ნაშრომის ტრულეზის იყო) საკავი დიდ დარბის მოთხოვოდა, ე.წ. „ინოვაციონი“ მსაჯებს მხოლოდ დასკენით ეტამბო ინფეგუნენ, როცა ადგილები რეალურად უკვე განხორლებული იყო. ასევე რომ არ ყოფილიყო, ზუსტი მსაჯი მინაც ვერაფერს ვახებოდა. მითრუტებს, რომ არცთუ იმყოფად მათი ინტრუტები ერთმანისი ეცხებოდა.

მოცივან მხოლოდ ირ მავალით და ორივეს მხოლოდ ჩვენი გუნდის გამოხვლებიდან სსრკ ჩემპიონატზე, როცა მსაჯთა მტრძობების თუ გურკვევლების გამო I აფგილი დაფგავრგვიქეს.

პირველი შემთხვევა ეტმა სსრკ ჩემპიონატზე საქარტვისის ნაკრები გუნდის გამოსვლის 1970 წელს. გუნდმა (მ. მორიანიძე, დ. დანაძე, ო. ხაზარაძე, ა. გავაშვი, ლ. დოლოტო, ე. აბაშიძე) წარმატებით გაიარა ახალი მართრუტი დასაველით მხარის სამრეტი-დასაველით მასტორნი და უფილოდ I აფგილს იმთაფრებდა, უნიადამ იმ წელს სსრკ ჩემპიონატზე შესრულებული მართრუტებიდან არცერთი არ იყო პირველი გავლა.

როცა დასკენით ეტამბო მსაჯი გამოიბებენ (პლ. ჯავახიძის სახელობის საქართველოს აღბური კულბის დორექტორი ალექსი ივანიშვილი), მსაჯთა მის კოლეჯ „ბრიგადან“ უკვე განხორლებული პეონდათ აფგილები (ჩვენი — IV აფგილზე). ძალი კოლეჯიანი გრულეფიონი და ამისსინა სტრუქცია. თორემ მსაჯთა ბრიგადა ეყრდნობოდა საკლასიფიკაციო კომისიის დასკენას, რომლის მიხედვითაც ჩვენ არ ჩვევიოდეს ახალი მართრუტის გავლა. საკლასიფიკაციო კომისიის დასკენაში იწერა „დ. ობოლიაძის 1958 წელს მართრუტის გამოკრება“.

ცნობისათვის — საქართველოს მთავრობელთა ნაკრებში და ობოლიაძის ხელმძღვანელობით (დიმიტრი დანაძე, ათანადიდ ქაძეგური, ოთარ კახანაძე), 1958 წელს დასაველით მხარზე სამრეთია კონტრფორსიანი მოახდინა ასევე და სსრკ ჩემპიონატის ვერტრუტის მედალი მოპოვა.

საკავშირო მთავრობელთა ფედერაციის დამტკიცებულ ინსტრუქციის მიხედვით 1958 და 1970 წელს მართრუტების უნიადამითან გაიფიქრა ნარმოფეგენელი იყო.

სწორედ ამ ინსტრუქციებზე დაყრდნობით ა. ივანიშვილმა შეიტანა სარჩელი საკავშირო სპორტკომიტეტში მსაჯთა კოლეჯიანი ერთმანად დაუბახტურა ჩვენს წარმომადგენელს, რომ კომისიის დასკენით სხდომაზე, რომელიც სამ-

შაბას უნდა შემდგარიყო, ჩვენს ნაკრებს I აფგილზე დაივენდნენ, თუ საკლასიფიკაციო კომისია მართრუტის პირველ გავლას აცადებდა.

უნიადამ მამია-კერას კომისიის წევრთა უმრავლესობა ქალაქგარეო იყო გასული, აღ. ივანიშვილმა, ბევრი მცდელობის მიუხედავად, ვერ შეძლო (როგორც ძია ლექსომ შემდეგომ აღიარა: კომისიის წევრებზე ზეწოლა იყო და დამამაღწენო) კომისიის შეკრება ვერც ორმამაბს და ვერც სამამაბის მსაჯთა სხდომის დაწყებამდე.

ამრიგად, ჩვენი გუნდი დარჩა IV აფგილზე. აღ. ივანიშვილის სარჩელი კი საკლასიფიკაციო კომისიამ მორიგ სხდომაზე განიხილა, აღიარა დამუშებული შედეგობი და ოფიციალურად დაფგავსტურა პირველი გავლის ფაქტი.

ჩემპიონატის მატარებელი კი უკვე გასული იყო. მეორე შემთხვევა 1977 წელს ტაჭების მთავის ტრავერსთან იყო დაკავშირებული.

როცა საქართველოს წარმომადგენელი (მსაჯი) აღ. ჯავახიძის სახელობის აღბური კულბის მამიშვილი დორექტორი ნოდარ კანკავა მის კოლეჯი მივიდა, იმავე საღამოს დამკავებოდა და მოსკოვლ მსაჯთა ბრიგადის წინააფეგება გახავეო. როგორც ნ. კანკავამ ამისსინა ჩვენი ტრავერსის უპირატესობა იფენიდა ამკარა ყოფილა, რომ მოსკოველები ყოველგვარი კენჭისყრის გარეშე პირველ აფგილზე ვაკეცენდნენ, თუკი პირველი დაეთაბხმებოდიოთ პირველი აფგილის გაყოფას ვუნდათ, რომელსაც მოსკოველი მსაჯები მფარველობდნენ. ნ. კანკავა აზრით, ამ წინააფეგებაზე დათანხმება არ იწერებოდა მართრულია ჩვენი ტრავერსის ამკარა უპირატესობის გამო. მან ისიც კი მოხარა, რომ კულაგარეო საღამოებზე იმსაბა, რომ ჩვენი კონკურენტები ვერა, არა-თუ I აფგილის პირველმდებელს, არამედ ჩემპიონატისას არის მისახებელი, უნიადამ საკლასიფიკაციო კომისიანი მართრუტი გადაჭარბებით შეაფასა (58). როგორც იმ წანს მოთხოვნებზეც არ აკმაფიფიფებდა (5ა კატეგორიის სართრულის მართრუტები კონკურსზე საერთოდ არ დაიმუშებოდა).

მიუხედავად ჩემი დატრინებული მოთხოვნისა — მიგველო მოსკოველთა შემოთავაზება, ნ. კანკავა, როგორც მამიშვილმა გაორკვა, არ დათანხმდა და საკითხი კენჭისყრაზე გაიტანა — შედეგად I აფგილი.

— ბატონო მოთა, დავებურნდევი ოთხი ათრული წლის წინანდელ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში. მანამდე იქვე მოღვლიდი გემრედი აღბუბი, პაპირისა და კავკასიონის მწვერვლებზე. 1971 წლის ოქტომბერში კი ჩვენივეს პირველ მწვერვალზე (ყურე) — 4100 მ. ზ/დონიდან. ყახბევი, ხდის ზეობა) ასევეს ხელმძღვანელი იყავით. მას შემდეგ წლები ოფისითადე მოგემატათ, აღბანიადებში მამიშვილია რაფიფიფებდა არ მტერებდა და იქვენიც ძველებური წინააფეგება იხერხებთ ყოველწლიურად 2-3-ჯერ მინაც ნიყვანით ჯგუფური საქართველოს მთიანეთის სხვადასხვა რეგიონში. როგორ იწარჩენებთ ფორმას და რას ურჩევთ მისწრვლად ახალაწრფობას, მათ მშობლებზე?

— თსუ აღბინისტური სექცია გ. ნიკოლაძის მიერ არის დაარბესტული და ის პირველი აღბინისტური უჯრედი იყო მთელ სსრკ-ში.

აღბინისტის პოპულარიზაცია-განვითარებაში თსუ აღბინისტურ სექციის უფიფები როლი ეკუთვნის. ქართველ მთისმწველთა უმეტესობა (არანაკლებ 70%) თსუ-ს აღბინისტურ სექციის უფიფებში დაიბრუნდა.

ქეთევან ჯერვალიძე ნინო პეტრიაშვილი

„სანტიმიტალური ტრიოლიტი“

ვარ მონყენილა, ვით ზამთარში ნახი ბელურა,
ვით შემოგდომის ღამეებში თეთრი ეერსალი,
შენ სილაშაზეს ჩემი ტრფომა ესაფეხურა.
ვარ მონყენილი ვით ზამთარში ნახი ბელურა.
მე განმორების ცივი თოვლი დიდხანს მესხურა.
ვტიროდი ხარბათ — მარტოობით ნააღვრისალა.
ვარ მონყენილი, ვით ზამთარში ნახი ბელურა,
ვით შემოგდომის ღამეებში თეთრი ეერსალი.

მეგობრებო, რომელმაც პოეტის შემოქმედება, თუნდაც ერთი ლექსი ამ მოთხრობა კარგად რომ გაეცნოთ, აუცილებელია ეცოდნოდეთ ამ შემოქმედის ბიოგრაფია, სადასურბა, ეცოლა და ამ ეპოქის პოლიტიკური, ეკონომიკური, რელიგიური და თეთი ლიტერატურული პროცესები, ვინაიდან ეს ყოველივე ჭედა როდეს თამაშობს ხელეულების ჩამოყალიბებაში, პიროვნების შიშით და გარეთ მიმდინარე პროცესთა ურთიერთქიდილის ასახვას მიიღებენ და მათ შორის, ლიტერატურაში. ილია სარკიძე ამიტომია ილია, ვთქვა — ვთქვა და მარტო — ბაირონი და ა. შ. მებრუნებულადვე მოიძებნა ვთქვათ, სწორედ ამიტომ არაა რუსთველი ილია, ვთქვამრამ ვინ ვენახაბი — რუსთველი.

ვალერანს გიორგინაშვილი XX ს-ის პირველი ნახევრის ქართველი პოეტი (1889-1941), ტ. შ. ცისფერი ორდენის წარმომადგენელი. ამ ნრეს ეკუთვნოდნენ: პაილი იაშვილი, ტყციან ტაბიძე, ვოლკო ნადირაძე, გიორგი ლვინიძე, სერგო კლიძაშვილი, მიხეილ კარმელი, სანდრო ციარციანი, ნიკოლოზ მინიშვილი, მალეა აფხაიძე, ჟაღრსად ნიქიერი და თამაში ახალგაზრდები, რომელთაც საკუთარი საზოგადოება 1918 წელს ქუთაისში ჩამოაგდებეს და ის მანამ არსებობდა, სანამ ბოლშევიკურმა ხელეულებმა მოეღებლად არ ჩათვლია მისი არსებობა. ცხადია, საზოგადოების წევრებს შეეძინებოდა და ღვედა დაუნეეს. ეს ღვედა ის იყო მრავალჯერადი, მეთოდური. მოკლედ ერთი საზოგადოებრივი ფორმაციადი ბერძენი გადასვლივით და ახალი იდეოლოგიის შესახებდაც სასტიკი, დაუნებობელი და სისხლიანი.

ჩვენი ცისფერ-წაწმელებიც ქართველი ხასიათის, პირველი მონების შესატყვისად და თანაც, ახალგაზრდობიდან გამომდინარი, იყვნენ ამბიციური და კატეგორიული, როგორც ვთქვა იტყვიან, ახალგაზრდობის სისხლი უფროაოთ, ეს არ უნდა დაგვიკარწყვდეს არასდროს, ამავე დროს ძილან ნიქიერი და ერთგვარად მანერულინი, ურამბიციის მოყვარული და დამფასებელი. ცისფერი ორდენის გვერდით სხვა ლიტერატურული გაერთიანებებშიც არსებობდა მამბი, როგორც ვთქვა იტყვიან, ახალგაზრდობა, ფუნქციონალური ელემენტი, არიოფობია, პროლეტარული მწერლობა. ჩვენი სიმბოლისტიკების გარდა, წინაპართა თანადის მეტრულული უარყოფა (მეგობრებო ცოტა ამოუცნობი) ახვე წარმოადგენდა ევროპული და რუსული სიმბოლისტიკის ძირითად ტენდენციასაც. ცისფერი ორდენის წევრები წარსულში შემეცადრეობის განკავშირებაში (ტ. ტაბიძე უნდა იყნებდნენ. მათ განახლებული მომავლის უცილობლ პირობად წარსულსა და ანმყოს უარყოფა დასახეს. ბოლო ბოლო XIX ს-ის 60, 70-იან წლებში მიმდინარე ძველი და ახალი თაობის პიქტობის ძველი ქართული და ახალი რუსული იდეოლოგია კმათი უნდა იყნ. ქართული პოეზიის გვერდი რუსული ხორბ-

ყველას ჩამოთვლა, ვისაც ქართული აღზინების განვითარებაში წინადაი ნვლილი მიუძღვის (თსუ-ს მავალითზე), მეტად სასიყვისმძებლო სატყვა. ქვემოთ მოვიყვან მხოლოდ რჩეულთა სახელებს. ნიკო კეცხოველი, ალექსანდრა, სიმონ და ალიომა ჯაფარიძეები, მოია და ავეთ მიქელასძეები, დავით ნერწიელი, დავით ფურცულაძე, ლევან მარუაშვილი, თიარ გვირგვინიშვილი, ჟუმბერ მეძმარაშვილი და სხვა.

როგორც ზემოთ აღვნიშნე, ოთარ გვირგვინიშვილმა 1956 წელს თსუ სექცია სამართავად ახალგაზრდებს ჩაგვებარა და სტატისტიკურ მონაცემებს თუ გადამხედავთ, დავინახავთ, რომ მისი როლი ქართულ აღზინებში კიდევ უფრო გაძლიერებულია.

1989 წელს თსუ-ს სექციის საერთო ვრებაზე მიღებული იქნა გადაწყვეტილება მის ბაზაზე შექმნილიყო გიორგი ნიკოლაძის სახელობის აღზინისტური კლუბი.

ამ წლიდან მოყოლებული ვ. ნიკოლაძის აღზინისტური კლუბი ფუნქციონირებს, როგორც დამოუკიდებელი საზოგადოებრივი სპორტული ორგანიზაცია, გააჩნია თავისი ემბლემა, საბანკო რეკვიზიტები, როგორც უცხოურ, ასევე უნიონულ ვალუტაზე.

კლუბი არსიანებს თსუ-ს სტუდენტებს, პროფესორ-მასწავლებლებს და მათი ოჯახის წევრებს. კლუბის წევრს თსუ-ს დამატებების ამ სხვა სამახურში გადასვლის შემთხვევაში, უნარჩუნდება კლუბის წევრობა, თუ მის თას სურდელი გააჩნია. კლუბის წევრობის მომშობის მსალად აღუქმეულია სულ ცოტა ამთასწველია II საფეხურის პროგრამის გათვალისწინებულ ასვლების შესრულება.

თსუ აღკლების როლი 1992-2002 წლებში განსაკუთრებით მთამეცდებოა (საერთო ფონით მინარტობაში), ვინაიდან აღზინისტური სექციებიდან და კლუბებიდან მხოლოდ მან შეძლო ძველი პოზიციების შენარჩუნება.

დღევანდელი გადასახედადან ერთი წინმხედულიანი ადვანსის გაკეთება შემიძლია: ჩემი აღზინისტური საქმიანობები ცვლადურ ღირებულად მამაჩინა არა ჩემი სპორტული მიღწევები, არამედ ჩემი რძლი მასობრივი სტუდენტური აღზინიზმის განვითარებაში.

ხუთა ათეული წლის განმავლობაში სულ ცოტა თხუთმეტი ათასი (15 000) ახალგაზრდა ეახიარე ამას, რასაც მწერელების დამკრთობის გამომწვეული აღმადრენა ბუქია, რომელიც მთელი ცხოვრების მინძილედ გაბეჭდა კაცს.

15 000 ახალგაზრდას გადაუშუალებ თვალნინ საკუთარი ქვეყანა, წინაპართა უკედელი ნამოღვინა. ბუქმკრევი უკული ღმერთისგან ნამბობები ჩვენ მითიანების ხილდით, მოკლად ნამშენი ცინებ-მანტორებოთ, საკუტხო თუ საერო ნაგებობებოთ, მთელიან ტრადიციებოთ.

ცხადად ვახიარე ამ ჯილაფერს, საიდანაც ღვლესაც უხედაფ ფურცვაა ქართველთა უტები ხული, შემარტება და სიცაარული.

ლით შეცვალეს — წერდა ტ. ტაბიძე. ცისფერკანკლებს ძაღლის აღზიანებად მოლიტურენ პოეზია, ავთენიკ სოციალური მითების სიჭარბე ლიტერატურაში, ვინაიდან თვლიდნენ, რომ ამ საკითხებისადმი დიდმა ინტერესმა ესთეტიკური კულტურა გააქრო. ასე რომ, ცრონილი მოხსოვებს განსაკუთრების სურვილიც ებრაიდენ დიდ ნაშრომბედი, განსაკუთრებით — აკაკის უცვრდათ არტისტიკული პოზიციობა, ცხოვრების თვებრალიზება, ნიღბი და პერნადი უცნაური ლტოლვა გამოჩინული ხვედრის მუხზე, ქართული პოეტებისადმი (ივანე შანაბელი, ვრისა აბაშიძე, შამია ვერული), იქნებ აინაძე თამაშა დედი როლი მათ შემგვომ ცხოვრებასა და თვით სიყვადლშიც? ვინ იყის?!

შეათხველის მოვადლობა, ყოველ შემთხვევაში ჩვენ ასე ვცუბნის, საკუთარი აზრი გვიწოდებს ნებისმიერი ხელყოფის და მისი უწინაღობის შესახებ, მაგრამ ამ საკუთარ აზრშიც, და იქნებ უკიდრით, სამართალიანობას ამ გადავიკვეთ, თუ თვალნით სურთ, მართალი სამართალი საკუთრი ქართული საშრობლას ხესა შეუქმნ მძღვას ნდელით — ვგანაუვლის ძველი სიბრძნე შეიძლება არ ეყუანახებოდეთ ავტორს, არ მოვიწონებდეს, რაც თქვა, როგორც თქვა, მაგრამ ადამიანურ თანამართლობას რა უფდას ნინ? შეჯღის სავალს ხომ ამწყობს და მისაძინების აქვს ფასი? ის კი არ უნდა მსგავსობით ნინა თამბის, ეს როგორ მოვიფიქროთ, მომდარის ნაშანძღვრები უნდა გამოვიკვლიოთ, თორქმ ვარდასებულ დაწერილობით ხომ აღარაფერი ეწველება? მთავრია, ჩვენ აღარ შევეშალოს. ჩემი ცრონილი ტრავდა კი, მოგვსენებას, ის არის, რომ სხვა მძებნილი ვაზის და აზრუებამი სისტების შეკვრას ვერ ვახერხებთ. დღეს ვახდა ეთნოლოგიკულია ნაშენია საშეცდური დასტავლინა თვით ხელყოფის დარგის კვლევაში, თორქმ იმპერიულ სახელმწიფოთა სათანადო ინსტანციებში ეს საჭერ ყოველთვის მალად დონეზე იფდა უხსართარ დროიდან. მტკრით ყოველთვის ვკრეწობდნენ ვარჯად, ჩვენ კი არა თუ მტკრებს, საკუთარ თავზეც არ და ვერ ვიყრბოდით...

ახლა კი, როგორც ვითხარით, თქვენი ყურადღება ცნობიერაწინედ ე. ვაფრინდამოვლასა და მისა ლექსის სახტამენტილურ ტროპოლებსაცუენ ვინადა მფიქართით. საწამ ლექსის ტექსტის ვაეცნობი, სათავრიდან ხვედრე, რომ მისი ვადმონეშული აზრი მოჭარბებულად ვრნობით უნდა იყოს ვამობატურად. ვერ თვით ლიტერატურულა მამდარობისა საწინიერებლინში მოვიანამიშებს ამაზე, შეგვეცუ კი საღვქესო ფორმის ტროპოლები, რომელიც სულ რაღაც რვა სტრუქტონიათა და თანაც პირველი ნიშანდაცა შეიკრება მეოთხე და მეხუთე სტრუქტონებში, ხოლო მეორე — მეორეში. მამასადაც, რვა სტრუქტონიანი სინამდვილემი ხელთანი ვამოვლას. ვამუარება სტრუქტონათა ვარის სიტყვოვლები აბლორებია. სწორედ ვამოვლასთა ვანსაზღვრულ რაოდენობასა და მამყარებული აზრის დამკვიდრება ან ნამღა შესსერებადამ. შუა საუკუნეთა ფრანგული ლიტერატურის, ვანართომი პოეზიის ეს საღვქესო ფორმა ყველაზე უფრო შეისასაზღვრულად ითვლება და ქართული ლიტერატურაში, ჩემი აზრით, მას სულაც არა აქვს ვანართომი სახითი. ჩემში მისი დამამკვიდრებელი არიან ვ. ვაფრინდამოვილი, მ. ვარძილა, ი. ვრისამოვილი, მ. რამივილი და ა. აბაშიძე. თქვენ ნარმოვიფიქროთ, საღვქესო ფორმა ტროპოლები მღვქეს ცოცხლასა ქართულ ლიტერატურაში... რაც შეეხება ინგლისში ნარმოშობულ ლიტერატურულ მიმდინარეობას სენტიმენტალიზმს, ის, როგორც ლიტერატურული მოვლენა, ნინ უსწრებად რომბნებნის. ეს სახტამენტალიზმი

— იღონდ რუსი მწერლის კონზოვობა — იყო სწორედ მიზეზი იღას უღმობილენ წერილისა „როსოფე სიტყვა თავად რვა ვახ მალეის ძის ვაზრადიდან შემოადლის თარგმანხდა“.

ვ. ვაფრინდამოვილის მიერ გამოვიყენებულ სიტყვას საწინიერებლით დღეს ჩვენ ე ხმობით ვამართობთ. ლექსი ერთგვარად მკვეროს, თვებრალიური დასანყის აქვს, ვრამბატული მსახობის სცენაზე შემოჭრას შავს, თითქოს რაღაც ნაწილი აკლდება ნინ და პრედაპირ რეზონანზე ვადავლით. ამასთანავე, ეს ჩვეულებრივი ადამიანის მონცენა კი არ არის, ვმირის მონცენა, რომელსაც არ ერიდება თვისი სიტყვები, სულიერი მფეგომარეობა მთელი სამყაროს ვასაგონად საამკარიოზე ვამოტანოს. რაც, რა თქმა უნდა, სიმბოლიზმის ერთ-ერთი ნიშანია. ახლა კი, ცოტათი მინივ ვავერკვილი რა ლექსის ფორმასა და ლიტერატურულ მიმდინარეობაში, საგანგებოდ დავაკვირდეთ პოეტურ სტრუქტონებს. ღირკული ვმირი თავისი მფეგომარეობის ვადმონცენად ყველასთვის ირლად ამოსაცნობ შედარების მსახტარულ ხერხს მიმართავს და საკუთარ თავს რაღაც დიდსა და მცირე სავანათა კონტეტებში ნარმოვტევებს. ვახტობილით პირველი მავალით:

**ვარ მონცენილა, ვით ხამთარში ნახი ბეღურა,
ვით შემოფდგომის დამეგბში თვარი ვერსადლი.**

ვერსადლი (რომელიც ვერ კიდეც 1624 წელს პატარა სოფელი იყო, საუკუნის ბოლოს, 1682 წელს სავარანგეთის მფეფთა რეხიხდენიად იქცა) და ბეღურა შორის ზომის თვალსაზრისით დიდი სხვაობაა. ვანსხვაება შეეხება ფერსაცუ ვერსადლი თეთრის, ბეღურა — შუტი ნაცრისფერი. ამასთან ავტორმა გამოიყენა მეტყველებაში აქტიურად მხარეშული ფორმები ხამთარში მომუხულ ბეღურისადილი და, მგონი, დროც საგანგებოდ შეაჩრია — შემოფდგომა და ხამთარი — ველად შესადარებულ საგანთა ფერის ვამოსაკვევთად. თვლავით, თეთრი ხამთარის ფონზე მეტ სიმკვეთრეს იმებს მონცენილო ბეღურა, ისევე როგორც ვამრეკვილი შემოფდგომის დამეგბში შუტტეს ქმუნის მომგვერელი ჩანს დიდიბული, თეთრი ვერსადლი. სხვათა ის, რაც ამ რს საგანს, დიდსა და მცირეს, თეთრსა და შავს, აერთიანებს და აკავშირებს ღირკულ ვმირთან. ვამბრთიანეგლია ამ შემთხვევაში წყვილიც: ნახი — თეთრი. შემოფდგომა და ხამთარი კილენდარულად სულიერი აქტივობის კვების დროცობა, რც ვარკვეულნილად ხემოქმდება ადამიანზე. ვალერთან ვაფრინდამოვილი თავის მფეგომარეობას ვაფმონცევებს სწავლიერ და უსული საგნებთან ერთობლიობაში. მოკლედ, შეპარისპარებული წყვილიც ასე შეიძლება დავალავთო.

**დოი (ვერსადლი) — პატარა (ბეღურა)
თვარი — რეხი
უსული — სელიერი
შორი — ახლო**

ღირკული — უღირსები
ამპარებუკვი — მოკრძალებული
მნიშვნელოვანი — უმნიშვნელო
მონცენებტარ — მონიატურული
ძველი ბერძენები ბეღურის აფროდიტეს, სიყვარულის ქალმერთის, ატრახებუად მიჩნევენენ, ხოლო ქრისტიანობა მასში მოკრძალებულობას და დამკრებულობას მოიხსრებდა. ჩემში ვანსაივლუღმა სიმბოლიზტებმა კი მოვი-

ლი ევროპული ლიტერატურა, ანტიკურის წაფლით, ძალიან კარგად იცოდნენ. მათი მიზანი ხომ ქართული ლიტერატურის რუსული რედსებიდან ევროპულზე გადაყვანა იყო და წარმოუდგინოთ მათი მდგომარეობა ახალი რუსული ოუპანაციის პირობებში... ყოველივე ზემოთქმული იხდა მდგომარეობა დაუპატიოთ: ვარდა იმისა, რომ ღამათი სტრუქტურა, სეროზულად წაფერიცა და არა ინტუიციურად დადგენილი, გამოყენებულია 14 მარცვლიანი საღვესო სახეობა. ამავე დროს სინტაქსის ფედალასწრისთავ საანტიკურსა და ლექსი რწყება შედგენილი შემასმენელი ვარ მოწყენილი (მეშველი ზმნასტვინებით ვეარის მომცობა) და უმთავრესი ემოციურ- ინტონაციური მუხტი სწორედ შასზე მოდის. სინტაქსურად პირველი ორი სტრიქონი რთული ქვეწყობილი ნაწიდადება. მათგანია ვარ მოწყენილი, ქვემდებარე [მ]ი დაელოცებოდა. შას უბნის ორი ვითარების გარშემოთი დაპოკივებული წინადადება, მაგრამ ისე, რომ მათში შემასმენლად მოაჯარი წინადადების შემასმენელი ივარაუდება: ვარ მოწყენილი [ისე] ვით ზამთარშიქ [მონცენილი] ნახი ბელურა, ვით შემოადგომის დაეუბნებქ [მონცენილი] თუორი ევრალი. ასეთი ვარშემოთი დაეკადებული წინადადებაები, ვარაუდა იმისა, რომ ღამათსა და პოეტურ, პუნქტუირიცაა ჩვენი ენისთვის, ვინადაწ იმისი შედარების გამოხატავენ.

ახლა კი სხვა, განსხვავებულ სტრუქტურის მქონეაღას შეეუდგეთ:

შენ სიღამაზეს ჩემი ტრობა ისაფებურა.

როგორ უნდა გავიგოთ არსებითი სახელისაგან წანარმოში ზმნა „ესაფებურა“? ჯერ ფეხსგანა ახალი, დანიშნულების არსებითი სახელი წანარმოები, შემდეგ კი ჩვენი პოეტის ის სხვა მეტყველებების ნაწილი გადავიყვანო, ანუ ზმნის გვიდავაზობს. თითქმის ხელმოწერილი კია ეს წანარმოება, მაგრამ რამ უნდა გავაჯიკოს წვენი შემოტებებისა და ვეფხისტყაოსანის შემდეგ? რომელშია სიმბოლიზმმა?

რა არის საფებურა? რასაც ფეხს ადგამენ, რასაც ქეღავენ წინსვლისთვის, რასაც ცერფნიბთან. ამ სტრუქციით აგებორი თავის სასიყვარულო ობიექტს მიმართავს, შენ ასეთი ღამათი რომ ხარ, ასე რომ გამოირჩევი, მაგ შენს სიღამაზეს ჩემს სიყვარულზე უფდას საძირველი, ჩემი სიყვარული ახსივისნებს შენს მწვერერ გარეგნობასა. დიას, მდგომარეობ, სტრიქონში სატროფოსთვის საკეთარი ცხოვრების, საკუთარი სიუცოდლის მსხრლად გაღების შობაბაა გაცხადებული და მასში სწორედაც რომ რუსთველური სიყვარულის ერთი ასპექტი მოჩანს. ტყუილად კი არ იყო, რუსთველის სახელი კრიტიკა რომ ვერ შემახედეს ჩვენმა სიმბოლისტებმა.

გრამატურულად სტრიქონი ერთი მარტვი გავრცობილი წინადადებაა, რომელშიც სინტაქსური წველის შექმნის სიღამაზეს ს აკლას და ის დღენ მოქმედაც ნორმის მხებველი, შეეფობაა.

მოუთხე სტრიქონი:

შე განმორების ცივი თოვლი დიდხანს მუხურა.

როგორც ეხებათ, ლექსის ლირიკული გმირი სატროფოსთან განმორების გამო მოწყენილი. მოწყენა გადმოცემულია მეტაფორულად: ცივი თოვლი დიდხანს მუხურაო,

— მაგრამ თოვლი ორმაგი შინაარსის სიტყვაა. მართალია ცივი, მაგრამ ამ სიტყვას ახლავს უცნაური სითბო, რომელიც იმხანას მარცვალს განაღებულად. თოვლიანი ხსენებები იძლევა საუკეთესო მოსავალს. განმორების ცივი თოვლი სიყვარულს მუხანებს, გამოცდას უწყვეტის ითავსებს აქაც: სინტერესისა ისიც, რომ პოეტმა საგანგებოდ აუთარ გვერდთ ენაში უკვე დამკვიდრებულ გამოთქმას თოვლის საბანს და მის ნაცვლად ახალი სახე - განმორების თოვლი — შემოიტანა, თანაც ისე, რომ სიტყვა საბანი ხსენების გარეშე ტიტულებს წარმისახეობი. ეს განმორება კი ყოფილა არა მარტო ხვედრანი, არამედ ცრემლიანიც. წანადადება მარტვი გავრცობილია. მისი შემასმენელი კი სინტაქსური ენებითა გუარის წმინთაა გადმოცემული და მკოორ სერიის წვეტილიშე ფეხს.

ვტროვიდ ხარბათ, მარტობით ნაღერსული — ეკთხოვლიანი მუხებუ სტრიქონში და აი, სიხალე გვეულებოდა აქაც: ვტროვიდ ხარბათო — თავისი სულიერი მუქარების ხარისხს გადმოგვეტოს პოეტს. რამდენადღე პოეტურებადა მისაღებს ხარბათ ტრობი, იმდენადვე ის გრამატურულად მოუტელებს, სულაც თავი რომ დაეანებოთ ეთიარებით ბრუნვის არსსწორ დაბოლოებას... სიტყვა ხარბი შეუძლება დაწველიდეს: დამინათან, გულთან, ბუნებასთან, ქამასთან, ძოვასთან, ვერცხლთან, ხასთან, მაგრამ არავითარ შემთხვევაში ტრობილიან. აქ ჩვენ საქმე შეუთავსებელია შეთავსებასთან, ოქსოზორონიან ვეძებს, მაგრამ დედაუღული გრამატკა თვალს უზუტქეს პოეტის ცულტურობას. სანტერესისა სტრიქონის მეორე ნახევარში: მარტობით ნაღერსული. ნათი წანარმოები ენებითა ვეარის მიმწველს ლირიკული გმირის სულიერი მდგომარეობის გრძილობაზე მოგვიფიქრობებს და სინტაქსურად განკერძოებული განსაზღვრებაა.

ყოველივე ზემოთქმულის შემდეგ შევადგინო დაეცხიანათ, ორი ატკორის მიერ მოფერებული სათაყრემლი, რომელიც ორი უცხო სიტყვისაგან შედგება — სანტიმენტალური და ტრობილური — არც მტვი, არც ნაღები, რუთველური სიყვარული იმალება: სასიყვარულო ობიექტის ერთადერთობა [ვტროვიდ ხარბათ, მარტობით ნაღერსული, ანუ გმირს სხვა ქალსკენ არ გაუხედავს], გრძიობის მარადილობა [შე განმორების ცივი თოვლი დიდხანს მუხურა] და სოფულზე უარის თქმა [შენს სიღამაზეს ჩემი ტრობა ისაფებურა].

აი, მეგობრებო, შე ანუ დაეინახე და შეევიტმენ ეს მცირე ზომის ლექსი და ღრმად ვარ დარწმუნებული, თქვენ ჩემზე უკეთ დაინახავთ და შეუარჩობთ. დაინტერესებულნი ეალერან გაფრინაშვილის სხვა ლექსებთან და საერთოდ შემოქმედებით პოეტისა, რომელმაც ამოიხე და ტრავიკული ცხოვრება განვლო, რომელსაც პირადად უღალატესა სამშობლოსა და პოეზიისთვის, და რომლის პოეტური ენერგიაზეც უფადვე იმედებს ახვარებდა მის მოძღვარი და მგობიანი გრეგორ რობაქიძე.

შემი ატიტანს, გადასამაზებ ძველ ეშპოდოვლეს, რომ სიტყვითა შემაკრა ეს ქვეყანა გადარეული...

მართალია, სიტყვაა ის, რითაც ღმერთის საწყარო შექმნა და შეკრა, ხოლო ქართული კლასიკისა, რამაც ჩვენ უმუნდა გვიხსნას, გადააკარინოს, შეგვეკრა. ცალ-ცალკე არც მას უწერია სიუცოდზე და არც ჩვენ, არც ჩვენს

ელენე ამბალობელი

მხარალი იყოს, მკითხველი არ დაიღვას

ეს არის ნივნი-ვაშაქა.

აქ მოთხრობილია მნიშვნელოვანი ეტაპი ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრებისათვის: თავისი ტრავმითა და საბჭოთაო-საინტერესოდ არის აღწერილი, როგორ ტრიალებს ეს მუდმივი საფუძვლიანი ოთარ ჩხვიძის სულში.

ეს არის დიდი ნაშრომი... და მხოლოდ ფორმაც არ ეფუძვლება — უმნიშვნელოვანესი შენაძენია ქართული ლიტერატურათმცოდნეობითი საზოგადოებასა.

მეფლობა მის ავტორს იმისათვის, რომ ბიოგრაფიული ფაქტი ადავდებინა და ახალი, თანამედროვე ელემენტებით შევსებული ნარეუგვანა საზოგადოებას, — ახვ გახსნის ლიტერატურის ინსტიტუტის დირექტორი ირმა რატაიანი ამ კვლევებში გამართულ შეკრებას, რომელიც **როსტომ ჩხვიძის ბიოგრაფიული რომანის — ავტორის შედეგები** [შამაგენი ოთარ ჩხვიძე] — წარდგინებას მივთვლით. ამ ნივნმა მართლმაც ლიტერატურული შერევა „გადაეცა“ მოლოდინობისა და ნივნი-ვაშაქის ნივნი და თავისი მრავალმხრივობის გამო დიდი ინტერესით შევიდრდება ჩვენს ლიტერატურულ ასპარეზზე.

პროლოგის ვაშაქი:

ერთობამ დაიწერა — გარკვეულ მიზეზთა გამო.

დაიწერა ფრაგმენტულად, არათანმიმდევრულად.

საბოლოოდ მიიწვი შეიკრა ერთი მთლიანობა. ახვ თუ იხვ მოიხაზა ეს რვალი... შეიქმნა „ავტორის შედეგები“.

ოთარ ჩხვიძის ჩანაწერები ნივნის მანძილზე იწერებოდა, მაგრამ როსტომ ჩხვიძეს თავისთვის არასოდეს მიუცია უფლება, მათი ფრაგმენტები წაეკითხა. მისი გარდაცვალების შემდეგაც კი რამდენიმე თვე ვერ შეუბედა ამ ჩანაწერებს, 1000-მდე გვერდს რომ მოიცავს და პატარა ნოველებსა თუ მინიატურებს ფაქტად წარმოგვიდგება.

გურამ ბათიაშვილმა დაიწყო გამოქვეყნება თავის **ფორალში „ავტორი და ცხოვრება“**.

ერთხანს მუშედა და მერე იხვი გაგრძელდა.

მიზეზი იყო ავითრები, რომელიც ამ ჩანაწერებმა გამოიწვია, რადგან ოთარ ჩხვიძე ყველაფერს ვერ-სახელოდებოდა, დასაწყისს ვერცე და ახვ აღწერდა იმ ულამობელ ეპოქას, თავისი პერსონაჟებიანად.

ნივნის შემდეგ ერთგან ახვი რამდენიც დაიწერა:

— აღარ მაქვს სამუშაო, და ახარე სურვილი, მივუბრუნდე და რედაქცია გაუშვითო მათ. დაე დაერქვინა ისე, როგორც არის.

როსტომ ჩხვიძე კი:

— ეთხოვ მკითხველს, თუ სადმე რამე გადაქარაბებული მოცუვნება, ჩათვალოს, რომ ნაწიერი განწყობილებაა, რადგან ოთარ ჩხვიძე მიმტვევებელი ადამიანი იყო, ძალიან გაინცივდა, თუ მისგან უნებურად ვინმეს რამე ენაცინებოდა.

ახვ უნდა აღვიქვათ მისი შემოქმედებები. ეს იყო არა მხოლოდ მხოლბე ფროსის, არამედ თანაგრძობა და სიყვარულიც ადამიანებისადმი.

საქართველოს ბედისწერა და მიტევა —

ამ ფრაზაზე შეიძლება მოვეცეს ოთარ ჩხვიძის შემოქმედებას, რომლის შესახებაც შეკრებაზე საინტერესოდ საუბრობდნენ გამომცემელები და აფასებდნენ არა მხოლოდ ამ მწერლის ღვაწლს, არამედ როსტომ ჩხვიძის რომანსაც — „ავტორის შედეგები“ — რომელიც გამართულ ნიშნულად წაეწერება შეილის მიერ მამის შესახებ დაწერილი ნივთა ნივნიდან.

თითქმის ანტიჰაიპი მითოლოგია იყოს

— როსტომ ჩხვიძის ბიოგრაფიული რომანები ნაკითხვად მაქვს, — იტყვის **თეიმურაზ დიაშვილი**, — მაგრამ მაინც რით გამოარჩევა ეს ნივნი — ყველა რომანი იგი ავლენს საოცარ თვისებას, ბელეტრიზების ნიქს, მაგრამ აი ამ რომანში ნაშრომადგება ხსრობის ოსტატად, რომელსაც ვეგვა სფეროს დაშორებულა ძალედა. ის ყოველთვის ახერხებდა ორიოდ შტრიხით სცენის, სურათის, ეპიზოდის შექმნას, გარკვეული დინამიკით, ექსპრესივით, ემოციური მუხტის მიღწევა, მაგრამ აქ იმ დონის ოსტატობაა, როცა თქორაული ნააზრევს — იქნება ეს გამოხვედრა თუ კრიტიკული წერა — ბელეტრიზიულად დაშვებულს საუკეთესო ნიმუშებს იძლევა. ეს არის შეილის ნივნი მამაზე. მთლილი ლიტერატურა არაერთი ასეთი ნიმუში იცის და ყოველთვის, გრძა თუ არა, ჩნდება ექვი — იქნება თუ არა ეს ნივნი ობიექტური. შეიძლება ფაქტები არ ეწინააღმდეგება სინამდვილეს, მაგრამ არსებობს აქცენტები, რომელთა მიერაც გადასაცვლება კი სურათის სხვაგვარად წარმოაჩინა, ან სულაც არსებობს თეთრი ლაქები, რომლებიც უსაძლია მახრობელმა თავისი წარმოსახული შეავსოს. ერთი სიტყვით, მე ავტორის ტენდენციურობაზე ვსაუბრობ, და უნდა გითხრათ, რომ როსტომ ჩხვიძე ნაადვილად არის ტენდენციური, ოღონდ ასეც უნდა აღვნიშნო, რომ პირადად მე ტენდენციურობას პიროვნების დამახასიათებელ თვისებად მივიჩნევ. ის, ვინც არაფერ და არაფრის ნინააღმდეგ არ გამოვიდს და არაფრის ამკვიდრებს, არც უნდა იწოდებოდეს პიროვნებად და შემოქმედება. აქ კი როსტომ ჩხვიძის ტენდენციურობა უღირდება იმით, რომ იგი ხიბს იმალელებს ნახვარ-საუკუნოვანი უსამართლობის ნინააღმდეგ. ეს ცოცხალი ისტორიაა იმისა, თუ როგორ გაუძლი ერთმა თუნდაც დიდმა შემოქმედმა — განკერძოებულმა, განმარტოებულმა — ამდენ თავდახსნას და რა ძალამ გადაარტყროს და შეაქმნევინოს ის ყველაფერი, რის გამოც დღეს აქ ვართ.

ნივნი ამის ბუნებრივად თავი თავისთავად შედეგად — „ღვინა გადაიჩნა“ — არამედებურად ნაშრომზე მთლიანად ქართული კრიტიკის ისტორიაში. ოსტატობა იმით კი არ ელინება, რომ მთელ ამ ამბავს როსტომ ჩხვი-

იქ დეტალურად, ნოვანობორივად და მინაგანი სიუჟეტის გაყოფებით გადმოგვიცემს, არამედ როგორ გადამტყვევებს ეს თქმა ჩვენს სინამდვილეში — მთოლოგიური კრიტიკის მოძალანების ფაქტი ძალიან მნიშვნელოვან საუბარში გავლენის, სესხების, გუნებათა, მუცავატიის შესახებ. აქ უამრავი ფაქტი მიატანელი თუ როგორი მუხედვრები ხდებიან და ოთარ ჩხეიძის შემოქმედებისა და ჩვენი მწერლობის სხვა ნაწარმამდგენლებს შორის, მანდა ჩამოეთვალო ძალიან მნიშვნელოვანი სახელები: არჩილ სულაკაურა, რევაზ ინანიშვილი, ოთარ ჭლავაძე... სხვანი და სხვანი. და საგნებით სარწმუნო მგონია ის, რომ საერთაშორისო დაუფრესარი ეპიზოდები „პორაღში“ და ანალოგიური ეპიზოდები „ლეკაში“ აუცილებლად ერთმანეთთან კავებენ. სხვაზე ზეგავლენის მღვიფი მოსყვება „ნისლას“ — შესანიშნავ ნოველებს ოთარ ჩხეიძისა. თუნდაც იგივე „აქთარი ცხენო“ ავიღოთ. იმის თქმა მინდა, რომ სარწმუნო ბევრი რამ არის, მაგრამ როსტომ ჩივიძე ერთგვარ ვებს სახება, რომ ეს პროცესი შესწავლილი იყოს. ძალიან საგულანხმა ბატონი ოთარის ტყედი ფრანკ: „თითქოს ანტიკური მთოლოგია ვიყო“. ხედავთ, როგორ გაიმეზა ძალი — იგულისხმება ის, რომ ანტიკური მთოლოგიიდან იღებენ სიუჟეტებს მწერლები და სარგებლობენ. ასევე ხდება უკანაური რამ — ყოცხალი მწერალი ქმნის და მის ნაწარმოებებს, რომელიც ანტიკური მთოლოგიის ნეკარს, იყენებენ. როგორი სეცვება, თავმუცავება, იუმორიც ამ ფრანკმა არადა პარადოქსის ის არის, რომ მწერალი, რომელიც ფაქტობრივად პერიფერიამში იყო განდევნილი (ცხოვრებაშიც და ლიტერატურაშიც) და ყლქველებში ქმნიდა ოთარის ნაწარმოებებსა და ნაწილს, თურმე 90-იანი წლებიდან მოყოლებული განსაზღვრავდა და გეზს აძლევდა ჩვენს ლიტერატურულ პერიფერიას თავისი თემები, იდეები, სახეობები, ხასიათები... ამიტომაც ეს იღებენ არის მინახაში, მინამეზება, რომელიც ჩვენი ლიტერატურაშიცოდნებისგან ჩაღრმავებას მოითხოვს. აქ უამრავი პრიბლემატური საკითხია ნამოტრალი, მაგრამ მე მაინც მთავარი მგონია ოთარ ჩხეიძის სტილიანდში მოძღვნილი თავი. თავდასხმეების ძირითადი ობიექტი მისი სტილი და ენობრივი პოზიცია იყო და ამიტომაც ბატონ როსტომი დაუზოგავად მოძვეს ციტატები — ეინ როგორ გამოხატავდა ერთხა და იმავე აზრს ჩვენი კრიტიკამა 50-იანი წლებიდან მოყოლებული. როგორ მუცავებას აძლევდნენ ემბატკორ „ა“-სა თუ ტავტოლოგიურ სტილებს; ნერუნენ, რომ ამწერალი არ უმცვებს მეთხველს თავისა ნაწარმოებების სიღრმეში“. ჩვენს კრიტიკას მაშინ არ გაჩვენია ერთი მარტოე კითხვა: მწერალი ქმნის მეთხველბიობის და ნუთუ ისეთი ბრძენი მარტოვნება, როგორიც ბატონი ოთარი იყო, თვითონ იტყობდა უარს მეთხველზე? ამ ორ პოზიციას შორის რაღაცნაარი ჩხიბიქმნება და როსტომი ჩხეიძემ გზა იპოვინა — ეს გზა დაფრეზობილია კლასიკურ დებულებებზე — მწერალი, შემოქმედი, უნდა განააგრო იმ მუხედვრებების, იმ ცსოეტკოს ფარტლებმა, რომელსაც თვითონ ქმნის. ის გვიხსნის კიდევ, როგორ უყურებდა ბატონი ოთარი სტილის პრობლემებს — ეს არ არის უბრალოდ გარეგნული გამოვლენება ნინადადების ავტობის, სინტაქსური კონსტრუქციის გამოვლენისა თუ სხვა, მთავარია რაც დგას ამის უკან და რასაც პეტია სტილის მთლიანობა, ამ გამოვლენი-

ბას ერთიანობა ავტორთან. ამიტომაც დედავბოლენენ არა სტილს, არამედ მთლიანად პიროვნებას, მის პოზიციას, თავისუფლებას. ოთარ ჩხეიძემ სტილის ასეთი გავებით ქართულ ლიტერატურათმცოდნეობაში რამდენიმე გასაოცარი აღმოჩენა განახლებრა. თავისთავად, სტილიანდში ასეთი აღმოჩენის მუდგე იყო ის, რომ მან დაინახა კავშირი ალექსანდრე ყაზბეგისა და ესოლ პარნოვის შემოქმედებებს შორის. ამა გარეგნულად შეხედეო, განა შეიძლება მათ შორის რამე საერთო იყოს? მაგრამ თუ სტილს როგორც მთლიანობას ადვიტებთ, მაშინ მართლა შესაძლებელია ესოლ პარნოვი ალექსანდრე ყაზბეგის შემკვედრედ ადვიტებო — როგორც დაგეამტიკოა ოთარ ჩხეიძემ თავის შესანიშნავ მონოგრაფიაში.

ასეთივე საოცარი მგონია კავშირის აღმოჩენა გოცლა ლენინის „სატკროის ხეა“ და ვაქრობრივად ისეთ განსხვავებულ ნაწარმოებს შორის, როგორც არის არჩილ ჯორჯაძის „პერიფერიები ზემი ნისქვილიან“. ჩემთვის ძალიან სასიამოვნო იყო, როცა ვაგივე, რომ ბატონ ოთარს ასეთივე კავშირი დაურხაბავს ლეასა და ვალაკტიონს შორის. ზემი ცოკლიდან ამ თქმაზე რამდენიმე წერილი უკვე დაბეჭდილი იყო და ბატონი ოთარის გარდაცვალების შემდეგ — როცა როსტომი ჩივიძე საშუალება მცეცა მისი დაღვრენისთვის ჩაეტეცა — აღმოჩნდა ჩანაწერი, სადაც ბატონი ოთარი საუბრობს ილიასა და ვალაკტიონის კავშირზე, როგორც ერთ მთლიან სტილად მოვლენაზე. და ნარმოზდენი, როგორც ვაქრობრივად, რომ ვაგივე, რომ ოთარ ჩხეიძის ღონის მწერალი და ლიტერატურათმცოდნე ასეთ რამეს შეინიშნავდა და ამასზე ღონისა დაწერისაც ამიქნებდა.

მანდა ვაგიხსენო ღუნა მენცელკითავს ფრანკა ოთარ ჩხეიძის სტილს შესახებ: „თუ ასე წერა შეიძლებაო, რატომ არ მთავრებ?“ როცა ეს ნაკითხვი, ჯერ შეუცნობდი, მერე ვაგიცინა და ბოლოს შექმრნებო — ამ ფრანკაში ჩანს მწერლობის ეს მოთხინერება — როგორც ბრძანებდა აკაკო ბაქრაძე — რომელმაც აბსურდს მიაღწია. ნარმოზდენივე, მწერალი ელოდდა დორეტკეცა მიოლის ისეთ ინტიმურ სფეროშიც კი, როგორც არის სტილი.

ბევრი რამ ნაკვირვებებს მშვენიერების განახლებურის შესახებ, მაგრამ ასეთიც არსებობს — ოთარ ჩხეიძისა: „მშვენიერება არის ერთ“.

აი, ამ პიროვნებას უძველესა წინდ, პიროვნებას, რომლის ნიაშეც ნამეგელად მოვალეა ქართული ლიტერატურათმცოდნეობა. და მუხედვრებმა თათბებმა კი უნდა დაინახოსორონ, რომ ამშვენიერება არის ერთ“.

ამ მუხინერებას გარევე საპროფეგლოს ამ უწერია ცხოვრების ცოცველ შემახვევეთი სულიერი ცხოვრების) გაგრძელება.

აკაკი სურგულაძის პეპეტი

ტარივედ ქანტურიას უთქვამს ოთარ ჩხეიძისთვის, შენს სანწერლო ენას ემფატკორ „ა“ უნდა მოაპოროო. — რას გიძღვის, ტარივე? — უთვალავს ბატონი ოთარს. მას კი არგუმენტი არ აქვს და გონებაშახვილურად მოუტება. — წერვება.

„პორიაცი“ — ეს შედეგური — სხვა ნაწარმოებებთან შედარებით გვიან წავიკითხე. საოცარი შთაბეჭდილება დატოვა და ოჯახშიც ვუვლია ვერონი, ნაეკითხია. ჩემმა 16 წლის ქალიშვილმა ასეთი რამ მოთხრა:

— ოთარ ჩხეიძე სიტყვას ასე ექცევა, როგორც შენი საყვარელი გურამ დონაშვილი „სამოსელ პირველში“.

ანის შემდეგ ასე მეორის, მისი სტეფლის სირთულეზე საუბარი ხელოვნურობას იცნობს იქნას.

მოკლედ რომ შევეფიქსო, რას ნიშნავს ჩემთვის „სიხეთიანა“ და ერთ-ერთი შესანიშნავი რომანი, „პეკინის შვილები“, ამ არეალში, ეს არის ნიგნე დიდ შემოქმედზე — დაწერილი ასევე დიდი შემოქმედის მიერ — რომელიც შესაძლოა ტენდენციური ემოციურაა, მაგრამ არც ერთი სიტყვა მასში ყალბი არ არის.

ამით გრძელდება ეს ტრადიცია, რომელიც „ჩვიდიანს“ აქვს ქართულ ლიტერატურაში — აქ ტყუილი არ წერენ.

სარჩაპრი სტილის გამო

— ამ წიგნში ექოქა ჩანს და ამითაც არის ის ძვირფასი, — აღნიშნავს ლევან ზრეგაძე, — ყველა მწერლს შეუძლებელია დაწეროს ნიგნე, სამწუხაროდ, ებოძას ასეთი სისრულით ვერ ხატავენ. ოთარ ჩხეიძე არის მწერალი, რომლის შემოქმედებაც სუბტილსა, თუ ვინმე მოინდომებს და მოახერხებს, მილიანობაში დაიწახოს ეს ყველაფერი, მაშინ ებოძას დახატვას, რომელიც არ უნდა დავივიწყოთ, რადგან გოცელაფის მოხალაუნდელი ამგვარი რამ განმეორებს. სწორედ ამას ახერხებს როსტომ ჩხეიძე თავის წიგნში. ოთარ ჩხეიძის შემოქმედებითა მუქუფადრეობა, მისი ბიოგრაფია გამოსავლელი იქნება ყოველთვის. ამ რომანში ჩხეიძის, პროფესიის გამო, განსაკუთრებით საინტერესოა ის ნაკადი, რომელიც წარმოხატავს კრიტიკის დამოკიდებულებას ოთარ ჩხეიძის ხელოვნურობის მიმართ. ერთი მონორეფია ამაზეც შეიძლება დავიწეროს — როგორც ახლა გვიყვარს თქმა — ოთარ ჩხეიძის რეცეფციას ქართულ კრიტიკაში.

ეს სათავადასაყლო რომანივით ამბავია და ამ დიდა ნარატისვის ერთი მონაკვეთის მონაწილე, საბუნდოროდ, შეცდურ — რამდენიმე ეპიზოდში პერსონაჟად შემოედგინა. ვერ ვარ ამ არ მასხობა და ამ წიგნიც აღუდგინე. 70-იანი წლების შუახანებში ოთარ ჩხეიძეს იფერად უკვე ვეღარ ატარებდნენ — დრო მოუდა სხვაგვარი და მთელი ყურადღება, რისხვა გადაიტანეს სტელზე. როცა პროფესიონალის თვალთ დავინჯე ლიტერატურის კათხვა — ეს იყო 70-იანი წლების შუახანი — მახსოვს ვამანად ვგრძობდელი კრიტიკა ოთარ ჩხეიძის სტილისა. თავი დანებებს მხატვრულ იდეას, იმ ტენდენციას, რომელიც არ იყო საბჭოთა. ანის შემდეგ მან მხატვრი კრიტიკა მოსამინა ზურამ ტუმულოძისა და თინო კობახაძისგან. ეს ყველაფერი იმ აღმანას „კრიტიკაში“ დაიბეჭდა. გაფის ცოტა ხანი და იმავე ვამოცემანი იცვლება ტენდენცია — უკვე იწყებენ ქება-აღიქვამს მწერლის თემატიკასა, ჩანადვიქნისა, იდეისა, ოსტატობისა... მიწეს ენა. დაიბეჭდა ვარჯი ფხოველიც და ვახსულ დენიჯლიას არანყვეულებრივი წერილები, რომლებშიც როგორც იქნა პირველად შეფასდა ოთარ

ჩხეიძის მწერლური დამახატურება ქართველი მკითხველის ნინაშე, მაგრამ ზოლოს შინც ითქმებოდა: დასანანია, რომ ეს ყველაფერი ასეთი ენით ეთქმებოდა.

ამგვარი ეთარებაც იყო — ეთქვათ, რომელიმე განხილვაც, რომელიც სულ სხვა საკითხს ეხებოდა, გამოდიოდა არატორი, საუბრობდა ტყუილად, დინჯად... მერე უკვე რადაცის გამო ნამოვაწდნობა ოთარ ჩხეიძე, რადაც დავმართებოდა და ინჯებოდა მიიელი ტირადა მისი სტილის კრიტიკასა, სულ რომ არაფერი შუაში იყო ამ საკითხთან, ისე.

განაგებია ეს ყველაფერი, უცნაური სტილია, ასეც უნდა იყოს, მწერალი ქმნის თავის სამყაროს და მას საკუთარი სტილი აქვს, მაგრამ ეს ანალიზი ვერ გაკეთებელი არ არის, კრიტიკას არ უთქვამს, საბოლოოდ რას ნიშნავდა წერის ასეთი შანერა.

მონად ისე, რომ 1978 წელს გამოხული ქართული პოეზიის კრებულის განხილვა გვიხოვეს მწერალია ვაქიმოშა დაჯანტრე მისხსენება. იმ კრებულში ასეთი ვარჯი რუბრიკა უქონდათ: „პოეზიის სტელმარი“, ამჯერად სტელმარი პროზაისთვის იყო — ოთარ ჩხეიძე მოვიდა პროზით, ოღონდ პოეზიაზე დაწერილი პროზით, არამყველებრივი ნოველით — „სახაფხული სალონი“ — ჩემი ერთ-ერთი უსაყვარელი ნაწარმოებია. ვისაბუნე ამ ნოველზე და სიტყვა არ მოთქვამს ოთარ ჩხეიძის სტელზე. აივად, თურმე ელოდებინ, რომ რადაცას ვიტყვა — სადაც არ იყო საჭირო, იქ ახსენებოდათ ეს სტილი, იქ ინებდნენ მის გამოხას და ვუქრებოდა, რომ ახლა ამ შინს ხულიდან არ გაფუშებდი. მოსხსენება დავასრულე და სტილზე კრანტიკ არ დამიწერეს. ეყნიათ თურმე, განსაკუთრებით ორ ადამიანს — იზა ორჯონიკიძესა და გურამ მეტრიაშვილს. გამოშენენენ: როგორ თუ მოგწონია. ეს ყველაფერი დოკუმენტური სისუსტით აქვს მოთხრობილი ბატონ მოსტრომზე საუბარი — „ცისკის“ პროზის განხილვაც 1983 წელს. რამდენიმე მოთხრობას განიხილავდნენ, შათ შორის გროტესკულ ნაწარმოებს, ჩემი აზრით, ნამდიდ შედეგს — „ალბის“ სტელმარი“. აი მამან კი ეთქვი, ეს სტილი მაღალ უნებამ გროტესკ-მეთი. გროტესკი და სატირია ძირითად იარაღ, მხატვრული ხერხი მისი ნანერებისა. ერთ მონაწილეში განვიხილავდი თემას, სტელდაც და მხატვრულ იდეას, მაგრამ ეს შინც მორიდდული ნათქვამი იყო, არც მამანადა საჭიროდ, საგანგებოდ გამომხილავდნენ ყურადღება იმაზე, რასაც ამდენი აურზაური მოჰყვა.

სამოლო ეტაბი, რომელმაც ერთხელ და სამუდამოდ დაამთავრა ოთარ ჩხეიძის სტილის აუკად ხსენება, იყო აკაკი მონდიანიშვილის წერილი, რომელმაც მისი მხატვრული დანიშნულება არამყველებრივი საღრმის ნაწარმოებს და ამ მწერლის სტილის რეცეფციას სწორედ ბატონი აკაკის ნაწირობით დათავარდა.

აი, ასეთია ერთი ნაკადი იმ დიდი თავგადასავლისა, რომელსაც ჰქვია ოთარ ჩხეიძე ქართულ მწერლობაში. მისი შემოქმედება უზარმაზარ ასობრივ იმდენა ანალიზისათვის, განხილვისათვის... შესაძლოა იკამაროს კიდევ ჩემნი ეპოქის თითქმის ყველა მხარის, შათ თავისებურებითა ნარმოსაქნება.

აზრიდონი მარშალ ტარასაზე

ოთარ ჩხეიძეც მაისი არჩილს აფორიაქებინა. „ელსნორის ტერასაზე“ შეხვედრილი მიყვლილი მამის არჩილს.
ამიტომაც ამ წიგნში, როგორც მატერულ-ეკოლოგიურ პროზაში, რეალური პროფილება ერთგვარ მიზნისურ საბურველში გამომავლული და წარმოგვიდგება როგორც სიმბოლო მფაღისა, მამის ბედისწერას რომ გამოხვედნიება.

მამა სულაც მარადიანად ქცეულია. ტრაგედია კი ის არის, რომ მისი მკვლელი მისივე სიხილი და ზორცია, და დედაც ქართველი ურია — ამ მკვლელობის უნებური გამპარობლებელი.
ასეთი საინტერესო კუთხიდან რომ გახსნის რისტომ ჩივილის რომანის მრეცხს მამა ჯალიაშვილი, მწერლის ყოველ ჩანაფიქრს წარმოგვიჩენს სიცოცხლის მატერიალად, რომელიც ბოლომდე ახსნილ-ვანსარტებული მითილად მთლიანობაში, ეკოტრობისის სულერ თავგადასავალითა კონტრასტითა შესაძლებელია.

ეს არის არამყველებრივი მიგნება რისტომ ჩივილისა, როგორც თხრობის ოსტატისა, მან მამის შემოქმედების ლაბორინთში აშვეარადვე შეადგია მისთვის არაადნებს ძაფად იქცა სახე შამელტისა, რომელიც ბედისწერამ ცხოვრების მტკიცედ აქტია. მოყვლილი მამა დაბრავებულ-დაკარგებულ ქართველი ურია, რომლის „მკვლელობის“ ამბავი ოთარ ჩხეიძემ თავისი შემოქმედებით „გამოიზიან“...

როსტომ ჩხეიძე ხატავს, ის ძალისმხიერი ანგროვდა ოთარ ჩხეიძის გარშემო საგანგებოდ შემორტყმული მკეთილხანართი. რა ენერჯია მუხტავდა მწერლის სამარტრულიად, როგორ იფლავდა იგი თავისი ფილანთხარ მატერულ საშუაროში დამიდაბლებულ ცხოვრებასა და დამიანინებას მიუხედავად ტოტალიტარული რეჟიმის „გემონთა“ გამუდმებული თავდასხმებისა, როგორ დნეჯად, გულდასმით, დეტალურად, აუქქარებულად, ყოველი სიტყვის დაგვიმონებისა, რიტმულად, გამბულად ყველადა სიცოცხლისწინააღმდეგობრივებზე, საკუთარზე, მშვენივბასა და სიამბაზზეზე, ადამიანის დაცემასა და ახალელებზე, მიტევივებასა მულისძებებაზე.

როგორ ახერხებდა თავისი მონათხრობი ავესო სამყაროს ათასგვარი ხმითა და ფრთით, გემოით და სურნეულით...

— ტაბარი იყოს, მლოცველები გამორჩეუბანიო, — ზარითი რეკავს ეს სტრიკოინი მასივ „თუფორედან“.
ჩვენითვის, ოთარ ჩივილის მკითხველებისთვის კი მისი შემოქმედება იქცა ქართულ ენაზე სალოცავ წმინდა ტაბარად, რომელსაც არასოდეს დაეღვეა მლოცველები“.

...როსტომ ჩხეიძეც მაისი არჩილს აფორიაქებინა. მამის მიერ განვლილ გზას, თავისი ტრაგიზმით, რომელიც ვაჟის გასიმბოლოვებულა.

და საოცარი ექსპრესიით, სიუჟეტი სიტყვის დაგეგმონებით გვიყვება ზრისაბრულ ღროზე, მამათა და შვილთა დამაკავშირებელ ვაჭარზე, სიცოცხლის არსსა და მისტერიაზე, რომლის ბოლომდე ახსნილ საკუთარი ერის, საკუთარი ფსევტების ნიაღვი ზღარბავეებით არის შესაძლებელი.

ესეც ბედისწერა თუა სამშობლოს სულერ ყოფის, ერის წარსულს, აწმყობა და მომავალს, მის ადამიანურ ენებებასა და მასწავლებებს გამოხვედნიებული კაციონ.

ამიტომაც იტყვის მამა ჯოსაძე: „როგორც ადამიანებს, ნიგუნესაც თავისი ბუღი აქვთ, ამ ბედის იღბლიანობასა თუ უღბლობაში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება იმასაც, თუ როგორ დროში, რომელ ეპოქაში, როგორ პოლიტიკურ რეჟიმში მოხუნეს შემოქმედს ცხოვრება და მკვლევრობა.“

ოთარ ჩხეიძე კომუნისტურ ეპოქაში ცხოვრობდა. ბოლშევიკურმა რეჟიმმა შეინარა მისი უახლოესი წინაარჩები, მამა და ბიძები. ასევე ბოლშევიკური ცენზურის უმკაცრეს პირობებში მოუწია მუშაობა. მიუხედავად ურთულესი პირობებისა, როგორც ხელოვანმა ღირსებულად ზედო მიხმე ვაჟიო. არასოდვე, არადა, არცერთხელ არ ნახულა კომპარტისზე, როგორც პროფიებას და როგორც მწერარად არასოდეს არ უღაღატია თავისი მრწამსისათვის, სიწარალისათვის.

რა თქმა უნდა, ამ ზეობრივი „ფუფუნებას“ ასე იოლად არ ამატებდნენ. ამიტომაც ათეული წლების განმავლობაში ეწ. ნომენკლატურული კრიტიკა გააფორმით იბრძოდა და მის გატეხვასაც ცდილობდა. საბუდნიოროდ, ვერაფერი მოუხერხეს. პირადად ჩემთვის, ეს დიდი მწერალი, თუ მუტაფორულად ეტყუა, დაუმცხრალ ვულკანად იქცა, მუდმივად რომ იფრქვედა, არასოდეს ჩერდებოდა, ცოცხლად და ნაცრულად.

რადგანაც ამხელა და ასეთ მემკვიდრეობას ტოვებ, რა თქმა უნდა, ურთია, რომ მშობლიურ ლიტერატურას ამდადრებ, მკითხველთა ათასობით არმიას „ინტელექტუალურ სიხარობს“ ანიჭებ, სულერიდა და ესთეტურად ზრდი და ხვდნა... მაგარმა სულ სხვაა, როცა ამ მემკვიდრეობის მერუქედ და დამცავსებლად შენს სიხსილსა და ზორცს, შენს შვილებს ტოვებ. ამ თვალსაზრისით ოთარ ჩხეიძე მართლაც რომ ბედნიერი ადამიანია. შემოქმედისათვის ეს კიდევ სხვა სიხარულისა და სხვა სიმშვიდის მომტეხია. მით უფრო, რომ ქართული ლიტერატურული სამყარო ასეთი მემკვიდრეობით მარცვამანურ განხვედრებულა არ არის.

მასხვს, თავის დროზე, როცა ჩვენს ლიტერატურულ მქროიდაკაში მარინა ჩჩუელიშვილის მიერ დანიერილი ნიგნი გამოჩნდა თავის ძიხზე, გურამ რჩელაშვილზე, მარინაც ზემთვის როგორც შემოქმედი აღმოჩენილად იქცა. მიუხედავად იმისა, რომ მის ნიქსა და ფართო ერუდიციას ყოველთვის ვგრძნობდი. უცებ დაჯიანახე ადამიანი, რომელიც ყველაზე უკეთეს მაგონებობას გურამის ცხოვრება, ის გარემო, ჯედ-მამის, ნათესაობის, მეგობრების, ქალაქის, ზღვის, მთისა თუ ბარის საბით, რომელიც გურამის ბავშვობამ გაიარა, რომელიც მისი სიჭაბუკე აღმოცენდა და რომელმაც პროფიება და მწერლად აქტია.

ასე რომ, დღევანდელ საღამოზე, როცა ამხენი რამ იოლუა ოთარ ჩივილის შემოქმედებაზე, მემკვიდრეობაზე, მუ მინდოდა მის გენეტიკურ მემკვიდრეობაზე შეეჩერებულედაც ნამიერად და ვეულებარბინა, რომ ოთარ ჩხეიძე ამ მშროვაეც ბედნიერ მშობლად ნავიდა ამ ქვეყნიდან“.

ფორქანრივით უნდა ვცხოვრობა

მოელი აღმოსავლური ფალოსოფია დაფუძნებულია ამ ფრანზაზე: „არცელი იყოს, გურუ მოადგენება“.

ოთარ ჩხეიძეს ეს სათქმელი ასე გამოეხატა:

— ტყარნი იყოს, მღვდლებზე გამოწვევებანი.

ზაზა აბზიანიძე კი ამ სიტყვების პერიფრაზით დაიწვევს თავის გამოხვლას:

— ოთარ ჩხეიძე იყოს და მეციხეული მოძებნება.

ამ თაობის — როგორც თვითონ ამბობს — უფროსი თაობის ლიტერატორთა ვაზა ოთარ ჩხეიძის აღმოსაწინად დიდხანს ვაგრძელებდა, მაგრამ ეს აღმოჩენა იყო იშვიათი, ხანუკარი, გასათავისებელი.

მისი თქმით, მთელი ამ ამბებს, ენას რომ უწინებდნენ მწერალს, ახლა, წლების შემდეგ გაოცნებული უყურებს ხოლმე როგორც საერთოდ სამტოთა რეალებს. თითქოს ყველას შეიძინებოდა სტენდლის ფრანზა: „ადამიანი არის სტელი“.

— უცნაურია, ვანა შეიძლება ვან ვიგოს ნახატო მოსწონდეს კაცს, მაგრამ მის მოწონებებს იწუნებდნენ? — იკითხავს ბატონი ზაზა, — ყველაფერი ეს როსტომო ჩხეიძის ნივთი ნათქვამია დახვეწილი ლიტერატურული ოსტატობით. ის მართლაც დეტექტივითი იკითხება და ამ პროცესში აღმოაჩენ, რომ თითქოს შენთვის ნაცნობი ამბების შესახებაც კი თურმე ბევრი რამ არ ვცოდნია.

ფრინ პოლიტიკონისტისა ზემია — მეც მახსოვს ეს პერსონაჟები, იგივე პეტრე შარა, სერგი ჭილაია, ლავროსი კალანდიაძე, პესო ფენტი, ვისი პორტრეტაც ნივთში ყველაზე უღმობილად არის დახატული.

საერთოდ ასეა — როცა წლები გაკავშირებს ამ თუ იმ პიროვნებასთან, მწელია ობიექტურად შეფასო იგი. ამტკობი შვარია, რომ უმცროსი თაობა კრედიტის უფრო გაბედულად და ობიექტურა, კიდრე უფროსი, რომელიც უამრავი პაროზითობით არის შემოჭრილი და მართალია თავისთვის ბევრ რამეს ფიქრდება, ხოგვერ ამბობს კიდევ, მაგრამ... ვერ დაწერს.

მახსენდება ერთი ენაწარე მწერლის ნათქვამი: ყველა სასურვეს აქვს თავისი შესაფეროვანი პერიოდი. და ვაი, რომ ოთარ ჩხეიძეს, ვინც სულელოდ გამოადებული იყო იმისათვის, სადვე ფოლკლორითი ცხოვრობა, თავის სამსახრს არ გასცილებოდა, ისე ელიარებას მივღ მხოვლობა, იძულებულია სწელი უცადოს „პორიანის“ გამოქვეყნებას: იძულებულია რაღაც ამომავლის ხედის კანკალით, სიმწრით, რაღაც დამოძის, რომ რომანი მეციხეულამდე მივიდეს. გურამ დონა-ნამყოფის რლიან ზუსტად უთქვამს: მართალია ოთარ ჩხეიძე არ დაუჭრობია, არ გადაუსახლებიათ, მაგრამ მთელი მისი ცხოვრება მონაშებრივი ცხოვრების მიაგალითაა.

როსი მწერლები ამბობენ: ჩვენ ყველანი გავივლით „შინელიდან“ მოედოართო. და აი, ბატონი გურამი დასტენს:

— ჩვენ ყველანი ოთარ ჩხეიძითან მოვიდოართო.

ამ ნივთის ინახება პორტრეტუ გამოჩინული მწერლობა, საწინაშაროდ, ბევრი რამ სძლეეს ხოლმე ქართველ კაცს — თან კარგი ცხოვრებაც უნდა, თან კარგი ადამიანიც უნდა იყოს — და აი, ასეთი მაგალითი ვაგრძელებდი, მისაბაძი და შესაშური მოღაიანობისა დახატულია — რაც ყველაზე სასამოიონია — შეიღოს მიერ და თანაც მამიანათვის საკადრისი ლიტერატურული ოსტატობითა და ზნეობრივი სიმალლით.

ახალგაზრდა მწერალი ზვიად კვარაცხელია კი ოთარ ჩხეიძის შემოქმედების ვასალებად ამ ფრანზას მიიწინეს:

— მინა არს დღერთო.

და შეიღის მიერ მამის შესახებ დაწერილი ოსხულებითა არაერთი ნიშნის რომ გაიხსენება ქართული მწერლობიდან, აღნიშნავს, რომ როსტომო ჩხეიძის ნივთი „ავტობიოგრაფიის შეიღებ“ გამოჩინულად მოწინა ამ ნაკაჟში.

მისი თქმით, ოლი არ არის ობიექტურად შეფასო მამის მოღვაწეობა — ეფიიანი მეციხეული თავიდანვე ექვევია გივლინის ქვემ — იქნება თუ არა ეს ველადფერი ისეთი, როგორიც უნდა იყოს. და აი, როსტომო ჩხეიძე ამას შესაწინაწინავად ახერხებს სცილასა და ქარიბდას შორის და ახერხებს, ბელეტრზიზებული ერთი გადმოგვეცეს ეპოქა, რომელიც უნდა და იბრძოდა ოთარ ჩხეიძე — ცდილობდა საკუთარი გამოჩინული სტილით დაეწერა სამშობლოს თავისი უღმობილისთვის დაღუბული მამისთვის, მათი დადი სისხლის შესახებ და ასე გამოეხატა თავისი მოზიჯია.

— სწორედ ავეისტოს სხსხლიან აჯანყებას ეწინაწინება ეს ნივთი და ამ ამბებს შერწორულია შეიღები მამაზე წერენ სინამოთღის და არა იმის, რაც და როგორც განმარტეს სოცრეალიზმის კრიტიკობაშია შემდგომ.

მართლაც, მინა არს დღერთო“.

ამ მინის სურნელით არის გავერებული ოთარ ჩხეიძის შემოქმედება და ვისურვოთ, ეს სურნელი არასოდეს დაკარგულიყოს თაობებისათვის.

პაილოზის მახიარ:

როცა შესანიშნავი მწერალი, მთარგმნელი და ლიტერატორი ვახტანგ ქულიძე გარდაიცვალა, იმ მიზეზ დღეებში ოთარ ჩხეიძეს შეიღისთვის უთქვამს: ნატო, ნამოყვანო.

— მამას არ სჩვეოდა დახმარების ძხოუნება, მან ეს სიტყვები იმიტომ მიიხორა, რომ დახმარე კი არა, გამხიარებელი სფორვებოდა იმ დიდ ტკიულისა, უახლოესი მეგობრის გარდაცვალების გამო რომ განიცდიოდა. როცა შინიდან გამოევიდით, მამამ თითქოს თავისთვის, მაგრამ ჩემ ვახაგინოდ ჩაიღებარაჯ:

— გაქრა ერთი დიდებული კაცი.

ეს სიტყვა — „გაქრა“ გულიანობადა არა მხოლოდ ვახტანგ ქულიძეს, იმ უამრავი ქართველის გაქრობას, რომლებიც ცხოვრობდნენ და იბრძოდნენ სამშობლოსათვის. ისინი ცხოვრობდნენ, მაგრამ დაიწა მათი ღვაწლი, რომელზეც დგას საქართველო და თუ გვიდა ვიყოთ ამ ქვეყანაში, ეს ფრანზა — „შემწვერება არის ერთი“ — ქართველი კაცის ასეთი დამოკიდებულება თავისი ფესვებისადაა სულ უნდა ვახახოვდეს.

ჩვენ ცხოვრობთ საქართველოში.

და თუ რამ შემეწიერია ამ ნუთისოფელით, ის, რომ ამ მინაზე ვცოცხლობ, გვახსოვს ნინამრები და ამის შვექმითი მომავალს, — ასე დასარულებს მუხედრას ნატო ჩხეიძე, მადლობას რომ გადაუხდის შეგრილებლს და დასტენს:

— ამ დღემ კიდევ ერთხელ დამარწმუნა, რომ ოთარ ჩხეიძის სახელს, მის დამოკიდებულებას სამშობლოსადმი, გაქრობა არ უნერია.

ინდრია პირველწოდებულისა და გრიგოლ როპაძის უნივერსიტეტებს, ასევე საერთაშორისო (ქართულ-ამერიკული) ინკორპორაცია „ამრასის“ (ქართული კულტურის ცენტრი ნიუ-იორკში) კრიოთაღვი დაქვლინდა შემოგვიმაზე გამოარბება საერთაშორისო კონფერენცია, რომელი გოდერის ჩოხელის შემოქმედებას მიეძღვნება, თითქმის ერთი სივრცის გარემოში ჩაკვიტეს, მაგრამ ეს შიშოლიდ პარობლია გარემოში, რადგანაც ჩოხი ძალდაუტანებლად განზოადდება და მსაფრთხი ადამიანური ენებებს, წესიერების ურთულეს პრობლემათა განხვდის ახარებაზე აქცევა ამიტომაცაა მის პერსონაჟთა გაღერვა ახლო კოლონიალური და მრავალფეროვანი. მოწოდების სტრატეგიაზე ვეწინააღმდეგარ ჩამოსვლი ლიტერატურების მწერლის ურთულეს საშუალო საფარის მადურადებებში არ, მხარდაც ცხადისა და წამების მოგზაზე რომ ზრუნავს, და ადარა შტკაცულ და მრავალმხრივ საინტერესო საკითხის ნაშრომებში მანამდე კი ამ ვეღაღერის შენახებ გვერსაღერება კონფერენციის ერთ-ერთი ორგანიზატორი, ლიტერატურის მკვლევარი და მთარგმნელი, გოდერის ჩოხელზე მინიარაფებებს აფერო მანამდე ნიშნავარი.

დავისათვისაც კლასიკაა

**გოდერის ჩოხელისადმი
მიძღვნილი
საერთაშორისო კონფერენცია**

— კონფერენცია იმუშავებს 30 სექტემბერს, ასევე 1 ოქტომბერს დღის პირველ ნახევარში, მეორე ნახევარში სამთარგმნელ ნაწილში მწერლის საფლავზე, 2 ოქტომბერს კი გუდამაყარს ევენტუარებათ.

კონფერენციაზე წამოიწევა საიმი ძირითადი პრობლემა: რწმინის საკითხი გოდერის ჩოხელის ნაშრომებებში, მგელი და მგლობის ფერომენი მის შემოქმედებაში და თარგმანები, რომლებიც გამოცემულია სამ ენაზე — რუსულად, აზერბაიჯანულად და იტალიურად. ორი რომანი საგანგებოად ამ კონფერენციისთვის ითარგმნა „მგელი“ — რუსულად და „ადამიანთა სევა“ — ინგლისურად. ცალკეული თხზულებანი საპონურადაც არის თარგმნილი, თოლიდ ფერნალებში ღვაბიჭდა, წინააღმდეგ არ გამოცემულია.

გვინდა ამ პრობლემაზე ლიტერატორმაც ისაუბროს, დრამატურგმაც, კინოს სფეროს წარმომადგენელმაც. უცხოეთიდან იმ ქართველთაგანებსა და მთარგმნელებს ველოდებით, რომლებსაც შეუძლია შექნადათ გოდერის ჩოხელის შემოქმედებასთან. მავალითადაც აზერბაიჯანიდან ტოფიქ მირზა ჩამოვა, იამინიდან — ისაფირო კოჯაბა, პორენა შტიორი — ავსტრიიდან, აიდა აბუაშვილი — რუსეთიდან; ლევიტა მავარიტოვი იტალიურად თარგმნა, მაგრამ ხნავრად და შესაძლოა ჩამოსვლა ვერ მოახერხებს.

ერთი კვირით ადრე კონფერენციის ფარგლებში გაიმართება გამოცენები და კონფერენცია, ივანე ჯავახიშვილის

უნივერსიტეტის ახალგაზრდა მკვნიერთა ასოციაცია ნიუნის გამოცემას აძრებს კონფერენციასთან დაკავშირებით. გოდერის ჩოხელის შემოქმედებას არაერთი საღორწერი საღამო მიეძღვნა, მაგრამ სამეცნიერო კონფერენცია, თანად საერთაშორისო მასშტაბით, არ ჩატარებულა. კინოში მინი ნარმატებები უფლასთვის ცნობილია, მაგრამ, როგორც მწერალი, იგი შეუძარბის ნაწლებს დაფასებულია და გვინდა ამ თვალსაზრისით წამოვიწიოს მისი შემოქმედება.

კონფერენციამდე დაიბეჭდება თეზისები, შემდეგ კი უვეწ ნაშრომებიც გამოცემდება.

— ნაშრომები გოდერის ჩოხელის შემოქმედების შესახებ თქვენზე გაციო გამოცემული...

— პირველი წინეწი 2006 წელს მომხადდა — გოდერის ჩოხელი ერისა და მისის შილი! — ზოგადი მიმოხილვაა მისი თხზულებებისა, მეორე კი 2010-ში — გოდერის ჩოხელი. შემოქმედება საზღვრების გარეშე“. სხვათა შორის, სწორედ ასე შევია ამ კონფერენციასაც. ორვე წინეწი კრიტიკულ-ესთეტიკური თხზულებაა, თოლიდ მეორე უფრო ღრმა ანალიზია. მასში ნარმოზენილია სატირა, ყოფნა-არყოფნის პრობლემა, ასევე მგელი და მგლობის ფერომენი გოდერის ჩოხელის შემოქმედებაში. ცალკეა განიხილილი რომანი „მღვდლის ცოვა“.

საერთოდ, ჩემი სპეციალობა თარგმანია, თარგმანის კრიტიკა და განხილვა. პირველად რუსულ ენაზე გამოცემული „თევზის ნერსილები“ უნახე, სუსტი მომჭრეწა. მინდოდა რამე დამეწერა, მაგრამ აფტორისებული თარგმანები აღმოჩნდა. მეწერე უზრალოდ, დეინტერესდო, რა იყო გამოცემული გოდერის ჩოხელის შემოქმედების შესახებ და არც არაფერი აღმოჩნდა. პირველად მოთხრობა „სარკე“ ვადაანალიზებატონ გოდერის ვაწუნე, მომიწონა და ამაწ შემავლუიანა მუშაობის გასაგრძელებლად. დღისათვის არსებობს ვახტანგ გურულის ორი პატარა წინეწი გოდერის ჩოხელის შემოქმედების შესახებ; ლუარა სორდაის აფტორობით გამოიცა „მგლის“ განხილვა. თუ ამ ცეცხლში, წინააღმდეგ შეტბი არაფერი გამოცემულია, სტატებიე კი... მართალია ცოტა, მაგრამ არსებობს.

მაია ნიკალური

— ამ სტატუსშიც სხვადასხვანაირი დამოკიდებულება გამოხატა — კრიტიკა არაერთგვაროვანი იყო გოჯერიძის ჩოხელის შემოქმედების მიმართ...

— ნახსენებ, დიდი ხნის წინათ დაიბეჭდა რევაზ შამუგელაძის წერილი, რომელშიც ძალიან გაკრიტიკებული იყო გოჯერიძის ჩოხელის თხზულებანი, თუმცა მოგვიანებით ის ისკამად ვარგად ენაბურებოდა ამ მწერლის პირობას. პირადად მე ძალიან მიყვარს „მგელი“ და „კოფეის შოლენი“, ჩემი მოხსენების თემაზე აღბათ ზოგადად მგელზე იქნება, თუმცა უფრო იმის გამოკვეთა მინდა, რა სიახლე შემოიტანა გოჯერიძის ჩოხელმა ქართულ ლიტერატურაში და საერთოდ, რატომ შეიძლება მას მიეძღვნას საერთაშორისო კონფერენცია.

— აღბათ უფრო ფორმისა და შინაარსის ორიგინალურობაზე გაამახვილებთ ყურადღებას...

— არა მხოლოდ — გოჯერიძის ჩოხელი ძალიან დიდ თემებს მოცხდა ძალიან პატარა არეალის, ერთი პატარა სოფლის ქარვასე...

— თემშიც ეს სიახლე არ არის, ასეთი არ არაერთ მწერალს გაუტყუებია...

— საახლე არა, მაგრამ თავისებურება გოჯერიძის ჩოხელის შემოქმედებისა ნამდვილად არის. მან ნაშინა უმნიშვნელოვანესი საკითხები და ფაქტობრივად გადაწყვიტა კიდევ — გარკვეულ პასუხები შემოგვთავაზა.

ფორმისა და შინაარსს რაც შეეხება, გოჯერიძის ჩოხელთან როგორ უნდა მივხედოთ მგელიდან და ეს ერთიანობა ძალზე მრავალფეროვანი და ორიგინალურია. აი, მაგალითად, „ადაშიანთა სედას“ მხოლოდ ერთი გმირი არ ჰყავს, იქ თითქმის ყველა პერსონაჟი მთავარია. მუკრებელი პატარა პატარა აბნები თუ დარდები და აქედან შექმნილია ერთი დიდი საკაცობრიო სედას. ნაწარმოებს გამოკვეთილი სოცეტი არ გააჩნია. ეს უფრო ფილოსოფიური დღეურებია, ვიდრე ლიტერატურული თხზულება. საერთოდ, გოჯერიძის ჩოხელის შემოქმედებას ის ახასიათებს, რომ ერთი და იგივე ნაწარმოები შეიძლება სხვადასხვანაირად დავინათოთ. მაგალითად, თქვენი ნაკითხობი „მგელი“ და თქვათ, რომ რომანი საბჭოთა წყობილების მწვევი კრიტიკის ექვემდებარება; მე ვამბობ, რომ ეს მითოლოგია და მეტი არაფერი, სხვა კი შესაძლებელია უბრალოდ ბიოგრაფიისა და სიყვარულის სიმბოლოდ აღიქვას. და მეც მართალი ვიქნები, თქვენც და სხვაც. მოთხრობაში „აღმართი“ არის საკითხები, რომლებიც მთის ტრადიციებს ეხება და ყველა მკითხველისთვის ერთნაირად გასაგებია არ არის, მაგრამ შეგებრ იმავე საკითხზე ურყვლად და დანერვილებით საუბრობენ რომინში „ადაშიანთა სედას“ — ანუ, ერთ ნაწარმოებში დანაცვლულ თემას მეორეში აგრძელებს, ერთგან დასმულ კითხვას შეხადლოა მოვლენებით სულ სხვა თხზულებებში გასცეს პასუხი. ამის გამო გოჯერიძის ჩოხელის შემოქმედება ერთ მთლიანობად აღიქმება.

— მგლის თემა ახსენეთ, ამაზე არაერთ მწერალს დაუწერია. რით არის ის გამოირჩეული გოჯერიძის ჩოხელის შემოქმედებაში?

— მის რომანში მგელი გადაიქცევა ადამიანად, ადამიანი კი ასახლება მგელში და შემგებრ ერთმანეთს რომ ხდებიან ყოფილი მგელი და ყოფილი ადამიანი, ერთსა და იმავე მოვლენაზე საუბრობენ და სინტეტყესა, როგორ ხედა-

ვენ ამ ყველაფერს ისინი. მართალია, მგლის ფენომენზე წერა არაბალია, მაგრამ გოჯერიძის ჩოხელთან ეს თემა ორიგინალური ფორმის შემოღობის, თანაც მასთან, წყობის თვალსაზრისით, მგელი ცოტა უფრო მაღლა დგას ადამიანზე, რადგან არ ღალატობს თავის მგელურ ბუნებას. საერთოდ, გოჯერიძის ჩოხელის შემოქმედებაში ძალიან მნიშვნელოვანი, ზოგადასაკაცობრიო თემები შემოხდა...

— და ეს ყველაფერი, აკი აღვნიშნე, ერთი პატარა სოფლის არეალიდან ამოაზრდება...

— ალბათ ამიტომაც მას ხშირად ვაჭა-ფშაველასაც ადარებენ.

— ამაზე მეც ვწერ ჩემს წიგნში. რწმენისა და ვოფნა-არფონის საკითხებთან დაკავშირებით მისი შემოქმედებაზე ჯეკ ლონდონსაც ენათესავენ, ტოლსტოისა და დონ-ტოვისკისა. თუმცა ჯეკ ლონდონის, ტოლსტოის, დონ-ტოვისკისაც ამ ყველაფერს ძლიერი სიტყვით ახერხებენ. გოჯერიძის ჩოხელის სიტყვა კი ასეთი ეპიკური და მძლავრია არ არის, ძალიან საკვია და უშუალო.

— მაგრამ მას მწერლობის გარდა გამოხატვის სხვა საშუალებაც ჰქონდა...

— დიახ, კონო. თოფთან ცვიტრობდი, რომ რეცისურაში უფრო ძლიერი იყო, ვიდრე მწერლობაში, მაგალითად, მოთხრობა „კოფეის შოლენი“ რომ ნაკითხვად, ისეთი ექვეტური არ მომიქცენა, როგორც ფიქლია. ჩანს, იქ დაწყებული სათქმელი ფიქლიში დაამთავრა, ახლა, როცა ამ ყველაფერში უფრო ღრმად ჩაიხებდა, ვიფიქრო, რომ ლიტერატურა, დრამატურია, რეჟისურა, ფიქლი... ეს ყველაფერი გოჯერიძის ჩოხელის შემოქმედებაში ერთმანეთის ნაწილია, თანაბრადვე ვერ იტყვი, უზარალოდ, ერთი მთლიანობა.

მას აქვს ძალიან ძლიერი პატარა, მაგრამ... როცა კითხვობ, ის მთლად სასაცილოც არ არის, ცოტათი გეტირებია კიდევ.

არ არავის თემა, საუბრობის გოჯერიძის ჩოხელის თხზულებებშიან მავალითის ფაშონშიც არ შეგეძლოს. ყოველი ნაკითხვისას ახალ-ახალი ფენები და შრეები იხსნება მის შემოქმედებაში. საახლეთა შემოტანის გარდა, მან დაამტკიცა, რომ ქართულ ლიტერატურას ახალი რეწერებები აქვს და მის შესაძლებლობათა ზღვარი შორს გადასწავა.

გოჯერიძის ჩოხელის შემოქმედება დღისათვისაც კლასიკაა, რადგან ყველა ებოქს, ყველა ძიუქიანს, დროსა თუ ასაკს იტყვება. ის ზოგადასაკაცობრიო პრობლემებს ეჭიდება, რომლებიც ყველასთვის ერთნაირად მტკივნეულია, მაგრამ... რა ფარსი განკუთვნიება ეს ყველაფერი, ცოტა ძნელია განასაზღვრო. ერთხელ ტარიელ ბარსებელიმმა თქვა: მეორე არ არსებობს ჩარჩო, რომელშიც შეიძლება მოთავსო გოჯერიძის ჩოხელის შემოქმედება. შეხადლოა მან ახალ ფარსაც ჩაუყარა საფუძველი.

— ახალი ფარისა და მოვახსენიოთ, მაგრამ თავისებური რომ არის და გულისხმებმძარელი, ეს ამჟამად. ისე კი თქვენ რომცნავენაცაზე ამ თვალსაზრისითაც გამოკვეთოს ახალი ხედვა...

— მის იმედი მეც მაქვს. ერთი რამ კი უდავოა — გოჯერიძის ჩოხელი ამ მწერალია, რომლის შემოქმედებაც შესაძლებელია და იმსახურებს, რომ არაერთი სამეცნიერო კონფერენცია მიეძღვნას, მათ შორის საერთაშორისო ნასმბაბათაც.

ნათია ნოზაძე

ლირიზმი „სუ“-ს სტილში

თანადროულ ძალურ პიროვნობი

თანადროული პროცესის მწერლობა (პოსტ...) ფორმის თვალსაზრისით თუ პოლელინგვის, პოლიფაქტურის და რაც მთავარია, გადამწერის წარმოადგენს (რომლის სარჩულად იდებულს), მეტაღერო კუთხით, ახლანდელი, მაინც ემიგრაციული პოზიციის ტურია, იმ ვადებით, რომ მხოლოდ ზედაპირზე არსებულ მასალას წარმოადგენს.

თეზისურად თუ შეფასებებით post-ის თეორეტიკოსის დასკვნა-განმარტნის, რომ დღევანდელია პოსტსტრუქტურალიზმი და პოსტსტრუქტურალიზმი (ფუკუიამა) და ამის დევრთავი პოსტსტრუქტურალიზმის შესახებ მოსაზრებას, რომ იგი (პოსტსტრუქტურალიზმი) ახალს ვერაფერს აძლევს ადამიანს და ვერ შევლის მას (ზურაბ კაკაბაძე), ლოგიკური იქნება მოლოდინი, რომ post-ის მიერ ძველს ზღადავს კონსტრუქციებს, სიმომის ცენტრია რეორგანიზება, დესაკრალიზება და არაონიზება აუცილებლად იქნება ჩანაცვლებული რაიმე, რადგან დეკონსტრუქციის, რადგან რეგენაც ლინკარბული ფენომენია და მას აუცილებლობით შევლის ღრმა და სიმბოლოური, მაგრამ მათზე შინა, „საკუთარი“ შემოქმედებითობა.

პირადად მე ასეთი მოლოდინის ძალიან ხანგრძლივად მუქვენება ტერმინ „სოურრალიზტიკოს“ მიზანშეწონილი აქტივობა და საერთოდ სოურრალიზტიკოსაზე მიზინობა თამარ იხაკიას ნაწერმა „ზედ სანამ და ანგლოზი“ (ლტპალიტრა 2008), რომელშიც მთავარი გმირი ეწმის სურრალიზტიკოს ვერწერულ ტილოს, საბოლოოდ კი ნახატისა და ამისი ფერტობა, ამდრად სოურრალიზტიკოსობა (ამის თუ კოფის) ხდება საცნაური. მიიყვ ერთ-ერთი ბოლო გამოცვენებული ნაწარმოები „CV“ (ლტპალიტრა 2009-2010) უკვე მიზინობს კი არა, პირდაპირ სახელდება „სოურრალიზტიკოსა“ (თუშვალა მხოლოდ საკუთარ პირად ყოვანზე დაკონსტრუქციით) თავისი აქტივობებით - საღვადორ და-ლითა და სიმწრის თეორეტიკოსებით - ფროიდა და იუნგით, მეტასამყაროს ინსტრუქციური მიდამდედელი - ვანგათი და, რაც მთავარია, მოქმედებს სინამრსა, სიმწრადი სა-სკუთარი თავის მოძებნა-გააზრებისა წარმოადგენს.

ამ ტერმინის მომარტვება თამარ იხაკიას მიერ, რა თქმა უნდა, მხოლოდ კერძო გამოცენაზე შეიძლება ჩიოთ-ვალის, მაგრამ ძალზე მსავებდა და სიმპტომატურად მო-ჩანს კიდევ ორი მწერალი ქალბ: თინათ დოღინაძე-გიორგის და მარინა ნანობაძე-გიორგის ნაწერებისთვის დამახასიათებელი (სხვე, როგორც თამარ იხაკიასთვის) ნიშნები: 1. რვა-დობისებან გაცვენა; უფრო თავის ვარიანტა; 2. საკუთარ ეგოსა და წარმოსახვებში წიწწებება (მადრია); 3. მხადრი უ-ზიონურიზმი ამ რეალობის „სუ“ სტილით ხდება; 4. რაც მთა-ვარია, ტკობა ახლის, საკუთარის კრატელოლობით. ეს ძი-

რობადი ნიშნები ერთ საერთო ტენდენციობა აქცევს ამ მწე-რალ ქალბა შემოქმედებით სამყაროს და ყველამირი post-ის არასაკუთარის სიმულაციურ „კრატეტიკოს“ (უფრო დეტრუქტივობას) სანტრუქსო „აღტრუქ-აღას“ უფრის.

მიომწე, რომ პოსტმოდერნიზმი იხდაც გულდისმობს ყველა შეეღი ვარის, მიმდინარეობის საკუთარ თავში კელავიმოშეცვლობას და კელავგადაზრებას, ამდრეან „სუ“ გამოვლენებაზეც ერთგვარი პოსტმოდერნული არანტრუ-ბაა, მაგრამ ერთ, ყველაზე მთავარ განსამიუნ ნიშანად ამ „ნეო-სუ“-ს გამოვლენებისა პოსტმოდერნული სოურრალიზტიკა-ნი — კელავ გათმორებ — შენიშნება საკუთარის კრეატი-ვლობა, მდელლობა შექმნის ახალი მიატრუელი და ახალი სურრული-მეგრანებით მდგომარეობის სამყაროსი. მეგრ-ანების ახლებური მდგომარეობა და განცდის სიახლის მიზინობა არ არის პოსტმოდერნიზმის ბუნებრივი.

თამარ იხაკიას ნიშნები სოურრალიზობა და პოსტმოდერ-ნულიზობა უდევოდ აქვთ და ვინა შიმა და სამყაროს პარანო-კული ხდება; ბუნებრივად ჩნდება ფსიქოლოგიური სარ-ჩულის მიდგენის მიზინობა, რასიციანაც იუნგის „რევი-ტიკოს“ ამ კლასიკურ სურრალიზ მაქსიმალურადაა მოარგებუ-ლი „როცა შეგნებელი ცხოვრება ცალმობრია ხდება, ამ მდედარი გზით მიმართება, ეს ბატება ინსტინქტიური ამო-დინა ზედპარზე სიმწრება და ხელუცანის ფინტაზიებში, რათა ახლავინონ რიგოვრ ინდივიდის, ასვეც ეპოქის ფსი-ქიკური ბალანსი“, და „როგორც საზნის ანტროპიების პო-რუნების ფსიქიკას, ასვეც ანტროპიების ერის სულიერი ცხოვრების მიატრუელი მიმომქმდება“. ცხოვრება კი „არასირი“ გზით რომ მიდის, ყოველ შემთხვევაში თამა-შეფრევ რევიტიკოსის არამარსიოვლ (ზემოთ ჩვენ შიმა და პარანოკული ხდება ეხსენებ) ცხოვრების აპირი-ბებს — აღბით აქოსიმასიით დახაიანბნებულ თვინა.

ხატები, ხატები, რის შესახებაც უნებ საუბრობს, გა-მოკვეთილად ნიშნულია არამარტო დღასიკური „სუ“-სთვის, არამედ ჩვენს მიერ აქცენირებულ სამივე მწერალ ქალბან; საერთოდვე თამარ იხაკიას ლიტერატურულ პრო-ცესში საკმაოდ აქტივულიზება ენ. „დრამატესტიკოს“ (ტერ-მინი www.demo.ge სადაც ის სულ ზედა მნიშვნელობით არის გამოცვენებული, მაგრამ, ყოფილი, თავისი პირდაპირი მიმ-დენლობით სინამრსა, ხელეთა ტექსტებით უფრო რისტად გა-მოსახება ზემოაღნიშნულ მიმდინარე პროცესს), სადაც სინამრსა, ხელეთა, ენაონეროზი ამკარად გამოხატულ შე-მოქმედებით და, ამდრად, „სუ“ ნიშნებს ღლბს.

post-ის ეს აღტრუ-ნაყად, დანმშენებელი ვარ, უფრო მყარა, საცნარობო ნიშნებით შემოსაზღვრავს საკუთარ კონსტრუქციას. ერთი რამ მაინც ფაქტია — არის მდელლობა პარალელური რეალობის ახალი, ახლებური კრატეტიკოსის (თავისი ამკარა „სუ“ ნიშნებით), ამტრუ ამ არტეფაქტის დაინიშნავა მე თამარ იხაკიას მიერ მიანიშნებულ „სო-ურრალიზობას“ დავეთანხმები;

„პირა“ თუ „სუ“ რეალობისკენ უფრო ნიშნულ მოვლენ-ის მარინა ნანობაძე-გიორგის „ჩემი მომავალი მკვლელი“ (ლტპალიტრა, 2009) ნაშოადგენს, სადაც სოურრალიზტიკოს-თვის მისასახლებელ სასონარკვეთლობის სარჩულ, სა-ფრეველი მიღებაზე ამოსხილი, მოყორებამდე ნაცემობი ყოფის თითოეული დეტალი და შესაძლებლობათა უსახლე-რობის დამორწმუნელი ცოდნაა. მოვლისმეტყველ მტე-ფორია ამ ნაწარმოების საბერა, რომელსაც მყარი ფორმა

არ განაჩნდა ის ცივილიზაციული მიღწევების წყალობით მომენტალურად გადაეღის ფორმადან ფორმამდე, საზიდან საზუ-სა, ხოლო რა არის ნამდვილი, "პირველი საბუ" — არ ახლავდა. პარტისტატი სიკვდილი (მშენებელი გრატეკა, რომ ესეც ცივილიზებულიობის გამო დარეგისტრირებული და გრადიუ-სა წამსული ქვეყნება), რაც მხოლოდ ერთგულს არჩევნია, ეს არწევნა გარდაცვალების ფორმის არჩევნა გულსახ-მომს. სხვა ირონია, რომ ერთი სახის სასონარკვეთიდან მ-ვანმა შესაძლოა სხვა საქართველოში ყოფნის არჩევნის სა-სონარკვეთის ირონია ამოიკითხოს, რაც ადბათ ქართველის გამოვლად, უპერსპექტივი დეგამარყოფას ნიშნავს მწერ-ლისთვის; მაგრამ ეს უფრო მწერალი ქალს დაეცემოდა არ-ჩევნა კი არა, ნერთი ლოგიკის არჩევნა; ქვეცნობიერის მიხედვით ავტომატური ნების რეფლექსია.

6. კანონიერი განმარტებით (მრტეონი), სურრეა-ლიზმი ნიშნავს ფსიქიკური ავტომატისმა, რომელიც მი-ხედვით სხვადასხვა არის რეალური ფუნქციონირების გამოხატ-ვას... აზრის კარნახი გონების მხრიდან ყოველგვარი კონტ-როლის გარეშე... სურრეალიზმი ემყარება გარკვეული ასოციაციური ფორმების უშლიდარი რეალობის რწმენას... იგი მისწრაფის დაანგრიობის ყველა სხვა ფსიქიკური მექა-ნიზმს და დეკავიუს მათი ადგილი მთავარი ცხოვრებისეუ-ლი პრობლემების გადაწყვეტებას.

თეონა დოღენჯამიელის უკვე ჩამოყალიბებული ხელწე-რა მასობრივი ფილოსოფიის რეალობის შესახებ პარადი-გურად სირქვიდან მეტაფორირდება. მისი "ქვეყნა" ასოცი-აციითა მეტამორფოზების ვაჭყუა, რომლის ინტენციია დაბ-მული, დაეცემა, გადაგვარებული საბიოციკლი სიერ-ციკლი თაყის დღენდა და ახლად, ამ ახლებურად მოძილოდ წინააღმდეგე მყარად — არაფრისმყოფად — დადგომის სურვილია (მანამდე იყო იტალია, ანუ ხელეწმუნია ახალი სამყაროს ძიება, რაც ყალბი აღმოჩნდა გარეგნული კლასიკურობის მი-უხედავად; შემდეგ და შემდეგ: სეკუარლის სიზღარება, ამბობდა ახალი თეთმყოფადობისათვის, კლდე ძველ რი-ტუალთა გამარჯვება და ბოლოს — კვლავ დიდი დაბრუნ-ება; ძალიან სიმპტომატურია ფრანგური ნიღლის ფრანა "ვერტიდან": "მთხედი, რომ სამყაროს ტილოზე უხადი და ახლათახალი სიკარცელის მექენას ფერების დაფრეება, ან, უბრალოდ, გადაირცევა სტირდება" — მას შემდეგ, რაც თბობის ახალი და უხადი სამყაროს, თუნდაც ხელეწმუნის ნიშნის მექენის დაუფლების ცოდნის სურვილით იწვება.

თეონა დოღენჯამიელისავე "განსაკუთრებული სავმე" ინტელექტორად მსგავსია ეს ახალი "პარადისოს" გვემა დაფრედა და მინარსობრივად (კლასიკურ კატეგორიებზე თუ ადვალტებზე), რაც "ვერტიკლს" მსგავსად ცხოვრებუ-ლი კი არა, სასიცოცხლო პრობლემების დემონსტრირე-ბა, იმეორის სიციხეობის, არწმობის, სადაც ბერნი ვაჭ-მა, მეტასე კი ხელისგულზე აქვს დიდი სამოთხის "პარადი-სოს" გვემა; სადაც გაურკვეველი უსახური პარტივისა თუ მასის მოღვი ძილისმეგვა ამ პარადისოს განადგურებისა-ვერის იმის მიმართული. ავტორი ახალი სასიცოცხლო ფორ-მის მოთხოვნის ამ მდგელობას რადგანაც სახელდება "პა-რადისოს", მონიშნავს, რომ უსახური მასის მდგელობის-სა მსგავსა, იდეა, მოთხოვნა არა ნადგურდება.

მოდერნიზმში ამ ავტორისავე იგივე რეალობა მონიშ-ნება: გადადობა ძველ სასიცოცხლო სიერცემში, რაც დებუ-სილად უმეცოცი ასოციაციით ვაჭყნა აკუმულრდება (სა-

ციაციები მანიშნებს აბსოლუტურად ცნობილ, ამოს-ნილ და, ამდენად, ემოციავითიულ რეალობას, ყოფას).

სურრეალისტური ლოზუნგი "სიყვარული, სილამაზე, ამბობი" — სამივე შემოხდასხვევებულ ავტორთან ლატ-მოტუურია, მაგრამ ამბობის მოთხოვნა თვალსაჩინოდ მსაფრია, რომ შესახებაც საგანგებოდ გვიანდა შეცნობით, რომ პოსტკრიმინალური ავტორები და ნაერთად პოსტ-მოდერნი, სრულიად უემოციო ამ მოთხოვნის მამართ-მელების "დავიწყება", "გადარეცხვა" საფუძველ ცნებუ-ბად მოჩანს ამ დაწესობითი ნაკადისათვის.

სანატურეთა, რაც მანიშნებს "სუ" ან "პარა" რეალო-ბის კი ახალი გამოვლენებით; რა უნდა გაამართლოს მან? თუ გავიზიარებთ პოდრარისეულ თვალსაზრისს, რომ პოსტმოდერნულ ეპოქას ხელეწმუნებს არანაირი კვებრი აღარ აქვს რეალობასთან, ის საკუთარი თავის წინადა სი-მულაციითა, ხოლო სურრეალიზმს ფირი რეალობაში სა-სონარკვეთის ატმოსფერო (კლასიკური განმარტებით თუ ეხებმძღველებში), სანატურეთა სულიერ სინთესს ან დილექტატურ მეტამორფოზის ვიდეობა "პოსტმოდერ-ული გარემო რეალობასთან (თუ დებულებებთან) საერ-დენს ავლის, რაც სიმულაციური მეტამორფოზის აპირობებს ყოფას თუ შემოქმედებებით, სიმულაციითა თავის შირე სა-სონარკვეთის გარკვეული მეტამორფოზის შესაბამისებუ-ლია, რამაც ფსიქიკური გადაარჩენის ინტენციით შესაძლოა თავშესაფარი სუქმარეალობაში მოკოს; რაც თავითა-ვად ახალი რეალობის მექენის ქემინიტიც მცდელობა ან კვლავ სიმულირება.

კვლავ ვსავს კითხვას რა უნდა გაამართლოს მან? (უარ-სულიერ უარყოფილია, ამიტომ არ ეკითხვობო: "რა უნდა უარის და წვეტებზე მე დატოვოს მან?")

1. სუბსტანციისა და საკუთარი თავთან ახლებურად (თუნდაც დაუგერებელი) მიმართების დამაშე?

2. რომანტიზმ-ლორისმის ხელახალი მოთხოვნა?

"სუ" ან "პარა" მეტამორფია, აღბობა, აუცილებლობასაც იტენს, რადგან ევლარ ზერხდება საკუთარის შემოქმედე-ბითობა (არა გადაფასება-გადანერ-დეკონსტრუირება) თუ არ ჩართოს "სხვა" სამყარო (ამ ნაკადის ნინარე არტე-ფაქტად შექნელდა ლამა თამბუკაშვილის "შერე რა, რომ სველია სველი ისასამან" იმ ნიშნით, რომ განახლებადობის, სხვა ხედვის ატექტაციის უნარი მხოლოდ "სხვა" სამყაროს ჩართობა მიიღწევა; ვფიქრობ, "სხვა სამყაროს" ჩართვის მოთხოვნა ძლიერდება ხელეწმუნის შოგადება.

ეს ლაკონური თქმა-ნამონათვლი მხოლოდ გარკვეული მეტამორფოზის აღნიშვნას ისახავს მინადა. ჩემთვის სანატე-რუსად მამანამდებულ ფაქტს ნარმოადგენს ის, რომ "პარა" თუ "სუ" რეალობისკერ წინააღვა-გადახვევებს ქალურ სამ-ყაროში იძლევირა, რომლისთვისაც ინტელექტორში და ახა-ლი სამყაროს მობა ირგანოდა, საფუძელსამიერი თვისება. სამ შემოხდასხვევებულ სახელს, რა თქმა უნდა, შემთვე-ვით, მაგრამ ასევე ინტელექტორი ინტენციით ავროიანობთ მქელების ნამდობის, გადაფასების შემდეგ ამ ახლებური მეტამ-ორებითა კვლავდამრბუნების ფაქტიც და სურელოც.

რადგანაც შემოხდასხვევითა უკრ მხოლოდ სრულად ფაქტე-ბია და არა პროგრამირებულ-მანიფესტაციური ენაზეა, ამიტომ უფრო ქალურად ლირიკულ შობატმდებლობას ტო-ვებს, მაგრამ მანაც დამინატურესებელი ახალი სამწერლო ფაქტურის მოლოდინში.

როსტომ ჩხვიციანი

პარადოქსული დროის კვლევა

ივანე ამირხანაშვილის დღიურის ფრაგმენტი

რაც გვინახავს, ვეღარ ვნახავთ...
ქრონოლოგის სახელწოდებამ ღამის სურტიციად ჩამეტყა ეს ფრაზა საზოგადოებრივ ცნობიერებაში.

ჩამეტყა და... ეს იყო და ეს, მისი გავრძელების სურვილი არავის დაბაჟებია, ვიდრე ივანე ამირხანაშვილი ამ გაპყვებოდა კვლამ:

— რაც არ გვიჩინებს, ვნახავთ. ქიხთვობამ და გიგერის ეს ხომ ასეთი უბრალო რამაა, მე რატომ არ მომეფიქრებაო.

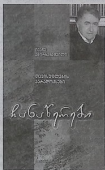
თუ მოგონის, ახლა უკვე შენციაა, ისევ, როგორც უამრავი ანდაბა, ხატოვანი სიტყვა თუ კალამბურია.

მარჯვდებ მომხველობ, როგორც კი სამუალებამ მოგვეცემა, მსჯელობასა თუ მტკიცებას რომ გავთავაშობდეს და გავიხალისებს ხოლმე ამგვარი ფრაზებიც და გამოითქმებიც, და ახლა უკვე მათ შორის გვეგულება ეს მოხდენილი მანქანაც: რაც არ გვიჩინებს, ვნახავთო.

ამისთანა და კიდევ უკეთესი მიგნებანიც უნებად დაიძებნება ივანე ამირხანაშვილის ლატერატურულ-კრიტიკულ სტატიებში, სამეცნიერო ნაშრომებში, დოკუმენტურ ნაშრომებსა და მცირე ჩანაწერებში, რომელთაგან ერთი ნაწილი ცალკე რკალად ამოიკრება და თავისუფლების პარადოქსების¹ სახელწოდებით ჩაერთო „ინტელექტის“ მიერ წამოწყებული ახალ პროექტში „ჩანაწერები“, მახვლავნიერულად, ღრმად დაკვირვებებსა და მოსახრებებსავე ერთად კლამბურებიც რომ ხშირად შეგვხვდება და დახვეწილი იუმორით შეზრდილებული პასაჟებიც, თუ თავიდან ბოლომდე იუმორითა და სიბაღისით არ სუნთქავს ესა თუ ის მონაბტურა.

ერთობლივ მწერლობაც რომ დროის შეილია და დროს მოხდეს, და ცხოვრებას კვლობაზე განიცდის ცვლილებას, გადასხვადფერებასა და გარდასახებას, კრიტიკონასათვის მთავარი მიზნაც ასაა, რომ ამ მდლფარე პროცესებში უცვლელი რჩება სული.

— ერთადერთი, განუმეორებელი, თავისთავადი, ყველაზე განსხვავებული ქართული სული, ხასიათი, ანუ

„არსება-გონიერი“, როგორც სულხან-საბა ორბელიანი განმარტავს.

შვენი საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ყოფი და მწერლობა არ განიცდის ნომოლოგების ნაკლებობას, და ასეთ დროს განსაკუთრებით მწიგნობრებელია ისეთი პიროვნებების არსებობა, რომელნიც ინარჩუნებენ აღტაცებისა და განცვიფრების უნარს და მუდმილით ეს განცედა სხვათაც ვაუზიარონ — თანაც მამხიდეველად, ექამრესიოულად, ეფექტური ფრაზების გამოყენებით.

ენერგოულად ჩაგმიჩინებენ, რომ ისეთი ფაში დაბა, მწერლებს აღარ უსმენსო?

ივანე ამირხანაშვილი თავის შეგონებას ვამცნობს, რომ თუმცე მწერლობა შეიძლება ზოგჯერ განსატირში ჩაეარებეს, თავის ბუნებას ვერც გატირებებისა უღალატებს და ერთ მშვენიერ დღეს მაინც იმძლეურებს, იფეთებს და განსააციფრებულ ამბავსაც გავგვარებს.

ხულის პირას ყველა ვნახდარდართ და გვიცერია ტალღებისათვის, რომლებიც ნაპირსაკენ მოისინადიან, და შევრც ვაფიქტორია, რომ ეს სწრაფვა არასოდერე გათავდება, და რომ მუდამ იქნება სიცოცხლის ეს მოძრაობა, ტალღები ყოველთვის მოვლენ ნაპირთან, ნაპირი კი ყოველთვის დაბედება ტალღებს. მაგრამ ეს ფიქრი ამ მხრივ აღარ განგვოზოგადებია, რომ:

— ხედა ცხოვრებაა, ტალღებია — ნივთები, ნაპირი — მკითხველები.

და მარადიული ნრებრუნვა ასეც გრძელდება.

ხან დამშოფებული, მინაველებული, ხანაც მელავარი, მფუტყავი, განმაციფრებელი.

და ეს ყოველივე განსაკუთრებული სიმძაფრით აღეძება, როდესაც ტყეობაში იძყოფები, თანაც როგორც ტყეობაში — დემოკრატიული თავისუფლებისა.

როდესაც ვერ უძლებ თავისუფლების სიმძიმეს და ვერც დემოკრატიის არსი შეგმიცნებია ბოლომდე, შედეგად რას დებულობ?

— პარადოქსულ ყოფიერებას.

მისი ერთ-ერთი მთავარი ნიშანი კი ისაა, რომ სიტყვა დაცლილი ვახსნავით მარტავს აზრს.

მაგრამ მოუხვედავი ამისა:

— მაინც გინდა რაღაც თქვა, ოღონდ არა ძველებური, „გზონი“, არამედ პარადოქსული დროის შესაბამისი, რადგან ძნელია ტყვიანურად ლაპარაკი იქ, სადაც ყველა კმაყოფილია თავისი ტყვით.

როდესაც გასრმდგანებული გაქვს შენი ეპოქის თავისებურება, რა განაკვირია, რომ თუნცე ჩანაწერებსაც ამ პარადოქსული დროის შესაფერისად ადგენდე.

ამ გადასხვადიდან მე ვთავიფოვ ამწივე, რომ არამარტო ჩვენ უამყოფებით დემოკრატიული თავისუფლების ტყეობაში, არამედ მთელი მსოფლიო.

— ხველვან გამოვირიან დემოკრატიანც, თავისუფლებაზე, ადამიანთა უფლებებზე, მაგრამ სიტყვა არ დასცედე-

ბათ ზნეობაზე, სინდისზე, მორალზე, რადგან ეს ყველაფერი ადამიანის შიგნით არის, მათ კი ყველაფერი გარეთ გააქვთ, ყველაფერს ამიშვებენ, აძებენ და ალიაჩებენ.

„გამოვიღე გარეთი!“ — რომელიც გვიავიზოვნ, რომ ახალ ნიღბს ქრება შეხვედეთ, ამ მოვლენაში გაცილებით ღრმად შევხებით უნდა დავინახოთ, ვიდრე ზედაპირული აღწერა გვიკარნახებდნენ რაიმეს. შინაგან გარეთ გასასვლელად კი „გვეწოდებოდა საბედისწერი ძალა — დაარქვით ამას, გნებავთ, დემოკრატიზმი, გლობალიზმი ან თუნდაც პანდემოალიზმი“.

როდესაც გაბრძნულ გარსის მარცხს კულტურულ გატანტროვას ახსენებს, ქართველი კრიტიკოსი ავრძელებს ამ მსებელებსა და ამტკიცებს, რომ ეს მარტო ლათინურში ამერიკის ტრადიციები არ არის, კონტრბანანდული ფსევდოკულტურის ჩვენსაც ძალუმად შემოქრალა და კიდევ დანევლები აღმოვხვრება მამაბაბური კულტურის მსახურებში. და რომ ჩვენც ეხებოდა ნაწილი ევროპის მსახურის სოფლად, სადაც ადამიანებს ერთმანეთთან გრწობები კი არა, ელექტრონული ქსელი აკავშირებთ.

მაშ რა გამოვიძი: დემოკრატია თავისუფლების ნინაბლმდე! და სასაფილო არ ეყოდა კრატკოსის გამოკამათება: ეს ხომ პოლიტიკური ოქსიმორონია და სხვა არაფერი. მართლაც ასე რომ ფიქსი, ამას ხომ ჩვენს მაგალითზე ვერ დავინახავდით, ჩვენს ტყავზე ვერ გამოვცდივით.

ახლა კი ასეც შეიძლება მოხდეს, რომ ქართული ენა თავისუფლების მსხვერპლი აღმოჩნდეს, და თუ მაინც ვადაირჩენს თავს გლობალიზაციის პირობებში, მხოლოდ „კაბილების შინაგანი უნარით“.

ამ გამოქცემა კი ასე ანაბერებებს ჩანანურების აეტრონი: თავისივე ხასიათი, გამძლეობა, ხმტკიცე და, რაც მთავარია, შინაგანი სტრუქტურა — განუყოფელი იბეროკული კავკასიური ციხისმიჯრე, რომელსაც ვერაფერი დაეკარგა აღმოსავლური ლეკიკის ნიადაგში.

გამაშინებულად კი ეკვლუბა ისტორიულად დადასტურებული ფაქტბ, რომ: ქართული ენა საგანგებო ვითარებებში ყოველთვის აღელნდა მიქსიმალურ ხმტკიცებს, ამ პარადოქსს კი ამყარებს ბუზბან-საბა ორბელიანის „ლექსიკონი ქართულად“ განხებნება, მექსინილისა სპარსული ენის ტრადიციური შემოტყვის ვას.

ესეც ჩვენი ყოფიერების სახლი — ვადასარჩენი რომ გავხედომა, და ვილა ჩივის მის კრიხსულ მეგობარკობა, ოღონდაც თვალადახედებო არ გავიქრეს „ერთადერთი, განუყოფელი, უაღტრნატიყო თავმუნხადარი, რომელიც ჩვენივე უგულისყრობითა და დაუდგერობით ფარლალადა ჩაღრად ექვეყნო“.

და კიდევ კარგი, ახლა მაინც რომ მიხვდებით: — ენა ზნეობრივი მოვლენაც ყოფილაო! არადა, კრიხსაული ენას კანონმდებლად და მეხარახატრედ ვინ თუ რა მოგვეტყვნია? — მამობრივი ინფორმაციის საშუალებები, ანუ „თავისუფალი მასმედია“, რომელსაც ყველაფერი — რეალბით დანსწეული, ვასართობი თამამებით დამთავრებული — პლუტონს გემოვნებაზე, ბრბოს ინტელექტზე, მასების რეაქტივბზე ანებს გათვლილი.

მაშ რადად უნდა გვიკვარდეს ორგველი შუბაბარის კილობ, შიდაბიური სტილის გაბატონება?

არც გავიყვოს.

კიდევ კარგი, რომ მეგვება არა გვსურს და ვებლაუტებით ყველაფერს, რაც ამ საზარელი რეალიზბიდან დავიკლნივინებს თავს და სახელმწიფობრივი სხვლებისა და ნიღბის რღვევის, ენის რღვევის გულგრილი მასურებლებიდან მოილსდამოილს გადავცეცებით ამ ქრისთფუნება, რომლებიც ცრუმზლიანი თვლებითა კი არ მიაყვლებენ ძვირფას ნემსტებს სასაფლაოზე, არამედ თავგადაკლულნი იბრბობებენ იმისათვის, რაც ძვირფასი და სახსტყარია, რათა შეინახონ არსებობა და ერის თვითმყოფადობას ეკლავაც გააუზღუნენ საიმედო მიგზურბებად უკუნითი უკუნისამდე.

ეხადია, საამისოვ აუტელბლად უნდა შენარჩუნდეს სულიერი ნესრავის უწყვეტობა, იმ სულისა, რომელიც უფალია, და რიგორც პავლე მოციქული ირწმუნებოდა კონინთელთაგან მიწერილ მეორე ეპისტოლუბა: სადაც არის სული უფლისა, იქვეა თავისუფლება [3, 17].

და ივანე ამირხანაძეილი ამ თვალთა გადახედვას გარდასტვებს ვასა, რათა შევგახსენოს, რომ ეს სულიერი ნესრავი ქრისტიანულ სამყაროში მაშინ დაირღვა, როდესაც დანსყ რელიგიის სეკულარიზაცია, რელიგიის სეკულარიზაციის კი თავისთავად მოუყვა რეველუციბი — ერთი შეხედვით, თავისუფლებისათვის, ფაქტობრივად კი მონობისათვის. ადამიანებმა თავისუფლებისაკენ სულა გონებით დაიწყეს, რაც იმას ნინაზდა, რომ ითვითთვე ბოძებულს ლეთერი ნურბრეცა და სულს დიაბელქტივაცა დაირღვა. თავისუფლების სულს რაციო შეეპარა. ამიტომაცაა, რომ: თუ რუბადავს დროს ადამიანი თავისუფალია იმდენად, რომ არ ღიქრობს თავსუფლებაზე, ახლა იწყება მსჯელობა, — „როგორც ვიყო თავისუფალი?“ ხოლო თავისუფლება მაშინაა დაკარგული, როცა მასზე მსჯელობას იწყებ.

ნესტანია რომ ტყვეობაში იმყოფება, მკვლევარის აზრით, აგი მაინც თავისუფალია, და თავისუფალი იმდენად, რამდენადაც თვით სამყაროს ლეთერი ნესრავის ნაწილია. თავისუფლების სული, რომელიც მასში სუფევს, ნაწილია თავისუფლების აბსოლუტური სულისა. მამისადავამ, რამდენადაც სამყარო თავისუფალი, იმდენად თავისუფალი ნესტანაც.

ყოველთვის ასე ექნება, როდესაც თავისუფლებისაკენ შინაგანი დიაბელქტიკის ძალით მიიწევ და არა გონების კარნახით.

პარადოქსული დროს შესაბამისია...

შინაგანი დახვეწილობითა და აზროვნების სიღლით, ივანე ამირხანაძეილის კრიტიკულ-უსთეტიკური პროზა ძალდაუტანებლად უფრთხება ევროპულ კრიტიკულ-ესეისტურ მიზებათა ნიადაგს, და თუმცა უშუალოდ არადა ამტლავებენ ამ სწრაფებს, ამ თემის ორგველი ნიგნაში გამოიღლი მსჯელობა თავისთავად მიგვახვედრებს, რომ იგი მარტოვე ტრბონის დაზუსტებას არ ცდილობს, როდესაც უკვირდება, თუ რას გულისხმობენ ცისმყარყანრები ჩვენი ლიტერატურის ევროპულ რადიკალს ვამართებენ, არამედ ღრმად დაფარულ ლტოლვას ავლენს.

არა, მარცხს გულისხმობდნენ თემებს, მოტყეებს, მხოლოდმეადველობას, პოეტკაცს, სტილს თუ კიდევ სხვა რამეს?

ახალი ნიშანი

უთუაგ მხოფლმხვედლობას — ასეთია მისი დაცვნა — ინტელექტუალურ სისტემაზე აგებულ მხოფლმხვედლობას.

მხოფლმხვედლობა კი რას მოატყს?

— მხოლოდ განათლებას, სისტემურ განათლებას, რომელიც სიღრმისეულ იმპულსებს ნარმოშობს მწერალში. თუ ეს არსებობს, რადიუსი თავისით, ყოველმგვარი ძალდატანების გარეშე სწორდება.

და თუ დაინტერესდები, რა საერთო შეიძლება აქონდეს თავისუფლების მარადიულების ავტორის დასავლელ კრიტიკოსებთან, პასუხი უნებურად თვითვე აქვს გაცემული: მხოფლმხვედლობა.

რადიუსი თავისთავად, ყოველმგვარი ძალდატანების გარეშე გასწორებულია.

ლიტერატურული ცხოვრება

მინიატურული გზა სევდიანიდან მხიარულამდე

სამშვიდის, სამხედრო-ვისა, მადლიერების განცემის, მადლიერების მხაზვლის, ვინც კრებულებას თავდაპირველს სახელ-მწიქსებს; აქ გველაფერს კეთილშეგონების მხრებელი ხელი ატყვია; აქვე განათლებული ილიას კალენის ნამეტყველო ცენტრი. მშვენიერ ლიტერატურისთან მუხეველი განმხვედლა სახარული სუფიდა ამ სადამის მუხეულის დარბაზში. მასამსველა გახლდათ **თამარ მჭედვე**, რომელიც თამარზე უნამრელებს და სთხოვს და ვერადიხებს სტუდენტს, მგობრებს, კოლეგებს.

— ჩვენი ვეფლით უცნობთ მკვლევარ თამარ მჭედვეს, მგობრად დღეს ვეფლებთ მას, როგორც მწერალს, ავტორს მინიატურების კრებულისა, რომელიც ამ რამდენიმე წლის წინათ გამოიცა. მხატვრული გარდა **დაჩუღია**, რეჟისორების ერთ-ერთი საუკეთესო მკვლევარ. ესევე ერთ-ერთი დატყვია ილიას, რომელიც კრებულის გულმოდგინედ მოიკა, — თქვა **რისტიან მჭედვე**, რომელიც სადავოს უმჯობესება. მან მოკლედი მხოფლია მინიატურის, როგორც დანის, ისტორია:

— მინიატურის სამშობლად აღმოსავლეთი უნდა მივიჩნიოთ, თუკა ვერსამდე ერთმან პოპულარული გახდა და თავისებური განვითარება მხოფა, ჩამოყალიბდა ეპოქურ, დრამატული და ლირიკული ფორმებზე. მინიატურა თავდაპირველ პირობისა და პირობის მოყვანაზე იმყოფებოდა და ამიტომაც იყო, რომ მარად ზოფდებოდა თავის მინიატურებში ახვე უნდაი ატყვებოდა პროზაზე. რაც შეეხება ქართული მინიატურისა, აღსანიშნავია ვინა-ფუნდუსის, ნიკო ლორთქიფანიძის, საბერძნეთისა და სხვათა დანად, რომელთაც საფუფუნელი მკვლევრის ამ დანის დასკვნებების ქართული მწერლობისა. დღეს არავალი მწერალი მინიატურის მინიატურის დანის და მათ შორის უფროვე აღსანიშნავია თამარ მჭედვე, რომლის ნაშრომებში იკვებოდა კოლორტული ხასიათები და თავისებური ფორმები.

თამარ მჭედვეს მადლობა გადაუხადა მუხევერის ორგანიზატორს **ნინო მამარიაშვილს**, რომელიც მჭედვესა და დამარველ საზოგადოების სადავოს მოუფუნა მუხეველს — **მინა ციციშვილს**.

თამარ მჭედვის მუხეველებს ზე საუბრებს ლიტერატორებმა, მკვლევრებმა და მწერლებმა აღნიშნეს, რომ:

„როდელია სათქმელის გამოხატვა სერო ფორმის ტექსტში. თამარმა ეს მოახერხა. მის მინიატურებში ჩანს იამბურული მერსობებებისა და მინიატური კულტურა“ **ტყეა მჭედვე**;

„ვეფერის, რომ შედეგა თამარის მინიატურა ავტორისა და მკითხველის შორის. დამიტყვა ვეფლის შორისმომხატვრისა და ეს ბევრს ავალმუხელებს ავტორის ქალს“, როგორც ხუმრობათ მჭედვეს თავი ხოლმე მას. ვეფლისთვის ექნობოდა თამარ მჭედვის მწერლობა მოფუნებოდა, პიროვნული თვისებები, მისი საინტერესო და ღმა სიტყვა. ის არის ისეთი მწერალი, რომელიც თავისივე მუხეველების მხატვრულია“ **მინანო ყოფიანი**;

„მასამსივე სადავოს ეფინებოდა. კარგი ეფინებოდა, ასეთი ლიტერატურული მუხევედები იმარდესოფეს რევიონებშიც, მადლიანად, ისეთი კულტურული ტრადიციების მქონე ქალაქში, როგორც თავადაც ვიცი და თუკა“ **ციცი მამარია**;

„კენ სტუდენტობისადაც ვეფლობოთ, მისი მუხეველები პირველი მუხეველები შეე გახლდათ და შემოიღია ვითორია, რომ თამარმა უნდა მწერს, რათა კიდევ გავხატვროს ახალი მუხეველები ნაშრომებში“ **მინა ციციშვილი**.

თბილისის დემეტრე თავდაფუნების სახელობის ეკლესიის ნაშრომებში, **მინა მადლასისა ციციშვილისა** აღნიშნა, რომ თბილისში, სენაქციის უბანში, მუხევეს დამიტყვა ყოფიანის სახელობის ტბაში და ამ სასუფუნელო საქმეზე განვული თამარეფლისათვის მადლობა გადაუხადა თამარ მჭედვეს და მის ოჯახს.

სადავოს განმარტებლობაში თამარ მჭედვეს ნიციანის მინიატურები „აუბნედავი“, „ამოხიზა და ოცენა“, „ვეფერის მუხევერისა-დან“, „გადასტყვული დაბადების დღე“, „კალენის ზე და მუხევერისის და ელისაბედი“, „ის, რაც არ იყოფებოდა“, „ამირანი და ნარტყელეტი“, „კრედი“, „კალენის დედა“, „აუტყვეულოზოფი“ — უსამართლოდ“, „როცა ვეფადა ავტორის“, „მოხევერული მდენიერებ“, „მალე ახალი მდენი მოვა“, „ავტობიოგრაფია“.

ეს ღამისი მუხეველებით სადავოს მომთხველი მუხევედრის იმედი დასრულდა და თამარ მჭედვის კითხვას საკეთილ თეფა-თა აკრეგა? ჩვენი მუხეველია ეფინებოდა — თამარ მჭედვე ვეფლა სიციფისთან ერთად არის მინიატურული პროზის ისტატატი

***

გლობალიზაცია დაპატარავებდა მხოფლით და გაზრდიდა მხოფლით კულტურული კატასტროფის აღბეჭობას. პარადოქსული დროის შესაბამისად კი ამ რეალობის განვიცადა ამგვარი ფიქრისაგ გამოჩნეულა: ნეტა რა ცვლილებები შემოატყს გლობალიზაციას, მავალითად, ტრანსკევილების სუფაბიო?!

***

ჩვენ ვერაც ტყეეობაში გამოვეტყვივართ, დემოკრატიული თვისუფლების ტყეეობაში და გვეხარებება ნეტა-ნის ბედა, ქვეყნა ციხეშეც სამყაროს ღვეთური წესრიგის ნაწილად რომ შევიტრინობოდა თავს და ძველმუხევა ამიტომაც მერითოფა თავისუფლების ამსოფლურ სულს.

ანდრეს სობრინეს ტექსტი უბრალო და ღრმად სულიერია. ვეფლა მინიატურაში არის უნიკალი სიციფი“ **ირინა მალეოვა** (რუსი)

გიორგი ქავთარაძე

მიგრუნება სათავიანსაკნე

რეჟისორ ნანა ჯანელიძის
მოღვაწეობის შესახებ

მას შემდეგ, რაც მომეცა საშუალება გავეცნობოდი კინორეჟისორ ნანა ჯანელიძის ბოლდერიზიან ნამუშევრებს (სხატერულ-დოკუმენტურ ფილმებს „ვალიანის რაინდები“, „ნეტავი იქ დატრია არის?“ — ფილმი ვახე კავთარაძეზე, სხატერულ-სამეცნიერო კინოგამოკვლევა, მიძღვნილს „ქართული მეოთხე აკაკი წერეთლის მოგზაურობის რატა-ლეზუმში“ (ავტორები ნანა ჯანელიძე, მარინე ვერცხლაძე, ნინო ნატროშვილი), სარედაქციო-საგამომცემლო პროდუქცია: „თენგიზ აბულაძე — ანარეკლები“ და რუსი წიგნის მოგონებებს „კონოს დიდ გზაზე“), ჩემთვის სრულიად მრულოდნელად გამიჩნდა სურვილი ჩემი არაპროფესიული არაა გამომიქცევა მის მრავალმხრივ და ნაყოფიერ შემოქმედებასა და მოვლენებაზე (მთვლედივად იმისა რომ არაპროფესიული არის გადკურება ჩვენს დროში მაინცადამაინც მიღებული არაა). და მემაში იმ ემოციების შესახებ, რასაც მისი შემოქმედება აღმიძრავს.

ეს სურვილი მით უფრო უჩვეულოდ მესახება, რომ არავითარი პრეტენზია არც კონოსა და არც ხელოვნების რომელიმე დარგის ოდნავ მეტადინობაზეც კი არასდროს არ გამიჩნდა. და ეს ნერილივ განუვლილსადაც მხოლოდ ადამიანური დამოკიდებულების გამახატულება. ამივე დროს თავის გამართლებას იმაზეც ეძიებ, რომ XIX-XX საუკუნეთა მიჯნაზე ნიგნანაკიანის მოქალაქეების არჩი სხვადასხვა საზოგადოებრივ თუ სახელოვნებო საკითხზე ბევრად უფრო თამამად გღერდა, ვიდრე მოგვიანებით, როდესაც საჯარო მხედრობის ასპარეზი პროფესიონალმა კრიტიკოსებმა მიიტაცეს. თუმცა, როგორც ხდება, ამ უთუოდ პროგრესულ ეთიარებას მყოფე მხარეც გამოქცევა. არაპროფესიონალიებს არჩის გამოთქმის შესაძლებლობა პროფესიონალებმა ნაართვეს, რითაც მათა არჩი სრულიად ჩაახშეს. და დღეს ითვლება, რომ ხელოვანის შემოქმედებაზე მხოლოდ ხელოვნებათმცოდნეს აქვს აზრის გამოთქმის უფლება. სიმართლე გითხრათ, მეც იმავე აზრზე ვდგავარ, მაგრამ ქალბატონ ნანას ბოლო დროს მოხლავებულმა ნაწარმოებებმა სურვილი აღმიძრა მოქალაქეს დამოკიდებულება გამოეხატო ამის მიმართ, რაც ამ პროდუქციაში მიღელებს და სიბარულის გრძნობას მიღელებს. თან რატომღაც მეჯრა, რომ ძველი გაგებით მოქალაქეობრივ პოზიციას პროფესიონალი კრიტიკოსის მოსაზრებებთან თანაარსებობის მეტრედი უფლება უთუოდ აქვს.

ნანა ჯანელიძის შემოქმედებით საქმიანობაზე საუბრის ჩემი სურვილის საფუძველი აღბათ ნატიყო კულტურის იმ დეციტიკიდან მომდინარეობს, რომელსაც განვიცადი და რომელმაც, აღბათ, საყოველთაო ხასიათი მიიღო. არ ვგულისხმობ ე.წ. „მასობრივ კულტურას“, რომელიც მოჩვეულებით ებრძვის, სინამდვილეში კი ასაზრდოებს საყოველთაო სულიერ შიმშილს — ხოლო ამას ძირითადად ფიზიოლოგიური ინსტიტუტების დაქმყოფულებითა და ადრენალინის გამომუშავებით ახერხებს. საცხებით ვსაგება, რომ ადრენალინის მოჭარბებულ ფონზე უანგარობა, მადლი იფიქლებსადაც მსახურება და საკუთარი კეთილდღეობის მათ მსხვერპლად მიტანა, მითუფრო კეთილმობილი სათავებების მოხლევა, ცხოვრების განვლილ გზაზე დაფიქრება და გულწრფეობა დღის მოდები არაა და არც რიგიტი მოქალაქეს გამიჩნა ამ სენტიმენტების დრო.

რატომ ხდება, რომ ხშირად განვლილი გზა სევდის გვეტრის? აღბათ იმიტომ, რომ ძველ შეცდომებს გახელოვნილი გზა ახალს ამატებს და უფრო დამბრუნება თითქოს ახალ ცოთიმოტებს გააზიარებს. თუკი სათავებებთან დამბრუნების მოთხოვნილებას უთუოდ გზის ამგამინდელი მონაკვეთის არასრულყოფილება ამძაფრებს. ამიტომ სათავებებთან დამბრუნება ადამიანის ცოთეის შეგრძნებისგან განრიფების ერთ-ერთი უმთავრესი საშუალებაა. და გველადერი რაც ამ გზაზე გვაყენებს, უწებელი, მაგრამ სულის გამინდვად ცრემლებს უსსანს ვახს.

ნანა ჯანელიძის შემოქმედება კი სწორედ რომ სათავებებთან გაბრუნების, მასხანებებს კადრი თინკო აბულაძის გასოჯარი ფილმიდან „მონაწილბა“ (ქალბატონი ნანა ამ ფილმის სცენარის თანაავტორი, მუსიკალური გამომომეღები და მთავრე რეჟისორია). ვარსა ამ რავიერ ქალბატონს თავად აჩიოვს. „ფლორენციელთა მარშის“ აღტაცებული ზანებებს თანხლებით ქუჩაში აღტვიწნული ბრბო გაბოდის და ქალაქის ძველი თავის ფიტულს ნიავს. აღტაცებულსაბიანი ჟოინდის გოგონა ნორმალური ერთი გამაუთქმულ და გამყვარე ზოტებს ასხანს ახალ მხართეველს. საკარალიზაციო მიღებად ბინძური ნიალი ისმმება და გამარჯვებულ ვარემოს წნევა. და ამ საყოველთაო უბედურებას და ღრმაინდებს ისმის მოხეცი მეტობის სიტყვები: „...არგად მოგვსენებთ, რომ ბორტობის ყოველთაის ჩაგრადენ რეითლებს“. აი, სწორედ ესაა, ჩემი აზრით, ამ ფილმის მთავარი სათქმელი და, საზოგადოებაზე, არსებული გამოკიდებულების შემჯამებელი რეალობა. ფილმის სოუტეტის ამ ეპიზოდის შეზღვომი დანაწილა სწორედ ზემოთმოყვანილ მოსტულებს ადბსტურებს. და ასეთ ყოფაში ძველია შეინარჩუნოს ის, რასაც წიგნობას ეწოდებთ. ძველია იფიქრო ადამიანის სულის მრავალფეროვანდ ფასეულობაზე და ქალბატონი ნანას შემდგომი შემოქმედების ესთეტიკა სწორედ ამ მარადიული ფსიქოლოგიათა მწვინთვის შესხენებას და ჩვენს სათავებებში საკეთის ძიებას ეძღვრება. ნანა ჯანელიძის შემოქმედებამ საუტეპონი ფილმი უთუოდ იაკობ გოგებამილის მოთხრების მოტივების მიხედვით გადაღებული შესანიშნავი „ოპიანა“ მდონია (სიტყვა „მოტივები“ კრიტიკოსებს რატომღაც დაეკარგათ. ისინი ამ ფილმის ესთეტიკოსათა ამქარად მოუხლავებულნი აღმომდინენ. ამიტომ ვაპირებუფილ გულგროლობისათვის ფილმი არცთუ ახლობელი გამოდ.

გა. და ეს სულაც არაა გასაკვირი: პოლიტიზებული გარემო ქაინო და გულუბრყვილო“ ცრემლისათვის გაგულქვიდეულა...“?)

ფილმი „კაენას“ ჩვენი მაკინების ნიშანტეტური მოთხრობის თაყურაყალი და სიყელისმოყვერელი ინტერტრატყა შიყრლება ქროფის რაც თაყისთავად შექალისმწავია სიყელისა და ძალიდობის დამარისპარება ამ ფილმი იმყენად შთამბქქდაყადა ნაყენებში, რომ საყენებით ბუნებრიყია მადლიერების ცრეწელი, რომელიც მყურებელს თყაღზე

ადგება კელიბოლოს ზიღვისას, ჩემთვის გუფგებარია, თყ რატომ აყარენ არ ისტენებს არაყველტებრიყ კადრებს, რომლებიც ქრისტიწმობას ასახავს. თუმცა ყველაფერი სწორად შეტად შირ სათაღვლეთან დამბრუნებით იწყება: „...შობის დამე ისმის წყრალა ხმები აყველთითა გურადი გაღობს ალილო, იღოს დამადებულა ალილო.“ ჩიჩილაკი სახაღვლეთითა ვანათებული და დიფი, შიღნდთან განახარებული ფანჯრებშიდან მოჩამს ფანტასტიკური, ფერწერულად უზადო სურათი — თოღლიანი უფაბნი, ბეჭაღობის ვარსკვლავისაკენ მისწრაფული თორი აქლები და მოგვიბი, შავა და შამბი შოლიარის მინდამ ყრბა და მშუჟად მოსაფბრე მოხეყი მოღვი მკაყოლიდ გამოკეილილი „სემატური“ იყრით. სწორედ ამ უზადობას საყვედურობენ ზოგჯერ გუფგებელი კრიტიკოსები, რომელნიც თაყად ვერ გარკვეულან თყ რა მოთხიყება ხელოყენბას და, მითუფრო, კინოს სურათი კი იმყენად შთამბქქდაყა, რომ ვიწმდებმა დავოკეებელი სურელი — იხილო ამ აბის გავრბყლება. მაგრამ იდილას მოსდგენს თითქოს პარადოქსული, თუმცა კი საყენებით ცხებმარისული მეტამორფიზა. ნათელს ჰწელი ცვლის, სიმყვედროყე ირღვევა. რის ირამე ამყვეყნიური სინამდვილე უპარატყსად ბრბოლა და ქაოსია.

ქალბატონ ნანა ჯანელიძის კინემატოგრაფში რალა თქმა უნდა იგრწმობა მისი მასწავლებლის თენგიზ აბულაძის სკოლის გაღერწა. და ეს უთოჟედ ღადებთი მოყენება, იმტომ, რომ სკოლის არსებობა შინაგანი კულტურის და დავროვილი ცოფდებისადმი და ცოდნის მომწიჭბლობაჟში მადლიერების გამობატყლებაა. რეჟისორის სერუბულიზური ესთეტიზმი და მშვენიერების პრამაგანდაც მადლიერების მასწყველებია. მადლიერება კი დღეის უთოჟედ იმყიათობაა.

სულიერ ფასეულობათა შექმნა არსებობად დაბამიანის მოღუნობის ფმთავრესი მახასიათებელია. მაგრამ აქ, სადაც ქაინის ზეობს წესრბილა, სულიერ ფასეულობათა მოყლა-პატრონობა საზოგადოების ზეობბრიყი ნაწილის უპარველესი ამოცანა უნდა იყოს. რადგან ქაოსის შოლოდ რწმე-

ნით, მეცნიერებითა და კულტურით შეიძლება დავუპირისპირდე — შოლოდ მათ ძალდით სულსათვის სიმშყიდისა და იძლის მონიჭება და ყველაზე კარგი საშუალება ამ მისწონის მასწენდება მადლი ზეობის თყალსამწონ მავალიდობის გაყოფილებაა. მათი მოიღება წარსულში, რადგან ამმყო ამის საშუალებას არ იძლევა, ხოლო მომავალი უტყვია.

ქალბატონ ნანას მხატვრულ-დოკუმენტური ნაწარმოებთა კადრების არაყველტებრიყი სიღამაზეც ხატოვანებობთა და სერუბულიზურობითაა განპირობებული. და ისინი ამსადრებენ ამ ნაწარმოებთა ბუნებრიყ მათეტიკას. თითოეული სურათი თითქოს ვახსენებს თყ რა საოყარ სამყაროში მოყდაყრით დაბადებულასა და ზოგჯერ რა უდიერად გეიყდებით და ვიწმდებთ იმას, რასაც ჩვენი საარბუბო გარემო ქქვია. ხოლო საარსებო გარემოს მიყინება გეგარგვიყენებს საყრონ ეწას საყრონ ეწას კი უპირატყსად საყრონ კულტურულ ფასეულობათა არსებობა აყაღობებს.

როგორც ისტორიულად ვიცით, კულტურულ ფასეულობათა შირის ევრობისა და აზიის სულიერ და გეოგრაფიულ განაყარსა თყ შესაყარზე მაცხოყრებელი ქარდეილებსათვის უპირატყს იყო წარსულსადამი მონინება, განათლებული მოეწია, დაყენილი გაღობა და ინტელიგენტური არტიტიზმი. და სწორედ ამ კონტეყსტიში ენიჭება კულტურული მნიშვნელობა კინემატოგრაფსა. მისი საშუალებით ყველა ჩამოთვილი თქმს შეიძლება გამოხმბყნო. ნანა ჯანელიძის ზოლოდრონდული ნამუშევრებიც სწორედ ამ კუთხით შეიძლება მოსაზრო. ემყიყრება, საუბარია აყათი მოგზაურობაზე რატა-ღებზეშში, მომყრად ფლმბონ ქორისის ღებღზე, მსახობ კახი კავსაის მიერ მოთხრობილ საბჭოური ყაზარმანზე, გამომწილ კინოიტყასორთა — თენგიზ აბულაძისა და რეზო ჩიქოძის — მოღუნების და შემქმედეების პოლიგრაფიულად იღებტყვეზე. ამ ჩამომათვილადან შეყენებში შოლოდ ზოიყრის.

„საპაისი მოგზაურობა...“

ყასილ ამამუყელმა საქართველოს მეფისნი და იმდროინდელ ქართველია ყოფის ამახველი ფლმი XX საუკუნის დასაწყისში გაიდალო. მერე ფორი დაზიანდა და შეღლებისმავერად მისი აღდგენა მოწდა. მაგრამ მერეს აღდგენილი ფორიკ დაზიანდა.

თითქოსდა რა შეიძლება შემატო ამამუყელის უნიკალურ კადრებს, რომლებიც აღწერენ აყათი წერეღლის ის-

ნანა ჯანელიძე

ტორიულად ნიშანსვეტურ გამჭვრეტებას რატა-ლქუხუხში? მოწინააღმდეგე ადამიანისათვის თუნდაც ციფრულ ფორმატში გადაყვანა იქნებოდა საკმარისი. მაგრამ ნანა ჯანგიძე (თანაავტორებთან ერთად) ამ ცხად ვარიანტით არ შეიშინებოდნენ და ფიქსი ფოტოალბომი, ფლორი და აუდიოარქივი დაურთო. ფაქტობრივად ახალი ნაწარმოები შეიქმნა: ძველ კადრებს დაეფო ახალი მუსიკა, დაერქო მოგზაურობის ფლორის ტექსტო, ფოტოარქივი, რომელიც ამდღერებს გადაარჩენილ კონსასლას (ის ზოგჯერ უფრო მრავალსმეტყველია, ვიდრე შემოწინებელი კინოკადრები) და, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, ფონოტექსტი, რომელშიც თავმოყრილია იმდროინდელ ქართველთა სიმღერები, ანუ თვალნათლივ მოჩანს ჩვენი ქვეყნის კულტურული სათავეები. მსურველს შეუძლია ნახოს სურათები, რომლებიც ფილმი ვეღარ მოიხსენებდა, ნაციონალის მოგზაურობის ქრონიკა და მოსიხინოს სიმღერები, რომელსაც იმ დროს საქართველოში მღეროდნენ. ნამდვილად ტრატანური, ენციკლოპედური შრომაა განკურლი და შესაძლებელია მეტად მნიშვნელოვანი დასკვნების გაკეთება:

— ფილმის არსებობის თუნდაც ფაქტზე იმაზე მიუთითებს, რომ მთავალი კულტურის მოთხოვნაა ქართველებში იმთავითვე არსებობდა. რად უწოდებენ საქართველოს მგოსანთა მხარეს? და რატომ ხიბლავდა და დღესაც ხიბლავს ქართული ყოფა უფრო თვალზე? საქმარისთა იხილო აკაკის მოგზაურობის ამსახველი სურათი, რომ ყველაფერს მიხვდა. ამით იქმნება სრული ნარმოვგენა თუ რა სულსკვეთებითა და იმედით ცოცხლობდა იმდროინდელი საქართველო. აკაკი წერეთლის პიროვნება და ამ პიროვნებისადმი უკიდურესად მოწინებელი დამოკიდებულება არის ამ ეპოქის სარკე: არ უღიანდათ, თუმცა პირველი უკიდურესად და მასში პიროვნებებს შეეხება. მგოსანი წამოიღოს და აღტყვებული ხაზები ვეცხება.

— აკაკის მოგზაურობა ნათლად მხსნავს თუ რა დამოკიდებულება აქვს იმდროინდელ ქართულ საზოგადოებას სულიერებისადმი. იდეალისადმი სწრაფვას რა საფუძვლით წყურვილი არსებობს და რას ნიშნავს ახერხებდე ამ წყურვილის დაკმაყოფილებას.

— და მთავარი კიდევ ისაა, რომ ფილმის ახლავს მასალა შევლენარისათვის. თითოეული კადრი არის ყოფის, ზნის და ახალღვრულისადმი დამოკიდებულების მატჩანე. ამის დანიშნავს, გლავტორისა და ილხის, მოდათავჯე კაცის თვალში სქირებება. თემცა ისიც ცხადია, არც ერთი დრო ადამიანურ ენებათაგან დაზღვეული არ არის, და ისიც კარგად ეცით თუ რა შედეგს მოიშვეს იმდროინდელმა ენებებმა. მაგრამ უპოეტად დრო მიეცა უფრო მოსამყენი და უნიჭო ყოფილა. ახელ დროებს ფილისოფიები ზნელ ეპოტებს უწოდებენ.

„ბადონის კანონები“

ცხოვრობდა ევროპული კლასის ქართველი მომღერალი ფილიმონ ქორძე, რომელსაც დასავლეთში წარმატებულად სავაჟრო კარიერა ელოებოდა. ჰყავდა მწვენიერი მუღლუ და მომლოდინე მავრებელი იტალიაში. თითქოს რა უნდა ინატროს შემოქმედმა ადამიანმა ამაზე მეტი? მაგ-

რამ მომღერალი, რომელიც წარმოშობით ქართველია, უცრად აღუდ სხვა მიისი აღსრულებას გადაწყვეტს, სასურველი ვარსკვლავის ტრიუმფულ კარიერას ანაცვალებს თავისი მომბოლოარი სიმღერების ჩანტრის და სანტო ანბანზე გადაყვანას. რადგან ხედავს, რომ მის ურთულელ სამუსიკო გარემოში განაღვრებისა თუ დანიავების საფრთხე ემუქრება. ირველიე კი არავინაა ისტორიასა და ერის კულტურულ მუხსერებაში ქართული სიმღერების თავმოყრული. და ისიც ამიტომ კარიერასა და კეთილდღეობის ფასად იტვირთავს ამ სიმღერებს გადამრჩენის ფუნქციას. მისი ვარსკვლავური კარიერა დასამარებულა, ხოლო ესწრაფვის მენტის მოსალოდნელი შედეგი სრულად ზუნდვარი.

ფილმის ახელი თავდადება და ცხოვრებისადმი არამარტავებული დამოკიდებულება ანაქორინისმად მოაფურცებს. წარსულში კი ანალოგიები უფოვად არსებობდა. სიმღერის არტევიარობის ფუნქციის საკეთარი თავზე აღება მამის, როდესაც ევროპოლო თეტრების სოლისტის კარიერა გეულის — გენა არაა ეს უანგარობის დამაშავსტურებული და განა ეს უანგარობა ფილმს ყველასთვის გასაგებია? უცუიანი ადამიანი ამ საქვილში სხვა მოტივთა მოძიებას შეუძლებდა. მაგრამ მინდა დავიჯერო, რომ მისი ეჭვი ყოვლად უნაფუძვლია. თავისდადეებას არავითარი კოტიკტი არ სჭირდება. მთავარი ყოველთვის შედეგია. სხვათა შორის, რაღაც შეეყვის ამბავი ცნობილ მეტალორგება და მომსეკლელს ვიარეტი ნიკოლაქსაც უკომოწინება. გველა ღლოდა, რომ ის მათემატიკოსი მოფუნისა დაეუფლებოდა, მაგრამ მან მეტალორგის ფაქულტეტზე გადაწყვიტა საბჭულების შეტება. და ამ ამით გაეკურნებულთა შეტებისას, თუ რატომ ანაცვალა თავის საოცნებო მათემატიკის მტვალერეა, ვიარეტი ნიკოლაქს უმსხავს, ზმეს სამომზლის მატელორგული უფრო ესპორიება, ვიდრე მათემატიკოსებში. იი, კიდევ ერთი მაგალითი ცხოვრებისადმი არამარტავებული დამოკიდებულებისა.

„გალობის ჩანადებს“ კადრები კი ნანა ჯანგიძის-საივის ჩვეული სკრუპულოზური მწვენიერებით გამოირჩევა. მალაქმატარული ვარემო თვალს ახარებს და ამბაფრებს აქ მიმდინარე დეტექტიური სიმბაფრის მქონე მოღუნების აღქმას. ასეთი საღამაზასათვის მსხვერპლის გაღება უფოვად ღირს.

**„ნახაზი იმ თბატრი პრისი?“
ფილმი კახი კახასაქაჯა**

მოწინებდა ხედა ქარზნის ტაბის უმეღვლელ რებს სოფრეში. სოფრეს ჰვევის ღლიანდაგი, რომელზეც ელოვავლი და მსხუე ვამობმული ვაგონები მოძრაობენ. ფგას მაგოდა, რომელზეც ნითელი სუფრიაა გადაფარებული. ნითელი სუფრია, რაღა თქმას უნდა, საბჭოთა კავშირის რუკაქას რუს-ნითელი ეთოტეკია მთელ ფილმს გასდექს. დროდადრო წნდება სტალინის გეგანტური პორტრეტი. ის ამ სოფრის უთბავრესი ნიშანსვეტია. მარათალია, მოლხის თვად შეწებებული კაშქრებით სოციალიზმს და მივილეთ ყაზარმა“ (ის. რუსი წიუთის მემუარები, რომელიც ქალბატონი ნანას ხელმძღვანელობით გამოქვია), და ამ რუს-ნითელი ესთეტკის მსხვერპლი თვითონვე გამბდარა.

ამ ფონზე კახი კავსაძე არტიკულად გვიამბობს თავისი ოჯახის საესკოთი არაუნიკალურ, მაგრამ სამაგალითო ამბავს. მამასის, მიუხედავად ბელადობა ნაცემობისა, იღუბება და დედა მარტო ზრდას იძლევა დარჩენილ ბიჭებს. რუმ-ნითღვ გარემოში (სხვათა შორის სხვაგვარად შეფერილობა -) ბელადების ახლობლობა უსაფრთხოების არავითარ გარანტიებს არ იძლევა. იმიტომ, რომ ბელადებიც მათ მიერ შექმნილ ვითარებათა მსხვერპლინი არიან. მიუხედავად ამისა, ნათლად მოჩანს, რომ უზნეობაა, ყოველი სამუშაოება იხმარო, რათა გაეცეც იმის, რაც გარდაუვალია. და ამ მხატვრულ-აოკუპანტიური ფილმის მთავარი გმირი უსაღვლესი არტისტობით ვეგება ტარანდ-ფიას. უნდა მერია, მაგრამ კავსაძის მონათლობა აფასტურ-რებს, რომ ჩვენს ცხოვრებას არტიკული კლეროი დაკერავს მშინაც კი, როგვსაც მთავარი სიერეც ტრავიკულა. ამ მსწრელ არტიკტრის საღვთველს უქნის ოჯახი (როგორც ვეღაფრის ფუტე), პიეზია, მუსიკა, სახეილი ხელფრება და ვეღა აფიშიანი არტიკული სამხაბობო სამეისტიო, როგორც გარემოსთან შეფრების ერთადერთი საშუალება. და დანაწიფრებაც და ამ სიორციდან ვასეღვლად ხმარად ძალანი არტიკტულა.

...როგორც უკვე აღვნიშნე, ნანა ჯანელიძის პატრონაფილი ორი წიგნი დისტამბა: „თინჯო აბულაძე – ასარეკლები“ და რუმე წიგნის მემუარები – „ჟინს და გზაზე“. მათი მნიშვნელობის შეფასებას დამატებითი ზოტბა არ სჭირდება. ამიტომ ამასთან თავს შეუკავებ, და ზოგადად ქალბატონ ნანას საქმიანობაზე წემს მამაბეჭდილებებს მაიფრთხილები.

ნანა ჯანელიძის მიერ შემოქმედების ზოგადკულტურული ღირებულება გააჩნია. კულტურას არს სწავლობი და ესთეტიკურ ფსევტლობას ზოგის პრისთ ამბტრეტული ერთობლობა. ას ყოველიფის შესაბამება საზოგადოების განვითარების ღონეს და იქმნება დაგროვებითი შემოქმედებითი პროცესების შედეგად, რომელიც აყალიბებს ადამიანის სულიერ და საზოგადოებრივ ყოფას. და ადამიანთა თანარსებობის სულიერ, ესთეტიკურ და ინტელექტურ კონტექტს. და მისი მთავანთებლობა: აღზრდა, განათლება, წერობა, ეთიკა, მორალი, მომხმობობა, პრინციპულობა და მასთან ერთად მომტეველობაც. აღზრდასა და განათლების გარეშე პრინციპულობაც და მომტეველობაც სამომ რამეც იტყვი... სხვათა შორის სწორედ ეს იყო აკაკის მოგზაურობისდროხველი საზოგადოების დეკლარირებული პრიორიტეტები. კულტურული საზოგადოება ზღეს უწყობს ადამიანში შემოქმედებითი საბუნისთა და ხელფრების განვითარებას. კულტურისა უბრყრების ქოხის წესრების დაზარების გზით. და აფემჯობსებს საარსებო გარემოსა და ადამიანს — რადგან კულტურას კათარზისის ანუ განწმენვის ძალა გააჩნია. კათარზისის ეს ხულიერი მღელვარების შედეგია. თანამედროვე ადამიანის კულტურულ მარავს უყალიბებს ფიქრი სათავებუბა, პიეზიზაზე, მუიკაზე, ლტერატურასა და სახეილი ხელფრებაზე. სხვა არის დამატებაც შეიძლება, თუმცა ჩამოთვლილი საესკებით საქმიანისა. იმიტომ კულტურას და წმენობას პროპაგანდა სჭირდება. სწორედ ეს ნარმიაფტენს ქალბატონ ნანას ზოლოდროინ-

დელი შემოქმედების მთავარ თემსა და სწორედ მათი ანალიზი და დეტალური განხილვა აღბრავს ინტერესს და გარემოსაგან დათრგუნულ უმოკლესად.

ქალბატონი ნანას საქმიანობის მთავარი მახასიათებელი განმარტებელი ესთეტიკობა, ღამაში სურულ-აოკუპანტიურება და კულტურტიკობა, თუ კულტურის არტიკუარობობა. ეს მის ყველა ნაწარმოებში ნათლად იქმნის თავს. თუნდაც სატელევიზიო გადაცემათა იმ ციკლში, რომელსაც ნანა ნარმატივით უძღვევობდა და რომელიც სადღესიოდ გაბატონებული კომერციალიზაციის ტენდენციის მსხვერპლი შეიქნა — ცეცღისბინო ატიკრანა აფიკა“-ს, რომელიც მსოფლიო კინემატოგრაფის შედეგრების ანალიზს და ვახსენებას ეხებოდა. აქაც თავს იქმნდა ნამდენის კულტურის მერატივობის ტენდენციობა.

მის შემოქმედებაში ყოველფესს სიყვარული ფერავს. „ისიფრერ“-ს ტიპის გადაცემებისაგან მის მხატვრულ-დოკუმენტურ ფილმებს უფოად მმადირი ემოციური მუხტი, მეტოც, სახაბური თემსადამ მღელვარე დამოკიდებულება განასაზავებს. შედეგად მაცურებულს ხმარად მადღერებას და ხილვლის ნაფიცი ალტრეციების სურული და ზოგჯერ ცრულიც ვუფლება. კაცმა რომ თქვას, თუ მენი გარემო არ გიყვარს, ვერც მადღერს საბღვლის შექმნა და არც გაფრობის პირის მფგომ მასაღას შექმნა ახალ სიყოფესს.

ქალბატონ ნანას თითოეული კადრი ემოციობათა დამუხტული და გარემოსადამ სიყვარულით განგანყობს. ნინა პლანზე დეტალებით ტიკობა მამზიფული გარემოს ზოგადი სურათის ფონზე. და ეს ყოველფე შეიძლება ერთგვარ გაღნიანებას ინფედეს მათში, ვისაც აქებობობა მადინგამანეც არ ემტრებება. არავა, მმეცინოს სურულ-აოკუპანტიურმა ისტორიისთვის მოღვენების მუნაშვის საუკუთესო საშუალებაა. როგვაც ასეთ კადრებს შეუჭრებს, ანაფრის მოცონება აღარ გჭირდება. ბოლო როცა ასეთ სურათებს ვწინ, ეს აფასტურებს, რომ შენ გიყვარს შენი საარსებო გარემო. როცა მენი ფერი, შენი მუსიკა, შენი სიტყვა სურულ-აოკუპანტიობას შესაბამება, ნინაწეს, რომ განაკუთრებით ნიჭიერი ხარ. იმიტომ, რომ ნიჭი უსიღვრულიად არ არიბობს. და ესაა დახვეწილი ვემოენების საფუძველიც. ისე, სურულ-აოკუპანტიობა უფოად მისასაღებელიცა ითვეც იმიტომ, რომ მომავალმა, წარსულმა დაურდობლად განმსჯალბა თაობებმა არ გამოეყოკონ არა ისეთები, ვიდრე სინამდვილეში ყოყაყად და არ მოგვანეროს არასტეული ოფისებანი, თუნდაც ხიციფი.

მგონია, რომ ყოველივე მმეცინოს საარსებო გარემოსადამ სიყვარული და მიღღერების მერანება უფდებს საფუძველად, მაშინაც კი, როდესაც პრავგამტრისმა სჯამბის იფელაობს (ვეგე ყოველთვისაც ასე იყო, მაგრამ ამის დაჯერება არ ვინმე ვლუმბრეცილო ადამიანს). აი ეს მომინა ნანა ჯანელიძის საქმიანობის ლატიკობა. და მისი ფილმების ხილვისას მამინება იმედა, რომ მომავალში ადამიანთა ყოფამა დარჩება აფელი ნათული ნიჭისათვის, სიკეთისა და ხილმანისათვის. დიდი მადღობა მის მადღმმხატვრული ღვანისთვისა თუმცა აუცილებელია ერთი გარემოების გათვალისწინება: მიქმესს ყოველთვის შესაბამისი რანგის გამგონი და დამნახავი ესატირობა.

გიგლიოზრაფიული ივნიათობა

ქვეყნად და საკურთხეველ (სამართლებრივ, საინჟინერო და საინფორმაციო) ღონისძიების თვისებას დასაბუთებლად.

აკაკი

2007 წელს დემოკრატიის რაიონის სოფელ ოძისის გორაკი და დავით ერისთავის სახლ-მუზეუმში შეიძინა დავით ერისთავის ნიჭი „სამშობლო“, რომელიც ბაბლიოგრაფიულ იმუნიათობას წარმოადგენს. გამოცემულია ქალაქ თბილისში 1882 წელს. აღნიშნული ნაწარმოები ფრანგი დრამატურგის — ექვთიმოზის სარდუსის (1831-1908 წ.წ.) „ფლანდრიდან“ გადმოკეთებული დავით ერისთავისა და მისი ადგილი ქართული პარტიული ბრძოლის სპარაბა ნინაძემდე. დრამა დიდი ხნის მისწრაფა დავითს. ის დემიტრა ვიფიანის მისცა სათარგმნელად, მაგრამ მან უარი განაცხადა. ამიტომ თვითონ დავით ერისთავმა დაიწყო მისი თარგმნა თვის სახელი, სოფელ ოძისში. ერთი კვირა იმუშავა, შემდეგ ჩაიტანა თბილისში და ნაკითხა ვახუთ „ფრონტის“ რედაქციამ.

კოტე მესხი იღონებს „1881 წელს, კარგად მახსოვს, მარიამის თემში, ფრონტის“ რედაქციამ. ვიფიანს ჩემი მას სურვილი, სანდრო მახსოვს, ე. აბაშიძე, მე და ორი-სამი გასული თანამშრომელი. გალო კარები და დავითი მემოცადა სოფელიდან ახლადმარტოვებულს. ყველას მამინევი ერთი ახრი მოვიყვანა, რომ დავითს ახალი რამ ეცნობოდა დაწერილი თეატრი-სათვის და თითქმის ერთხმად მოვამბო: — აბა, რა მოვუტყობ? რა დავაწერე? — მომატეს, მომატეს! — მუდგარებით და ამქარბით მოვამბოვნი დავითმა, — დასხდით და კური მივტოვა. და დავითმა ნაფიქროსა „სამშობლო“. არც ვაკვირე, არც ვაკვირე, ჩვენ მამინევი შეუდგებოდა „სამშობლოს“ დადგმის შინაგანს. დრამა დაიწყო 5 მოქმედება და 7 სურათად.

სურათი 1

მართალია, 1881 წელს თარგმნა ეს დრამა, მაგრამ მისი დადგმა ექვთიმოზის 1882 წლის 20 იანვრამდე. იმის გამო, რომ და ერისთავმა ვერ იპოვა ლეენი ხიმშიაშვილის როლის შემსრულებელი.

ერთ საღამოს თბილისის სახანო თეატრში გადიოდა ჩერნიშვილის სპექტაკლი „ადიკეული ოჯახი“. მისი სახანო-

ვად ნაივანენ ილია ქაჭავაძე, დავით ერისთავი და მიხეილ ბებულოვი. მოუხედავად იმისა, რომ დალი მესხიშვილი ანდრია კურაშვილის მორეზარისთვის არაღეს ასრულებდა, მის თამაშს ისეთი ძლიერი მთავრედავლება მოუხედავია იქ დამსრე საზოგადოებაზე, რომ და ერისთავს თავი ვეღარ შეუტკევიდა და ხმამაღლა წამოეძინა: ახლა კი აღმოვაჩინე ჩემი ხიმშიაშვილი“.

ანტრატის დროს ი. ქაჭავაძე, და ერისთავი და მ. ბებულოვი კელისებში სწევინა ლ. მესხიშვილს მისალოცად. საუბარში ი. ქაჭავაძის მისთვის უთქვამს: „როგორ ქართული ხარ, ყმანელი, როგვრად მენ სამშობლო თეატრს გაურხიხარ და რუსულ სცენაზე თამაშობ? ქართულს ასეთი საქციელი არ ეკადრება. ჩვენი სცენა ვერჯერობით შეტვად დარბია და ვინაც ნიჭი და უნარი აქვს, მოვალეა მის აყვავებას ემსახუროს“. დადოს ქართული ენის არცთუ ისე კარგი ცოდნის გამო თავი უპირთლებია: „რუსულად დავიხარად, სკოლაშიც რუსულად ვსწავლობდი“, — უთქვამს მოკრძალებით.

ამ ნაკლის გამოწონრებაში დახმარების განევა მისთვის და ერისთავს ალუთქვამს.

1881-82 წლების სეზონში ლ. მესხიშვილი უკვე თბილისის ქართულ დრამატულ თეატრშია.

მისა „სამშობლოს“ მომზადების გარდა საჭირო იყო მისი მხატვრულად გაუმჯობესება: ახალი

ტანამაშის, დეკორაციები, ბუტაფორები და სხვა. ყოველივე ეს კი კარგა ბლომად ფულს მოითხოვდა, რაც ჩვენი თეატრის იმდროინდელ ანტრეპრენორებს: ე. აბაშიძეს და კ. მესხს საკმაო რაოდენობით არ გააჩნდათ. დახმარებისთვის მათ მიმართეს იმხანად ცნობილ მდიარე ბანკორს ივანე ზაგრატიონ-მუხრანელს (მუხრანბატონი). ე. აბაშიძე და კოტე მესხი შეუდგინეს მის კაბინეტში. ზანკორი შეეკითხათ, თუ რა სურდათ. მასიბოებმა 500 მანეთი სთხოვეს 8 თვის სესხის სახით. — ფულს იმ შემთხვევაში მოგვემო, — უთხრა მუხრანს კიმ ე. აბაშიძის, — თუ ახლა შეტვება და შემოტრიალებოდა. მოუხედავად იმისა, რომ ექვთიმოზის ძალიან ენეწია მუხრანბატონის ნათქვამი, თეატრის ინტერესებიდან გამომდინარე მისი სურვილი შეასრულა. მუხრანსკის სიცილ-ხარხარი აუტვება, შემდეგ დაწინარდა, დამშუდდა და 500 მანეთი გადასცა მათ.

„სამშობლოს“ პირველი წარმოდგენა 1882 წლის 20 იანვარს გაიმართა ქართული თეატრის შემოსებაში. ვაკვირნარი იყო ბიესის წარმოდგენა. ეს იყო ტემპორალიზმად ეროვნული დღესასწაული. ხალხის აღტაცებაში უმცლედ ნერტილი მიადნია იმ სცენაში, როცა ქართულ დრომასთან მუხრანბატონი სევიმის ლიონივ და სხვა ქართველი შეთქმულები ამერის ავედრებენ მრავალტანჯულ სამშობლოს: აღმეთო, მადლო, ეს ქვეყანა შენი ხეუდრია“.

სურათი 2

ამ დროს მაცურებელია უმრავლესობა ფეხზე იდგა და მისმარებლობდა სტენას ავტორის მონანი მიღწეული იყო. მიესამ პატრონობის სათელი სიმა შეარხია ქართველი გულენი. ნარმოდენის დამაბავრების შემდეგ და ურსთაი-გი და დამდგმული რეზინის 8. ბებელიყი აღტაცებულმა მაცურებლებმა ზელში აყენილა მიაიყიღეს ვეკაფამდის. ნარმოდენის მალად დონზე ჩატავრებასთან დაკავშირე-ბით, მადლოერმა მადფრებელმა და ერისთავს მიაართეა დადნის გვირგვინი, რომლის ცენტრში ღამაში ქართული ასურებით უნრა „სამშობლო“. ეს გვირგვინი ინახება საქარ-თელის თეატრის, მუსიკის, კინო-სა და ქორეოგრაფიის სახელმწი-ფო მუზეუმში, მისი ფოტოფირი კი ჩეენი მუზეუმის ექსპონიციანია.

თბილისის შემდეგ „სამშობ-ლო“ დაიფეა ქუთაისში, ბათუმში, ფოთსა და სხვა ქალაქებში. დ-ურსთაივის ამ დრამის ყველაფრამ დიდი წარმატება ხედა წილად.

საქტავლი მთავარ როლებს ასრულებდნენ კოტე ყაფიანი (სეი-მონ ლომიძე), ბ. ბერბეულიძის (ქეთევან, მისი ცოლი), ვასო აბაში-ძე (მამი/ 8. საფაროვა-აბაშიძის (ფაიზო, მისი ქალი), ლადო მეს-ხიშვილი (ლევან ზინშიაშვილი) და სხვები. ლევანი საფარელია იმ ადამიანის ტილისა, რომელიც მა-მასაყით უყვარს, რომელსაც თაყ-ვანს სცემს. მას უყვარს სეიმონ ლი-ონიძის ცოლი, რომელსაც სხუდს თავისი ქმარი და ლევანს ვეფრე-ბა, რომ გაიპარონ ქალაქიდან. ლე-ვანი შეთქმულია მონანიღეა და არ სურს მათი დალატო. სეიმონის მეუღლე — ქეთევანი, მიდის მამთან და გასცემს შეთქმულებას, რის საფასურადაც ის ლევანის სიყვარულეს სთხოვს მამს. შეთქმულებს ეგონათ, რომ ლევანი მოლატო-ტე იყო. შეთქმულება ჩაიფიქმა. სეიმონმა თავი მოაყლა ნა-მების წინ. სხვა შეტყობილი შეთქმულნი დასახეიფად მიპ-ყავთ. ლევან განთავისყვლულებულია მამის ბრძანებით, მაგ-რამ ქალაქიდან არ გადის, რადგან სეიმონის ანდერძი ატეა შესასრულებელი კ.ა. შეთქმულების გამცემის გამაშკარა-დება და მიტკლა. ლევანი ხედება ქეთევანს, რომელიც ერ-თად გაქცივას სთავაზობს. ლევანი რწმუნდება, რომ მისი საყვარელი შეთქმულების გამცემია, რასაც ქეთევანი უარ-მყოფი, ბოლოს იძულებულია გამოტყვევოს. შენმა სიფე-არულმა ჩამაფინიწა. ლევანი კლავს თავის მიჯნურს. მერე მოიარტება ფანჯარას, შედგება მარზე და შესახებენ „შმა-რო, მომიცადეთ მე გასახელით, როგორ უნდა სამშობლო-სათვის სიკვდილი!“ — და გადამეშება ცეცხელში.

სურათი 3

„სამშობლომ“ დავით ერისთავს უტემა მოუხეყა სახე-ლი დრამატული თუ ლიტერატურულ ასპარეზზე. პრესის ფურცლებზე დაიბეჭდა ცნობილი ქართველი მოღვაწე-

ბის არაერთი სიტყვის წერილი, რომელშიც სათანადოდ იყო შეფასებული „სამშობლოს“ როლი და მნიშვნელობა, ხოლო რედაქციულმა პრესამაც თქვა თავისი სიტყვა და საკმაოდ ტელსტედაცა.

მოსკოვის მონარქიატულ ვაზეო „მოსკოვესიე ველო-მოსტაში“ დაიბეჭდა თბილესული კორესპონდენტის წერი-ლი „სამშობლოს“ დადგმაზე. ამ წერილზე ააგო თავიანი მონანიღე სტატია ვაზეოთის რედაქტორმა კატკოფიც, რო-მელიც თავებურად აცხადებდა: „ქართული დრომების სტენაზე გამოტანის, ქართველებს ის ურჩიათ, ეს დრომე-ბი თბილისში არსებულ გოფდრას ცირკოსთვის მიეყე-დათ, სადაც ასინი პანტოქომისა და-ამწვედნენი“.

ამ საკითზე პირველმა ხმა აღი-მალა თბილისის მარზის თავადაზ-ნაურობის წინამბლოლმა შ. მალა-დაშვილმა, რომელიც სამართლია-ნი გულისწეროშით აღნიშნავდა: „ფეფამინის წურგზე არ არის ისეთი ბარბაროსა, რომელიც პატკოს არ სცემს ხალხის წინადათა-წინადას, რომელიც ვროწული პატკოსნების და თემბოცარულის ემბლემად ით-ვლება“. ეს წერილი მოსკოვში დაი-ბეჭდა ვაზეო „კოლოსის“ 70-ე ნო-მერში. წერილში საკითხი კონკრე-ტულად იყო დასმული, რამაც კატ-კოფი და მისი თანამარბახელები უხერხულ მეგომარობაში ჩააყენა. ველოზე პრინციპული იყო ი. ტე-ქვაიანის გამოსვლა. 1882 წლის ვა-ზეო „დროების“ მე-40 ნომერში მან მოათავსა წერილი „კატკოვის მასე-ხად“, რომელშიც მისთვის დამახა-სიათებელი სატირით ამართახებს კატკოვს და მის დამტა-შებას. ბოლოს ველოფერო იმით დაშთიქდა, რომ „სამშობ-ლოს“ დადგმა აკრამალებს იგი ქართულ სტენას დაუბრუნდა 1891 წელს, რაცა ბაბი ავლინიშვილმა საქართველოს მთა-ვარმართებელს — შერემტეფის წინაშე აღდრა საკითხი ამ პიენის დადგმისა, რამაც ტეფვაიანე ლევან ზინშიაშვილს — გ. დავითაშვილს, გ. საღარაძე, შამ-აბასას — დ. მყავია, სტ. ჯაფარიძე, გოგია დავიჯანს — დ. ხუციშვილი და სხვა.

დიმიტრი რუსია

საფელ ორისნი ვიორჯი და დავით ერისთავების სახელ-მეწევის დირექტორი (ფეფუისი-რ-ნი)

ნარკობი გომორგაილი

მეწევის ფორმის მკვლედი

თეიმურაზ ნადარეიშვილი

„ნუ მიმატოვებ ამ მზის ამარა“

თუ რამ დარღვი აქვს სამყაროს —
მე ჩამისახლავ მოლიანად
ტარიელ ხარხელაური

მოცულობებით ქალბატონებო
და ბატონებო!

როდესაც ასეთი მალალი რანდის
პოეზიას უსმენ, შინც უნდა შეეცადო
შესაბამის დონეზე გამოთქვა საკუ-
თარი აზრი და სწორედ ამის მცდე-
ლობა ჩემი დღევანდელი გამოსე-
ლაც რა გამოიყვას, არ ვიცი!

მე საშუალება შეიძინა ამ შეხვედ-
რამდე 29 ოქტომბერს გამოსული
„შეიქმნე მწერლობა“ ნომერში გაეცე-
ნობოდა ბატონი ტარიელის ახალ
ლექსებს. ამიტომ ამ და დღეს მოსმე-
ნილი ლექსების შემდგომ ამწვენიად
ვარ „დამოუხტელი“ ამაღლებული
ემოციებით, რომ არ შემიძლია არ ეი-
საზნებრო მათ შესახებ!

მინდა დაიწყო ბ-ნი ტარიელის
„მეორე მოულოდბის“, მაგრამ უსას-
რულოდ ტვინში უსათაურო ლექსით
(ამ ლექსის „ხელის ზღვაზე“ არ შეიძლე-
ბა, რის გამოც მოლიანად მოიყავს):

როდესაც ამ ძვლებს აახსი ხორცი,
შენთვის შემქმენი, ჩემთვის კი არა,
უფალო! ბავშვ გამოიბუღე ღოვებით
თორემ სხეული შექცა მყინვარად.
უფალო! — სიბიბი არ შეოფნის საწითლის,
სულში სიცივის ღოვები ნებაზე,
უფალო! — სული ჩემი შეავსა ზამთარს
და შენ სამყაროს წელ-წელა სწყედება.
უფალო ჩემო! მინდა მამაო,
ძალა მომეცი ცრემლებს გამყარო,
ნუ მიმატოვებ ამ მზის ამარა —
ნურც ამ საშინლად მცირე სამყაროს!

მართლაც ამ პატარა ლექსში ბ-ნი ტარიელი მრავალ მა-
რადიულ თემას ეხება. კერძოდ, პოეტის თითქოს საყვედურს
უბრუნებს (I) შემოქმედს:

როდესაც ამ ძვლებს აახსი ხორცი,
შენთვის შემქმენი, ჩემთვის კი არა.

* სიტყვა, ნარმოცემული ტარიელ ხარხელაურის შემოქმე-
დებით სადამოკ. 2010 წლის 2 ნოემბერი. ფურნალ „ჩუნი
მწერლობა“ დარბაზი.

და ამით ყველაფერა ნათქვამი — ამ სტრიქონის მოსმე-
ნის შემდგომ „ყოფნა-არყოფნის“ სიმბოლურად ემსაღებ-
ბით და თავიდან ეიაზრებთ ჩემნი ამქვეყნიად მოსვლის რაი-
ბას! აქვე პოეტს ეტება ლტერატურაში კარგად ცნობილი
„გაუცხოების“ პრობლემას: უფალო! — სული ჩემი შეავსა
ზამთარს და შენ სამყაროს წელ-წელა სწყედება*.

ლექსის თვალში კი ვერაფერს იხირობს თითქოს „შემ-
თხვეული ნასროლი“ ელიტიზმ სამყაროში: „ნუ მიმატოვებ
ამ მზის ამარა — ნურც ამ საშინლად მცირე სამყაროს!“ და
აქ განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია სიტყვათშემაჯობა
„საშინლად მცირე“. მართლაც ნამდვილად დიდი შემოქმედის
(პოეტის!) სულიერი სამყარო იმდენად
ვრცელია, რომ მის ვერ ატყვეს უსას-
რულოდ დიდი სამყაროც კი ამასთან
დაკავშირებით მახსენდება ჩემს მცირე
ნათარგმნი მიხეილ ლერმონტოვის ლე-
ქსი „გაილა კვენაბი“: „ბედნიერია ჩემი
ლი აკვანში! განიერია მისთვის ეს ბუ-
დე! მაგრამ დრო მივც დაუკაცუების,
მოეწვევება სამყარო ზღუდედ!“ და
ბოდლერის ლექსი „ალბატროსი“, რო-
მელშიც აღნიშნულია, რომ ხშირად ალ-
ბატროსის საკუთარი ფრთების სიდიდე
ხელს უშლის დაეტოვოს ამ სამყაროში,
რის გამოც იგი უსაქმოდ მყოფ მუზღა-
ურთა გასართობი და დასაყინი ხდება!

ჩემთვის სრულიად გასაგებია,
რომ ისეთი მალალი სულის ადამიანი,
როგორც ბატონი ტარიელია, მართ-
ლაც „საშინლად მცირე“ მოქმედის
სამყარო და შესაძლოა ეს „უცნაური“
შეგრძობება გარკვეული ტიპიკლის
მომტანელი კ აღმოჩნდეს მოსთვის!

მინდა გამოვყო კიდევ ერთი მო-
ტივი მის შემოქმედებაში. დაგონებებს ოდნავ შორიდან. რილ-
კე თავის ჩანაწერებში ერთვან მუნიშნავეს: „ვერ ვიტან
უზუსტობას პოეზიაში!“ შესაძლოა ნაწილობრივ დაევითან-
ხმოთ ამ მწიშვნას (თუ ლაბარაკია, მაგალითად, პოეტური
ტექნიკის უზუსტობებზე), მაგრამ პოეზიის ხიბლი (მისი სა-
ფუძვლედ კი) სწორედ გარკვეული ხატობის „უზუსტო-
ბებში“ მდგომარეობს. აქ მთავარია ადამიანის პროტესტი
იმის გამო, რომ მისი შესაძლებლობანი სამყაროში საკმაოდ
შეზღუდულია. როგორც ლეე ტოლსტოი ოპიი და მწიფდო-
ბაში“ მისთვის დამახასიათებელი მრავალსიტყვითი აღ-
ნიშნავს, ისეთი უზრალო ქმედებაც კი, როგორც ხელის
ზევით აწევა, ჩვენგან გარკვეულ ძალდატანებას მო-
ითხოვს და ეს შეგვახსენებს ჩვენს „მოცემულობას“,
შეზღუდულობას! პოეზიაში კი ადამიანი დროებით გამო-
დის (სიტყვით მაინც) ამ „მოცემულობიდან“! მართლაც აი
რა შეუძლია ბატონ ტარიელს საკუთარ ლექსებში (იხი რა სა-
ხის „უზუსტობაში“ მიმოღანტული მის პოეზიაში):

ცას ავალეჯ მზეს და
მყინვარწერს ვესერი
და მზის მტვრად ქცევა
მთებს ღიმილს მოპყვერთ!

ან კიდევ:

წესდებიან რეგისტრაციის პროცედურები

ჩანახატი

მხეცერზე მიზის როგორც შიშინო!

და კიდევ:

როცა ვმბადლები, ცას შრებთი ეზხარავ, მუბლით ვებები სამყაროს ხარტვლს.

პირდაპირი გაგებით პოეტის ეს სატყვები ნორსენია (ეს რომ ადამიანს მართლაც შეეძლოს, საქმე გუცუნებოდა უდიდესი შეცნირულ მალნეკასთან და არა დიდ პოეტისთან), მაგრამ სწორედ ამ სატყვების ნარმოქმის შემდგომ ბინი ტარიელი „პირის აძიებს“ სამყაროზე, ადარ არის „მოფაქვლელო“ მასზე! მდგრამ პოეტი მხოლოდ ამით არ ემაყოფილებება მას სურს, რომ სხვა სუბიერო არსებებო, უსულო საგნები, ბუნების მოღვენიც კი ადამიანურ ენებებს „ემორილე-ბოფენო“ ამის დახტურად კიდევ ერთხელ მოვეცემინით მას:

ცას ჩამოშლილი კლითები
მოვარემ ბეჭებზე მიოსხა
მკერდზე აინთო სანთელი
სანთუთოს სადამიოსა.

ან კიდევ

განსრულა დამეოა მწკრივი
თენდები და ცის იღება კარი,
თოვს და — თოვლივით —
ორღანი ტირის.

ბოლოს კი მინდა ყველას ერთი მარტივი შეკითხვა და-ვისვათ: იცით რა არის დამე? ან „უბრალო“ კითხვას ბ-ნი ტარიელი ამგვარ „არამდენიტორედ“ პასუხს სცემს:

მოები კლავ სდუმან, დროდადრო
ფიქრინან თვლებს ახელენ,
მხრებს დაბნეტყავს უფსრული
და დამეს ამოახველებს.

აი, რა ყოფილა პოეტის თვლით დანახული დამე — უფსრულს ამოახველი! (ამ თვლივების ნაკითხვისას ადამიანი ძალსუნებურად ასე შეველობს: უფსრულში სიხუნელა და „ამოხველებს“ შეხვედო ეს სიხუნელე გარეთ გამოდის ანუ დამეება!) და ამგვარი „ახიზებელი“, მოულოდნელი შედარებანი უზგადა „განსულე“ პოეტის ლექსებში! უფსრუცებ ბ-ნი ტარიელს მასში სახებლებელი სამყაროს ყველა დარდის (ბაი-რონისეული „სოფელი სედის“) გატარებისა და კიდევ არაერთი შევეურის შექმნას, ჩვენს თავს კი მისი ამადლებული და „უენიური“ პოეზიის გაგებნასა და ვეროცან შეფასებას!

დღიურის შურსკლავიდაც

რიტა ბაინდურაშვილი

**ნატა ვარადას
დაბვიანებული
„სიზმარი“**

„ერთი საათით გვიან“ პეტია მის დებიოტს, თუცა სინამდვილეში დებიოტი „ბევრად უფრო გვიან შედგა, ვაფრე უნდა შემდგაროყო.

ინიტომ, რომ ნატა ვარადა უკვე დიდხანია ლიტერატურულ ნრეტში. ნიჭიერ, ორიგინალურ, დრმად და მხატვრულად მოაზროვნე პოეტებაა აღიარებული და თავყანისმცემელიც ბევრზე ბევრი ჰყავს.

ილია ტყეცვიძის სახლ-მუზეუმში გამართული პრეზენტაციაც მისი დაგვიანებული დებიოტის აღიარება გახლდათ.

თუ რატომ დაგვიანებული, „ქვენი მწერლობის“ რედაქტორმა როსტომ ჩხვიძემ სალაპოზე ბრძანა:

— ბერი კარგი ნიგმი გამოდის ბოლო დროს ჩვენში, მაგრამ კარგ ნიგმებშიც არის გამორჩეული, რომელთა შორისაცაა ეს კრებულო. სამწერლო ხარისხილზე ეს ნატა ვარადას დებოტება, რომელიც, წესით, ბევრად ადრე უნდა შემდგარყო და, აღბათ, კიდევ უფრო დაგვიანდებოდა, რომ არა ჩვენი, მისი შეგობრების, ძალდატანება და ძალისხმევა.

კრებული გამოსაცემად დიდი ხანია მზად იყო, მაგრამ შემოქმედებითი პასუხისმგებლობით ზედმეტად შეკარობილი ავტორი იმდენჯერ მობრუნდა მას, იმდენჯერ ჩანსწორა და გადააკეთა, რომ უკვე ნიგმის „გაფუტების“ საფრთხე შეიქმნა. ხდება ასეთი რამ შემოქმედებაში — რაღაც დორემდე ჩანსწორება და დახვეწა კარგია, მაგრამ როდესაც ეს დაფსრულდება და გრძელდება, მერე იკარდება ის მთავარი, რითაც დირებული ნიგმი, ჩვენ ამის საშუალება არ მოვლეთ ნატას და დღეს, საბედნიეროდ, მკითხველს უკვე აქვს ხელთ მისი ლექსების პირველი კრებული, რომელიც თავისი სიღრმით, ფილოსოფიით და ლირიზმით ნამდვილად გამოირჩევა.

იგი აფხაზეთის თმში ტრავტყულად დაღუპულ მამა ანდრისას ძღვენება, რომლის გამოშობაა და თავდადების ამბავი ნეკრისა მოგვსცენებათ და ეს ნატას ძლიერი შთაგონების საფაროვაც იქცა. მამა ანდრისასაფში მიძღვნილი არამეფულურივე ლექსიან ერთად ნიგმი მთელი ერთი ციკლი ეთობა სასულელო თემას — ბიბლიური პასაჟებისა და სიბრძნის ღრმად და ლირიკული გააზრებით. შთაგონებითა და ესპრეზიოლობითაა სასვე კრებულის თვითიველი ლექსიც და ამ შთაგონებას ნიგმს თანხართული ქრსტანე რომბიქის მხატვრობაც აძლიერებს, ხოლო ნინო სადამბელაშვილის მამუქნიერი ბოლოსტყვაობა შეისანიშნავად აგვიორგონებს ხას. უფლოცავი ნატას პირველი კრებულის გამოცემას, ხოლო პოეზიის მოყვარული — თანამედროვე ქართულ ლექსთან შიარების კიდევ ერთი სიხარულს.

ნინო სადამბელაშვილი:

ძალიან ვაღაპრებამკორიბი ამ ნიგმის გამოცემას, რადგან მას მკითხველთან, ნატას შემოქმედების თაყყანისმცემლებთან მართლაც დაგვიანდა. მაგრამ ის არის

თეების, წლების ნაფიქრი „სიზმარი“, და თუ რატომ, ერთ ამბავს გავხსენებ: იყო ერთი ასევე ბერი, რომელიც განმარტობდათ, უმკაცრესი წესით ცხოვრობდა და ისეთ თვითგვემას იყო მიყვნილი, რომ ანგელოზიც კი დაიჭანჭან მისი ცეკრი და გამოეცხადა ერთხელ. პკითა: ასე ძალიან თავს რად ინამებო? — მინდა გავიყო, სამართა როგორ არის მოწყობილი — უბასადა ბერმა, მაშინ ანგელოზმა გაიყვანა იგი ერთ ადგილას, სადაც წყალი იყო და ამ წყალზე კაცო ტოტევიებდა; აი, ეს არის საბუარო... სულ ეს არისო? გაიკვირა ბერმა, ეს არისო, მოვლო ანგელოზმა და გაქრა. მუნებდა ასევე, იფიქრა, ანგელოზი დაშინისო, და კიდევ უფრო უმატა თვითგვემას, კიდევ უფრო შეიზღუდა ცხოვრება. ისევე გამოეცხადა ანგელოზი და ისევე დიდებულად გამოართა მათ შორის. ახლა სხვა წყალთან მიეცხა ანგელოზმა ბერი და იქაც იგივე სურათი უქურა — წყალზე მოტევიები კაცო-დაიბანა ასევე და უთხრა ანგელოზს: მტანჯავ თუ პასუხს მადლებ რემა კითხვებო. მაშინ ანგელოზმა უბასუბა: პირველად რომ კაცო ნახე, ის იყო ღმერთი. ამ ღმერთს დავენიშნე მე, ის მორეკ კაცო მე ვიყავი, მე კი მუნ შესიშნებო. ახლა ნადე და მუნ ცხოვრება იმაზე ფიქრი მოუღვენი — მუნ ვინ გესიშნებო...

ნატას პოეზიაც სწორედ ის არის, რაც მას ესიზმრება. ამ სიზმარში ფართია, თაობათა ფიქრია აღბეჭდილი და მთელი წიგნიც ასევეტური მსხვერპლმწიფრის ტეპალ-მწარე სხივებით არის განათებული. საკეთარი „სიზმრის“ ძებნა სომ ყველაზე მასწავლებლობა შეფარქმედისთვის და ამ გზაზე ნარმატებებს ეუხურებ ნატას...

ნანა კვიციანი

ბედნიერება, როცა პოეტის ნაზრევი ერთ წიგნად იკონება... ნატა ვარადას ლექსებს აქამდე „უღოღ-უღოღ“ ვეყრებოდი ხოლმე ჟურნალებში, მაგრამ ახლა წიგნად შექარა და ჩვენ ხშირად შევერბებით ვიბტუროთ მის პოეზია. მიფარს მისი ღღებები და სხვა გველავრისაც იგი ლექსით ავითვის: ლექსით იცეპს, ლექსით შეტევილებს, ლექსით ცხოვრობს...

ნატას სტრის „ეკოლოგი მოხუცებულობა გონებისა“, რომელიც ადამიანს ან აქვს, ან — არა, ის შეიძლება პქონადეს ხუთი წლისას, თუთამბუცი წლასას ან არ პქონადეს არც ათხუთმეტი წლის ასაკში. და ეს სიბრძნე გონებას მის ყველა ლექსს ატყუია. ის არის ძალიან ფურადლებანი, პასუხისმგებლობით სავსე პოეტი, რომელიც ყველაფერს ვერ მოიტანს მკითხველთან.

კონსტანტინე გამსახურდია ამბობდა, ისე უნდა ეკიდებოდეს მწერალი სიტყვას, როგორც ძუნწი ოქროსი. ნატაც ასე მასხალ-მისხალ წონის თავის ყოველ სიტყვას, ფრაზას და ისე მოაქვს მკითხველთან. ამიტომ სასენებთ გასაგებია მისი კრებულის გვიან გამოსვლა...

უცნაური დროა — დღეს ლექსი მხოლოდ რომა და ემოცია არ არის. ეს არის სიბრძნედან ამოზრდილი ტესტატი, რაციონალური ნაზრევი. ნატა აბერბებს, რომ ის, რაც გონებისმიერია, პოეტურადაც გადმოგვეცე და თანაც ძალიან აკადემიურად იგი ღრმად მყოფდება ბიბლიური ტეტარტისა. ბიბლიურ პასაჟებს ისე აქვებენ ლექსად, რომ სწავნირი ბულოცნობის განცდა არ გველდება. პირიქით, ნატასთან ეს ყველაფერი აბღმერთი მუქით ბრწყინდება და ხშირად მესიყვებით პანაშუნა ლექსები. საოცარ სიბრძნეს იტყვებ.

— როგორცაღა ლია ქაჭავაძემ ამ წიგნაში ახალგაზრდა პოეტებს შემოქმედებითა გზა დაულოცა, მათ შორის იყო ვივა-ფაბიელაც, მე ახლა სიმბოლურად მერქენბა, რომ ქართული ლიტერატურის ნორმავენი დღეს აქ ნატა ვარადას ულოცავენ პირველი კრებულის გამოსვლას. ჩვენი მუხრემის თანამშრომლები კარგად ვიცნობთ ნატასაც და მის პოეზიაზე და სურვილი გვაქვს ამ მილოცვას ჩვენც შევეუროდეთ. ვფიქრობთ, ეს დღე ნატას შემოქმედებითი გზის ბედნიერი დასაწყისია და გვინდა, რომ მუდამ ნარმატებათ ელნოს, — ლია ქაჭავაძის სახელ-მუსტევის თანამშრომელთა სახელით საღამოზე სიტყვა ნარმოთვა მუხრემის თანამშრომელმა ლლი ბუმბიციანიღა.

ახალგაზრდა პოეტს ნანსელა და ნარმატებები უსურვი ვემშობა ლევან ქუციანიღა. რომევილიც პოეტს სიტყვით შემოფარგლა, რადგან, როგორც აღნიშნა, ნატას კრებულის ნაკითვის ბედნიერება იფრო კიდევ ნინ აქვს. მოხარულია, რომ ასეთმა ახალგაზრდა გოგონამ პოეზიის თავდაკარა წყაროს მიავგნო და მკითხველის გულსაცენ გზა და ბლოკები ამოცა.

წიგნის მატერულად გამოქომეგვლება, ახალგაზრდა მხატვარმა ქრისტინე რომაქიძემ მადლობა ვადიუბადა ნატას მას სამუხრემებზე არჩევნის შექრებასათვის, კვლავაც ნარმატებები უსურვი მას და მომავალში თანამშრომლობაზეც სიმოვნებით დათანხმდა.

ნატა ვარადას პირველი კრებულის გამოსვლა მთლოცა მათმა კოლეგამ და მეგობარმა პოეტმა კატო ჯგანაძემ იღამ, რომელიც მონება იმ დაუსრულებული შეცვლანსწორების, გადართა-გადალავებას, რომელიც წიგნს გამოსვლამდე განიცადა: ბედნიერი ვარ, რომ ბოლოს და ბოლოს გამოვიდა იფრო და ამას ნატასთან ერთად მასი პოეზიის მოყვარულესაც ულოცავო — თქვა ვატომ და კრებულადი რამდენიმე ლექსი ნაკითხა.

პრეზენტაციავა ნატა ვარადას ლექსებს მსახიობი ნინო ვიორგოზიანი კითხულობდა. კითხულობდა თვით აბტორიც და საღამო ქუშიარტად იქცა ახალგაზრდა პოეტის შემოქმედებითი გზის ლამაზ საწყისად და, დარწმუნებულნი ვართ, ეს გზა ასევე გაგრძელდება კვლავაც.

ნატა ვარადა

ბიძელ ტ. კორაგესანი

სორციალი შემეცნება

გვიღობვერი ყველაფერი, მაგრამ ხორცზე არასოდეს მიფორია. ის, გამჭვრავლად ცელაფიანი მუფოთლი, სუპერმარკეტის დახლებზე იღო; შუაზე გაქრნილ ფენითგამოთმოდნენ; მღვდლსა და მთავრს კატრთან ერთად მოგან-თიქვდნენ; სანამ ირწმის ხელი გადამარტუნებდა, მოხანრე-და და ბოლავდა გრანლზე და მრეფა, ნოთელ სოქმოსხ-მულ მენქეარ კარტოთლიან ერთად, თუფწზე ამოვრფად თავს. ძროხის, ცხვრის, ღორის ხორცი, მანადორვე, ნენი-ანი პამბურტკრები და ცხინიანი ნეკები — ჩქმთავის ყო-ველივე ეს განთრმეველად იყო საკვერი, სხეულის სანქვეი. დადებდა, გემოს გაუგებ, გადახედავად და იმუშავე საქმ-ლის მომწეღებელი სისტემება.

და აი, აღწია იორგენსონი გავიქრანი.
ეს გასულ შემოდგომამზე მოიდა, მადლიერების ღღემ-დე ორი კვირით ადრე — ზუსტად ზემო დაბადების დღის გამოს მისსოვს, ოცდაათს რომ მიუჯუკუნენ. სამხაზურნი თავი მოიკავადმყოფე, ზღვის სანაპიროს მივამურ მზეზე სანებოროდ, ნიღის საკითხავად და ცოტათი თავის მუ-სამბრალდადეგ, სიგრძლის გამო სანამინი უკაცრელდი იყო. ქვების გროვისთან მყურეო ადგილი ავარჩიე, დეა-გე მლდი და ვევი მებოლილი ხორცის ბუტერბროდებს. მემდეგ გადავმალე ნიღი მღაგება დედაპინის ადღუ-ვის აბოკალიფსურ-დამამშუადებელ ტრაქტატზე და მზის სხივების ქვეშ აფიონზე კოთხება.

უცებ დაფიანება, რომ თავზე ვიღაც ძაღლი მიდგას და მზეც უკვე მთის წვერს უფარება. როგორც ჩანს, გაძლილი წიგნიტი ხელში ჩამქანია. ბუნებებურმცნიელი, ყურებდაცქ-ვეტილი დიდი ძაღლი, რომელსაც ცალი თვალი ცისფერი ჰქონდა, ისეთი დაკვირვებით მიღრებდა, თითქმის ზემეგან პირის ჩასაკოლოზინებე საამოინების ელვად. მართა-ლი ვითარით, არ მომეჩინა მისი საქციელი. არა, ძაღლები არ მძებლს, მაგრამ რა საქაროს ცხვირი სასზე მოგაფოს, როგორც ჩანს, თავდასაკვაი ესტკ გაჯავიყო, რადგან ძაღლმა უკან დაიხია. ერთი მუხეცებით ჩანდა, რომ ძაღლს ვეღვლადვერ ნესტრიგმი არ ჰქონდა. მყარად არ იდგა, უცნა-რადე ეჩანაბდა. სიბრალელი და ზანღი ერთმოდროლად ეკრძმენი — მანქანამ ხომ არ დაარტყა — და უცებ მოხე-ვდა, რომ მისიური მქურმდე სველი მატყა და ცხვირში შექ-გერა არაორაზროვანი სუნი: ძაღლმა მომამარდა.

აი, ასე, მომამარდა. სანამ სანაპიროთი, მზის სხივების საბოთითი, სიმუდრეოვით ვტებებოდი, ამ იფიქტმა პი-რუტობა ფეხი ანიდა, უნიტახად მაცქია და ახლა ზის და თითქმის ვუღლის ელისო. უცებ მრისხანებამ მემამარო. გინებთი ნაშოვებტი და ძაღლის მეორე, ყავისფერ თვალში დაინახე, რომ რაღაც ცუდი იქვდა. გვერდზე გახატა, მუ-ცვლზე დაეცა და ნაპირზე ამოსული სუღამივით მოუტერ-ხებლად გახიხბდა. სისხლი მწყურდა და იმის დახატვამ,

რომ ძაღლი კოჭლობია, აფიონად დაიგურაფი და გაურს-ნორდებოდი, ძაღა მემამტა.

— აღუ! — ამ ხმაზე შემოებრუნდი და დავინახე აღწია ოორგენსონი. არ მინდა ახლა ამ წამის დანერვილებით აღ-წერა და ზღვის ტალღების ტაფიფან ამოსული აფროდი-ტის ასოციაციებით დატკორთვა, მაგრამ მოამბეტდეიად კი გამოიყურებოდა. მისი ნორდელი ნინაბრებევით ზა-მისხმულმა და ამაყმა მშვეელი ფეხებით, „გორტექვის“ ბიკინებითა და კაბინომინი მოსაცმელით დამცია და გამა-შვტა. მომარდელი და გაოცებული პირდაღებული მივამ-ტერდა.

— მე უსენდისო! აბა, მოდი აქ! — ხან მე მიყურებდა და ხან ძაღლს. — რა გააკეთა?

მე უკვე მზად ვიყავი ვეღვა ცოფეა მელიარბინი, მაგ-რამ მისი სიტყვების გაგონებზე ძაღლი ტყვიანაკრავო-ვით ქიხაზე გაიშობა. აღწია მსუბუქად ჩამოხტა ქიხად და სანამ წინაღმდეგობის გაკუნელო, თავისი მოსაცმე-ლის ბოლოთი ჩემს ნაისურს ნმუნდა.

ვეცადე გამეჩურებინა.
— არ არის საქმრო; საჯანგამო არაფერია, — ისე ვუუ-ნებოდა, თითქმის ძაღლები სულ ჩემს მარსურებს ამარ-დავდნენ, მაგრამ ეს არ მომშენდა.

— არა, — საძეკ არ მუწყვევტია, ისე მითხრა; მისი თმა სახეზე მედებოდა, მიმეული ფეხი კი მისდაფრებურად ფეხზე მომადო, — არა, ეს სანინელებია, აღარ ვიცი, რა ვიღიოთ. შე უსენდისო, აღუო! გაცინშენდით, აბა, სხვაინ-რად, როგორ... რა უბედურებია, როგორ გაივლინა...

მის არგონტს ვერცხავდი — თმის გელი, იასამნის სა-პონი ან სუნამო, ოფლის მარილიან-მოტტები სუნი. ჩავი-ლულულედი, რომ მისსურს მე გაავსმენდებოდი.

უცებ გასინორდა. ჩემი სიმაღლის იყო. შეიძლება ცო-ტებით მიღაფე, და აღუვისავით სხვადასხვა ფერის თვა-ლებით: მარჯვენა მკვეთრი ცისფერი, მარცხენა მოცისფ-რო-მომწვანი, ფირწოზის ან ზღვის ტალღის ფერი. აბლოს უფიქვით. თითქმის ცვეკას ეამბრებოდა.

— იცით, — მისი სახე დამიღმა გაანათა, — რადგანაც ასე კეთილშობილურად აიტანეთ ეს ყველაფერი, რასაც ბეგრის არ გააკეთებდა, მიუხედავად იმისა, რომ სყოფნი-ოდა რა გადაიტანა საცოდავმა აღუმა, მოდით შე გაკა-რებებეთ მისსურს.

შეუცებებული ვიყავი. რაც უნდა თქვა, ძაღლმა მოგა-მარდა — მაგრამ სიბრალე უკულოდა გამამრდილო. ბაბუ-ანერგისავით უწონო, პაერონად და ნიაფზე მოფარფა-ტიდ ვიქვდი.

— მოიხმინეთ, — ვუთხარი მე, და ვიგრძენი, რომ თვა-ლებში ვერ ვაპურებო, — არ მინდა თქვენი მუნურება...

— ატე, სანაპიროზე ვებოვრობ, ათი ნუთის საფარზე, სარეცხი მანქანა მატყს საშრობით. რა შეიძლება, ნავე-დით. იქნებ სხვა ვაგვემი გაქვთ? თუ გინდათ, რეცხვის ფუღს გადავიბნა...

სხვა ტალღან მუდგითი ურთიერთობა არ მქონდა, — ქალბატონმა, რომელსაც მიიღი ნელი დროდადრო ეხდებოდი, ჩემს ზარს არც უპასუხა, — და რეცხე გვეგმი-ში შედიოდა დაბადების დღის აღაწინაშევადა დაღის სენა-ზე კინობი ნაფეულაყვი, შემდეგ დედასთან ღვეზელზე საწოლეთით, სადაც დამხევებოდა დეიდა პირინი და ბე-

ბია, შემდეგ მარტოხელების ბარს ვეწვეოდი და თუ გამომართლებდა, გავივობდი ორმოც წელამდე ქმარგაყოფებულ, სამშვილიან პროგრამისტს, პირი რომ უყარს. მხრები ავირჩევე გვეგებები? არაფერი გვეგებები.

აღიანს ერთობიანი სახლი ნაბრძოლად ორმოცდაათ ნაბრძოლზე იყო. აღიანამ მომეცა ჩემი ზომის გახუნებული მისური ნარინით „დევიანს კოლეჯი“. დასერილი მისური შეადგო სარეცხ მანქანაში და მაცვიფრებდა ორი ბოთლი ღვინო გამოიღო. ჩამოვარდა სიჩუმე. არ ეცყოდი რა მეთქვა. თავბრულ მებეგოდა. მიწადაა გაჯერებულიაფი თუ რა მხოდა. თხუთმეტი წუთის წინაოთ, ღამადების დღეზე ჩემ თავს ვიცოდებდი, ვთვლემდი ქვიშაში, ახლა კი სანაპიროზე, მყუდრო სახლში ვიჯექი, ვუმხარავდი აღიანს ღამაზე, მივხედი ფეხებს და ღვინო ვნრეპავდი.

— რას საქმიანობი? — მეთხა და ბოთლი მავადანზე დადგა.

კითხვას მავრად ჩავეციდე. ძალიან მავრად. დაწერილებით მოუწყვეო თუ რა უნიტერესო და მოსაწვენი სამუშაო მავქნე კლკლამის წერაში ათი წელი ერთ ადგილზე, ტყინის გამოშრობამდე. დაწერილებითა ანგარიშის შუაში მითხრა „ძალიან კარვად მესობა“, და მომიფევა, როგორ დატერნარული სკოლა.

— მის შემდეგ, რაც ენახე თუ რას უწებებიან ცხოველებს. მავალოდა ჩვენი კომპიუტრისთვის ძალღებს სტეროილიზაცია უწყობენ. — მის ხბმაში მისისხანება იგრამობოდა. — ეს ფაშაშის ძეგლი ხომღერა.

აღფი ჩემს ფეხებთან მოკადათებულფი და ცისფერი თვალთი მავქნადებოდა.

— თქვენ ძალს ათრიტა აცეს თუ მენჯის დისკალაზია? ჩემი კითხვით ვმავფილი ვიყავი დისკალაზია ჭეების გარდა ერთადერთი ვეტერინარული ტერმინი იყო, რომელიც ვიცოდა, და ჩემთვის ნათელი იყო, რომ აფღის პრობლემა უფრო სერიოზული იყო, ვიდრე ჭეები.

— რას ღამარაკობთ? — გაბრაზდა აღიან. მან მწარედ და ღრმად ამოიხრა, — აფღის უბედურება ბუნებაში კი არა, აფამინებშია. ის ანამეს, ტანჯვის, ღამასაბირეს.

— ღამასაბირეს? — გავიმორე მე, და ვიგრძენი როგორ აღმვითოდა. — ვინ?

აღიან მან გადმოხარა. თვალეში საოცარი სიხუტული აუნო. მან ფეხსაცმელების მხეული ფირმა ღამასაბი. აფფი ეკამიფენეს ფეხსაცმელთა გამძლეობის გამოცდის ექსპერიმენტში. ფეხსაცმელთა ცვეთის სისწრაფის დასაფენად ამ ფეხსაცმელებით შემოხილ ძალღებს მორტენალ ბილკზე აფენებდნენ; აფფი საკონტროლო ჯგუფში იყო.

— საკონტროლო ჯგუფში? — ვიგრძენი, რომ თმა ყალყზე მიდებოდა.

— საქმის დამტკარების მიზნით ბილკზე მსხულმარცვლოფი ხუმფარის ქაღალდი დააკრეს. — აღიანამ ტურში მიმოვიტე და ფანჯრისკენ გაიხედა. — საკონტროლო ჯგუფს ფეხსაცმელები არ ეცვა.

გაოგნებული ვიყავი. მიწადაა მიუწულაფი და მენუგეშენი, მავრამ თითქოს საფარძლები გავცვიდეო.

— ნარმოუდგენლა. ეს როგორ ვაკეთებ... — ძალიანვე წარბოხადგენია. — მითხრა მან. შემდეგ შემომხედა, თავისი „გორტექსის“ ბიკინებით რაღაც ვუ-

თისკენ ღამარა და მუხლებზე საქაღალდეები დაიწყო. პირველზე იმ ფეხსაცმელთა ფირმის სახელი ეწერა. სხებზე სხვადასხვა კოსმეტკური ფირმების, ბიომედიცინის კვლევითი ცენტრების, შეწვევლიანა და საკონსტრუქციო ფაბრიკებს და ხორცის გადამამუშავებელი სანარბოების სახელები.

აღიან მიფერებდა, როგორ ვათვლიერებდი მათ.

— ტექსტ დრუზიზე გავიგიათ რამე? — უაზრო გამომეტყველებით მივამრედი.

— ბოცვერებს თვალეში შევყავთ სხვადასხვა ტრია და ელოფებიან, როდის დაბრმავებებიან. ათასობით ბოცვერია გალირები, ესენი კი იღებს შპრიცებს და თვალეში არტოენი — და იციოთ, რატომ? რაღაც მალე მიზნებისთვის, და ეს კეთდება ახლაც, ვიდრე ჩვენ ესაუბრობო.

მე არ ვიცოდი. აფღს შეეხედე. მერე აღიანს ბრაზიან თვალეში.

— თვალეების ტუპისთვის. აი, რატომ. თვალეების ტუპი. ისინი ასაბირებენ ათასობით ბოცვერს, რათა ქალები მუცავებებით იღებებოდნენ.

გავიფიქრე. ზედმეტი ხომ არ მოსდის-მეთქი, მავრამ მის შეუღლება წამანებას და ტურებს რომ შევხედე, მივხედე, სიმართლე ამბობდა. ორი საათი მოვლამკებოდა და თან უფეხო და მორფით გაბრებული ვირთხების სურათებს მიჩვენებდა. მომიყვა, როგორ ღამარა აღფი, ფაუნის მოყვარული არმიის „უტესი წერილი დაბრმავით. თავიდან აღიან წერილებს გავზავნი და კისერზე ჩამოკვებულა საპროტესტო პლაკატებით ქმავთიფიფიფიფი, შემდეგ ეს ცხოველთა გადასარჩენად მივეყარ ზომებს მართლთა თავდახხებებს, შექრას, დივერსიფებს.

— იციოთ, ბილკ უნიტერმა რა თქვა?

მესალმობოდა ყოველიც. მზე ჩავიფა. წარმოდგენა არ მქრდა.

— ცხოველებს ყოველფე — ახალი ოსვენციო.

თვალეში დატარე. საშრობი საათიანფერის წინაო გაბორითი. ვფიქრობდი, წამოვიფოდა თუ არა ჩემიან ერთად სავანში, და თუ წამოვიფოდა, რას შემიძლია.

— თავში რაღაც აზრი მომიფოდა, — აფინიყე მე, — თუ... იქნენ ერთად გვეცხმში...

აღფმა სწორედ ეს მომეცა თორია, აფფა და ჩემს უკან კეფელს მიამარდა. აღიან სასწრაფოდ წამოფევა, აფფი დატუქდა და გარეთ გაურფე; ჩემი წინადაფფა პაერში დაეცოდა.

— საბრალო აფფა, — თქვა ოხვრით. — მისმინეთ. მე აღბთ თოვიც მოვამტრეცო; ვულახდელი გუბუნებით, არც კი მოფიქრია, მავრამ იმუთათად შეხედები ადამიანს, რომელიც მენ ტალღაზეა მომართული.

გაღიან. მებს ტალღაზე მომართული. ამ სიტყვებმა ამათი, ამფორიქია, და ისეთიან კანკალა ამიტანა, რომელმაც რეპროდუქტიული ტრანსკამდევი მიღწია.

— რას იტყობი ვახსამზე? — და თან რესტორანთა სახელებს ვხსენებდი — აბრელებლად ვეგეტარიანულის შეძლებს კი შემწეარი ხორცის სუნის ატანას? თხას რძის ხაჭო, არაბული საღალო „ტამბულე“, სოთის ყველი, ბრუელის კომბოსტო, ოსების შექამანდი. ცხოველებს ყოველფე — ახალი ოსვენციო. — რასაკვირფელია იქ, სადაც ხორცი არ იქნება.

შეშინებდა და შტეტი არაფერა.
— საძვე ნია, რომ შე თვითონაც არ უჭამ ხორცს, — ციკრუნი, — ყოველ შემთხვევაში აღარ უჭამ, — გამოდის, შებოლოლა ხორცის ბუტერბროდებს ნურტოლი დაეძვსა, — მაგრამ კარგად არ ციკრ იმ ადგილებში, სადაც... — უჭამავდი ყოყმანით.

— შე ვეგანი ვარ, — მითხრა მან.
დაბრმავებულ ბოცეროთა, დასაბრმავებული ხბოების და ნანამებე ლეკვების ორსაათიანი მონათხრობის შემდეგ ხუმრობისგან თავი ვეღარ შევიკავებ:

— შე ვეგნოელი.
გაიცინა. ვეგანები, ამხინა მან, არ ჭამენ ხორცს, თევზს, კვერცხს, არ სჯამენ რძეს, არ ატარებენ შალსა და ტყეის, და რასაკვირველია ბენეფიუსს.

— უღალოდ, — მიუღვივდა თან თავის სულელურად ვტრწონობდი.

— რატომ არ ვეგანობი აქ? — შემოპოპავა მან.

როგესაც მე და აღინა იმ ღამის ერთად ვინჯით და შიდარად შევიგრძენი მისი ხელების, ფეხების და მცენარეული ენის სიტკბო, ოკეანის ტალღების ხმაური ჩემს ვულვამდე აღწევდა. ჩემს სანოლთან გათხოვნილი ალღი ძილში ნკმუტუნებდა და კენჭოდა და მადლობას ვწირავდი მისი შარდის შეუკავებლობას. ჩემს თავს რაღაც ხეებოდა — ეგრანობი როგორ ვუგუნებდა იატაკი, ყოველი ტალღის დაცეპის ვერწინობდა და მზავე ვიყავი ვეღაფერ ამის მიერწმობდი. დღით სამსახურში ღვირგევი და ვუთხარი, ისევე აიდა ვარ-მეოქა.

მეგონა მზელი დღე მის გვერდით ვაგატარებდი, მაგრამ ვეცდებოდი. ოგურტბი ამოვლებული რაღაც ქერქით ვისაუბრებდი და ნახევარი საათის შემდეგ ბეგერული-პილსზე ბენეფიუსის დიდი მალაზის ნინ, აღმა-დაღმა დაედიოდა პლაკატის ქვეით, რომელზეც ნოთელი ასობით ეწერა, „ასუს როგორ გრწმობს ვაშამ ვახვეულები?“

ეს მთელი სანახაობა იყო. ორმოცამდე ადამიანი ვიყავით. ძირითადად ქალები. სახეები ნოთლად უქონდათ მუღებოდა აღინამ სადავანად მოიტანა ქურტი, რომელიც მთლიანი პატარა ცხოველებისგან იყო შეკერილი და სახეები ნოთლად შეუღება, თითქოსდა სისხლილი. შემდეგ მიაბა დიდ ჯახზე და ყვარალით — „ბუნეი სიკუდილია, ბუნეი სიკუდილია“ — დაიწყო ქნევა. მის დანარჩენებსაც აიყენენ. ჩვენ ურთედლებს არავინ გვეუცვებდა.

აღინას ხათროდ დაეფიოდი ნინ და უკან ტროტურაზე ვგრწმობდი, რომ ჩემი სიამაღე საპატრო ბუტმანი იბერე-

ბოდი და ჩემში წინდა პატრო ჩაედინებოდა. აქამდე ტყავის და ნატის ფუნჯისმელებს უჭმარობდა. ოუკონზე რომ მუცელივარა, ქურტიც მუცელივარა, აღმა.

მაგრამ ახლა ხევა საქმე იყო. ახლა მე მუბრძოლი, დემონსტრანტი ნებისმიერი მელისა, თავისი, ნავის, დათვის, მგლის, კურდღლის უფლებათა დამცველი ვიყავი. ახლა მე ხომ აღინა იოგერსონის მუცეარებული ვარ. და ეს ანგარიშგანაწილა. თუმცა ღმერთის ვევედრებოდი, ვინმე ჩემს თანამშრომელს არ გაეცლო გვერდით და არ დაეწინაზე მისხანდე პლაკატი ხელში.

მომივდა, დაევიღე, ჩემი შეშართება დაეცა აღინა ყურადღებას არ მიძევებდა. უცებ საღამოს პიკის საათის დროს ბორდითთან ვაქრედა გრძელი თეთრი მანქანა, საიდანაც ვაფმოვდა ქაღარა, გამწვანარი ქალბატონი იგი ყოველ კარნაგარსკვლავს ჰგავდა, რომელიც უშამბრად გამოქმნარია ჩვენსკენ. მოხუცდავად სიღისა, ვარსაღის ფაფუკი ქურტი ეცემა, რომლის გამოც ტუნდრამა თითქმის ყოველი მეთურ სორო დაევირეულს.

მარტობელა მოხუცისკენ ნიღო-კილითი და ინდელ მებრძოლთა შემართებით გაეკენდი. ტვიზის სისხლმა ამახა. „სკვლელო“ — ეყვაროდი მე. ვაშამში პლაკატი ტროტუნდობდა, ბრბო გრგვინავდა. მოხუცი რუ ახლის იყო, მისი სურნელი მევცა — სუნამოს და ქურტისგან გამოსული ნაფტალინის სუნე — რამაც დაევირეულა.

მთლილი არ დამინახავა. აღინამ მევე მითხრა, ნარსულში ჩემპიონი იყო კინგბოსტემა, მაგრამ რინზე სი-სასტაკის გამო დისკვალიფიკაცია მიიღო. პირველი დარტყმა ციდან დაეშვა და მერე ნაიფა და რა ნაიფა — ქარის ნიაქულივით ქარიშხლის დროს. ვიდაცამ იყურა, ნელ-ნელა ნისლი ჩამონდა.

გონს ტალღების ხმამ და აღინას ტურტებმა მომიყვანა. ასეთი გრწონა მქონდა, აწივებს, დახანაკურეს და შერე თავიდან ამიწებს. „წყნარად რწევი“ — მითხრა და ენა ჩემს გასიბეულ ლუკას აუსა. განბრევა არ შემიძლო, მხოლოდ მის სხვადასხვა ფერის ფეალებს ჩაებევი. ახლა მუნ ერთოერთი ჩვენგანი ხარ, — ჩამწერსულა მან.

მეორე დღით სამსახურში არ დამირეკავს.

კერის ბოლოს იმეფად გამოეკეთა, ხორცი მომეწინატრა, მაგრამ ამ ფურქის გამო სინდისის ქრწვნას განვიცდიდი. სამაგიეროდ ვიგინეცვის მონინაღმდეგეთა, მებრძოლი ვეგეტარინელების, კატებსა დასცველთა და

მხატვარი შაჟირი ვაგინიძე

აღიწას გვერდით ასამდე მილი გადავტყვებდე. სუბერმარ-
კტოთა, კადუბისა და რესტორნების მიწებზე სხვადასხვა
საპროტესტო პლაკატებს ვიკრავდე, ევანგელში ტყავის
და ბუნველის მწარმოებლებს, სოსისისა და ხორცის გამ-
ყოფელებს. ყოველივე ეს სახალისო და დამაბრბინელი,
მაგრამ საზოგადოებრივ იყო. მე ჩემს სიამარულეს ვგრძობობდი
— ცხოვრებაში პირველად დავეთხედი საერთო საქმეს —
და რაც მთავარია, მყავდა აღინა. მისით მოვინდუნე და
მასზე ჩავიცვალე.

სიყვარული? ამ სიტყვასთან არავითარგვაროვანი დამო-
კიდებულება შეონდა, მაგრამ ადლბათ, კი. რასაკვირველია
კი. სიყვარული, სუფთა და უბრალო. სიყვარული ჩემში და
მე სიყვარულში.

— დეი რა? — მოთხრა ერთ საღამოს აღინამ, — მალე
მადლოვრების დღეა.

ერთთან ნაში ვფიქრობდი, მიმწეოთ თუ არ დედა-
ჩემთან აღინა, სადაც ხამანკებით ფარმირებულ დიდი
ცხინამანი და შეწევირი ინდაურით გაუშასპინდლებობდ-
ნენ ცუდი იდეა იყო, მალე მოვედე გონს და ხმა არ აშობი-
ლა.

— ამ დღეს ცხოველები ვერავის ვერ გადაუხდებიან მად-
ლოებს. უბრალოდ ხორცის მანგანტებს საშუალება მიცე-
მით რამდენიმე მლონი ინდაური გახამადვურნ. ფრია
ცოტა გაიფარნით. შეიძლება შენი მანქანის გამოყენება?
— რასაკვირველია, მაგრამ სად მივდივართ?

— ფოკონდას იფუქალი დიმილით გამოვიდა.

— ის... რამდენიმე ინდაურს გავათავისუფლებდი.

დილით ურჩხის დავურტე და ეუთარი, კუჭამემა
ფარცელის კბილ მაცქნი და კიდევ რამდენიმე დღეც ვაკაც-
ვებ-მეთქი. საბარგულში რაღაც ნივთები ჩაყავით, და-
ეცხმარეთ ალუის მანქანის უკან საფარძელში დაჯდომამი
და სან-პაოლის მამართლებათ მუხუთე მოსილი შეეუ-
ბრეთ. საში საათი საოცარ ნასღანი ამინდში ვიარეთ.
აღინა ძირითადად ჩემად იყო, მაგრამ ეტყობოდა ავზნე-
ბა. ერთადერთი, რაც გავიგე, ის იყო, რომ ვიღაც როდეს,
მის ფეულ მდგობარს, უნდა შევივდაროდი. ბუნებისა და
ცხოველთა უფლებების დამცველ, მსოფლიოში უდიდეს
ამ ადამიანთან შეხვედრის შემდეგ უნდა ჩავედინა კა-
ნონსანინანდელყო და რისკითა საქციელი, რაზეც ინდა-
ურები საშუალოდ ჩვენი მადლოვანი იქნებოდნენ.

აღინამ მოთხრა, ახლა ნელა იარყო, და უნდა დაისახა
აქ, აქ! და სიმბოლური ძვივს ვეაზრჩევი ხის უკან.

როდეს პარმადნე შეგხვებდა. ორმოცდაათწლამდე,
მალაი, გამხდარი, ვრუხამიანი და დანაოჭებულსახია-
ნი სურველ ბუციტს ჩამოკავდა. რეზინის ჩეჭმები, გახუნ-
ებული ფრისები და ასევე გარცეხილი მოკლე ქურთუკი
ცეცა. აღმას სახლის კედელს მიამარტა და როდეს ფე-
ხებით ნამოჭრტრადდა.

— როდეს! — დაიყურა აღინამ და მის ხმაში ზომამე
მეტი სიხარული და სახლოვე ვიგრძენი.

აღინა ერთი ნახტომით აჟარდა პარმალზე და ჩამოეკი-
და კსკრუნე. ეუჭურნებდი, როგორ კონცინდენ ერთმანეთს
და მომავალით თუ გინდა, არ იყო ეს შამა-შეკრული კოცნა.
ეს კოცნა რაღაცის ნიშნავდა — მოკლე, არ მომეწონა.

— როდეს! — ამოთქვა კონცინსგან აქომინებულმა
აღინამ, — გაიცანი ფაში.

აი, ჩემი რიგიც მოვიდა. ხელს გავემოწერი. როდესმა მა-
ხოლიანი ხელი დურგლის ან ტყისმჭრელის, ინდაურების
და ლობორატორიული თავგების გამამათვისუფლებლის
შეგავსავდ მაგრად ჩამომართვა.

— მოხარული ვარ, — ნარმოთქვა ხრინინანი ხმით.

კოხში ბუხარი ენით. ჩვენ ჩაის ვსვამდით. აღინა გაუ-
ჩერებლად ლაპარაკობდა, პასუხად როდესი მეტერ ხელ-
ვით ტრიალებდა, ერთმანეთს უფეხობდნენ ახალ ამბებს,
ახსენებდნენ სახელებს — რაც ჩემთვის ოთხთვის დამოფ-
რული ენა იყო. მესამე ტრეა ჩაის შემდეგ აღინამ პკითხა:

— რა გეგმა გვაქვს?

როდესმა მტაცებლური მხერა მესროლა, თითქოს
ფიქრობდა, შეიძლებადა თუ არა ჩემი ნდობა, და აღინას
მოებრუნდა.

— აქვდა ახალგაზრდა ინდაურთა ფერმა. — ისევ მე შე-
მომხედა. ამჯერად დიდახას და გამოიმცვდილად.

— თავებს კატების საკეებისთვის უწევდენ, კისერს,
შეწვეულობასა და სხვა დანარჩენს ცელთავანში ახვევენ
და ისევ მუციელში ტენინა. ნამდვილი სადღისტები. რა დაუ-
შავს ამ ინდაურებში?

კითხვა რატორიკული იყო. ჩემთვის რომ ეკითხა, პა-
სუხს მინც არ გავცემდი, სამაფიროდ ჩემი საზე გამოხა-
ტავდა სინანულს, სიბრახესა და შეუპოვრობას. მე ვცვლა იმ
ინდაურზე ფიქრობდი, რომლის განადგურებამაც ჩემი ხე-
ლად და ქბლენი ენა. ამ აზრებისგან ვცვლი მფრთხელა გა-
მქმხრა, მაგრამ კიდევ ერთი რამ იყო მიზეზად, მომწიფდა.

— ბნ ფრანგელის მათი ნაციონალურ სამოლოდ გა-
მოცხადებდა სურდა, — ჩამამტა აღინამ. — გავიგიათ ამის
შესახებ? მაგრამ ხორცის მოყვარულეებმა გამომარჯვეს.

— ორმოცდაათი თასი ფრინველი, — თქვა რაღესმა
და ცვეტავდნი მზეტრა მომპალო. — მაცნობებს, რომ
ხელს დანებდენ მათ დაბოცავს.

— ფრმა ტრასადეამ ჩანს, — თქვა როდესმა, მაგრამ
მისვლას მხოლოდ კალმურნა-სანინსგლად შევძლებთ.
ოცი-ოცდაერთი მილია.

აღინას თვალები უფლავდა. როდეს ისე უყურებდა,
თითქმედ ციდან მოვლენილიყო. ეგრძებნი კუჭში რაღაც
დამიტრიალდა. — დამე შეფაქრონი.

როდესის დატრენებით ჩემი მანქანათ ნავედით. ჩემი
პიკას მალედა რაინი იცნობს და ასეთი პატარა ოპერა-
ციის გამო ვერ გვერისკავ, — მაგრამ ნინა და უკან ნომ-
რები ტალახის სველი ფენით დავფარეთ. სახეზე კომან-
დებრივით მავი ნიღბები ავიფარეთ, ავიღეთ საქირო
არაღები და ორი კანისტრა ბენზინი.

— ბენზინი რა საქმითა? — ვიკითხე მე.

— ჩვენ ხომ დივერსანტები ვართ, — გაუბრწყინდა
როდეს თვალები. ადვილ გასაგებ მიზნება გამო მინ დაე-
ტყუეთ.

აღინა ნინ იყდა ჩემად, ჩემსად და როდესს შუა. ღამის
ორი საათი იყო.

— ასე, აქ დამაშობრუტე და ფარები ჩააქტე. — მოთხრა
როდესმა.

ღამის სიჩუმეში ვადმოვდით და ჩემად დაეკატბთ
მანქანის კარებები. სკინტლის, ბუშბულისა და კიდევ რა-
ღაცის სახაზღარი სუნის ნესტობებს მინგავდა და კუჭისკენ
მემამართებოდა.

როდღმა საბარგული გახსნა და რკინის ღივი ჯოხი და მათულის სატრელი მომაჩრა. ლობთთან მიმყოფანა და დანოხ რკინის ბადის გადაჭრა.

— აქ მკათი ინდურები. თუ გზა აგერა, მათულებადს ლობეს გატყუე. შენ ამ მშროდან ამოტყრი სტყუა, აღინა და-სადელოდინ, მე კი სამხრეთადან, როგორც კი მოურბნითი, ფანარით მოგვემთი სიგნალს, ინდურთა საფეჯობს კარე-ბებს გავხანით და ფრანგულებს გამოვტყუებთ. ჩვენზე არ ინეროულუო რაც შეიძლება მეტი ფრინველი გამოვუტყუე.

მაგრამ მე ვერერეულობდი ვეღაფერზე: გამოტყუელი ფერმერი უკვამ რომ გამოვარდეს საფატჩაინთი თოფით, კალამიკოეის აფტომბით, ან სხვა რამით; ნისლში აღინა რომ დიაკარგოს; თავად ინდურები დიდებია? ავები? ბრჭყალები და ნისკარტი ზომ აქეთ? ასე არა? და რას როგორებენ ზემზე შუადამით რომ შევევარდები?

— ბენზინიანა კანსატრე-ბი რომ აფლტელება, მანქა-ნისკენ დაგაზუ, გაივ?

— თოტოს გავივტ, — ნე-ჯორჩრულე მე.

— და უკვე, მანქანაში გა-სალები დატრევი. — მე შევები.

— მაგრამ...

— ჩქარა რომ მოვხიოთ, — აღინა იხე ახლოს იდგა, მისი სუნთქვა მუსმუნდა.

გვაძლე მანქანის კარი და გასალები ბუფეთი ჩაეღე.

როდესაც ორივე ნისლში გაურჩინარდა, გულმა ასეთი ბრაზბარტეი ატება, ინდურ-რკინის ხმა აღარ მესმოდა.

ეს სიციცა, ვფორმბდი, ეს არასწორია და მავნებლობა, რომ აღარფერი ვთქვა უკანონობაზე, სხვა საქმეა ბლაკატების დადებანა... ნარმოფაფინე საწოლში მძინარე შეფრინველე ფერმერი, მშრომელი, ვისზეც ამერეკა დგას, დანი ოჯახის უფროსა, რომელმაც აფლეთი კრე-დატის საწავლელოდ ბანკში უძრავი ქონება ჩაიღ... მაგრამ მერე წარმოვიდგინე სიკვდელმისჯილი უფანამეულო ფრანგულები, გრძელფეხები და მისიფარულე აღინა; და მათულების გადაჭრა დავიწყე.

ნახვევარ საათზე მეტი გავივდა, ღია ფრის მუნობის მივე-ახლოვდი და როდესაც ფანარზე აჩითო, დროს გავიქვე უახ-ლესი საქათმემდე, რკინის ჯოხით მოქლოში გატეტებო, კარი გავაღე და ქორეული ფრანგულები გაჩინე გავიყარე. ამ ახ-ლს, ამ არასტყუელი ინდურებმა რაღაც აჩინეს — უფანა-რო თეთრე კეღელდან კრინიბი და ფრთების ხმა მოხმა. გა-მადრდით, ინდურები, ვფორმბდი მე, თათურულელება გვახ-ლოდებოთ! ერთი მოპრბოა — და ბოქლოშა მინანზე მოა-დინა ტყაპანი. სისხლი პულსაციით მირტყამდა თავში, კარი თამოჟალე — და აი, ისინივე, ჩემი ინდურები, ათასობით, ეფორმებულეებიანი. მკრთალი ვყოფილი შეუბ მათ თვა-ლებში არეკლებოდა. სადაღაც ძალღმა დაიციფა.

ძალა მოვიკრიბე, რკინის ჯოხის ქნელი და ვყრილით შევევარდი შენობაში. სიჩუმე. არავითარი რეაქცია. რომ

არა ფრთების ფრთხილი და დაძახულად ანეული თავები, შეძლებოდა მხოლოდბეც გამოვინთა. ძალით უკვე გა-აფლელე ყუფდა. რაღაც ხმებიც მომესმა.

უტყრო და უძრავი ინდურები ბეგონის იატაკზე ეს-დნენ. მიფლე შენობა გავსებული იყოს სამხრეთკეთილი ვიქ-ნევი ჯოხის, ვფორმბდი, ეჭვბედი, ფატხის ეპაპლებიანი, ამან გაჭრა. ჩემს გვერდით მგეგომს ფრანგულმა იყურა, სხეულმა აიტაცეს, და მთელი შენობა საოცარი ხმაურით გა-იგისო. ისინი ამობრადენენ, ჭანფარებიდან ცვიოდნენ, ფრთების იქნედნენ და იატაკიდან გამხმარი სკრნტლის, მარცვლის და ქატოს ბუღს აფრებდნენ. გათამაშებულს შეემოგებე: კოიი-პაააა-პაა-პა! და აღუმინის კედლებს ჯოხი შემოვყვებ. ინდურები კარსკენ გაცეფლდნენ.

და ამ ფრის ეზოდან რაღაც განათება და აფეთქების-გან ცველაფერი ახანარდა.

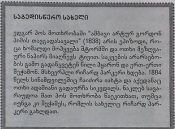
გაიქციე — ახმანურდა რაღაც ჩემს თავზე, სისხლში ადრე-ნალინი ამოფლავდა და ინდი-ურთა ქარშიბალი კარისკენ გავიქციე. ისინი ყველგან იყ-ნენ — გამოლლი ფრთებით, ვეროლით, ნილითი, კრია-ხით და შიმსკენ წანღაცებ-დაცილები. შენიღან ფე-ხებში რაღაც მომხედა და აი, უკვე იატაკზე ვარ, შუქში, ბუმბულელება და თხვიად სკრნტლები. მე გავხედი ინდ-ურთა ჩქაროსნული გზატკე-ცილი. ზურგში, კინურში, მორებზე მრჭყალები მესი-ბოდა, ახლა უკვე პანიკაში ჩა-ბრუნდა, სიბინძურით და უფრო უაჩრესით ფეხზე ძღვს ნამოუდები და მივანღიე კარამფე-ჯი, ვინ არის მანდ? — დავინილია ხმამ.

აი, ახლა კი მოვკურცლებე.

რა გითხრათ? ვატტბოფი ინდურებმა, გზაში ვინც მივებოდა, ბრთითი ვურტყობდი ფეხების, ვუვლიდი ხედ. მივებოდა გამნარტლები, აი ვიცილე სად და თან იმის მიზით, ახლა მესკრინან და გამაგორებენ-მეთუი, გუ-ლი მსაქეგობრატემს უკან ნიოლად ცველები მძვინვარებ-და. სად არის ლობე? სად არის მანქანა?

უკვე გავივტ, ვილაყამ მანქანა როგორ დაეპოა — ნაც-ნობი მრავე კარბუტატორის ხრინწიანი ხმითი, — და სამა-სი შეტტის დამორბებით დავინახე ფარები როგორ აციმ-ცამდნენ. მანქანა დიპირა და გამეშვებული უესმინეი, რო-გორ ქრებოდა მისი ხმა. მოტრუებული და საკოდავი რამ-დენიმე ნაში კოფეე უფეძეა და შემხეგ სიბნელში გავიქციე.

ისეთი სტელე ნისლი იდგა, გათუნება ძღვს გავიფე-მოსახლტებულ გზას მივადექი, მაგრამ რა გზა იყო და სად მიდიოდა, ნარმოფენია არ მქორდა. მოტრულული და აკანკალეული ბორდორზე ჩამოვყვები. აღინა რომ არ მიმბატოებდა, ამაში დარწმუნებული ვყოფი. აღინას ისე-ვე ვუფერებარ, როგორც მე მიყვარს. მართალია არც სა-ფანტითი უყოფი დატრეული, არც ძალღებისგან დატტბილი-დაცლებული არაა არც ერთი ინდურებოსკან და-

საბარსინარო სხანელი

ვევარ მოს მოთხრობაში "ამავეი არტურ გორდელის პიბის თიფაფასავალი" (1838) არის ეპიზოდი, რომელიც ხომალდი მოპყვება ბტორში და თიხი მხელდურ ნაპირს მიაღწევს ტელით. საკვებს არსებობის გამო გადაწვეტენ სილი მკარონ და ერთ-ერთი შეტტინა. მსვეტელს რამადე პარკურს ხედა. 1884 წელს სანამეულოდუე მადირა იატაკ და აქედანვე თიხი აფანინი გვაფარს სიკვდელს. ნაღებს საფარეულები მათ პის მოთხრობის ნაეტობაში, თქვენ იფიკე კი შექმნეს, რომლის სახელიც რამადე პარკური გახლდა.

კორტნილი, მაგრამ მაინც ცუდ გუნებაზე ვივდიქი, და რბილად რომ ვთქვა, როდესაც შეხვედრის არანაირი სურვილი არ მქონდა. მთელი სხეული დაღლილებული მჭონდა, ვეფრები მტკიოდა, თმა ბუნებულთა ავსებულს, სახე და ხელები დაკანკარული და მთლიანად ქუჭქა და სკინტლში ვიყავი ამოვანჯვრული. რამდენიმე ხანგრძლივობაააიანი ღლოდნის შემდეგ როდეს უნაშურეო ვინებით ვიხსენებოდი, აღინაბი ვეჭვი შეპარებოდა და ბუნების დამცველებიც დოდად აღარ მებატებოდა გულზე. და აი, ჩემი მანქანის ნაცნობი ხმა მომესმა.

საქვსთან გაქავეებული სახით როდღე იჯდა, როგორც ჩამოძინებული მათხოვარი, ბეღების ქნეით ისე გაქვევან მანქანისკენ, კინაღამ დამარტყა. აღინამ მანქანის გაჩერებას არ დაუცადა, გადმოხტა, ჩამხუტა, უკანა სახარძელზე ჩამტანა ალფთან და ჩვენი თავშესაფრისკენ გავემართეთ.

— რა მოხდა? — ისე ვუაროდა, თითქოს ძნელი იყო მიხედვარი, — სად იყავ? რამდენიც შეგვეყო გულთმეზობოდა.

მე კი ნაწყინი, თავს ვგრძნობდი მოგებულად, გაყვდილად და მიმარნდა, რომ ამ ჩახტებებასა და უაზრო კითხვებზე მეტს ვამსახურებდა. ჩემს ამავეი მოვეცი. თხრობისას აღინას თვალში ავნიო და აღდროთავანებული მინახდა. როდღე ჩემზე იჯდა.

როდესთან შხაბი მივადე, კანის ფორებიდან და ნაკეცებიდან გამომვიცი ინდაურის სკინტლი და შერე ვისი კი გადავკარი. როდღე შემის მოსატანად რომ ვავიდა, აღინას ჩავეხტებ.

— მისმინე, არა? — მითბრა მან, — რაც ჩვენ ნუხელ გავეციოთი, ვთქმელებეროვია, მაგრამ ეს მხოლოდ დასანყისია. — იმის თქმა მინდა, რომ როდეს ეთიონგში უნდა გავეცი, ერთ აფგილზე, იდოლსტონის ნაკანაღბო...

უხდა გავეცეს ის უნდა გავეცეს მის ხტყვებში მრავლობითი რიცხვი არ იყო და არც ის, თუ რა გავეციოთ ერთად და ერთმანეთისთვის ვინ ვოყავი.

— რატომ? — ვკითხვი მე.

— იმ შიარეში დათვი გრინილება — სულ ორი — გამოღიან ნაკანაღლიდან და მოსახლეობასა თუნდ ესმინან. მერის ფოზერშია დაგლაჯენი. მათ ვასანაფურებლად ხალხი შეიარაღდა. ჩვენ — მე, როდღე და კოდვე მინესოტელი ბიჭები მივდებოდა დათვიების გადასარჩენად.

— გამოღის, როდესთან ერთად? — ვკითხვი მოსაკვედინებლად სარკასტული ტონით.

— მერ თუ ვგ გავეცივებს, მე და როდეს შორის არაფერი, ცხოველებს გარდა.

— ჩვენწარი ცხოველების გარდა?

— მან თავი გადაიწინა.

— არა, ჩვენწარიების არა. მერ არ იცი, რომ ჩვენ პლანეტის შვიი ჭირი ვართ?

უცებ ვანერისბო. უბრალოდ გავეყოფიდი. მთელი დამეინდაურის სკინტლში გავეტარე და კოდვე მე ვარ პლანეტის შვიი ჭირი. ავეციქი.

— არა, არ ვიცი.

ისე შემომხედა, რომ ჩემ ნათქვამს მისთვის არანაირი მნიშვნელობა არ ჰქონდა, უახლოეს ხანს მე მის გვეშებოდა არ ვუვდებოდი და საკამათოც არაფერი იყო.

— აბა, კარგი, — ხმას დაუნია, როცა როდღე შემის ნაჭრებით შემოვიდა. — ერთი თვის შემდეგ ლოს-ანჯელესში შევხვდეთ, კარგი? ჩემს ვეაილებს ხომ მომინდა?

ერთი საათის შემდეგ გზაში ვიყავი. ერთი თვის შემდეგ: სიცარიელე ვაგრძენი. წარმოვიდგინე როდესთან ერთად როგორ მართებდენ იოჯურტას და შერის ფანტელებს, ათვერ დამეს მოტელებში, იბრვიან გრინილისვის და ამროტესტებენ ტყის ვაჩრებებს.

სიცარიელე ვასკდა, გული ამომაგლიოჯა და მომიქნენა, რომ ვაბეტეული, ვამომიგნული და მობრალული თიქმზე დამქეს.

ლოს-ანჯელესისკენ რომ გადავუჭრე, ნამდვილ მოკში ჩავეარდი. აი, ჩემი კომპარი: ნითელი ნათურები, ცინციმები და პოლიციების მანქანები. პანიკის უღვარზე ვიყავი. ცოტადა და მოვეხედი და დამენოღუნენ შერე. მაგრამ უცებ დაეანება ორად მოკეცილი სატვირთო მანქანა. შევანეულე სვლა და საცობში ვაქენიდი. ნისლში კარგად არ ჩანდა, მაგრამ გზაზე რაღაც თქალი ვფარა. თავიდან ვოფიქრე, მანქანიდან ტუალეტის ქონილადები ან სარეცხი ფხენილი ვადმოვარდა-შეიქი.

მაგრამ, არა — არც ერთი და არც მეორე. საბურავები ცურავდა, ციმკიმები თვალებს მჭრიდა, კუს ნაბოჯით მივიტყინე ნინ და დავიხსებ — გზა დაგარული იყო ბუმბულით, ინდაურის ბუბუნებით. და არამარტო ბუმბულით, ხორცილ იყო, ცხიმიანი და ღორწივანი, ნითელი, გზაზე დახედილი, თიხური სიბინტურსავითი. ინდაურები ყველგან ინდაურები.

ნინ მივეცივადი. მინების სანმენი ჩაერთე და ერთი ნამით წყალში ვახვეებული სისხლი შირნასავით ჩამომოფარა. სიცარიელე ჩემში აბობოქრდა და მომჩვენა, რომ მიგნიდან ამომდებოდავნი. უკანა მანქანებში მომსოგნაღეს. ნისლიდან პოლიციელი გამოცურდა და: გაიარო. აღინაზე ვაფიფიქრე და გულსირრვის შეგრანება დამიუფლა. ანეაფებული იმედი და გზაზე სიბინტურე — აი, ის, ჩვენი ურთიერთობა. მიწიოჯა მანქანიდან ვამოვოსულიყავი და ტყეა მზებლა შებლში, ვაბარებოდი პოლიციელებს, დამხუტა თეალები და გაბეღვია ციხეში, საფიფთში — სულერთია, სადაც ვინდა. მივედიოდი. გულსირრვის შეგრანებება არ მტოვებდა. არაფერი ივლენოდა. და უცებ ქუჭქიანი მინების და ნისლის მიღმა — საოცარი ხილვა. დამანბნა ოქროსფერი ნათება.

დავიხსებ წარწერა: ბენზინი/სასტუმრო/სასტუმრო, და ხელმა თავისით ჩართო მოსახვევის ციმციკმა.

ნამიკ არ დამტყვებია დაწესებულების წარმოსადგენად: კანაბრის სტანდარტული საბურავი, მთიარულ-ყალბი ნათურება, მადის აღმჭრელი შემწვარი ხორცის სურნი, ზიგ-მაკი, სახი ნაჭერი ხორცილი, ჩიხბურგერი. ძრავამ დაახველა. აღარც აღინაზე ვეჭურებოდი, აღარც როდეს, არც გრინილიზე, არც ვანაშორე ვოჯზე. არც ბრმა მოცვერებას და არც კიბოან თევზებზე — ვუჭრებოდი მხოლოდ ჩემს აბობოქრებულ საქმელს მონაწილედ სისტემაზე და მის დამომინებისზე.

— ხორცი, — ნამოფიფიხე ხმამახველა, თითქოს ცუდი სისწორიდან გამოსახილვებულ ჩემს თავს ვანწარებებდი, — უბრალოდ ხორცი.

ანა კალანდაძის ბევრი ვარსკვლავი დაბადებულ პოეტად მოხსენიებენ ხოლმე, ნახვასით აღნიშნავენ მის იღბლან ბედობას.

გურამ ასათიანს საუცხოოდ იქვს აღწერილი ის გულწრფელი აღფრთოვანების ატმოსფერო, რითაც ქართული მკითხველი შეგვიას ახალგაზრდა, სრულიად უცნობი პოეტი ქალის გამოჩენას ღრტიტარულად ასაბუხუნე კანი ახალი დამთავრებული იყო, როდესაც მწერალითა კავშირის პატარა დარბაზში, მარბლის ქუჩაზე, ახალგაზრდა უცნობმა ქალმა ნაკითხა თავისი პირველი ლექსები. იმ დარბაზში, იმ დღეს, დადლილი, შორსუხად ჩაქვლილი, სამომხვლები, ზორხვევალა ავამიანების ისხუნენ, რთი მისულ წილის დამძლუნე გამკაცრებული სახეებთან და, აი, დარბაზის სარკეში გაიხმა სიტყვა მნა, რომელსაც მოჰქონდა რაღაც ამ ავამიანებისთვის ვეკლავნე საქრო, ვეკლავნე აუკვლავებელი, ვეკლავნე მონეტრებული რამ, ამ დღი წვეურქალის დამასრულებელი, რომლის არსებობა ზოგს გადავიწყდა კიდევ.

ასანიც წამეფული პოეტები იყვნენ, ანა კალანდაძის ლექსების პირველი შეზნასებელი და დამფასებელი, რადგანაც უყოთ ძალა და რწმენა, სულის სიზაღდე და ხალისი ამ ლექსების აღსაქვლად, შესაყვრებლად, დასაზრტირებლად, დასაბუხუნებლად, დასაბუხუნებლად, გასაბუხუნებლად.

ერთმა ილია არწმუნო მათი სიღაფე, ვისი ქსილებანიც ქრესტომათიული გამაღრბა და ვეჭვის ერთი ნაპურქალეც კი მქრებულბამ ჩაგეთვლებს. მაგრამ ვალეუბით ვესკვლია, როდესაც თავად მეთრეველი აქტორად მონაწილეობს პოეტის აღორბეობა, თითქოს თვითონაც მუდგამს თვის მუშობეების ბუნებისფრულე და კანონზოტრო სიამყესთან ერთად არ მორბება ფარული შიმა მუდგამისა. ასეთი ბედნიერი ნუთისი იმეფალია ადამიანის ცხოვრებაში და შიო უფრო ძირად ფასობს. მართლაც ბედნიერი იყვნენ ასანი, ენიც შეგნბრო ანა კალანდაძის ბედობებს, ახალი პოეტური საქმარის დასაწყისს.

არავის გაეცოვება არ დუსასავს მიზნად და ვეკლავ ვაკავრედა. ორგანიზაციით თავმოყვრება გულმცხ არ გავიღოა და ძალბულე ორგანიზაციული გამაღრბა. მისთვის მთავარი იყო, თამაზ ჭილაძის სიტყვით რომ ვთქვათ, „ცხოვრებისეული უბრალოების პოეზია“ და „ჩვეულებრივ ადამიანებზე ვინბათ ხი-აღაფე“. თავის სატყუარ ასე ამბობდა, თითქოს მთამივე არავის არაფერი ეთქვას, საკუთარი, ვეკლავსგან განსხვავებულნი ხმით შემოაბიჯა ქართული პოეზიის ტრადიციამ.

„ყოველთვის მივსწრაფობდი უბრალოებისკენ, — ამბობდა ზორის მასტრინაკო, — და მისკენ ღრტალდა არსობფრე ჩამომპოვებდა“. ბუნებრიობას თვლდა ხელნაწილების მნიშვნელოვანებს მოთხოვნებლად. არაწრფული ადუნიშნავი ბუნებრიობის იშნიშნა“ ამ დღი პოეტების გამოყვადების, რომლებზე სანამბოხე მთამიდა. თავის ერთ ლექსში აბუკოვლებდა კიდევ, რომ მუშობეებელია, ბოლოს და ბოლოს, როგორც ერქვამი, „კავთარარ უბრალოებამი“ არ გადაეკრდო.

ჩარხალით ნარკოტიკული ღოცა

ანა კალანდაძე

„გაუფრთარი უბრალოება“, ტუქსმარტად ნოვატორი პოეტების მცარ შემოქმედებითი სიზნოვისს უსოში გარეგანი მღწერული ფედილი, პირველი ნაბიჯებიდანვე დაჰკავა ანა კალანდაძის. მან ჩვეულებრივი ცხოვრება გადააცვია პოეზიად, კრიადანი ჩვეულებრივი ორადე პოელობად არასვეულებრივს.

ანა კალანდაძის ლექსებში მეთრეველმა დამიანმა თითქოსდა ვადღონბრო ძალით მოსმენილი და პოეზიის ქსანუე გადაბარული თავისი ფორები და განსოვლებებიანი, ვოველდლორი ვოფორების კრთივროვლებსმარადაც იფუქალის აღმორქვა თითქოს კოვლი წუფი მოითხოვდა აღწესებას, გააზრებას. განსოვრებლობისა და ფრეცებობის ერთი იმობეობა, სანატრული მქრებებს მივლტოვდა.

მკითხველი თავის ნაფქრანს მოვლბობა პოეტის ლექსებში, ოღონდ ეს არ ვოვლა მზამზარეულად მონოვებელი ზინალორი ტუქსმარტებთან, საველბურო სევა-ზაისის სავანი. ანა კალანდაძის ლექსებში სიბაროვე მღვანებლობდა, რისთვისაც საკუთარი თავისი დარწმუნე მეთრეველს ვეუტებინს — მურტი და ვეუ-მამობილი სიბაროვე.

ანა კალანდაძე კიდევ ერთხელ შეახსენებდა მეთრეველს სიბაროს მწვეროვებას და უბნბობა ადამიანის სულის რთულ ბეულებს. მისი ლექსები ზორბულით ნარწმული ქველკვლავს ნახავდა, ბიბლორი სისაღდე და სიღრმე ამუხუნებდა. სევა-ნაველიც კი სი-ოცობის მამდეს უბნილბობა მეთრეველს. დიბ, სველიანი ლექსები თვითონვე კურნადგენენ მეთრეველს ახალგაზრდ გამწყობილებს, ენადაც უმაღლეს აზრს ანიჭებდნენ. ნესისიერი ტყოელი ამაღლებული და გასხვიონბრული ხეობობა.

„მე ღამაზი მეგობარი მყავდა, თვალბუფენა, ნაბლისფერი თმებით... ერთხელ მტრეველმა მოუტანა ფრთისი, დამტოვა და ღრტბლებს გააბუე ცვადა... ღრტბლებს გააბუე... სად ვეჭვბო, სადა? მე ღამაზი მეგობარი მყავდა, თვალბუფენა, ნაბლისფერი თმებით...“

გულწრფელი და სადა, მაგრამ იმადფროვლად იფუქალეუბის ტყოელით გავლენილი ტრტიქობისა, მთელი თავისი უბრალოებითა და გვეულებრიობით სუველილ ღექსითა — რე-აღური ცხოვრებდან ნახსენები ერთი ზინასკრებლბა ფრავ-მუნტი, აბუკყრული ტრავგეობის სახალღებამდე.

„ახე თუ მორწმუნებს ვესესეს მხმბრორი, ასე თუ მორწმუნებს? თუ ასე ნაზია მიმტრული ვარქკვლავის კრთობისა და ცილილი, სხვის ასე აბნებს?“ — აბუკყრული შიამტყვილებთან იმბუღ-სი გემზამა იმქვენიერი ნარმოსახესობის, რაც მყოფოდ გემოსაბავრ ადამიანის დაბუღვეულ ნეობის საწმაროსადმი, მარაფსობის რწმენას.

ქართულ პოეზიაში ახალი მერსონებელი გამოიყვებინენ. ზოგი მათგანი სრულიად უცნობი იყო, ზოგიც თითქოს სანგრ-დლოვი შეუბრლებიდან ბრუნებლობა. ვეკლავთვის ნაცნობის სიტყვები კარგადგენს საყოველთაო მომხმარების სტატუსს და ანა კალანდაძის ერთი საკუთრებად გადაექვება დასმბდნენ. ჩვეს ცნობიტირებამი მსაცხად დამოუკლებლად აღარ არსებობენ თვითა და ქამამარა, ზომა ქალი და არცაკვლა...

ხაპირი მხარბრძლი

ცხარე ზრძოლა გაწადა ხუნანის ევლზე ქარაველები მანამდე უნახავ მონოლეუმს მუხენენ. ვადაცურავ მუ- ებნენ, მარნა მარე მარტვი რევეს.

ეს მოხდა 1221 წლის დასვლზე. და აი, როგორ მოხდა: მონოლეუმს თავისი წვეული სამხედრო ხუნა იზმარე — სუბედაი ზრძოლაში ჩაუხა ლაქურის ძარიათი ნაწროლი, ვებუ კი ცოტა მომარტინი ერთ მოთარებულ აფეილას იფდა, ხუთი ათასი ზეონის თანხლები. ხანმოკლე მეტაკების მუხედ სუბედაი უკან დაიხია, უთომდა ზრძოლის ევლიდან გაფრეზავრო და ქარ- თველები ავით გაიტყუა, სადაც ვებუ იყო ჩასაფრებულა. ქარ- თველები არ დეცხებოდ მოცემენ და სასტყად დამარტვილენ.

— ფეშტერე პოპულარული ახალგაზრდული ვაზეთის კონცერ- ტი, ვატყეობი კითხულობს სტატუსი „სტორიის გაცეცილები“, სადაც ისე ცოცხლად იყო აღწერილი რვა საუკუნის წინათ გამართულ ენილილი, თითქოს ვუმეს მიწხილარი და ჩვენს თანამედროვე ის- ტორიკოსს თითქოს თავისი თვლითი ფილმის გათვრელები მონ- ლეუმზე და არაფერი გაპარეფებითი ვალდასტული ქარაველებზე. ასე იოლად რომ ნაწილენ ვაქცია და ცხერი მტრის ანკეცე.

წინასწარული აფეილები ხუნანის ევლზე ვამცადე მარტხ ხან მონოლეუმი ვაფეილარი მდებრეობი ხუნენენ, ხანაე — საქარავე- ლობი სასეფო ვარტე გამოკეფული უდარედელობისა და უმარედე- ლობიო, ერთობლივ დასკვნა კი ის ვადალია, რომ მტრეთის დასა- ვა ქრისტეაქესი ჩადწილ ცოცხეთა ვამო, მონოლეუმი მოვლენა სასტყად და საქარაველის მუხე ხანგრძლივი დროით ჩაქცემა, ჩამოყდა მხელე დამე, რომელსაც დასაწარევი ადარ უმწაფო.

მარტვი ორგანიზებული სტატუსის აფეილის აზრით, ხუნანის ევლზე ქარაველებს მადლა რატი სტრატეგიული-ტაქტიკური მუქამოქესი ვაქცეს, სახელებობი ვარე საარტეფილი ცეცხლი უნდა ვაქცესანი მტრისათვის, მარე ავიაციის უნდა ვაუთოქესანი მონოლეუმი ვაფეილადე და არაფერადე (როგორც ამტკიცე- ბილი ავთოქესენ ნაციოსტური გერმანიის ქადაცესი მერე მათელი ომით), და ზოლის, ტანკების ამბადას დინაფერი აკორედი უნდა დაქცა მადეებულ ამოთოხად.

ერთი სტატეტი, ჩვენსა მარტულობამ დაფვლესი და ამ გა- თობარებულს მონოლეუმს ვამარეფებს კორდასო ვიხიდათ აკ- ენამტვი, მონსტედა სტატუსის ვადრესად ვარადაველი აფეილი.

ეს იყო ახალი სიტყვა სამხედრო ხე- ლეუბის ისტორიაში. თვეენ წარმოფე- ნილი, ესოვეენ მადლე მატკრობის ვარეა- ლეული ვებტერესეთოიას კი ევლავერი

საქცეული ნათელი და ვასაქესი იყო ვინახის ყოველივე ვწინაღობი, იმავტროლად უზრიალი და მარტეო. ისე ვარტედა ფეშტერე ამ თავებრეფამუცეს სტატუსი, რომ კორტეპრობის მოვლესანი სულ ვადაფრესდა და მისი ვამტრობის თვლი ოთოვარეულად თუ მუხე- ტეცილურ ლავსტესეს ევლარ ამწვედა. ამკი საიდან ვარეწებულენ ისინი ახლავარ მარეკლემში? ერთადერთი, რამაც მუცეცხენა და საგო- ნებელში ჩაადელი ფეშტერე, ის იყო, რომ ვამტო მიწახილავ სტატუსის ხელს აწერდა, არც მტერი, არც ნაკლები, ხაქარია მარეგრესული (მით- ვის, ვინც ინგლისური და კომპიუტერი არ იყოს: ხაქარია მარეგრეს- ლი ვახლებათი თამარის ფრონდცილი საქარაველის ამარსახადარნი ანუ მათავარადელი. მონოლეუმის ზრძოლის ხუნანის ევლზე ის არ მოსტყება, ათოვედ ნოით აფრე ვარდაცეცილად).

ფეშტერე მუცეცხენაზე ტრეში ვადაცე, ცოცხს ვავსაქესენ და ვებუ ვამტეფობილადე. ვხამი ერთი ნათელი ქარაველები მუხე- ვარა. ფეშტერე უმასი ამხავი ხაქარია მარეგრესული და ქეთისა, მუთო ახელი ფეცეფობისა დასამუცენი არისო? ქარაველებოვამ ვა- დეფრით უმასუხი, რატომაც არისო ეს წვეული სამტოთა ვებუბით იყო ნაწინარი ვარაველები, ახლა კი ევლავერი მოვლენა, რაც აქინა- ლელი არ არისო. ხაქარია მარეგრესული ავლეს ფსეცეფობი ვა- ნა ვინცეს სადმე აუკრიალესო? ფეშტერე ამოად უმტკიცებდა, რომ ამელი პოპულარული ვარახილესი ავლეს ფსეცეფობისად ვაფეშტერე- ლი, რომ ეს იფედა, თორით ფეცეფობიად ვიქცედა, აფეილი ავლეს- ვეშტერე, ამ სამარე მუცე, ანდა აფორევი საყაქაქ, თუხდაც ისეთი- ვე ზრძენი ზრძინფეშტე, ვითარაც ვაფიოთ, ისეთივე მუცეფორი, ვი- თარაც თამარი და ისეთივე, ვმორი, ვითარაც სააკოქი.

გულტეხვილი დამტრედა რეცეცხენი და ევლზე მანინდა მოცემა, რომელსაც ვამოკრე, რომ კომპიუტრის ისტატორის თურმე იფობრის გრძინას მოვლესა და ვაქცეცენი ათვლა, რომ უნდათ ორინარეფერი სტატუსის აფეილადე. ხაქარია მარეგრეს- ლი აფეილადე. სანამეცელები კი სტატუსი ხელს აწერდა მარეცის უნეაროსტეტის (ამ) მარეცტრი მუცეამე ავასამაქელი.

ფეშტერე მუცეცხენი ამოხოსიქია და კომპიუტრის ოსტატესი დედაქცელებად მუცეცხენი უმწინარი ხუნრობი.

ძრონია

მოთა რესთაველების ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტში განმართა რესპუბლიკური კონფერანსი — ვეიხთელებიო რეს- პუბლიკა — ვამარეველებოთა დედაქცელები.

დავლადების ცერემონია ვახსნი პროცედურის აფეილადე და ორგანიზატორის თამარ მარიაშვილსა და სიტყვა ვადაცესი თბილისის 24-ე საჯარო სკოლის დირექტორს, კონკურსის თუ- რის თავსუდომარეს ვია მურდულიას.

სიტყვი ვამოვადენი: დიდილოვის მუცეწინებთა დირექტო- რი, პარაფორი, ლიტერატურის ინსტიტუტის დირექტორი ორმა რატანია, რესპუბლიკური ვურის სექრი და ვამარეფილადე, აფეილსტეკოსნის ახალი ოლუტრაციების აფეილი დეიოთ მარე- ვარეკარინი, მუდაფეცთა და მუცეწინეთა თავისუფალი პრეკავე- მარეცის პრეზიდენტი მიათ კობახიძე.

ვამომეცელებლეს ადინიქეს, რომ ეს პროცეტი თავისი მწივე- ნელობისა და სამომავლო მუკეველები არის ვიწინეული საქმე და აფეილსტეკოსნის მუცეწინებთი მვიღრფებს მოზარდის სულიერ საძაქროს. ეს არის არა მხოლოდ კონკურსი, არამედ ფესტეცი- ლი ნიქეფობისა.

წინასწავიამ საუკეთესო კომპოზიციო* დედაქცელებად თბილისის №132-ე საჯარო სკოლის II კლასზე; წინასწავიამ საუკეთესო დედაქცეპი* II ხარისხის დიდი- ლი ვადაცეა მარიაშ სისაურს (71-ე სკოლა), II ხარისხის დიდილიო

— საღოზე დარეკანს (115-ე სკოლა), II ხარისხის დიდილიო კი ლუსინე კარიამანს (104-ე სკოლა).

„ვურის სიმპათია“ დამსახურენ 24-ე საჯარო სკოლის პირველ კლასელებს: მონიაციამ „ქანდაცემა“ სპეციალური სიგელი ნილად ხედა ანრი საყანდარეცეს (32-ე სკოლა);

მონიაციამ „ესხე“ სპეციალური სიგელით დაჯილდოვენენ ანა ტინარაძე (სესანების სახელობის რტაღლერი სკოლა „ცის- კარი“) და ნათია ოქრობილაძე (192-ე სკოლა).

კონკურსის ევლად მონილენი ვადაცესს სამბსოფრი სიგელით ვამარეველები მისწავლები დასაოქრენენ აფეილადე ნიგ- ნებით, ხოლო ლია კარგამელასა მუდაცეცეს ნათელა ჩარესს (32-ე სკოლა), ლია მუღრამაძეს (24-ე სკოლა) და მური გორამამ- ხილეს (115-ე სკოლა) უახსოვარი თვისი ნინეი „ვეფხისტყაოსნა- ნი“ და „მოსტეფერინსი“.

კონკურსის მუცეცხერებმა მადლობა ვადაცესადეს ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის დირექტორს ორმა რატანია მას- მინდობისათვის და ვახუთ ახალი ვანალოვს* რედაქციის თანადეიობისათვის.

დასმარულად, ვამოთოქეა იწედი, რომ კონკურსი, რომელიც 2003 წლიდან იმართება, მომავლის უფრო მეტი სკოლა მოვლეს მონილენობისა.

ფოტონოვლა - ჩვენი დროის შანსი

საქართველოს
განათლების

„ბედნიერი თვალი სიცოცხლის ინტერვიოში“ – ასეა დასათარბული ირაკლი ბლუიშვილის ფოტოგრაფიების ის ციკლი, რომელიც ნიჭიანად საერთო ფერწაილის „ჩვენი მწერლობა“ წლევანდელ მ ივლისის ნომერს.

ეს უკვე მხოლოდ ასეთი ნიჭიანთა ფერწაილის ახალი ნაშრომებისა და უკვე სერიადაც იკვთება. რამდენიმე განმტკება ამოაივთვე უკვე თვალნათლივია და მონალოგნივია, რომ მრავალფეროვნების მხრივაც საკულისმხო სურათი გადაიწვლის.

ჯერჯერობით კი ხელო გვაქვს: „აღვსანდრე ვახტანგის კავსაიორი საგა მხატვართა თვალთ“, კარლო ფაშულიას გრაფიკული ნაშუშევრები, გიორგი გოგოლაშვილის „არა ცილი სწამა (პასუხად ედიშერ ქალაქს)“ და აგერ ფოტოგრაფიების ეს ციკლიც. ირაკლი ბლუიშვილის ფოტოები. კარლო ფაშულიას გრაფიკა. სხვადასხვა პროფესია.

და მამ ჩამ შეიძლება დაანვეილოს მათი სახელები? დაკორივებული მეთიხედი ერთ საერთოს უთუოდ აღმოაჩენს. მათი არერთი ნაშუშეარი ნოველასათი იკითხება. მხოლოდ შიამაგონებელი კი არ არიან მხატვრული თხულებების – დეკაი იწნება თუ მოხზობა, მხოლოდ იმხუდს კი არ აღჩრავენ ან განწიბილებას კი არ გადმოგულებს, არამედ დრმა გაახზება და აღწერაც ერთს ნახატის და მწიორის ფოტოსურათის (ხოგჯერ ფერწერული ნახატი-სიგანა რომ არც გაიჩრქვავ) საკმარისია ნოველის შესაქმნელად.

შამაზარული ფონი და ხიუტები. უთომო მირობითია ამგვარი დაპარაკი? ადარე მირობითი, თუკი ხან თითო ნაშუშეარს კი არ ჩაუტკირდებით, არამედ რამდენიმეხაც გაავერთიანებთ.

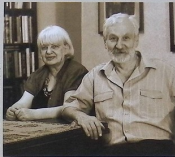
კარლო ფაშულია არამარტო ღიდი მოვარულია ლიტერატურის და მრავალი ნიჭისი ილუსტრატორი, არამედ თავის მხრივაც გვიქნის გრაფიკულ ნოველებს. ირაკლი ბლუიშვილი არამარტო კვალს დააჩნევს ნიჭების გარეკანს თავისი ფოტოებით, ფოტოგრაფიების მხოველებსაც არაერთხელ გვჩნის.

და მთვა ღრო, მხოლოდ მწერლობაში ჩაუხედავი ადამიანი თუ იკითხავს: ნეტა რა აკავშირებს ერთმანეთთან ამ ორ სახელს.

ნიშანდობლივია, რომ კარლო ფაშულია ირაკლი ბლუიშვილის ფოტოგრაფიების პერსონაჟიცაა. წარმოუდგენელი იქნებოდა, რომ ასეთი კოლორიტული და დეანწიოსილი მიროვნება – გარეგნობითაც და სულიერი საქაროთიც – ახადგახრდა ფოტოგრაფიანს შეუმჩვეელი დარჩენოდა. და აგერ ერთ ფოტოგრაფზეც კარლო თავის მუდღელთან ერთადია აღბეჭდილი – ნინო ზალიშვილიან, მხატვარსა და ხელოვნებისმცოდნესთან, გამოცემებისა და სახელოვნო თავყრილობების დაუწყებრად მონაწილედ და ხშირად თაოსნადაც რომ წარმოგვიდგება.

რაც მთავარია, ეს ფოტოსურათი მხოლოდ მით სიმების კი არ შემოუნახავს შიამომაველობას, არამედ სწორედ იმგვარი ნიშუშია, ნოველასათიაც რომ შეიძლება ნაკითხობ. ვედადგერი გამშადებულია საამისოდ. დაწერადა აკლია.

ახ, ერთი ნიყო ლორთქიფანიძეო, – ძალაუნებურად ინატრებ ამ ფოტოს ნიუანსებს ჩაკვირებულში. და არ გაგვიკვირდეს, უფერად იდუმალი ხმა რომ ჩაგეშმას: უთომო ნაკლები ბატყე გვაფას და გვეყოლებიარ?! ეს იმედოვნებაა ცხოვრების აზრი. ხელოვნების აზრიც ესაა.

ნინო ზალიშვილი და კარლო ფაშულია

ფიქრი რომ გაგიყოლებს, კიდევ ერთხელ რწმუნდები თუნდ ნიყო ლორთქიფანიძის დიდ მწერლურ არტისტისში, მისი შინადატურები ხან ფერწერულ სურათებს რომ მოგაკორებს და ხანაც ჯადოსნური ძალით დატყრილ ნაშებს, ფოტოგრაფიებისგან რომ ვერც გაარჩევ ამ თვალთი ბევრი რამ გვაქვს გადასახადი ჩვენი ლიტერატურაში.

თვალის მოვალეობა განა სხვა რა არის – ყველგან უნდა შედინოს სიცოცხლის ინტერიორში, შეაღწიოს დიდა ხელოვნებად გარდასახოს... თუმც ვის გაუვლია მიგნა სიცოცხლესა და ხელოვნებას შორის, ათასფერად გამოვლენებში რომ ირეკლება და თანრებად დაყოფილებასაც აღარ განებებს რაღაც ღიდი სინდესისა და პარსონისაკენ მიმწრაფთ.

საბა სულხანიშვილი

მუსიკოსები სერიიდან „აღვინანი ქალაქი“

კარლო ფაშულია

Ֆյոնաբ Եղորանյա

3307880

ISSN 1987-7730

9 771987 773000